1

Duplum.

988
38 f. 5
b. 4.

1/2 Lg. [illegible]

5886

Fasciculus medicine in quo continentur: videlicet.

Primo iudicia vrinarum cum suis accidentijs.

Secũdo tractatus de flobotomia.

Tertio de cyrogia.

Quarto de matrice mulierũ ꝛ impregnatione.

Quinto concilia vtilissima contra epidimiã.

Sexto de Anothomia mũdini totiꝰ corporis humani: Et q̃ꝫplura alia que hic nõ explanantur in titulo habẽtur in hijs opusculis: vt manifestetur legenti.

TILE ATE NO AVICE NA TE

PETRVS
DE
MONTAGNANA

CAIVS PLINI VS
DE NATV RALI

Sanguineus

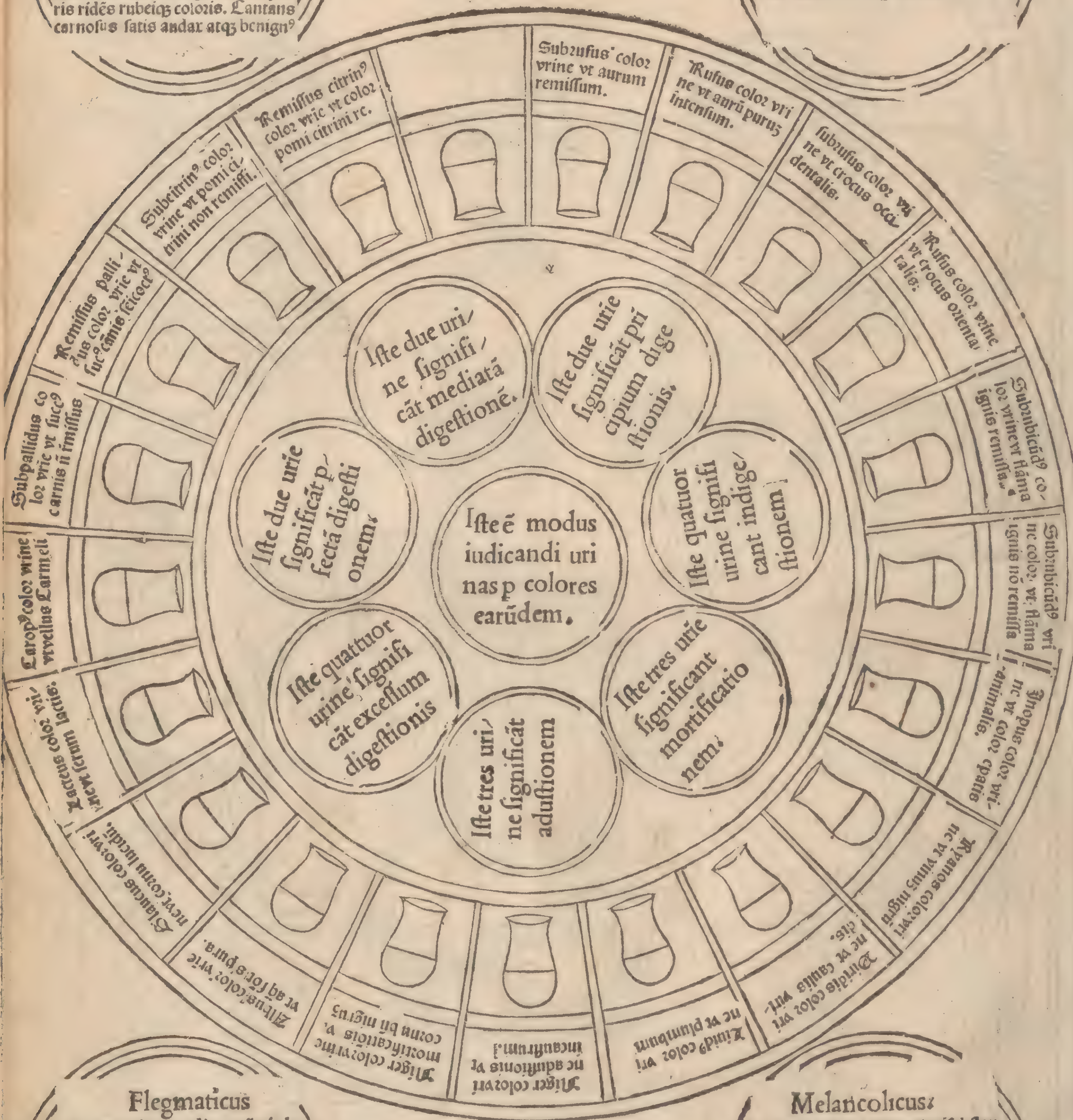
Natura pingues isti sunt atq; iocātes. Nouos rumores cupiūt audire frequēter. Hoc ven⁹ ꝛ bacch⁹ delectāt fercula risus. Et facit hos ylares ꝛ dulcia verba loquentes. Omnibus hi studiis abiles sunt ꝛ magis apti. Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira. Largus amās ylaris ridēs rubeiq; coloris. Cantans carnosus satis audax atq; benign⁹

Similitudo complexionum & elementorum.

Humidus est sanguis color est vis aeris illi.
Sicca calet colera sic est illi similata.
Alget humet flegma ac illi vis sic aquosa.
Melancolia friget ac exiccat quasi terram:

Colericus.

Est humor colere que cōuenit ipetuosis. Hoc genus est hoium cupiens precellere cūctos. Hen leuiter discunt necnon multum cito crescunt. Inde magnanimi sunt necnon largi summa petentes. Irsutus fallax irascens prodigus audax. Astutus gracilis siccus crocciq; coloris.

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit latosq; breuesq;. Flegma facit pingues sanguis reddit mediocres: Ocia non studio tradunt sed corpora somno. Sensus ebes tardus motus pigricia sompnus: Hic sōnolentus piger in sputamine multus.

Melancolicus.

Restat adhuc tristis color substantie nigre: Que reddit paruos tristes semper alta loquentes. Hi vigilant studio nec mens est fedita somno. Seruant ppositum sibi nil reputant t orc gratuz. Non expers fraudis timidus luteiq; coloris. Inuidus ꝛ tristis cupidus dextreq; tenacis.

¶ Incipit fasciculus medicine compositus per excellentissimum artium ac medicine doctorem: dominum Joanem de Ketham Alamanuz: tractās de anothomia & diuersis infirmitatibus: & corporis humani: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos excellētissimos doctores cōpositi. Necnon anothomia Mundini.

¶ Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde de eorūdem iudicijs.

Rina est colamētum sanguinis & est duarū rerū significatiua ꝓprie: aut eni significat passionē epatis & venarū aut vesice aut renum. Aliaꝝ reruz est iproprie significatura Sed in vrina cōsiderāda sunt diuersa scꝫ substātia: color: regiones: & cōtenta. Aliud est cā substātie: aliud cā coloris: aliud cā sediminis. ¶ Cū.n. in hūano corpore sūt quatuor qualitates. scꝫ caliditas: frigiditas: siccitas: & hūiditas. Due.n. haꝝ scꝫ caliditas & frigiditas sūt cāe coloris. Siccitas & hūiditas sunt cāe substātie. ¶ Sciēdū.n. est ꝙ vrina i quatuor ptes diuidit. Supior ps est circulꝰ. Secūda ē corpꝰ eius. Tertia pforatio. Quarta fundus p circulū egritudo capitis & cerebri p corpꝰ eius egritudo spūaliū mēbroꝝ & stomachi p pforationē epatis & splenis p fundū renū & matricis & iferioꝝ mēbrorū accītia iudicamus. ¶ Itez in vrina sunt tres regiōes. scꝫ infima media & supma. Infima incipit a fundo vrinalis & durat per spaciū duorū digitorū. Media regio incipit vbi terminat infima & durat vsqꝫ ad circulū: qꝛ circulus ē in sūma regiōe & qū in ista sūma regiōe ē spuma: significat ventositatem ebulīētem in vijs vrinalibus vel inflationez seu aliud vicium pulmonis. ¶ Circulus vo grossus significat nimiā repletionem in capite & dolorem & quando in circulo sunt quasi grana alba signum reumatis indigestiꝰ & oppilationis in epate in regiōe media. Et si fila volitantia albi coloris: tunc est signū mortale. Sed si ibi quedaꝫ nebula est in sanis malū. Sed in febricitantibus si nebula sit diuulsa significat principium digestionis materie morbi & si fuerit vnita tunc significat plenam digestionem completam & cursum laudabilem & salutem. In infima regione sunt alij lapilli arenosi: & tunc denotat ꝙ patiens est calculosus. Et si sedimen est nigrum: & tunc nisi fuerit per talem vrinaz expulsio materie venenose signum est mortis.

Rina rufa significat sanitatem et bonam digestionem corporis humani. ¶ Urina subrufa sanitatē significat sed non ita perfectam sicut omnino rufa. ¶ Urina citrina quando circulus eiusdez coloris est laudabilis est & etiam subcitrina licꝫ non ita pfecte sicut omnino citrina. ¶ Urina rubea sicut rosa effimeram febrem significat: & si continue mingatur significat febrem quotidianam. ¶ Urina sicut sanguis in vitro significat febrem ex nimio sanguine: & tunc statim debet fieri minutio nisi fuerit luna in medio geminorum. ¶ Urina viridis quando mingitur post rubeam significat adustionem & est mortalis. ¶ Urina rubea claritate remota omnino declinationem morbi significat. ¶ Urina rubea permixta aliquantulū nigredini vicia epatis & calefactionē significat. ¶ Urina pallida significat defectionem stomachi & impedimentum scōe digestionis. ¶ Urina alba sicut aqua fontis in sanis significat crudelitatem humorum & in acutis febribus est mortalis. ¶ Urina autem lactea cum spissa substantia si accidit in mulieribus non ita periculosuꝫ sicut in viris propter indispositiones matricis tunc in acutis febribus est mortalis. ¶ Item vrina lactea superius & inferius obumbrata circa mediā regionem clara idropisim significat. ¶ Item vrina in idropico rufa vel subrufa mortez significat ¶ Item vrina caropus significat multitudinem humorum corruptorum sicut accidit in flegmatico idropico podagrico & alijs. ¶ Item vrina nigra potest esse de calore naturali extincto: & tunc est mortalis: vel pōt esse pp expulsionem materie venenose que expellitur per vias vrinales: & tūc significat salutem in quartana. als autez semper est mortalis. ¶ Itez vrina lucida sicut cornu indispositiones splenis: & dispositionez quartane significat. ¶ Item vrina crocea & spissa subnigra & est fetida & spumosa significat ictericiam. ¶ Itez vrina rufa vel subrufa inferius habens resolutiones rotundas & albas superius aliquantulū pinguis febrem ethicam significat. ¶ Urina in fundo vasis vsqꝫ ad medietatez clara postea nō spissa & tenuis grauedinez pectoris significat. ¶ Itē vrina spumosa & clara & quasi subrubea dolorez in dextro latere maiorem ꝙ in sinistro significat. Si vrina spumosa & alba sit maiorem dolorez significat in sinistro latere: frigidius est eni sinistrū latus ꝙ dextrum. Si circulus vrine nullo in gescente tremulus apparuerit: de cursum flegmatis & aliorum humorum a capite per collum & p posteriora ad inferiora significat. ¶ Itez vrina te-

nuis ⁊ pallida ⁊ clara acetosum flegma significat. ¶ Item vrina spissa plumbea circa mediaz regionem nigra paralisim significat. ¶ Itē vrina spissa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ crassa iferius cū squamis lapidem significat vel ostendit: si vrina sine squamis spissa ⁊ lactea pauca fuerit fluxum ventris significat. ¶ Item vrina spissa ⁊ lactea ⁊ multa guttam in superioribus partibus vel membris corporis significat. ¶ Item vrina inferius pallida in viris dolorem renum significat: in mulieribus vitium matricis significat. ¶ Item vrina in qua frustra apparent si pauca sit ⁊ turbulosa vene rupturā circa renes ⁊ vesicā significat. ¶ Itē vrina in qua sanies apparet in fundo vasis contigua renum ⁊ vesice putredinē vel aposte.nata significat. Et si in tota vrina sanies apparet totiꝰ corporis putredinem significat. ¶ Item vrina i qua frustra apparēt parua ⁊ lata vesice excoriationem significat. ¶ Item vrina atomosa p multum tempus lapidez in renibus significat. ¶ Itē vrina alba sine febre in viris ⁊ mulieribus aliqñ dolorem renum aliquando impregnationem significat mulieris. ¶ Item vrina pregnantium si vnum mensez duos vel tres habuerit debet multum clara ⁊ alba esse ⁊ ypostasim debet habere in fundo. Si vͦ quatuor habuerit menses vrina tunc debꝫ esse serena ⁊ ypostasis alba ⁊ grossa in fundo.

Olet imago in vase vrinalis tāq̄ in speculo apparere si vrina sit mulieris conceptionem factam significat. Et si imago iudicantis apparuerit in vrina patientis febres interpellatas vel epaticam egritudinem prolixitatem morbi significat. ¶ Item vrina spumosa ventositatem stomachi in mulieribus vel ardorem ab vmbilico vsqꝫ guttur ⁊ sitim significat. ¶ Item vrina virginis quasi subcitrina debꝫ eē. vnde vrina liuida ⁊ nimis serena virginez declarat esse constantem. ¶ Urina turbida in qua semen apparuerit in fundo vasis mulierem iacentem cum viro significat. ¶ Urina mulieris densa eam esse corruptaz tunc declarat: predicta vrina saltem turbida in qua semen apparet in fundo vasis. Si vͦ vrina talis fuerit in viro recenter eum cum muliere coisse tūc declarat. Si vrina turbida velut subiugariū habuerit vulue matricis dolorem significat. ¶ Urina multum nigra mulieribus superueniens: si mota aliquantulum ruborem habuerit solutionem menstruorū significat.

¶ De modo iudicandi vrinas.

Odus iudicandi vrinas est. Consideratis omnibus que a medico debent considerari sic procedendum est. ¶ Primo videndum est de coloribus. ¶ Secundo de substātia. ¶ Tertio de contentis ⁊ sic poteris cognoscere quis humor dominatur in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis ⁊ alba melancolia dominatur.

Si vͦ apparuerit alba ⁊ spissa significat flegma dominari.

Si aūt appuerit spissa ⁊ rubea sanguis dn̄atur.

Si vͦ rubea ⁊ tenuis colera dicitur dominari.

Et nota super eadem.

Et nota q̄ sanguis in anteriori pte capitis dn̄at.

Colera in dextra parte capitis.

Flegma in posteriori parte.

Melancolia in sinistra pte capitis dicit dn̄ari.

Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem significat.

Circulus albꝰ in posteriori pte dolorē significat

Circulus niger in sinistra parte ipsiꝰ capitis dolorem vt factum est manifeste demonstrat. ẜm p̄dictum modum de iudicijs ⁊ demonstrationibꝰ vrinarum sufficiat.

Due vene retro aures ex vtra
qz parte v lent ad bonam me
moriam z ad mundificandum
vultuz a pustulis z côtra oēs
alias maculas faciei.

Vena ...
dolorem maxillarum z contra
pruritum z fetorem narium z
dolores faciei z cō ra dolores
z pustulas pectoris.

Vena sub vtraqz parte asel
le incisa facit hominem ridē
tem mori z talis vena balse
tes vel balsetes appellatur.
Omnes vene brachiorum
sunt ante comestionem mi
nuende.

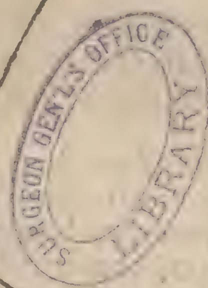
Vena trāsiens a sinistro z cur
uo mō in ambobus brachijs
debet incidi contra dolores
pectoris z pulmonis. Et inci
sio ipsius valet etiaz illis qui
grauiter anhelitu z attrahūt
z spiraminis grauamen ha
bētibus.

Vena in ambobus lateribus
corporis debet incidi contra
pustulas antiquas z contra in
firmitatem frigidam z lienter
riam et quando homo non
potest habere digestionem

Vena basilica z epatica solet
aperiri pro passione epatis z
splenis aut perfectius edoce
tur circa manum sinistram.

Vena pulsatilis incisa incar
diaca passione multum pro
fert.

Vētose posite sub renibus va
lent apostematibz cotarū sca
bici podagre z ventositate ve
sice z pleuresi.

Vena sub preputio valz
cōtra ydropisim z cōtra
oēs corporis tumores.

Due vene de coxis z due de ti
biis z vnaquoqz in vtroqz pe
de valet cōtra dolorē coxarū z
tibiarum z crurium vtriusqz pe
dis aut si infirmitas euenit ex ve
sica artetica podagra sciatica
ydropisi valet etiā contra ner
uorum constrictiones z tumo
rem z menstruorum subtracti
onem.

Vena in vtroqz pede supra
pedicam maiorem valet cōtra
obtalmiam z contra faciei pu
stulas z menstruorum reten
tiones z contra conceptionez
z contra pustulas crurium.

Due vene interiores sub
talis in vtroqz pede valz
contra arenā z calculuz z
valēt mulieribz postpartū
nō bene purgatis valet ēt
illis que nō sūt bñ disposi
te ad recipiendū semen et
etiaz mulieribus qui ius
suum non habent.

Due vene inferiores iux
ta preputium valent tu
mefactionibus testiculorū
z dolori renum z icteris
vinis.

Vena supra preputium va
let contra tumores z infla
tiones testiculorum z cō
tra omnia vicia vesice ex
arena calculo z cōtra alia
mala.

Vene saluatelle in dextra par
te corporis valent cōtra icter
tiā. V. Dat saluatella mihi plu
rima dona minuta. Innatura
lem tollit de corde calorem.
Purgat epar splenem pectus
precordia vocem.

a

Uena in medio frontis percussa valet cōtra apostemata oculorū: ꝛ ꝯtra emigraneā: ꝛ cōtra dolores capitis grauissimos: ꝛ ꝯtra mētis alienationē: ꝛ cōtra frenesim ꝛ cōtra nouaꝫ lepꝛam.

b

Due vene in collo inciduntur propter humores ꝛ reuma capitis. Nota omnes vene capitis post comestionem sunt minuende excepta vena sub mento.

c

Uena iuxta nares incisa purgat caput ꝛ iuuat auditum.

d

Due vene in faucibus oris quelibet valet cōtra pustulas faciei: ꝛ contra scabiem capitis: ꝛ cōtra dolorem dentium ꝛ mandibularum. Et ēt valet cōtra grauedinem capitis gutturis ꝛ oris.

e

Uena labiorum contra apostemata in ore existētia ꝛ etiam in gingiuis ꝛ etiam in carne qua radicantur dentes.

f

Uena in summitate nasi valet contra grauedinē capitis: ꝛ nimium fluxum oculorum.

g

Due vene sub lingua valent ambe contra dolores dentium ꝛ gingiuarum: ꝛ contra reuma capitis: ꝛ contra apostemata gutturis: ꝛ cōtra squināntiam: ꝛ contra omnia vitia oris.

h

Uena cephalica capitis pērcussionibus incidiꝛ: ipsius capitis vt melius ex alio latere in manu sinistra in principio. Item omnes vene manuum sunt post comestionem minuēde.

i

Uena cordiaca cordis seu coralis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spūum ꝛ plenius in manu sinistra valor eius declaratur.

k

Uena purpurea cōtra passiōes minuiꝛ interioꝝ.

l

Uena iliaca ꝛ titillaris aperitur pro passionibus inferiorum.

m

Saluatella in dextra manu minuenda est quando peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel in vtroqꝫ qꝛ epar est in dextro latere. matrix aūt splen ꝛ renes ad sinistrū latus declinant.

n

Uena in poplicibus incisa facit hominem incessanter incedere. Itē omnes vene crurium ac pedum post cōmestionem sunt minuende.

o

Uena sub vtroqꝫ genu valet contra apostemata ꝛ dolores renum ꝛ lumborum coxarū ꝛ vesice: ꝛ arteticas precisiones mirabiliter curat.

p

Uena gibbo incisa purgat melancoliam ꝛ confortat renes.

q

Uenas veniens ad pollicem incisa valet idropisis ꝛ inflatis: ꝛ etiā cōtra ventositatem.

r

Due vene secte in vtraqꝫ parte coniuncte pudibundis valent contra omnia vitia verendorum: strangurie ꝛ lienterie passiones: ꝛ vesice ꝛ testiculorum dolores.

s

Uena in vtroqꝫ pede supra pedicam maioreꝫ valet contra obtalmiam: ꝛ contra faciei pustulas: ꝛ menstruorum retentiones ꝛ contra conceptionē ꝛ contra pustulas crurium.

t

Uena super minimam pedicam incisa valet iñ vtroqꝫ pede ad coleram.

u

Uena inter pollicem ꝛ indicem in vtraqꝫ manu valet contra dolorem capitis: ꝛ contra dolorem oculoruꝫ: cōtra febres: ꝛ contra fellis effusionē: contra obtalmiam: ꝛ contra ruborem ꝛ fluxum oculorum.

x

Due vene exteriores saphene sub tales i vtroqꝫ pede fleubotomia contra dolores Auchaium: ꝛ contra inflationes ꝛ apostemata testiculorum.

y

Uena in vtraqꝫ manu supra minimum digitum valet contra icteritiaꝫ: ꝛ contra omnia vicia splenis. Et contra frenesim ꝛ quācūqꝫ febrem.

z

Uena epatica habet initium a stomacho: a corde: a iecore ꝛ ē posita vel locata ad extremaꝫ partem brachij ꝛ si non bene incidunt predictum locum facit tumescere ꝛ etiaꝫ ex hoc generanꝛ apostemata ꝛ spasmus in brachijs ꝛ digitis ꝛ etiā stomachi ꝛ splenis ꝛ etiam contra fluxum sanguis de naribus ꝛ etiam contra punctiones seu stimilationes lateris. Et incisio ipsius precipue ꝛ pricipaliter debet fieri in nonis maij hoc est sequenti die post festum sancti Joannis crisostomi.

ꝛ

Uena mediana capit initium suum a pulmone. Et est in medio brachij posita vbi non est mus. Et si non bene incisa fuerit dat spissum sanguinē Et si bene inciditur valet cōtra omnes dolores

membrorum cordis stomachi costarum ꝛ lateꝝ. Et etiam si non bene incisa fuerit saniem plurimam ꝛ pessimaʒ mitteret: ꝛ vulnera famosa: ꝛ ad perniciem hominem deducit: ꝛ precipue: ꝛ principaliter incisio vene predicte debet fieri nonis septembris hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

z

Uena Cephalica a capite habet principium ꝛ ꝑ illam venam transit alia vena que mus nuncupatur que aliquando inciditur loco cephalice ꝑ negligentiam: ꝛ talis incisio importat tumositatem ꝛ propinquam mortem. Sed incisio vene cephalice valet contra fluxum oculorum: ꝛ contra omnes dolores capitis: ꝛ etiam incisio vene predicte valet contra caducum morbum: ꝛ incisio ipsius bona est sequenti die post festum sancti Ambrosij seu in nonis Aprilis.

ꝶ

Due vene in occipite ex vtraqʒ parte valent cōtra querelam capitis inani: ꝛ stuporem mentis: ꝛ amissionem rationis.

aa

Uena in concauitate auriū ex vtraqʒ parte valet contra tremorem capitis: ꝛ contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

bb

Due vene in timporibus valent contra doloreʒ aurium: nimiam effusionem lachrymarū de oculis: ꝛ contra emigraneam: ꝛ ſm Auicennam nō debent minui in quibus requiritur potentia generandi: qꝛ per istas venas euacuatur spūs qui a natura missi sunt ad fetum generandum.

cc

Uena in angulis oculorum in quelibet parte valet ad clarificandum visum: ꝛ contra omnes fluxus. ꝛ maculas oculorum: ꝛ maxime albulaʒ ꝛ nebulam: ꝛ palpebre inuersionem.

¶ Ista tabula tractāt de iudicijs venaꝝ ꝛ de minutionibus earūdem vna cum cautelis.

Minutio alia per metatesim: alia per antifrasim. ꝛ si sit inueterata passio fiat minutio ꝑ metatesim. Si vō recens per antifrasim. per metatesim dʒ fieri quādo ex cadē pte i qua ē egritudo extrahitur sanguis. per antifrasim fit quādo ex cōtraria pte fit minutio seu fleubotomia qō est idē. Cōsiderādū. n. est an materia fuerit furiosa vt in antrace ꝑ metatesiʒ: tūc dʒ fieri minutio. Silr̄ si quis punctus fuerit ab aīali venenosō ꝑ metatesim minuat̄. Sed qꝛ iuuenes humidāt calidis humorib⁹: in horū calidorū humorū cā debēt fleubotomari. Cū igitur sanguis humidet ante tertiā ꝛ colera inter tertiā ꝛ nonam ꝛ ipsi iuuenes in his horis debent fleubotomari. Si. n. humides frigidis humorib⁹ ꝛ maxime melācolia in hora melācolie. i. post nonam. preterea vt ait Galienus in tegni. Si quis hʒ stomachū debilē cauere dʒ fleubotomiam ꝛ maxīe de venis que sūt iplicatiuis brachiorum. Et nota ꝙ luna nō sit in medio geminorū quando minuit̄ de ipsis venis implicatis ipsorū brachiorū neqʒ ēt super spatulas vētose debēt apponi. Et si sanguis exierit niger tollat̄ vsqʒ sit rubicundus. Si spissus vsqʒ sit rubicūdus: ꝛ vsqʒ ad tenuitatē. si aquosus vsqʒ ad grossiciem. Et si sāguis nō pōt exire: clauso. n. fleubotomie vulnere cū digito postea subito cū maiore ipetu exit sanguis ꝛ fumosus. Cautela alia.

In fleubotomia quatuor pōt attēdi scʒ tps cōsuetudo etas ꝛ virtus. in tpe calidissimo non debet fieri fleubotomia: qꝛ hūores sūt pturbati: ꝛ sic exirēt ita cito boni sicut mali. nec i tpe frigidissimo qꝛ humores sunt cōpacti in corpe ꝛ difficiles ad educēdū ꝛ citius exirēt boni ꝙ mali. In noua vō luna nō dʒ fieri fleubotomia: qꝛ corpora sunt ab humorib⁹ euacuata sed ꝑ fleubotomiam magis euacuarent̄. Cōsuetudo dʒ attendi. si senex non cōsueuit fleubotomari nō minuat ꝛ ꝑpter cōsuetudinē ꝛ debilitatē. Etas ēt est attendēda quoniam ante duodecim annos nullus debʒ fleubotomiari neqʒ senex senio cōstitutus. Tamē sūt quidam fontes ꝛ vigorosi ꝛ tales possunt magis minui: virtus. n. cōsiderat̄ maxime: fortes. n. minui debēt: debiles vō non: vñ virtus ꝛ etas magis attendunt̄ ꝙ tempus ꝛ consuetudo.

¶ Ista conueniunt fleubotomiato.

FLeubotomiato ista cõueniũt. panis fermentatus bene coctus triticus vinũ leue qḋ stomachũ nõ grauat oua sorbilia pisces al pratiles ⁊ carnes porcie ouine arietie pulline. Juuenũ bestiarũ parua poma que tũc repe riunt: caules non comedant: q͛ generãt venenũ in stomacho neq̃ caseũ nec aliqua que de eo cocta sũt. Ait nãq̃ Galien⁹ Jpocra. anpho. lxiiij. pticule qnte. lac dare febricitãtib⁹ vel caput dolentibus pessimũ est: ipsa die somnũ vitet. Nã p somnũ solet quedã pua accensio febriũ accẽdi ⁊ lippothemiã incurrere. i. defectũ cordis vel tenebrositatẽ oculorũ vt quibusdã extasim pariat.

¶ Utilitas fleubotomie.

FLeubotomia eni mentẽ sincerat: prebz memoriã: sẽsuz subtiliat: vocẽ subtiliãdo clarificat: lumẽ acuit: auditũ tẽpat: digestionẽ ꝓuocat: stomachũ adiuuat: sanguinẽ malũ expellit: naturã cõfortat. Et cum ipsa malos humores extirpat. Et lõgi⁹ vite sanitatẽ ãministrat. vnde ait Auicenna quarta primi capi. xx. in pricipio. Fleubotomia est vniuersalis euacuatio oium humorũ: laborans ex sinotho. i. ex nimio sanguine vel ex sinothio. i. ex sanguie putrefacto statim minuat omni tpe cõi nisi ꝙ luna fuerit in medio signo geminoruz. Dicit aũt a sinos qḋ est febris ⁊ nocha qḋ est sanguis versus. Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Aborãs effimera cõtra sinothã inflatã minu[illegible] de vena madiana ⁊ de vena cordiaca dextri brachij i estate. sinistri vo in hyeme. ¶ Effimera eni ẽ febris que durat p vnũ diẽ vel parũ plus vel parũ minus ¶ Laborãs effimera ex cã calida vel ieiunio minuat de vena capitis vtriusq̃ brachij. ¶ Laborãs effimera ex ieiunio ⁊ frigiditate caueat minutionẽ. ¶ Laborãs ex frenesi minuat de vena capitis vel de vena in medio frõtis. ¶ Laborans effimera ex debilitate minuat cũ setis porcinis ḋ naribus suis. ¶ Laborans effimera ex litargia minuat iter mediũ ⁊ auriculare. ¶ Laborans ex squinãtia minuat de cephalica vtriusq̃ brachij. ¶ Laborãs effimera ex apostemate minuat ḋ vena veniẽte ad auricularẽ digitũ. ¶ Laborãs effimera ex pleuresi minuat de vena cordis p metatesiz hoc ẽ si pleuresis fit i sinistro latere fiat minutio i sinistro brachio. Et si pleuresis i dextro fuerit brachio seu latere: tũc fiat miutio i dextro latere vl̕ brachio. ¶ Laborãs ex quotidiana iterpellata minuat de vena mediana. i. de vena cordis. ¶ Laborãs ex quotidiana iterpellata minuat de vena mediana. ¶ Laborans ex quotidiana ex vtroq̃ flegmate minuat ḋ vena dextri brachij i estate. sinistri vo i hyeme. ¶ Laborãs ex flegmate salso cũ pruritu fiat scarificatio in tibijs. ¶ Laborãs ex tertiana minuat de basilica. i. de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri aũt in hyeme. ¶ Laborãs ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter mediũ ⁊ auricularem. ¶ Laborãs ex quacũq̃ acuta minuat de basilica vsq̃ ad quartũ diẽ. ¶ Laborãs ex febre ethica minuat de mediana. i. de cordiaca. ¶ Laborãs ex ydropisi quacũq̃ minuat de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. ¶ Laborãs ex ictericia de basilica vtriusq̃ brachij in estate ⁊ in hyeme. ¶ Laborãs ex melãcolia inania ⁊ frenesi minuat de vena que ẽ in medio frõtis. ¶ Laborãs ex epatis calefactiõe minuat de basilica dextri brachij. ¶ Laborans ex vitio splenis minuat de saluatella sinistre man⁹. ¶ Laborãs ex vitio renũ matricis ⁊ vesice minuat de saphena interiori. i. de vena que ẽ sub talo interiori vtriusq̃ pedis. ¶ Laborãs ex vẽtositate ⁊ iflatiõe incidat vena que dirigit ad pollicẽ vtriusq̃ pedis. ¶ Laborãs ex ptibus inferioribus minuat de saphena interiori ⁊ exteriori pedis. ¶ Laborans ex sciatica minuat de saphena exteriori pedis partis dolẽtis. ¶ Laborãs ex podagra minuat de saphena ⁊ de basilica interiori ⁊ exteriori vtriusq̃ pedis.

¶ Remedium.

¶ Contra inflationẽ venaꝝ post minutionẽ. ℞. Rutam absinthiũ ⁊ ordeũ hoc totũ contunde: ⁊ in patella calida cõfice ex illis ad moduz emplastri ⁊ liga super tumorem ⁊ sanabitur.

¶ Aliud remedium.

¶ Contra debilitatẽ venarũ cum homo senserit ꝙ ẽ piger ⁊ grauis i toto corpore ⁊ plen⁹ doloribus antẽ ⁊ retro in capite suo talis minuat sãguinẽ ḋ vena epatica q͛ mirabiliter p hoc curabit. Sup isto dicit Galien⁹ q͛ generat humores pessimos in sanguine illo: intrisecus sanies ⁊ vlcera magna generantur ⁊ oriunt si cito minutio non occurrat p venas naturales. Et quasi eedem vene naturales nõ recuperant q͛ sũt debilitate per naturã immũdã hois sine imminutione q͛ sunt obstructe sanguine malo. Jdeo aperiri debent al̕s dẽstruerent: sicut aurum ꝙ diu sepelitur ⁊ calidat in igne. Tal̕r ẽt hõ destruit si sibi minutiõe mediãte nõ succurat vel alijs medicinis. Jtẽ dicit Jpocras amph o. prima ꝙ hõ nimis lãguoribus debilitatus p minutionẽ sanabit ⁊ dissoluit.

I igit tps bonũ fleubotominãdi bz electionẽ ⁊ nõ necessitatẽ quãtuz ad locũ lune ⁊ nõ aliarũ planetaruz qḋ tamẽ est necessariũ p tpe multo bo-

no ꝛ laudabili optas scire. Nota primo regulas generales. Prima i tépoꝛe nouilunij ꝛ plenilunij nõ valet fleubotomia. Et si luna tũc fuerit in bono signo. itẽ incidere mẽbꝛũ cũ ferro luna existẽte in signo illud mẽbꝛũ respiciẽte hoꝛrẽdũ ẽ. itẽ luna existẽte in signis aeris vel igneis plꝰ valet opatio vene ꝙ ipsa existẽte in signis terrenis vel aquaticis. Quapꝛopter iuuenes vl' viri in augmẽto lune sũt fleubotominãdi. senes vͦo in defectu. versus. Luna vetꝰ veteres: iuuenes noua luna requirit. itẽ tpe veris ꝛ estatis fleubotomia fieri debẽt de pte dextra. Tpe aũt autũni ꝛ hyemis de parte sinistra. versus. Ver estas dextras autũni hyemis quoqꝫ sinistras. Incidũt venas moꝛboso saguine plenas. In se vel iuuene si sint vene sanguinee plene. Oi mẽse bene confert incisio vene.

Um igiẗ quãtũ ad signũ lune tps minutiõis scire volueris tunc ꝑdicta videas quãdo luna fuerit in signo bono ꝛ valẽte ꝑ minutiõe tũc ipso die minutio erit bona. Stãte illo ꝙ eodẽ die nec sit nouilunium nec plenilũiũ: ꝛ sic de alijs regulis ꝓut dictuꝫ ẽ obseruatis. Et si potes aspectũ lune ad alios planetas ꝛ ascendẽtia cõseruare bonũ erit. Nã stat ꝙ luna sit in bono signo sed foꝛte coniuncta vel aspecta aspectu malo a saturno vel a marte. Et si qdẽ ex pte signi lune valet apertio vene. tamen pꝛopter cõiũctionẽ vel aspectũ non valet. Si tamẽ hec oĩa haberi nõ possũt hẽatur tamẽ luna in signo bono ꝛ satis ad pꝛesens erit: ꝑ tpe electionis: ꝛ iste sunt regule astronomicales.

¶ Medicinales vͦo sunt alie multũ necessarie ꝙ alibi videri debẽt: obseruenẗ tamẽ iste. Primo ꝙ aer illius diei sit clarus tempatus: nõ multum frigidus aut calidꝰ: nõ turbidus aut pluuiosus: aut coꝛruptus. versus. Iun feb apꝛil maij noueꝫ sep atqꝫ decẽber. versus. Ois minue venã lunã dum videris aptam. In his festis cõmuniter celebꝛatur fleubotomia.

¶ Item alij versus. Martini Blasij Philippi Bartholomei. Venas precidãt vt longo tpe viuãt. In his metris cõtinenẗ festa circa que festa pꝛopꝛie ꝯtingit fieri cõiter fleubotomia. Nõ ꝙ semper valeat in illis festis sed ꝑpe illa festa.

¶ De iudicio cruoꝛis.

D iudicãdũ cruoꝛẽ de vena ãmissum. pꝛimo si ẽ spissus male se hꝫ circa pectus. Si flaueꝰ male circa splen. Si glaucus male habẽs circa iecur. Si aũt durus ꝛ niger nimis timuisti. Si ẽ rufus habẽs nigrũ circulũ ẽ cã debilitatis capitis. Si aũt est rufus niger durus ꝛ coagulatus time paralisim. Si ãt ẽ niger ꝛ aquosus nimis time febꝛes quartanas. Quãdo eni est aqua inferius ꝛ aqua superius tũc ydꝛopisim. Cũ aũt ẽ cruoꝛ valde rufus ꝛ parum aque habens superius hilarem vultuꝫ facit: ꝛ est signum sanitatis.

Versiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emissi de venis oꝛdine tali.
Si cruoꝛ est albus hominis quasi spuma reptus
Tussim designat: pulmoni doloꝛqꝫ paratur.
Et si ceruleus sanguis fuerit speculatus:
Est de feruoꝛe: tunc doloꝛ in iecoꝛe.
Sanguis pꝛeterea ꝛ nare videtur in vnda:
Fisicus hunc hominem pati dicit lapidem.
Si siccus sanguis fuerit varijqꝫ coloꝛis:
Et velut collum columbi sit rubensqꝫ:
Talem paralisis vexat vbiqꝫ satis.
Si sanguis pure pellis dinoscitur esse:
Inter cutanea pestis ibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera causam.
Si rufus pulcher sit ꝛ vnda parũper.
Est talis sanus non tibi sit iste dubius.

¶ Debet aũt minutus sibi cauere maxime in pꝛimis tribus diebus a supfluo cibo ꝛ potu aut foꝛti exercitio. i. laboꝛe ꝛ supfluo sõno maxime in pꝛima die: tristiciaqꝫ: ꝛ sollicitudine: hec. n. sanguinẽ coꝛrũpunt ꝛ in genus melãcolie conuertunt. Quartoqꝫ die vel qnto postꝙ vultus solidatum fuerit. balneũ itrare ꝛ tempate ibidẽ manere iuuatiuũ est: fiat aũt ipso die existẽte in balneo moderata ꝛ suauis fricatio circa coꝛpꝰ: exiens aũt a balneo cauet sibi a frigoꝛe: imo opꝫ vt inuolutus sudario ꝛ sufficiẽtibus operimẽtis vestitus maneat in domo tẽperati aeris. Versus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vͦo quies.
Postqꝫ dies quartus cunctos extermiat actus.
Pincqꝫ dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea sexta petit: sed septima vult spaciari.
Precipit octaua ludere cum domina cara.

¶ Sequitur de duodecim signis zodiaci: ꝛ pꝛimo de ariete.

¶ Luna existente in ariete bonũ ẽ sanguineꝫ minuere de bꝛachijs. balneũ intrare. scribere icipere. Fenũ falcare. Ad mercandũ ire. foramen cemẽti incẽdere. Et oĩa qcũqꝫ igne fiũt bonũ est opari: malũ est medicari. Turriꝫ ꝛ castrũ vel domum edificare icipe: nõ ẽ bonũ sanguinẽ de manibus minuere nec ventosas ponere debes.

Taurus.

¶ Luna existẽte in tauro bonũ ẽ sanguinẽ minuere: hoꝛtos facere: semiare vineas: ꝛ arboꝛes plãtare. Nã cito crescũt ꝛ multũ durabũt: bonũ est

mãsiões edificare: vxorẽ ducẽ: ⁊ oĩa lignea opa incipe: bonũ ẽ terras emere sicut agros ⁊ hmõi: ⁊ arare incipere: malum est medicare collũ: oculos: guttur: ⁊ vngulas.

Gemini.

¶ Luna existẽte in geminib⁹ bonũ ẽ icipere ea q̃ pertinẽt ad duo scʒ ad matrimoniũ: ad societatẽ: de amicitia tractare: bonũ stabilia facere. Incipere plãtare. Ire añ iudices: malũ ẽ medicare i humeris: scapul: brachijs: vlnis: ⁊ manibus: seu vngues de manib⁹ incidere. Itẽ icipe minuere de brachijs: bonum tamen potionem sumere.

Cancer.

¶ Luna existẽte in cãcro bonũ est sanguinẽ minuere ⁊ medicinã sumere: ⁊ facere ea q̃ cuʒ aqua fiunt vt sunt: molẽdia: piscine: ⁊ aq̃ductus: intrare nauẽ: iter accipe: nouã domũ itrare: ⁊ mutare d vna domo in aliã: ⁊ vxorẽ ducẽ: ⁊ bestias minutas emere: vt porcos: oues: capras: ⁊ ꝯsilia. Malum est medicari pectus: pulmonem: ⁊ splenẽ. ⁊ domum edificare.

Leo.

¶ Luna existente in leone bonũ ẽ icipere ea que cum igne fiunt: fũdare castra: domũ intrare: loq potestatib⁹ seu principibus: cõfirmare matrimoniũ. malũ ẽ medicari stomachũ: Cor: ⁊ pect⁹: latera: potionem ⁊ medicinã sumere. Malũ est ẽt medicari Epar ⁊ omnia interiora iter lõgũ icipe nouã vestẽ induere.

Uirgo.

¶ Luna existẽte in virgine bonũ seminare: ⁊ colere trã: ⁊ plãtare vineas: ⁊ arbores: ⁊ hortos facere: scribere incipe: ⁊ oĩa operari que uis gemiari: tractare pacẽ: induere nouã vestẽ. malũ ẽ medicari ventrẽ ⁊ oĩa iteriora vẽtris. malũ etiaʒ est vxorem ducere q: sterilis erit aut paucos filios generabit: locuʒ mutare: ⁊ facere ea que cũ igne fiunt. sed medicinã sumere multũ laudabile est.

Libra.

¶ Luna existente in libra bonũ est sanguineʒ minuere: rõneʒ ponere. Emere vendere põderare oĩa que sunt põderabilia. malũ est medicari interiora ventris. Renes ⁊ vesicã ⁊ ea que sunt vsqʒ ad pudibũda: ⁊ oĩa icipe facere que cũ terra fiũt.

Scorpius

¶ Luna existẽte in scorpiõe nõ video ꝙ sit aliqd bonũ facere: q: tũc ẽ in suo casu ⁊ ifortunio. Iõ ipsa debilitat ⁊ impedit in bonis operatiõib⁹ tamẽ bonũ est balneari ⁊ ea facere que cum aqua ⁊ de aqua fiũt. Malũ ẽ medicari membra virilia vt preputiũ: anũ: vel aliqñ vulneratũ: arboreʒ ⁊ mõtẽ ascẽdere. Iter facere ⁊ precipue per terraʒ vel per nauim.

Sagittarius.

¶ Luna existẽte in sagittario bonũ est sanguinẽ minuere: balnea itrare: caput radere: capillos ꝓcingere: discordes recõciliare: copulationẽ inter amicos facere: societatẽ firmare: puerũ ad arteʒ applicare: matrimoniũ intrare seu ordinare: sed nõ perficere q: sterilis erit vxor in pueris ⁊ superba. bonũ est facere oĩa que ptinẽt ad cõstructõeʒ domoꝝ: trã colere: ⁊ hortos facere: malũ ẽ facere medicari coxas: femora: additiões mẽbroꝝ.

Capricornus.

¶ Luna existẽte in capricorno. bonum est facere ea q̃ cũ terra ⁊ de terra fiunt vt seminare ⁊ vineas plãtare venari aucupari ⁊ oĩa instabilia exercere. Iter incipere versus meridiẽ. malũ est vxorem ducere: ⁊ facere ea que cũ igne fiunt. Non ẽ bonũ minuere: nec potioneʒ sumere: nec in genubus nec in neruis facere medicinaʒ: nec in aqua laborare.

Aquarius.

¶ Luna existẽte in aquario bonũ est vxorẽ ducere intrare domũ. Iter incipere ad orientẽ loqui prelatis ⁊ oĩbus alijs dignitatem habẽtibus. maluʒ est medicare tibias ⁊ cetera vsqʒ ad cauillas pedũ. Iter lõgũ incipe.

Piscis.

¶ Luna existẽte in piscibus bonũ ẽ sumere medicinã ⁊ potionẽ. Et quicqd ptinet ad geminationẽ vt amicitias tractare: rõnẽ ponẽ: vxorẽ dũcere. Et ea facere que ad aquã ptinent vt molẽdina ⁊ aqueductus. Iter p aquas icipe: ⁊ fũdare ecclesias ⁊ alia edificia. malũm est pedes medicari ⁊ omnes partes eorum.

Aries habet caput	
Thaurus collum ⁊ guttur	
Gemini scapulas ⁊ manus	
Cancer pectus ⁊ pulmonem	
Leo stomachum	Hominis
Uirgo epar intestina ⁊ circa ventrem	
Libra renes ancham ⁊ vesicam	
Scorpio secreta nature	
Sagittarius coxas	
Capricornus genua	
Aquarius tibias	
Pisces pedes	

Thaurus	
Uirgo	frigida ⁊ sicca
Capricornus	
Cancer	
Scorpio	frigida ⁊ humida
Pisces	
Aries	
Leo	calida ⁊ sicca
Sagittarius	

Gemini
Libra calida ⁊ humida
Aquarius

¶ Et nota ea que dicta sunt de fleubotomia de xij. signis zodiaci debent intelligi solum ꝫm motum lune: ⁊ non aliorum planetarum quo ad tempus electionis pro sanitate conseruanda: non autem ad tempus necessitatis igitur nec signuz nec horum considerare: q2 indigenti nulla lex est imposita. Indigens igitur aut expectare debet: sed minuere in nomine domini nostri Jesu xpi dum necesse est: ⁊ oportet. versus.
Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.
Can ca pis vir media cetera dico mala.

Fleubotominandum est omni tempore si necessitas vrget: ⁊ maxime luna. iij. viij. xj. xiij. xvj. xvij. xxij. xxiij. xxvj. Q2 tunc minutio melior est ꝙ alijs diebus. Item sanguinem minuere vtilissimum ē ab viij. kl'. Julij vsq3 ad. xv. kl'. Augusti: q2 tunc crescit ⁊ augmētatur sanguis. Dies caniculares ītitulatur a. xv. kl'. Augusti. vsq3 ad nonas septembris in quibus non est fleubotominandum: nec potio est accipienda. fleubotomia nō est vtilis ab viij. kl'. octobris vsq3 ad. viij. kl'. decembris vt nociuos humores quos estiuu3 tp̄s cōtraherat: Autumnus deperdat ⁊ sicca colera vsq3 ad sc̄dz autumnum securus eris.

Sanguine3 non minuas nec de anse re comedas: neq3 potionem sumas viij. ⁊ ix. die aprilis ⁊ kl'. Augusti: ⁊ vltima die decembris presertī3 ⁊ vltima die Junij: q2 tunc vene nimis plene sunt. Ideo in hominib9 ⁊ pecudibus fleubotomie incisis vel alijs animalibus vulneratis periculosum est: homo etiam qui in istis diebus natus est vel fuerit: aut morte mala: aut maximo labore peribit.

¶ Item die Januarij vltimo ⁊ Februarij vult primo: homo qui natus fuerit post mortem sua3 nūꝙ putredine soluetur. Et nota ꝙ homines sani de mane habent vrinam albam. Ante prandium rubea3. Post prandiu3 candidam. Et ante cenam calidam. Cauendum est etia3 summe ne aliquis in subnotatis diebus minuat: q2 pericula ex hoc eueniunt infrascripta. Si sexto kalendas Januarij aliquis sanguinem trahit: aut moritur infra annum: aut visus: aut alius sensus ei minuetur: aut febre capietur. Si octauo kalendas februarij: aut mortem: aut spasmu3 cordis: aut paralisim patief. Si pridie kalendas Martij: aut moritur: aut spasmum: aut paralisim: aut febre3 incurrit. etiam si quis quocunq3 die alio a predicto ī martio minuetur ille in augusto febricitabit. Si tertio idus aprilis: aut statim: aut quarto die morietur: aut patietur febrem: aut spasmum. Si tertio vel quinto kalendas Maij: aut moritur aut febres incurrit: aut dissolutionem mentis habebit. Et si primo nonas maij: aut moritur: aut emigraneam patietur. Si tertio idus Junij: aut epilensiam: aut elephantiam incurrit. Si octauo kalēdas Julij: aut moritur: aut in extasi3 vertitur: aut in iecore dolebit. Et si quinto nonarum Julij: aut moritur: aut obliuiosus erit: aut viscera in frigora sustinebit. Si nono kalendas augusti: aut statim: aut quinto die moritur. Et si eodē die potionē sumpsit ante trigesimam die3 morietur. Si tertio kalendas septembris: aut infra annum morietur: aut frenesim patietur: aut visus oculorum eius extinguetur: aut scabiem: aut pruriginem: aut sudorē fetidum sustinebit. Et si tertio nonas ipsius septēbris: aut moritur: aut spasmum habebit. Si duodeci3 kalendas octobris: aut moritur: aut ebetudo sibi occurrit: aut icteritius erit.

¶ Sequitur de duodecim mensibus.
¶ De Januario
In iano claris calidis cibis potiaris
Ne tibi languores sint aptos sume re liquores.
Nec minui cogita: contraria fercu la vita
Balnea sint grata hec potio sit moderata.
¶ Februarius
Gignitur occulta februo febris tibi multa
Si comedis betam necnō aucam vel anetam.
Potio sumatur: in pollice tunc minuatur
Frigida vitentur sed balnea sana vidētur
¶ Marcius.
Marcius reserat humores: gignitq3 dolores
Sume cibum pure coctana si placet vre
Balnea sint assa nec dulcia sint tibi cassa
Uena nec habenda nec potio sit minuenda.
¶ Aprilis.
Se probat in vere vires aprilis habere
Cuncta renascuntur pori tunc aperiuntur
Hincq3 scalpescit corpus sanguis quoq3 crescit
Ergo soluatur venter cruor at minuatur.
¶ Maius.
Maio secure laxari sit tibi cure.
Scindatur vena sed balnea dentur amena.
Cum validis rebus sint balnea seu speciebus
Potibus astricta sit saluia cum benedicta.
¶ Junius.

Qui vult solamen iulio ꝓbet hoc medicamē
Uena non cedat: nec ventrem potio ledat
Somnum compescat: ⁊ balnea cuncta pauescat
At venerem vita sit anetum saluia tuta.

¶ Augustus.

Quisqꝫ sub augusto viuat moderamine iusto
Rare dormitet: frigus coitum quoqꝫ vitet
Nec minui cogita: contraria fercula vita
Potio vitatur: ac lotio nulla paratur.

¶ September.

Fructus maturi septembre sunt valituri
Sed pira cum vino: panis cum lacte caprino
Atqꝫ diuretica potio tibi fertur amica
At venam pandas species cum semine mundas

¶ October.

October vina prestat: valetqꝫ ferina
Necnon ancina caro conuenit ⁊ volucrina
Quantum vis comede: sed non precordia lede
Quāuis sit sana tamen est repletio vana.

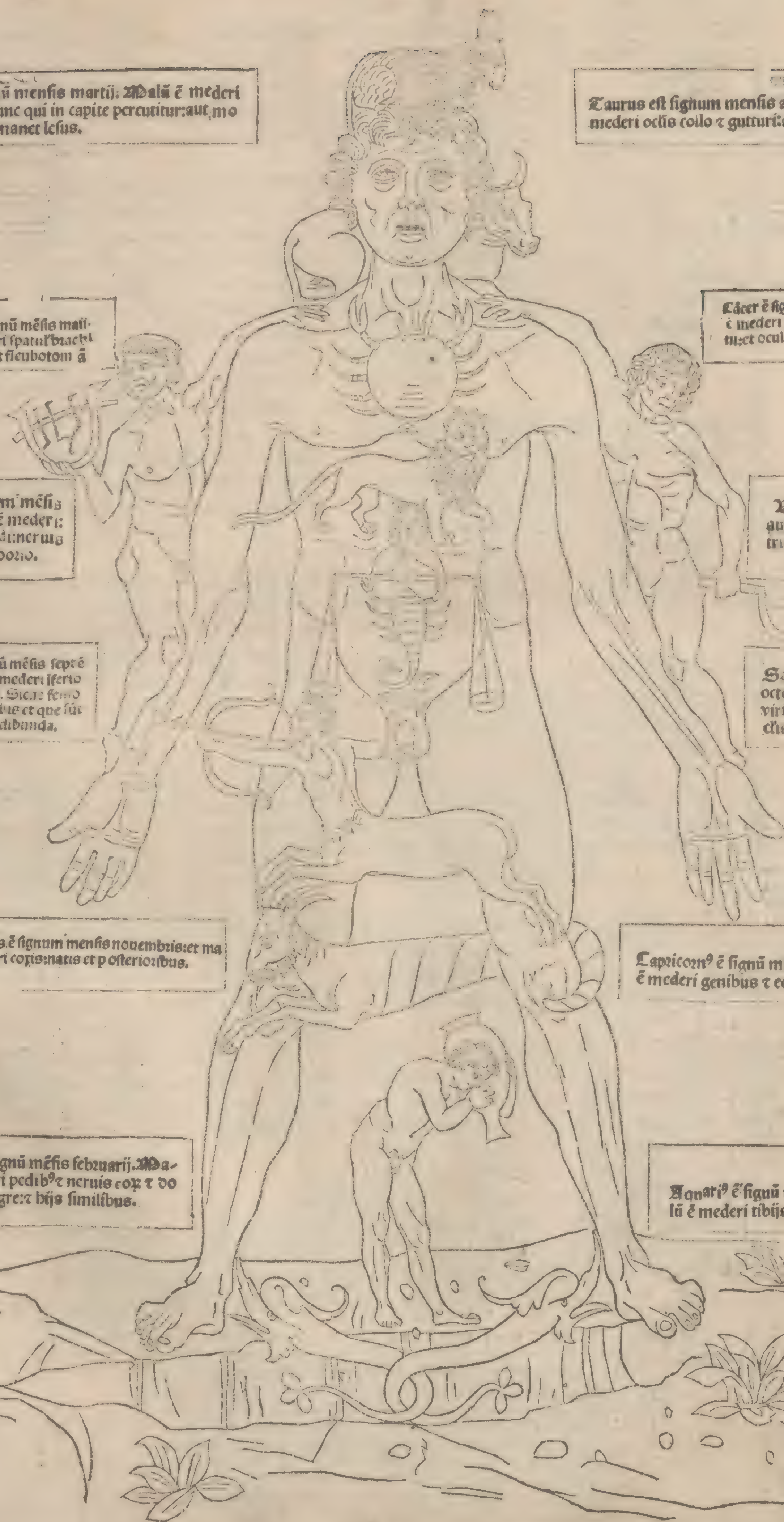
¶ Nouember.

Ista nouembre datur tibi regula medo bibat
Si vita queritur mel ⁊ zinziber comedatur
Balnea cum venere tunc nullū constat habere
His vir senescit ydropisis quoqꝫ crescit.

¶ December

Sane sunt mēbris calide res mēse decēbris.
Caulis vitetur: capitalis vena seccetur
A frigore caput tegas vt sanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma repuntica potes.

¶ Aries in prima constitutiōe cepit videre: hoc est ꝙ hominis caput habere dicitur.
Taurus: habet collum ⁊ guttur.
Gemini: spatulas vsqꝫ ad manus.
Cancer: pectus ⁊ pulmonem.
Leo: stomachum.
Uirgo: epar ⁊ intestina: ⁊ circa ventrem.
Libra: renes: anchas: ⁊ vesicam.
Scorpius: circa verebunda: ⁊ vasa seminaria.
Sagittarius: coxas.
Capricornus: genua.
Aquarius: tibias.
Pisces autem pedes.
¶ Et ita membra humani corporis per signa sunt perceles tia diuiduntur.
¶ Luna existente in signo membri patientis nullum medicamen facias illi membro.

Aries ē signū mensis martij: Malū ē mederi in capite ⁊ tunc qui in capite percutitur:aut mo ritur:aut remanet lesus.
Taurus est signum mensis aprilis. Malum est mederi oclis collo ⁊ gutturi:ac gargarismū facē
Gemini ē signū mēsis maij. malū ē mederi spatul' brachijs:et manibꝰ:et fleubotom ā
Cācer ē signū mēsis Junij. malū ē mederi pectori. spleni. pulmoni:et oculis
Leo ē signum mēsis Julij: malū ē mederi stomaco:cordi:neruis lumbis ⁊ dorso.
Virgo ē signū mensis augu. malū ē mederi vētri:costis ⁊ diafragmati
Libra ē signū mēsis septēbris. malū ē mederi iferioribus vētris. Sicut femori anchis et pubis et que sūt inferiꝰ ad pudibunda.
Scorpiꝰ ē signū mēsis octobris malū ē mederi virilibꝰ mēbris:sic. testiclis vulue vesice:⁊ ano.
Sagittarius ē signum mensis nouembris:et malum ē mederi coxis:natis et posterioribus.
Capricornꝰ ē signū mēsis decēbris malū ē mederi genibus ⁊ eorum neruis.
Pisces ē signū mēsis februarij. Malū ē medicari pedibꝰ ⁊ neruis eorū ⁊ doloribꝰ podagre:⁊ hijs similibus.
Aquariꝰ ē signū mēsis Januarij. malū ē mederi tibijs ⁊ cruribus.

Litargia
Lephalica
Lasus capillorum
Lamphuargia.
Lorū ī frōte añ ⁊ retro
D nimis calor de hūo-
re de ambulatorio ⁊ de
ventositate que vagan-
tur de loco ad locum.

Vngues mali

Secundina est quedaz
membrana in qua ia-
cet ꝑuer in matrice.

Ictericia. siccitas hu-
mor lepra morphea pa
ralisis et frigida causa
vel calida frigus cōstri-
ctio pororum.

Melancolia
Mania
Frenesis
Menopeya
I i fronte ante et retro
Emptoica.
Empima
Pleuresis
Ptisis
Fluxus reumatis
Fluxus oculorū

Vngues mali

Sequit̄ ordiarie in īfra-
scriptis circulis de cōcep
tiōe quō mulier volens
ꝯcipe se hēre ꝺbeat mu
lier cōcipe volētes vide-
at ne matrix sit hūorosa
nimis nec nimis sicca
nec seuida nec nimis fri
gida seruato ordine mē
struali pregnationis nec
habūdās varijs liquori-
bus vl' albis sȝ sanguine
is ⁊ nec plurimis ⁊ nec
paucis sitqȝ mulier faci-
lis digestionis et ꝯserue
tur corpus intemperie.

Diafragma ē pellicula
diuidens nutritiua a spi
ritualibus

Ictericia siccitas humor
lepra morpha palisis et
frigida cā vel calida fri
gus ꝯstrictio pororuȝ.

Notāda sūt aliq̄ signa ꝯceptiōis ipsius mulieris. primū. n. signuȝ ē q̄ ex parte coitus cognoscit̄. Si. n. mulier qñ fuit in coitu cū viro post coitū frig⁹ sentit ⁊ dolores ī renib⁹ signū ē ꝯceptiōis. Itē si color faciei vltra modū ⁊ scḋȝ morē solitū ē mutat⁹ signū ē ꝯceptōis. Itē si aliqua cibaria ꝯcupiscit sicut terrā vl' carbōes signū ē ꝯceptōis. Itē si vis scire vtr̄ mascul⁹ vl' femia ē ꝯcepta si color faciei ē rube⁹ leuis ⁊ vēter ī dextra pte tūescit ⁊ rotūdat̄ ⁊ lac de mamillis spissū ⁊ bn̄ coctū ⁊ digestū exierit ⁊ si ponat̄ sup aliqḋ corpus bene pollitum ⁊ tersum ⁊ nō diuiditur scḋm partem sed constabit tunc est masculus.

a

¶ Quando mulier dolet vbera. ℞. plātaginem ⁊ contūde bene ⁊ super vbera liga: vel recipe cepe ⁊ pista ⁊ cōcute cum antiqua axungia sed pri⁹ axungiam mitte in aquā vt sal extrahatur ⁊ postea emplastra super mamillam.

b

¶ Si mulier lactans puerum deficit lacte bibat medonē ⁊ cerusiam iuuenē ⁊ principaliter caueat ne bibat vinum: simul excoquat̄ feniculū cū semine suo in iuueni ceruisia ⁊ suaui ⁊ bibat illud ⁊ comedat ēt illud semen feniculi ⁊ abundabit in lacte copiose. Sera. Coli. Ysaac. Haly. Plynius li. ij. caplo. iij. Itē accipiat pulegiū ⁊ misce cū vino ⁊ da bibere nutrienti pueruȝ omni die ⁊ hēbit lac copiose. Macer. Itē mēta de mane comesta prodest mulieribus pueros lactātibus.

c

¶ Ad expellēdū fetū de muliere nouiter ꝯceptū ℞. castoreū ⁊ coque in vino vel in braxina ⁊ bibe mane ⁊ sero ⁊ exiet si erit masculus. Si aūt femella fuerit nullo mō̄ expelles eam.

d

¶ Contra hoc quādo secūdina post partuȝ non educit̄ tunc pulueriza lapidē qui agates appellatur ⁊ da in potu. Item fac subfumigationē cum pennis gallinarum ⁊ fac eam desuper sedere ꝙ ad se recipiat fumum ⁊ curabitur. Item semen plantaginis post partum mulier bibat in potu assidue ⁊ deducit secundinam.

e

¶ De conceptiōe Embrionis primo mense fit coagulatio sanguinis: scōo expressio corporis: tertio mense fit cōnexio corporis ⁊ anime: quarto accipit vngulas: quinto accipit similitudinē patris vel matris: sexto facit neruorum cōtractionē: septimo medulla cōsolidat̄: octauo ossa ⁊ nerui cōfirmant̄: nono naturā mouet ⁊ īfans oium reruȝ beneficijs implet̄ ex tenebris ad lucē veniet.

f

¶ Ad libidinē excitandū. Accipe succi verbene duos ciatos ⁊ grana piperis. xij. ⁊ fel hircinuȝ vl' alterius animalis quantū tibi videt̄ hec tria cuȝ melle simul cōmisce vt sumi possit ⁊ serua ⁊ cum opus fuerit da cum vino bibere. Item renes cerui decoquantur cum vino bono ⁊ bibe quādo volueris ⁊ videbis mirabilia.

g

¶ De exitu fetus in quo mēse habeat bene suuȝ exitū vel egressum. Si eni in octauo mēse habet egressuȝ sic raro viuit. cā huius ē ois fetus naturaliter tendit ad ortū in septimo mense: si tūc in octauo qescit a labore quē habuit in septimo. Si vo in nono mēse erit sanus ⁊: qꝛ qeuit a loboribus vt dixi: ȝ si statiȝ in octauo exierit non viuit. Rō qꝛ debilitat⁹ ē ꝑ laborē septimi mēsis ⁊ nō qeuit.

h

¶ Per quē modū puer exit de vtero nota: quibusdā. n. mulieribus plus accidit dolor: qbusdā minus accidit ꝙ fetus aliquādo ꝓtēdit manū vl' pedē in egrediēdo: ⁊ hec oia nociua sūt: ⁊ sic tunc obstetrices diligēter intrudūt fetū: ⁊ ex isto maximus dolor generat̄ per quē plures mulieres nisi sint valde fortes debilitāt̄ vsqȝ ad mortē: sic tūc mulieres bene ⁊ expte in hoc ope debēt haberi: qꝛ quedā obstetrices vtunt̄ quodā vnguēto quo vngūt vuluā mulieris: si tūc fetus exit liber. ⁊ scias: qꝛ fetus naturaliter caput protendit in exitu ⁊ hoc valet.

i

¶ Ad mēstrua ꝓuocāda viola cū myrrha ponatur in vno vase ⁊ repletū vas aqua pluuiali ponatur ad buliendū: sed vas ita obstrue ꝙ fumus nō possit exire sicqȝ coquat̄ cōtinue per septē horas ⁊ excipe ollā de igne: ⁊ mulier recipiat fumū seu vaporē per inferiora quāto calidius sustiere potest hoc medicamē facit ēt ad eas q̄ nūꝗ̄ habuerūt menstrua. Accipe absinthiū: ⁊ rutam ⁊ decoq̄ in vino: ⁊ adde quinqȝ grana piperis ⁊ bibat.

k

¶ Cōtra nimiū fluxū mēstrui Cortex Juniperi tritus cū vino vel aceto: ⁊ fructus eius appositus vel comestus cōpescit mēstruū. Itē lac asine sumat̄ cū melle ⁊ felle leporis vel ēt lac asine cū ysopo sumptū decoctū cōpescit mēstruū. Itē cinerē rane viridis in sacculo secū portet: ⁊ nihil amittit de sanguine hic. Et si volueris ꝓbare liga puluerē ꝑdictū ad collū galline: ⁊ post vnū diē iterfice eam: ⁊ nō exibit sanguis de ea.

l

¶ De purgatiōe matricis petrosiliū potui ipositū: ⁊ da bibēdū mulieri matricē eius bene purgat: ysaac. haly. vel ēt recipe radiceȝ violaꝝ vna cū folijs: ⁊ coq̄ bn̄ in ceruisia: ⁊ da mulieri mane.

m

¶ Ad expellendū menstruū post partū. ℞. costā de capite caponis: ⁊ cōtere in puluerē: ⁊ bibat in potu: ⁊ calide bibat de illis radicibus videlicet Millefolij ⁊ hec ad expellendū menstruū quando fluit de muliere cōtra debitū modū: videlicet post ānos qnquaginta. vel pone myrrhaȝ ad pomū scissuȝ: ⁊ postea claude econtra: ⁊ pone sup ipsum quando coquitur: ⁊ ibidem assetur: ⁊ postea sumas ⁊ da ei comedere cum myrrha: vel ponat abrotanum ad sotbulares: ⁊ ambulet in eis: ⁊ sanabitur.

n

¶ Medela mulierū in puerperio verbena illa radix valet mulierib⁹ in puerperio si ipsam circa se seruauerit: q: remouet fantasmata: ꝛ vexationes magnas nō patient: quietē bonā habebūt: ꝛ infanti si collo alligat siue manibus nō fatigabit grauedine aliquali: sed fruet quiete. q ēt dormire nō possūt habeāt circa se verbenā: ꝛ dormiēt bene ꝛ quiescēt. sitr si remote equitare volueris liga sub coma eque verbenā cū artemisia: ꝛ nō fatigabit equus in equitando.

o

¶ De facili partu mulieris. ℞. radicē Jusquiami ꝛ alliga sinistro femori mulieris: ꝛ dum facis fac nodū vt faciliter relegari possit: vt mox dum pariet statim soluas nodū: iō vt vitalia seu intestina nō sequant. Jtē hoc remediū multas liberauit in partu. ℞. lauri foliū ꝛ cōmasticatū sup vmbilicū pone: ꝛ stati pariet cū admiratiōe. exptū ē.

p

¶ Mellicratū tali mō fit. ℞ vnū coclear de melle fluuili: ꝛ tria aque tepide ꝛ misceant insimul sic detur mulieri bibere. Que mulier in partu laborat. Accipiat myrrā ꝛ teratur: ꝛ in vinum mittat ꝛ sic bibatur ꝛ liberabitur.

q

¶ Modo cōtrario. Si femella fuerit concepta mulier tūc est grauis ꝛ pallida: ꝛ venter ē oblongus in dextra pte: ꝛ in sinistra rotūdus: ꝛ mamilla in sinistra pte turgescit: ꝛ lac magis idigestum liuidū ꝛ aqueū: ꝛ fusū super corpus politū diuiditur pars eius aperte sicut aqua: ꝛ si lac sup vrinā eiusdem mulieris fuerit fusum natet: ꝛ sic de alijs. Jtē experimentū scio: verū ē: ꝛ expertū. Si cōcepit vel nō det ei mellicratū bibere: si tūc circa vmbilicū corrosiones habuerit cōcepit: si vo nō minime. Ipoc. ampho. lx. pticule quinte.

r

¶ De tpe apto ad impregnādū maxime adueniente vel determināte pregnationē cū corpus nō ē plenū cibo: neq; deficiēs est cibo: ꝛ vino nō vltra modū sūpto. Incipiēte igit purgatiōe minus apta ē cōceptio: s; cū minuit i viro: ꝛ muliere: corporis. n. tēperātia adiuuat. Galie. iij. teg. tex. cōmenti. xxxvj.

ſ

¶ Pingues mulieres minus apte sūt ad pgnādū seu concipiendū: eo φ pudenda nō cōueniūt: ꝛ parū locū relinquūt: nec valde tenues apte sūt Si igit alique impregnant a malis humorib⁹ expurgent: ꝛ ad hoc nil melius φ Theodoricon Nicolai ꝛ ierapig. ꝛ dyamargariton hoc est cū cognoueris in proximo menstrua venire.

t

¶ Si ex nimio calore fit sterilitas qd signat paucitas mēstruor cū dolore existens: ꝛ vlcera pudendor: ꝛ calor totus corpis dabisq; ei que mediocriter infrigidāt ꝛ humectant: vt lactucas: maluas: butyrū: portulacas: atriplicē. Si aūt os matricis sit apertū dicta stipita: fomenta: ꝛ medicamenta: sicut carnes granator lentisci: radix rubi mirtus ꝛ galla. Si tunc torqueatur matrix curat cum mollificatiuis.

u

¶ Ad cōcipiendū: viscū qd in quercu nascit tere cū vino: ꝛ da ei bibere: ꝛ hec deficiēte menstruo: ꝛ ɔcipiet. Plynius lib. xvj. caplo vltimo. i fine. Jtē vulua leporis comedat in cibo. Jtē aqua de coctiōis lactuce mane da mulieri infecūde: ꝛ eadē die ad cōceptionē conuertit: ꝛ quādo est ipregnata euomet: ꝛ retinere nō potest. Similiter siler montanū datū apris vel alijs animalibus ad manducādū quādo coire voluerint: ꝛ statim cōcipient post coitū: ꝛ puluis testiculor verris datus mulieri post menstrua.

x

¶ Si ex pinguibus humoribus non fit cōceptio purget cū theodoricon ꝛ ierapigra: dabit quoq; supi⁹ cōtrariū antidotū in quo mittit euforbium: piper: ꝛ thus. Cū aūt emēdatio facta fuerit menstruis bene exeūtibus cōmisceant cessante pgnatione φ si vētositas cōceptionē ꝓhiberet his signis scitur in fractiōe h; matricē. his igit cibis educat: primo minuat dabisq; ei anisū: ciminū: rutā: anetū: semē feniculi: fenu greci: ꝛ similia.

y

¶ Si vo exclusione matricis cōtingit ipediri cōceptōe;. Aperiat cū calida. i. cū apozimate i quo decocta ē malua: ꝛ semē lini: fenu greci: butyrū: oleū: ꝛ mel: cū fortiorib⁹ ꝛ camomillā: in vuluam mitte terbētinā: vitrū: ficus: cassiā: ꝛ sic de alijs.

z

¶ Alia bona de cōceptiōe si mulier vel vir bibat spumā quā lepus hab; circa os quādo rodit herbā statim cōcipiet. Jtē testiculus dexter mustele terat cū vnguēto ypericon: ꝛ cū lana pessarizetur ꝛ coeāt: ꝛ statim cōcipiet Kir. Jtē da ei bibere de lacte eque: ꝛ illā hora cōmiscere cū ea: ꝛ cōcipiet Albertus magnus lib. xxij. cap. Equi. in fine.

ꝛ

¶ Ad durū partum da dragmas. ij. diptami cū aqua fenu greci Dias. Plynius li. xxvj. cap. xv. Et nidus yrundinis in aqua lotus: collocatus: ꝛ bibitus: ꝛ fenū grecū appositū cū melle ꝓdest vl diamargaricon bibitū multū ꝓdest. Plyni⁹ xxiiij. cap. xix. Serapio cū aqua ciceris vel fastelis bibitū ꝛ muscelino ꝓbatū est. Jtē lac alterius

mulieris bibat ⁊ artemisia ad eius vmbilicum li geẗ aut ponaẗ: ⁊ statim ptus exitũ habebit.

z

¶ De facili ptu hec ẽ quando fetus est mortuus folia iuniperi cum aqua: ⁊ melle decocta: ⁊ bibita fetum mortuum educunt: ⁊ secundinam sãguinẽam post partum eijciunt Maly. Item lac alterius mulieris cum oleo bibitum fetum mortuuʒ educit. Item iaspis habet bonam virtutem ad fetum educendum. Item lac caninum cum vino ⁊ melle bibitum statim expellit fetum. Iteʒ myrram cũ vino bene tritam ⁊ calefactaʒ: bibat multum prodest. Auicẽna Serapio.

z

¶ Ad probandum virginitatem. ℞. semen portulace: ⁊ sparge super carbones: ita vt illa fumũ ad se recipiat: ⁊ si est corrupta videbis mirabilia. vel recipe apium cum radice sua: ⁊ appone capiti ea nesciente.

aa

¶ Nota si propter humiditatem conceptio fieri non potest signa sunt hec: quoniam humectanẗ i coitu: menstrua sunt tenuiora: ⁊ si multuʒ his sicca fiant dicta superiora membra laborant: ⁊ fricẽtur vomitum sumant: siccis cibis vtantur os matricis cum stipticis confortetur: scʒ cuʒ apozimate lentisci: myrre rosee: balaustie: cimarum rubi: ⁊ gallarum: matrice sicca: tamen existente cõtraria humida fiant: sicut balnea vnguẽta: ⁊ huiusmodi cibi humidi vinum tẽperatum ⁊ paucũ.

bb

¶ Ad purgationem mulierum que post partum purgari nõ possunt. ℞. semen lini: ⁊ contunde ꝓoptime: ⁊ hec decoque cũm iuueni axungia: ⁊ da ei ad bibẽdum. Si vulua mulieris ex coitu inflatur sedeat in aqua in qua malua est decocta ⁊ liberabitur. Item si mulier nimis luxuriosa fuerit betonicã ⁊ solsequiũ cum aceto bibat ⁊ cessabit.

cc

¶ Ad restringendum menstrua seu compressionem eorũdẽ experimentum verum tres rubꝰ de plantagine hoc est tres radices cum folijs decoque in aqua fluuiali: ⁊ da potare mulieri patienti fluxum: ⁊ statim stringit absqʒ dubio. Ad idem aqua rosea potata de sero ⁊ mane stringit superfluum fluxum matricis: ⁊ hoc faciat mulier que nimiũ fluxũ patiẗ ꝑ ebdomadam integram.

dd

¶ De coitu. Nota ꝙ inordinatus coitus impedit fetum conceptum: hoc est quando femella cũ viro ẽ in coitu: ⁊ si ipse masculus inordinate iacet similiter ⁊ femella: vt si in latere iacuerit super femellam: ⁊ vnum puerum generauerit in vno latere curuum: ⁊ in vno pede claudum ⁊ tortuosuʒ ⁊ cã huius ẽ: qꝛ inordinate ꝓcessit coitus ab eis.

ee

¶ Ut mulier abortiuũ non patiatur. ℞. cancrũ fluuialem contere eundem: ⁊ da mulieri in vino veteri bibere Plyniꝰ. xxxij. cap. vj. Nota abortiuũ dicitur qđ adhuc non est perfecte productũ in natura hominis: sed aliquo modo in massam carneam vel materiam lacteam: illud autẽ accidit eis ꝙ plurimum: vel qꝛ materia menstruoruʒ corrupta est vel per prauum motum per quẽ matrix rumpitur vel per alia mala: ⁊ talia: vel ꝙ frequenter exire laborat in septimo mense.

ff

¶ Quomodo fetus nutriatur in matrice Ipocras dicit mãmillas habere quandam colligantiam cum matrice per quasdaʒ venulas quas abscindunt obstetrices: ⁊ per illas lac fluit ad vmbilicum puerorum: vnde falsum est ꝙ dicunt quidam ꝙ puer nutriatur per os: qꝛ sic stercorizaret quod falsum est.

gg

¶ Ad cognoscendum si fetus in muliere est sanus vel non si mulieri impregnante lac fluit de mãmilla significat debilitatẽ fetꝰ: qꝛ lac ꝑm Aristo. ⁊ Ipo. ampho. lij. ꝑticule quinte: est propriũ fetus: sic quando fluit de mãmilla signum est ꝙ fetus ex eo non nutritur: sic fetus debilitaẗ. Sed si mãmilla est indurata: tunc puer est sanus: ⁊ rõ est qꝛ menstruũ conuertitur in lac: ⁊ tale lac vlterius sufficienter nutrit pueruʒ: ⁊ non fluit ex quo oritur feti seu pueri fortitudo.

hh

¶ Ad probandum sterilitatem videlicet vtrum mulier sit sterilis vel vir. ℞. vrinas amborum in duo vasa separatim: ⁊ in illis furfures fermenteos: ⁊ in cuius vrina vermes fiunt ille vel illa sterilis est. Ad experimentum sterilitatis. ℞. septem grana ordei: ⁊ septem grana fabarum: ⁊ septem grana tritici: ⁊ pone in ollam: ⁊ mingat super ea: ⁊ si creuerint infra septem dies non est sterilis. si aũt non creuerint est sterilis Albertus magnus lib. x. tractatus. ij. cap. j. prope finem.

ii

¶ Ut mãmille non crescant. ℞. herbam que vocatur vuildinaltem: ⁊ contunde bene: ⁊ super mãmillas pone. Item recipe papauer: ⁊ decoquas in aqua pluuiali: ⁊ intingas lineum pannuʒ ⁊ suppone mãmillas per tres dies: ⁊ hoc quanto calidius sustinere potest.

¶ Sequuntur probleumata de membris generatiõis de matrice: ꝛ testiculis seu de secretis mulierum.

Quare aĩalia cocant. Rñ. ẜm Arist. ij. de aĩa. super illa littera naturalissimũ operũ ꝛc. ꝙ ꝑpter obseruationẽ spẽi: qꝛ si coit⁹ non esset oẽs sensus dudum defecissent. ¶ Quid sit coitus. rñ. ẜm Auerroyz ꝙ coit⁹ ẽ inectatio maris ꝛ feie per instr̃a deputata a natura ad eẽ specificatũ ꝛ conseruãdũ: ergo dicũt theologi ꝙ quãdo coitus fit ꝑpter generationẽ sibi similis: tunc nõ ẽ maxime peccatũ. ¶ Quare coitus tempat⁹ sit valde cõueniens. rñ. ẜm Auicẽ. tertio canonis ꝛ cõstantinũ in suo libro de coitu: qꝛ primo coit⁹ alleuiat̃ corp⁹ aĩaz exhilarat: irã remouet: caput ꝛ sensus confortat: ꝛ aufert multas egritudines melancolicas: qꝛ expellit fumũ spermatis a cerebro ꝛ expellit materiaz apostemosam: ꝛ ergo ẜm Auicẽnã vbi supra ex dimissione coitus ẽ tenebrositas oculoꝝ ꝛ vertigo capitis: vnde spma viri vltra debitũ tp̃s retẽtũ ꝯuertit̃ in venenũ. ¶ Quare distempatus coitus ꝛ nimis assiduus sit valde nociuus. Rñ. per p̃dictos: qꝛ destruit visuz: corp⁹ exicca qꝛ dicit Arist. in lib. de generatione aĩaliũ. Luxuria est emissio pura humiditatis ꝛ cerebrũ cõsumit vt expertũ ẽ: īducit ẽt febres acutas ẜm Auicẽnã ꝛ maxime abbreuiat vitã. ẜm Aris. de longitudine ꝛ breuitate vite. ꝛ Albertus idem declarat de passere q ꝑpter nimiũ coitũ viuit tm̃ tres ãnos. ¶ Quare vt pꝫ per sensũ mulieres ꝑ coitũ fiunt fortes ꝛ multũ formose. Rñ. per Aristo. qꝛ calor spmatis qui expellit̃ a viris ꝑ coitum in eis recipit̃ q calor hꝫ ista opari. ¶ Quare melãcolicis ꝛ colericis vltra alias cõplexiones vniuersaliter magis noceat. Rñ. qꝛ eos multũ exiccat cũ ꝑ se sint sicca: ergo eis ethicam inducit. ¶ Quare flegmaticis ꝛ sanguineis: vt dicit Auicẽna valet coitus qꝛ in eis ẽ multũ d̃ tali materia qꝛ necessario expellitur a natura. ¶ Cũ Aristoteles dicit ꝙ oẽ aĩal pingue sit pauci spmatis ꝛ feis qꝛ nutrimentũ trãsit in pinguedinẽ: ꝛ ergo dictũ Aristotelis itelligit̃ de ericio qd̃ modicũ hꝫ spermatis: qꝛ totũ vadit in spissitudinẽ. ¶ Quare femelle oĩuz brutoꝝ nõ appetũt coitũ post ĩpregnationẽ. Rñ. ẜz Albertũ qꝛ tũc matrix ẽ firma clausa ꝛ menstrua tũc sũt retẽta: ergo ẽt tũc retinetur appetitus. ¶ Quare tũc mulieres ꝛ eque post impregnationẽ appetãt. vt dicit Arist. viij. de aĩalibus. Rñ. de mulieribus. ẜm Galienũ recordabant̃ ꝛ armabant̃ ad coitũ: ꝛ qꝛ mulieres recordãtur ad delectationẽ in coitu precedẽte post ĩpregnationez appetũt. Sed de equa rñdet̃ qꝛ ẽ aĩal valde multũ comedẽs ꝛ digerẽs: ꝛ ergo multum seminis hꝫ ꝛ menstrui in ea generant̃: ꝛ calefaciens vuluã appetitũ ꝛ libidinẽ inducit. ¶ Quare repleto corpore nõ ẽ coeundũ. rñ. ẜm Arist. qꝛ ꝑ hibet̃ digestio. ¶ Quare nõ sit bonũ vẽtre famelito ꝛ manico. rñ. qꝛ tũc nutrimẽtũ debilitat ꝛ raro. factũ procreat mẽbrũ. ¶ Quare nõ sit bonuz p⁹ balneũ imediate. rñ. qꝛ tũc pori adhuc sũt apti: ꝛ calor per totũ corpus dispersus: ꝛ ergo coit⁹ sequẽs balneũ multum frigescit. ¶ Quare post vomitũ ꝛ solutionẽ ventris minime valeat coit⁹ rñ. qꝛ valde periculosum ẽ habere duas purgatiões. ¶ Querit̃ quod sit tp̃s aptissimũ ad coitũ rñ. digestiõibus celebratis: scꝫ spaciũ mediũ iter mediã noctẽ ꝛ aurorã: qꝛ ẜm Constantinũ valde sanũ ẽ dormire post coitũ. ¶ Quare aĩalia agrestia sunt valde furibũda ante coitum vt bruta: vt pꝫ de coruis: qꝛ tũc maxime crocitant: ꝛ de asinis qꝛ tũc maxie solẽt insanire ꝛ discernere. Et dicit ẽt Cõstantinus auctoritate Ipocratis. rñ. qꝛ tũc oĩa mẽbra sunt accẽsa ex appetitu venereo: ꝛ natura laborat ad expellẽdũ sup̃fluũ que incẽsio disponit ad iram: ꝛ ad furorẽ: vt pꝫ per Arist. in prohemio libri de aĩa: ꝛ ergo post coitũ statiz fiũt mãsueta ꝛ mitigata sicut agnelli. ¶ Quare homies tpe coitus ẽt nõ fremãt. rñ. qꝛ verecũdia que ẜm Aristo. est prima sensus rõnis nõ dimittit: sed tamen vt pꝫ sensibili oĩs vir tpe libidinis: ꝛ coitus magis dispositus ẽ ad irã ꝙ̃ alio tpe. ¶ Quare ĩ coitu fit tanta delectatio. rñ. qꝛ coitus ẽ opus despectũ in se in tantũ malũ ita ꝙ oĩa aĩalia abhorrent ipm̃: ꝛ si non ẽet tanta delectatio in eo: ergo natura ĩ tali delectatione ĩgeniose egit. ¶ Quare decisio seis tpe coitus facit delectationez. rñ. ẜm Arist. ij. de aĩalibus. delectatio causat̃ excõicatione cõueniẽtis cũ cõueniẽte que bene ẽ in cõiũctione seminũ ꝑpter eoꝝ dispositionẽ adinuicẽ Aliter rñ. ꝛ melius: ꝛ naturaliter: ꝛ qꝛ semẽ qd̃ decidit̃ ẽ talis sic sua caliditate facit titilationem in virga virili: ꝛ qꝛ tal' virga est venosa: ergo ex hoc magna delectatio recipit̃. ¶ Quare frequenter coeũtes nõ habẽt tantã delectationẽ: sicut raro coeuntes ꝑꝑ tres causas. rñ. Primo ꝙ seis meatus ẽ bene largus ꝛ amplus: ergo semen ibi facit meatũ cui⁹ meat⁹ facit delectationẽ. Scd̃a cã ẽ qꝛ in talibus loco seis aliquando emittit̃ sanguis crudus ꝛ idigest⁹ vel alia materia aquosa: ꝛ hec nõ est calida: ergo nõ facit talẽ delectationem. ¶ Utrũ in viris vel in mulieribus sit maior delectatio in coitu. rñ. ẜz dictũ medicoꝝ. qꝛ maior ẽ

in viris intēſiue generaliter ſemē eoꝝ eſt calidū.
Sed maioꝛ ē in mulieribus extēſiue: qꝛ ꝓpriū ſe-
mē emittūt ⁊ aliud recipiūt: ⁊ ergo delectatio coi
tus ē minoꝛ: vt dicit Ariſt. vij. ethicoꝝ. in princi-
pio de aīalibus. ¶ Quare piſces ēt nō coeūt cuꝫ
nullus piſcatoꝝ vidit eos coire: vt dicit Ariſt. in
ij. de generatiōe aīalium. rñ. ſm Ariſt. ibidē ꝙ i-
mo vere coeunt: ſed qꝛ eoꝝ coitus velox eſt: ergo
nō ꝑcipiṫ per viſum. ¶ Utrū coitus poſſit fieri ꝑ
os: vt dicūt quidā de coꝛnicibꝰ ꝙ roſtris ſuis de
oſculādo coeūt ⁊ cōcipiūt: vt dicūt quidā de mu-
ſtela ꝙ cōcipiat ⁊ pariat ꝑ os. vnde Ariſt. arguit
ita. quicqd itrat per os hoc itrat in ſtomachuꝫ ⁊
digeriṫ. ſed ſi coitus fieret ꝑ os: tūc digerēdo cō-
ſumereṫ nec ad matricē ꝑueniret. Sed beata vir
go cōcepit per aurē hec nō fuit naturalr̄ ſed mi-
raculoſe. ¶ Quariṫ vnde genereṫ ſemē viri ⁊ ꝙ
ſint hic opiniones oppoſite medicoꝝ ⁊ philoſo-
phoꝝ: ſed dicendum ē ꝙ eſt humoꝛ ſupfluus cō-
ueniēs digeſtionibus viri ⁊ mulieris aſſimilatus:
⁊ ab aīa ſigillādo fuſus diuerſis foꝛmis ⁊ figuriſ.
ſed alij dicūt ꝙ ſperma fit ex cerebꝛo fuſum: ⁊ de
coctiōe dealbatuꝫ: ⁊ ergo ſcd̉o de generatiōe aīa-
liū debet cōcipi qd̉ eſt ſupfluuꝫ humidi multi qd̉
vt ſanguis ꝑ totū coꝛpus diſtribuiṫ: ¶ Quare ſe
men viri fit albū cū tamē ſemē mulieris fit rubeū
rñ. qꝛ melius decoctum eſt: ⁊ quia in teſticulis de
albatur quoꝛum caro eſt alba vt in māmillis.
¶ Quare fluxus ſpermatis non ſit menſurabi
lis tempoꝛe ſicut menſtruum. rñ. quia ipſum nō
eſt venenoſum vt menſtruū: ergo natura ip̄m nō
reijcit: ſed ad generationē ſeruat: alr̄ rñ. qꝛ nō ge
neraṫ in tantā quātitatē in viris: vt menſtruuꝫ in
mulieribꝰ: ergo mēſtruali impulſiōe nō indiget.
¶ Utrū ſpma decidaṫ a mēbꝛis vel ab hūoꝛibꝰ
rñ. ꝙ aliqui dicūt ꝙ a mēbꝛis ⁊ ꝓbāt: qꝛ videmꝰ
ꝙ pater claudus generat claudū filiū: ⁊ pater trū
catus generat trūcatū filiū pater habēs cicatricē
generat filiū cicatrizatū. vt dicit Ariſt. de partu
aīalium: ⁊ hoc nō fieret niſi deciſio fieret a mem-
bꝛo. ſcd̉o rñ. ſm veritatē ꝙ deciſio fit ab humoꝛi
bus: qꝛ fit ab vltimo nutrimēto: mō nutrimētum
nō eſt membꝛū vel mēbꝛoꝛū: ſed ē humoꝛ: ſed qd
ipſi de patre trūcato ⁊ filio. rñ. ſm Ariſt. in. ij. de
generatiōe aīaliū. ꝙ fit ꝓpter imaginationē mr̄is
de claudo patre exiſtēte in coitu q generet clau-
dū filiū: vt pꝫ. ¶ Quare imaginatio maris de
claudo generat claudū filiū: vt diciṫ ꝙ vna muli-
er imagiabaṫ vnū ethiopē depictū in lecto ſuo ⁊
cōcepit ethiopē. rñ. ſm Ariſto. ꝙ imaginatio de
claudo facit hoīem claudū: ⁊ de lepꝛa facit hoīeꝫ
lepꝛoſum ſic in ꝓpoſito virtus imaginatiua ē ſu-
pioꝛ foꝛmatiue fetus: ergo ꝯcepit ſibi foꝛe talē fi

liū qualē fuit imaginata. ¶ Utrū ſemē viri igre-
diaṫ in naturā vel in matricē fetus. rñ. pꝛimo ſm
medicos ꝙ ſic: qꝛ tam ſemē patris ꝙ matris in-
trat ſubſtantiā embꝛiōis fetus ⁊ ꝓbaṫ: qꝛ alr̄ ma
teria ⁊ efficiens coincidēt qd̉ eſt contra Ariſt. ij.
phiſicoꝝ. cōſequentia pꝫ: qꝛ ſemē viri eſt pꝛīcipiū
effectus illius: puta vt domificatoꝛ domus. Iteꝫ
ex alio eadē eſt materia nutrimēti ⁊ generationis
vt patꝫ ſcd̉o de aīa. ꝑ Ariſto. qꝛ eiſdē ſumus ⁊ nu
trimur. Sed ſpma nō diciṫ eē materia nutrimē-
ti. ſm auerroym in libꝛo Colliget: ergo nec gene
ratiōis: vnde ⁊ ſm veritatē ē ſciendū quādo ſcia
ambo claudunṫ in matrice: tūc ſemē viri diſpōit
ſemē mulieris ad receptionē aīe quo facto cōuer
tiṫ i fumū: ⁊ exhalat ꝑ poꝛos matricis: ⁊ ſic pꝫ ꝙ
ſolū materia mēſtrui ē materia fetus. ¶ Utrum
ſemē viri vel mulieris ſit aīatuꝫ. rñ. phiſice ⁊ me
dicinaliter ꝙ nō foꝛmaṫ aīatū: ſed virtualiter: qꝛ
mediāte ſpū ſibi intrīſecus qui ē datus opaṫ vi-
tam. ¶ Quare matrix ita auide trahit ſemē viri:
vt dicit auerroys in li. Colliget: ꝙ vna puella ſe
dēs in balneo: vbi vir pꝛius ſpmatizauit cōcepit
⁊ ip̄regnata fuit ex cōtractiōe ſemis. rñ. ſm auer
roym ꝙ ibi matrix a tota materia: ⁊ foꝛma ſpeci
fica attrahit ip̄m ad ꝓpꝛiā perfectionē. ¶ Qua-
re mulieres habēt ſemē rubeū: ſcꝫ mēſtruuꝫ. rñ.
ꝙ ē ſuperfluū ſcd̉e digeſtiōis qꝛ celebꝛaṫ in epa-
te ⁊ epar eſt mēbꝛū rubeū: ⁊ ergo ipſum ſilr̄ ē ru-
beū. Aliter reſpōdeṫ qd̉ menſtruū ē ſanguis coꝛ
ruptus ⁊ idigeſtus: ergo hꝫ coloꝛem ſanguinis.
¶ Quare menſtruū quarūdā mulierū fit liuidū
vt cinis. rñ. aliquādo ꝓpter infirmitatē. aliquādo
ꝓpter nimiā frigiditatē ⁊ terreſtreitatē: aliquan-
do ꝓpter ſui aduſtionē. ¶ Quare in mulieribus
generanṫ mēſtrua. rñ. per oēs medicos ⁊ philo-
ſophos: qꝛ frigide reſpectu viroꝝ: ergo totū non
poſſūt cōuertere in ſanguinē: ⁊ ergo multa pars
trāſit in menſtruū: ⁊ diciṫ a menſe qꝛ oī menſe a
muliere debite etatis ⁊ ſana expelliṫ: ⁊ dico debi
te etatis: qꝛ ante. xiij. ānos nō fluūt. ⁊ dico ſana:
qꝛ alique mulieres infirme nō patiunṫ mēſtruuꝫ.
¶ Quare mēſtrua fluāt ⁊ expellanṫ a mulieribꝰ.
rñ. qꝛ eſt materia venenoſa: qꝛ dicit ariſto. pꝛimo
de generatiōe aīaliū. ſi menſtruū cū fluit tāgit ar
boꝛē vel ramū creſcentē areſcit. Itē ariſto. dicit
ſi canis guſtauerit de mēſtruo tertia die rabidus
efficereṫ: ⁊ ergo natura oī mēſe expellit a mulieri
bus: ergo retentū in mulieribus vltra tp̄s debitū
facit molā. ſm ariſt. ⁊ inducit ſincopes ⁊ extaſes
paſſiōes ⁊ ifirmitates. ¶ Quare āte tredecimuꝫ
annū nō fluāt mēſtrua. rñ. qꝛ iuuēcule ſunt: ⁊ ad
huc valde calide ſūt ita qd̉ bene digerūt totū ci-
bū: ⁊ ergo mēſtrua nō generanṫ ante illud tp̄s: ⁊

ꝑ cōsequēs nō expellunt͛: ⁊ hoc ē verū nisi malicia vel bonitas cōplexiōis ipediat. ¶ Quare mulieres vetule post qnquaginta ānos nō patiantur mēstrua. rn̄. q2 tūc fiunt steriles. Aliter ⁊ melius rn̄. q2 tūc natura debilitata ē: ⁊ nō pōt ipm expellere: ⁊ ergo cōgregāt in se materiā malā: ita ꝙ efficiunt͛ imūde ꝙ suo anhelitu īficiūt pueros: ⁊ ergo catarrus ⁊ tussis in eis humidat ⁊ alia multa mala: ⁊ ergo ꝫm cōsiliū medicoꝝ sūme abstinendum est a vetulis. ¶ Quare mulieres sūt ita venenose ⁊ nō inficiūt seipsas. rn̄. q2 venenū non agit in seipm sȝ in aliud obiectū. Aliud rn̄. ⁊ melius q2 mulieres cōsuete sūt in tali materia: ergo eis nō nocet: q2 dicit Albertus: ꝙ quedā puella q̄ ad eū ducebat͛ i Colonia comedebat oēs araneas ⁊ fuit ei cibus aptissimus ⁊ aristo. de regimine pricipū ad alexādrū de puella que nutrita fuit veneno ⁊ a regimine indie alexandro missa fuit.

¶ Quare mulieres ipregnate non patiunt͛ menstrua. rn̄. q2 tūc mēstruū trāsit in lac: vnde nutriatur puer: ⁊ ergo si mulier ipregnata patit͛ mēstruum hoc ē signū abortionis. ¶ Quare mulieres lactātes pueros: nō patiunt͛ mēstrua. rn̄. vt iā q2 menstruū trāsit in lac: ⁊ dicūt medici ꝙ mulier ipregnata lactās aliū destruit puerū in vtero ⁊ illū extoricat q2 nutrimētū qd̄ vni deberet non pōt sufficere duobus: ⁊ maxime si ex alio viro sit ipregnata Plynius lib. vij. caplo. xvj. in principio.

¶ Quare q̄dā mulieres nō lactātes: nec impregnate nō patiunt͛ mēstrua. rn̄. ex grādi ifirmitate scȝ ex defectu virtutis expulsiue. vnde ꝫm medicos in tali cāu bene hȝ minuere de saphena. i. vena apud collū: q2 hec vena icisa mēstrua nimia ifluētia cōstringit ⁊ ipsa retēta ad fluxum ꝑducit.

¶ Quare in primis tribus mēsibus mēstrua adhuc mulieribus fluūt. rn̄. q2 ꝓpter puitatē ⁊ nouitatē adhuc nō premunt͛: q2 adhuc nō possunt sumere tantā materiā. ¶ Quare oculus mulieris mēstruose inficit speculū: vt dicit arist. de somno ⁊ vigilia. ꝙ nubes sanguinee generant͛ in speculo. rn̄. valde naturaliter ꝙ ꝓpter talē modū quādo mēstrua fluūt in muliere: tūc fumus venenosus resoluit͛ ab ea qui ascēdit caput mulieris petens ibi exitū: ⁊ ergo tūc mulier dolet caput cooperiens ipsum multis velis ⁊ ꝑeplis: ⁊ q2 oculi sūt porosi: ergo ibi petit exitū ille fumus ⁊ inficit oculos. ita ꝙ vene sanguinee apparent in eis: ⁊ oculi sunt guttulosi ⁊ lachrymosi: ⁊ sit aer cōtiguus oculis ab oculis inficit͛: ⁊ ille aer iteruȝ alium vsq3 ad speculū obiectū: ⁊ q2 tale mūdū est ⁊ politū ideo faciliter inficit͛: ⁊ ergo dicit Auicēna ꝙ oculus mulieris mēstruose proijcit camelū ad foueam. ¶ Quare femelle brutoꝝ: scȝ pisciū ⁊ volucrū nō patiunt͛ mēstrua. rn̄. per arist. ⁊ albertū ꝙ in grossibilibus mēstruū trāsit ad pilos: ⁊ piscibus ad squamas ⁊ auib⁹ ad pēnas: ⁊ quicūq3 vult cōsiderare bene pōt cognoscere ꝙ iter bruta aialia femelle frequentius sūt hirsute ꝙ masculi ⁊ pisciū femelle magis squamose ⁊ auicularū femelle magis plumose. ¶ Quare mēstruū recipiat nomē a mense. rn̄. ꝙ mensib⁹ spacium tpis mēsurat͛: ⁊ motus lunē: ⁊ q2 luna motū suum pficit in. xxix. diebus ⁊. viij. horis mō luna habet dn̄ium sup humida in scd̄o metheoroꝝ. per aristo. ⁊ in posterioribus: vbi dicit nulla cresci in fine lune: ⁊ q2 menstruū est humidū: ergo a mense facit denoīationē vel capit. Dicūt eni rustici ꝙ oē humidū crescit in luna crescēte ⁊ ipsa decrescēte decrescit. ¶ Quare quedā mulieres patiunt͛ diutius fluxū ⁊ quedā breuius vt in sex diebus ⁊ quedā in septē diebus: cōtinue aūt ꝑ tres vt frequēter in iuuenibus. rn̄. ꝙ sunt frigidiores: ⁊ ergo in eis plus generat͛ de menstruo: ergo lōgiori tpe expellit͛: sȝ alie sūt calidiores: ergo in eis pauca generant͛. ¶ Querit͛ vbi reseruant͛ menstrua ante fluxū. Dicūt aliqui ꝙ in matrice: sed illud auerroys in li. Colliget: reprobat ⁊ dicit matrix est tm̄ locus generatiōis sed tale menstrūū nihil facit ad generationē: ergo rn̄. sicut dicebatur de fluxu emorroydarū ⁊ est quedā vena circa spinā dorsi ⁊ reseruat ipsa mēstrua: ⁊ huius signuȝ ē ꝙ mulieres habēt isto tpe maximas pūctiōes i dorso ꝓpter expulsionē eius a natura. ¶ Utrū menstruū de quo generat͛ fetus ⁊ ꝙ oi mense expellitur sit idem. rn̄. ꝙ nō q2 ipsuȝ ē ipurū ⁊ indispositū ad generatiōes: sed primū ē valde purū: ⁊ dispositū ad generatiōes sicut sanguis est valde clarus ⁊ aptus generatiōi. ¶ Quare mulieres tempore menstruoꝝ ipregnate generāt pueros leprosos ⁊ imbecilles. rn̄. q2 vt patuit ꝙ hec materia ē venenosa modo ꝑ philosophū in libro de cāis silitudo cause relucet in effectū. ¶ Quare mulieres vniformiter in eodē tpe mensis nō patiuntur mēstrua: q2 quedā in nouilunio quedā in plenilunio ⁊ quedā in defectu. rn̄. ꝙ hoc ē ꝓpter diuersas cōplexiōes mulierū: vnde licȝ oēs mulieres respectu viroꝝ sūt flegmatice: tamē iter se ē vna magis sanguinea: ⁊ sic de alijs. Modo lunatio q̄libet habȝ quatuor quadras: ⁊ ille habēt quatuor cōplexiōes. Prima ē sanguinea. Secūda colerica. Tertia melācolica. Quarta flegmatica.

¶ Quare mulieres sanguinee patiunt͛ in prima quadra sanguinea. Rn̄. ꝫm Galienū in lib. ampho. ⁊ ꝫm Gilbertū in sex principia tale additū tale facit ipm magis tale talis: ergo quadra lune sanguīea augmētat sanguinē: ergo tūc sic expelli

tur: Quia noua luna regrit iuuenes mulieres q̄
sunt magis sanguinee iuxta versum. Luna vetus
veteres: iuuenes noua luna regrit. ¶ Quare vt
frequēter oēs patiunt̄ in fine mēsis seu lune men
strua. rñ. q̄ est ꝓpter defectū lune: ergo eius fri-
giditas operat̄ frigiditatē mulierū: ꝛ sic pꝫ vt bre
uiter ista questio. ¶ Quare mulierib⁹ ille fluxus
magis sit in hyeme q̄ in estate: vt ipse sciūt. rñ. q̄
in hyeme operat̄ ad mēbrorū augmentū: sed in
estate p sudorē multū de tali ↄsumit̄: ergo tūc mi
nus fluūt. ¶ Quare in tali fluxu mulieres patiū
tur dolorē. rñ. q̄ ē cōsimilis dolori sanguinee ꝓ-
iectiōis vrine guttatim ꝛ paulatim: q̄ sicut stran
guria fit ex potu indigesto vias vrinales multum
subtiles ledeñ. vt fit post balneum. Sic materia
menstrualis que ē terrestris ꝛ idigesta multū vi-
as per quas trāsit offendit. ¶ Quare post fluxuꝫ
mēstrui faciliter mulier cōcipit. Sed hoc ē verū
quādo ē coiens cum viro. rñ. q̄ tūc est melius dis
posita ad cōcipiendū: q̄ tūc est mūdificata a mē
struis ad generationē nō requisitis: ꝛ ergo pauce
inueniunt̄ steriles ꝛ infecūde sed sūt multū ꝓlifi
catiue: vt legit̄ in Exodo. Cū iudei eēnt in Ba-
bilonia q̄ in breui tpe augmētabat̄ sup babilonē
Nō fuit alia rō q̄ veri iudei nō coeūt cū eis nisi
pri⁹ sint purificate ꝛ mūdate a mēstruo: ꝛ tūc sūt
apte ad cōcipiendū. ¶ Quare colores mulieruꝫ
menstruosarū mutant̄ in palliditatē. rñ. q̄ tali tē
pore recedet calor ab oibus mēbris ꝛ vadit iuuā
do naturā ad expellendū mēstrua. ¶ Quare pri
uatio caloris in facie facit palliditatē. rñ. q̄ men-
strua sunt crudi humoris: ergo ipsis fluētib⁹ hꝫ
discolorare faciē ꝛ pallidare. ¶ Quare mēstruā
tes abhorrēt capere cibū. rñ. q̄ natura plus la-
borat ad expulsionez q̄ ad indigestionē: ergo si
caperet cibū crudū remaneret crudus. Et cru-
dū abhorreret crudū. ¶ Quare viri coeūtes cū
mulieribus menstruosis efficiunt̄ rauci. rñ. quia
vir ille per anhelitū ad mēbra specialia ꝛ instru-
mēta vocis attrahit aerē a muliere īfectū: qui aer
attractus facit raucitatē. ¶ Quare alique mulie
res sunt steriles: ꝛ nō concipiūt. rñ. ꝺm medicos
q̄ ꝓpter multas causas. aliquādo ex pte viri: pri
mo ita q̄ frigide nature ē vir tūc suū semē est in-
eptū generatōi. Scdo q̄ semē eius aquosuꝫ ꝛ sta
tiꝫ a matrice fluit nō faciēs ibi morā. Tertio pro
pter breuitatē virge virilis vel ineptitudinē: quia
tūc semē nō ꝓijcit̄ ad locū debitū. Quarto q̄ se
mē viri ꝛ mulieris sunt indisposita: ac si vir melā
colicus eēt: ꝛ mulier flegmatica. Arist. in primo
de generatione aialiū ꝛ. ij. de aīa. sicut agēs ꝛ pa-
tiens debēt eē ꝓportionata. aīs actio impedirent̄.
¶ Quare mulieres pingues raro cōcipiunt. rñ.
q̄ habēt matricē lubricā a qua semē receptū ela-
bitur nec retinet̄. Aliter rñ. ꝛ melius q̄ mulieres
pingues habēt orificiū matricū valde strictū qd
semē ipedit intrare: ꝛ cū itrat tunc tarde itrat: ita
q̄ semē in tpe eodē infrigidat̄: ꝛ ineptū fit genera
tiōi. ¶ Quare mulieres valde calide raro cōci-
piūt. rñ. q̄ semen extinguit̄ in eis ꝛ cōsumit̄: ac si
pauca aqua ad magnū ignē funderet̄: ꝛ ergo vi-
demus q̄ mulieres marie colētes appetitū lasci-
uie ꝛ libidinis maxime cōcipiūt. ¶ Quare mere
trices ēt nō cōcipiant. rñ. q̄ per diuersa scia eaꝝ
instrumēta ↄcipiēdi obfuscant̄: ꝛ lubricant̄ q̄ se-
men earū nō retinet̄. ¶ Quare vt dicit experien
tia alberti: mulier bibēs saluiā coctā cū vino al-
bo āno illo non cōcipit. rñ. q̄ saluia ē multū frigi
da ꝛ frigiditas vt patuit impedit cōceptionem.
¶ Quare mulus sit sterilis q̄ nō concipiat illud
ꝓbleuma multū laborat Arist. in de generatiōe
aialium improbādo Empedoclen ꝛ Democri-
tū: ꝛ tūc ponit positionē ipsaꝫ dicēs q̄ generatur
mulus ab equo ꝛ asina mō equus ꝛ asinus sūt aīa
lia sterilia: ergo generatū ex ipsis efficit̄ totaliter
sterile. Aliā ponit Aristo. rōnem q̄ semē equi est
valde calidū vt probat pulchre: sed semen asine
magis est frigidū: ergo quādo ista semia admiscē
tur ex eis generat̄ mulus bene: hec sunt monstra
diuersa generatiua in aialibus diuersarū specie-
rū mulus ex asino ꝛ equa: ꝛ econtrario burdo ex
quo ꝛ asina: yris ex capris ꝛ porcis: thitir⁹ ex oue
ꝛ hyrco: mustiria ex capra ꝛ ariete. Sed que fi-
cta cētaurus ex hoīe ꝛ equa. Monicēntaurus ex
hoīe ꝛ asina. Iterū ypocētaurus ex hoīe ꝛ eqna.
¶ Quare quedā mulieres cōcipiāt masculos. re
spō. ꝺm Constātinū ꝛ Aristo. quādo semē cadit
a dextro testiculo ad dextrā ꝑticulam matricis:
tūc generat̄ masculus: q̄ hec ē pars calida: ꝛ er-
go ꝺm Albertū calor operat̄ ad masculinitatē: ꝛ
ergo ꝺm Albertū. Dextra ps vētris magis tu-
mens est signū masculi in vtero. Sed alij respō-
dent cū semē patris vincit semē matris: tūc gene
rat̄ masculus. Sed cū semē matris vincit semen
patris tūc generat̄ filia. ¶ Quare quedā mulie-
res cōcipiāt femellas. rñ. q̄ semē cadit ad sinistꝝ
latus matricis qd est frigidū rōne splenis adiacē
tis qui splen operat̄ feminitatē. ¶ Quare vt exꝑ
tus est Albertus mulier iacens in dextro latere
post coitū ↄcipit masculū. in sinistro femellā. rñ.
ꝺm eū q̄ mestrua reclusa fluunt ad illam ꝑtē ma
tricis in qua iacet mulier: ꝛ talis fetus formatur.
¶ Quare mulier habeat matricē. rñ. ꝺꝫ Auerro
ym in libro de Colliget: q̄ est locus ꝓprius gene
ratiōis: ꝛ est situata in mediū mulieris sicut cloa
ca in medio ciuitatis: ꝛ sicut ad cloacā fluūt imū

dicia ita ad matricem cõfluit sanguis menstruo-
sus ⁊ imundus. ¶ Quare alique mulieres pari-
unt filios graciles: alie breues ⁊ spissos. respõ. ꝫm
Auerroym vbi supra: ⁊ ẽt ꝫm Galienum ꝙ puer
formatur ꝫm quãtitatẽ matricis: ⁊ que habẽt matri
cẽ longã ⁊ strictã ẽt pueri erũt longi ⁊ stricti ⁊ gra
ciles: sed alique ꝑ oppositũ: ergo ⁊ pueri ꝑ oppo-
situꝫ generãtur. ¶ Quare aliquando mulier plu
res concipiat pueros: aliquãdo scꝫ gemellos. re
spon. ꝫm Aristotelem in libro de humana natu-
ra in matrice sunt septeꝫ cellule ⁊ receptacula se-
minis ⁊ tot generaliter possunt generari pueri in
quot cellulas peruenerit semen: ⁊ si diuisim fue-
rit: sed tamen tres sũt in dextro latere in illis pos
sunt generari. Similiter tres alie sunt in sinistro
latere in quibus possunt generari tres filie seu fe
melle: sed ⁊ alia est in medio eorum vbi autentici
dicunt generari hermofroditum idest homineꝫ
habentem vtrũqꝫ sexum: scꝫ vuluam ⁊ virgam: ⁊
ergo si pariet vltra septeꝫ pueros hoc potius mi
raculosum est ꝙ naturaliter. ¶ Quare gemelli
sunt homines semi non ita fortes sicut alij. vt di-
cũt leges ipsos in duello reputando ꝓ medio ho
mine. respon. naturaliter qꝛ semen ⁊ materia que
deberet transire in vnum pueruꝫ tamen hoc trã
sit in duos: ergo ex hoc debilitatur: ⁊ aliquando
non diu viuit vel frequenter moritur. ¶ Quare
vt dicit Arist. impossibile est gemellos esse diuer
si sexus: ⁊ ita ꝙ vnus sit masculus ⁊ altera femel
la: sꝫ sꝑ due vl' tres masculi: due vl' tres femelle.
rñ. naturaliter non est possibile ꝙ vna pars seis
cadit ad dextram partem matricis: ⁊ alia in sini-
stram partem sed semper cadunt ad vnam par-
tem dextram vel sinistram. ¶ Quomodo gene-
ratur hermofroditus. respon. per talem moduꝫ
qꝛ in matrice sunt tres cellule principales vna in
dextro: alia in sinistro: tertia in medio in qua di-
cunt semen clausuꝫ generari hermofroditũ per
talem modum qꝛ natura semper intendit genera
re masculum: ⁊ nũꝙ femellam: qꝛ femella est vir
occasionatus ⁊ monstrum in natura: vt patꝫ in li
bro de animalibus: ergo quãdoqꝫ formatur ma
sculus quo ad omnia membra principalia: sed tã
dem propter indispositionem materie: ⁊ inobe-
dientiam qualitatũ seminis non possunt perfice-
re masculum: tunc generat femellam: ⁊ ergo di-
cunt ꝙ hermofroditus sit impotens ⁊ membro
virili: ⁊ de hoc patebit. ¶ Quare natura non ge
nerat duo membra virilia vel duo feminea: sed
vnum virile ⁊ aliud muliebre. respon. qa in natu
ra ponetur frustratio: qđ est contra Aristotelem
primo celi ⁊ quarto methaphisice. qꝛ deus ⁊ na-
tura non facit frustra. ¶ Utruꝫ iste sit habẽdus
pro viro vel muliere videtur ꝙ consideranda est
quantitas vnius membri super alteruꝫ: ⁊ dicit cõ
siderare ꝫm ꝙ membrum sit potẽs in actu vene-
reo: ⁊ sic ꝫm muliebre: tunc est mulier: si ꝫm viri
le tunc est vir. ¶ Utrum talis debet baptizari in
nomine viri vel mulieris. respon. ꝙ nomine viri
ratio nomina imponuntur ad placitum: ergo ꝫm
dignius debet imponi: modo vir dignior est mu
liere: qꝛ omne agens prestantius est suo passo: vt
patet per Aristotelem. iij. de anima. ¶ Utruꝫ ip
se debet stare in iudicio loco viri vel mulieris. re
spon. ꝫm viam iuris ꝙ primo debet iurare anꝙ
mittatur ad iudiciũ quo membro possit vti: ⁊ ꝫm
hec est admittendum ⁊ si vteretur ambobus mẽ
bris: ꝫm tamen occasioneꝫ ipse esset cremandus
⁊ sic semper queritur probleuma. vtrum possit ꝓ
cedere ad sacros ordines. respon. ꝫm iaꝫ dicta.
¶ Quare natura facit monstrum: vt patet ꝑ Ari-
stotelem. ij. phisicorum. qđ sic: nam priuatur suo
fine monstrum: vt patet per Aristotelem ex indis
positione materie vel effectu sit constellatiõis spe
cialis: vt temporibus Alberti in Colonia gene-
rabatur puer ex applicatione lateris dextri om-
nes fere aperiebantur: ⁊ applicatiõe lateris sini
stre econuerso claudebantur. Item albertus di
cit ꝙ in quadam villa vacca peperit filium semi-
hominis: tũc rustici suspicabant de pastore coijs
se cuꝫ vacca volebant eum cremare. Sed astro.
dicit veritatem non fuisse. Item verba alberti
nos vidimus equum habenteꝫ mensipedes ante
riores: posteriores portabat circa colluꝫ: ⁊ os nõ
terxit super terram. Item hec verba asserere al-
bertum nos vidimus bicorporum ⁊ corpora in
nullo iuncta erant nisi in dorso ⁊ habebant duo
capita quatuor brachia: al's ⁊ quatuor pedes ⁊
ibant ad quãcũqꝫ partem vertebantur. ¶ Item
verba alberti narrauerunt nobis quedam since-
re digne ꝙ viderunt talem homineꝫ in quo erãt
duos homines coniũcti in dorso: ⁊ vnus fuit ira-
cundus: ⁊ alter mansuetus ⁊ vixerunt duos ãnos
vnꝰ priꝰ moriebat: alter tãdiu vixit donec ex feto
re fratris moriebat. ¶ Queritur quomodo hoc
fit. Respondetur per talem modum cum semen
funditur ad cellulas per generationem duorum
gemellorum: tunc contingit ꝙ intersticium ⁊ pel
lis medians inter illas duas cellulas rumpatur
⁊ sic semina confluunt: ⁊ ita in dorso ramificant
⁊ coniunguntur habentes dua capita distincta.
¶ Utrum hec sit vnus homo vel duo. Respon
detur ꝫm aristotelem ꝙ respiciendum est ad cor
vnde qui duo habent corda duo sunt homines.
¶ Quare aliquando generatur puer cũ magno
capite vel cũ sex digitis in vna manu vel quatuor

tūi. Reſpondetur ſm Albertum ſuper ſecundo
phiſicorum ꝙ propter ſuperfluitatem vel defe-
ctum materie. Unde quando materia ſuperfluit
tunc generatur caput aliquando magnū vel ſex
digiti in manu vel in pede. Sed quādo materia
deficit: tunc aliquando generatur membrum mi
nus ꝙ̄ deberet eſſe. Aliquando generantur mē-
bra pauciora ꝙ̄ deberent eſſe: ⁊ hec Albertus
⁊ Auerroys diſtinguunt in.ij.phiſicorū. de quā
titate continua ⁊ diſcreta. ¶ Quare ex inordia-
to coitu: ſcꝫ laterali vel ſtationario ſepius gene-
rantur pueri indiſpoſiti ⁊ menſtruoſi. Reſpon-
detur: qꝛ tunc ſemen inordinate locatur in matri
ce. ergo inordinate formantur: vnde aliquando
generantur gibboſi pueri ⁊ ꝙ̄plures defectꝰ ha-
bentes. ¶ Quare mulier ſit monſtrū: ⁊ dicitur
ꝙ non ſit homo. Reſpondetur ex ſcḋo phiſico-
rum: omne occaſionatum eſt monſtrum: ſed mu
lier eſt vir occaſionatus: ergo eſt monſtrum: pro
batur minor: qꝛ natura nunꝙ̄ intendit generare
femellam: ſed ſemper maſculum. Sed qꝛ natu-
ra femellam generat hoc eſt cauſaliter propter
materie diſpoſitionem: ⁊ inobedientiam. vt di-
ctum eſt. ¶ Quare quidā puer totaliter aſſimi
latur patri: ⁊ quidam totaliter matri. reſpondet̄
ꝙ quando ſemē matris vincit ſemen patris: tūc
puer totaliter aſſimilatur matri. Si autem ſemē
patris vincit ſemen matris: tunc totaliter aſſimi-
latur puer patri. Sed ſi ſemen in parte vincit: ⁊ i
parte non: tunc in parte puer aſſimilatur patri: ⁊
in parte matri: ſed ſi menſtruum ⁊ materia fetus
trahit ad ſe ſemen operationis ſpermatis: tunc
erit ſimilitudo ad matrem: ⁊ poteſt eſſe tempora
liter: aut in membro principali: ⁊ non in ſecunda
rijs: tunc puer erit ſimilis in complexione cordi ⁊
ſerui. Sed in alijs membris patri: aut ecōuerſo
etiam puer erit ſimilis in complexiōe: ⁊ corde pa
tri: ⁊ in alijs membris ſimilis matri. Et ſic vide
mus pueros aliquos fratres multum aſſimilare
patri: ⁊ alios etiā videmus pueros totaliter ma
tri aſſimilari: ⁊ alios totaliter patri: ⁊ alios partī
matri: ⁊ partim patri. ¶ Quare pueri vt frequē-
ter aſſimilantur magis patri ꝙ̄ matri. reſpondet̄
ꝙ hoc eſt propter imaginationem matris de diſ
poſitione patris in coitu. ¶ Quare pueri vt fre-
quenter aſſimilantur auis ⁊ atauis ꝙ̄ propinquis
parentibus. Reſpondetur per Ariſtotelem quia
virtus auorum eſt impotentia in cordibus paren
tum generantiū. aliquando propter ſimilitudi-
nem nutrimenti: ⁊ tunc fetus formatur in ſimili-
tudinem aliquorum auorum. ¶ Quare vt dicit
Ariſtoteles ſimilitudo puerorum ad auos nō ex
tendit ſe vltra quatuor generationes. reſpondet̄
ſm Albertum qꝛ omnis virtus quatuor gradibꝰ
menſuratur: ergo generatiua. Sed Ariſtoteles
dicit ꝙ aliquando puer aſſimilatur auo cuius a
populo ⁊ ſeculo nō eſt recordatio. ¶ Quare pue
ri ſunt de diuerſa diſpoſitiōe: quadam magis du
ra ⁊ quadam magis molli. reſpondetur ꝙ pro-
pter dominium diuerſorum elementorum: ⁊ qꝛ
oſſa fiunt ex parte menſtrui magis terreſtri: ergo
ſemper dominatur ſed medulla ⁊ cerebrū de ꝑ-
te eius magis aquea: ſed ſpiritus vitalis natura-
lis ⁊ animalis ex ꝑte magis aerea: ⁊ calor natura
lis ex parte magis ignita. ¶ Quare fetus ſucceſ
ſiue ſit fortior. reſpon. qꝛ in primis ſex diebus ſe-
mina habent colorem lactis: ſed in nouem ſequē
tibus ab illis ſex diebus: tunc ſemina habent co-
lorem rubeum: qꝛ tunc tranſmutātur in naturā
ſanguinis ſpiſſi ⁊ coagulati nō fluentis. ſicut maſ
ſa carnea: qꝛ ex propinqua diſpoſitione ad carnē:
ſed in.xij. diebus poſt illos.ix. ſequentibꝰ illa ma
teria condenſatur ⁊ ſolidat̄ vt poſſit recipere or-
ganizationem ⁊ formationem: qꝛ res nuda nō te
net impreſſionem: vt patet per Ariſtotelem.ij. de
anima. ⁊ ſic ſingulis diebus vſqꝫ ad partum ali-
ter diſponitur: ſed quomodo per ſingulos men-
ſes regatur a planetis hoc eſt in libro Boetij.
¶ Unde nota ſm Galienum in primo menſe fe
tus ſit purgatio ſanguinis. in ſcḋo menſe expreſ-
ſio ſanguinei corporis. in tertio formantur vngu
le ⁊ capilli. in quarto mouetur fetus: ⁊ ergo tunc
mulieres nauſeant. in quinto tunc recipit ſimili-
tudinem patris ⁊ matris. in ſexto neruorum con
ſtrictiones. in ſeptimo oſſa formantur. in octauo
natura incipit mouere ad exitum ⁊ fetus dei be-
neficio completur. in nono ipſum a tenebris in
lucem producit ſm cōmunem curſum. ¶ Utrū
puer in vtero ſtercorizat vel non. reſpōdetur ſm
intentionem medicorum ⁊ philoſophorū ꝙ nō:
⁊ ratio eſt qꝛ non habet primam digeſtionē que
eſt in ſtomacho: qꝛ cibus non venit ei per os: ſed
per vmbilicū: ⁊ ergo nō vrinat ſꝫ ſudat qḋ videt̄
eſſe parue quantitatis ⁊ reſeruatur in panniculis
matricis ⁊ ſecundina: ⁊ in alijs: ⁊ in partu pueri
exeunt in magna quātitate. ¶ Quare ſm cōmu-
nem vſum ⁊ curſum pueri exeant in nono menſe
reſpondetur qꝛ tunc eſt totaliter perfectus vel qꝛ
tunc regat planeta beniuolus: ſcꝫ Juppiter qui
eſt amicus nature. Nam ſm Ariſt. eſt humidus
⁊ calidus: ⁊ ergo temperat malitiam ſaturni fri-
gidi ⁊ ſicci: ⁊ ergo omnes pueri nati in hoc mēſe
vt frequenter ſunt ſani. ¶ Quare pueri exeuntes
octauo menſe omnes moriuntur. reſpon. qꝛ illo
menſe ſuper puerum ſaturnus habet dominium
qui eſt contrarius ⁊ planeta maliuolus: qꝛ frigi-

dus ꝛ siccus: ꝛ vtraqꝫ pars contrariatur vite: dicitur etiam saturnus quasi satur annus per contrarium: qꝛ per eum esurimus. ¶ Quare pueri exeuntes septimo mense vt frequenter moriũtur ꝛ dicuntur illi pueri exeuntes septimo mense vt fetus lune. respondetur qꝛ luna est frigida: ꝛ habet dominium super puerum: ꝛ ergo habet ipsuꝫ necare. ¶ Quare puer exiens statim flet. respondetur ꝙ propter subitam mutationem aeris ꝛ in frigidationem que frigiditas maxime ledit suam teneritatem. ¶ Quare vt dicit Aristo. fetꝰ post septimum mensem laborat ad exitum. respondetur qꝛ tunc ligamenta quibus matrici alligatur illa incipiunt debilitari: qꝛ propter sui magnitudinem consumitur nutrimentum ipsorum ligamẽtorum. ¶ Quare puer cum exit ponit digitũ suũ ad os. respõdetur naturaliter: qꝛ puer exit de matre: vt de calido lauacro. ergo intrans aerem frigidum ponit digitum ad os propter caliditatem oris. ¶ Quare vt sciunt mulieres puer exiens ꝛ clamans in vtero sit signum maluꝫ. respondetur qꝛ est signum ꝙ non viuens exibit: ꝛ ergo dicunt Theologi: qꝛ tunc cognoscit se priuari intuitu diuino propter carentiam baptismi: ergo clamat. Sed aliter respondetur: nam si non maxime pateretur nec clamaret: ergo clamor est signuꝫ passionis ꝛ mali. Quomodo puer exeat. respondeť ꝙ primo capite premisso: ꝛ si aliter exit per crura vel per brachiá interficit matrem: ꝛ seipsum.

¶ Quare mulieres comedẽtes ĩfecta cibaria abortiunt. respondetur ꝙ ex illis generatur semen infectum qđ anima abhorret: ꝛ proijcit ab agro nature. s. matrice qꝛ non est apta ꝙ ei forma nobilissima ĩfundatur. s. humana. ¶ Quare corea ꝛ lactatio ꝛ saltus vt alique pessime bene sciunt abortiuum faciunt. respondetur qꝛ per taleꝫ motum ligamenta embrionis soluuntur ꝛ laxantur: ꝛ per consequens abortiuus sequitur: qꝛ materia diutius retineri non potest. ¶ Quare iactus fulminis ꝛ tonitrui faciũt abortiuũ. rñdeť qꝛ vapor ibi adustiuus qui faciliter ledit matricem infantium per omnia tenella intrans per poros ipsum occidit. imo Albertus dicit ꝙ si puer actualiter viuit in vtero materno per fulmina tonitruuꝫ ĩterficitur. ¶ Quare mulieres iuuenes: ꝛ non antique abortiuum faciant. respondetur qꝛ corpora iuuenum mulierum sunt magis porosa ꝛ rara: ergo vapor fulminis citius intrat faciendo aborsũ Sed mulieres vetule sunt compacte: ergo nõ sequitur occasio in eis. ¶ Quare vt dicit Arist. nimium gaudium facit aborsum. respondetur ꝙ tẽpore gaudij calor vadit ad exteriora: ꝛ sic matrix propter paucitatem caloris facit aborsuꝫ. Eadẽ ratione timor facit aborsum: qꝛ tunc calor vadit ad cor relinquens matricem.

Cõtra casuz de alto vt ſi ali
quis de alto ceciderit ꝛ san
guis ex lesione in ipso coagu
latus fuerit ꝛ vt tunc sãguis
ille spergatur ꝛ dissoluatur
in homine. Recipe tres car
bones viuos quercinos ꝛ ex
tingue eos in vino bono
albo ꝛ mane calidum hoc se
pe bibatur.

vnguentum album ad oculos
qui oculi sunt sanguinolenti ꝛ
fluentes. Recipe pulueres tu
cie quartam partem ꝛ de buti
ro q̃ in maio mense est labora
tum ptes tres ꝛ de oleo olive
duas partes ꝛ liquefac ꝛ com
misce sĩl ꝛ illos pulueres sper
ge in illum confectum ꝛ cõmi
sce bene donec infrigidabitur

Lesio capitis cuz baca lapide cultel
lo vel quouis alio instrumento sine
aliqua apertura.

Albula in oculos.
Surditas.

Nasus incisus vsq; ad au
res.

Apostema retro aures.
Macule faciei.
Labia vlcerosa.

Recipe furfures tritici ꝛ
excoquãtur deinde adda
tur axũgia ꝛ fiat pulmen
tum cũ pinguedine ꝛ hec
ponaꝛ ad loca tumorosa
ꝛ inflaturã. si ãt hec ñ pde
rit sibi tũc ꝑcidaꝛ cutis i
capite ꝛ videaꝛ si aliq̃ os
sa fuerint cõfracta i capi
te. Require i littera A

Nota si aliqñ mẽbꝛ mu
tillaꝛ seu amputaꝛ tũc dꝫ
bñ curare cũ dyaltea. ta
le vnguẽtũ sic factũ. Re.
fenũ grecuz ꝛ semẽ lini ꝛ
ↄtũde i puluerẽ ꝛ spge il
lũ puluerem in butirũ ꝛ
ꝑmitte p vnũ vł tres di
es postea recipe fenũ gre
cũ ꝛ semẽ lini. Regre re
siduum in littera. B

Apostẽa solꝫ i tribꝰ locis
euenire i corpe hũano re
tro aures vt i collo hoc ẽ
i rgiõe aiata ꝛ tũc fiat fleu
botomia d cephalica vtri
usq; brachij plꝰ tñ d pte
sana iuxta virtutẽ téoris
vt si ñ ẽ ãtiqꝰ plꝰ minuaꝛ

Visus
Hec sũt pẽsãda medico cu
rare volẽti. Ars etas regio
vtꝰ ↄplexio forma. Mos ꝛ
sintbõia ↄmixtio tps ꝛ aer

Isophagꝰ cibum sumẽs
trachea arteria
pulmo
cor
stomachꝰ

Incisio vene vbi sanguis
cessare non vult

Cõtra icisionẽ vene ma
gne in collo ita q̃ san
guis cessare nõ põt tũc
ↄsumaꝛ illa vena pulcre
ad inuicẽ vt sanguis nõ
possit exire hoc peracto
sperge ꝛ ↄcute pulueres
rubeos sup illud vulnꝰ
ꝛ põe sup eo emplastrũ
ꝛ ꝑmittatur iacere ad diem
em q̃rtuz illud debet fie
ri ex claro oui ꝛ thur cũ
stupis mixtum post hoc
medetur sicut alia.

Ad vlcus maturãdũ de
coque semẽ lini cũ buti
ro ꝛ suppõe tãdiu dõec
sufficiet Nobile vnguẽ
tũ ↄtra apostema ꝛ vlce
ra ꝛ ↄñter antiq̃ vulnera
ruptoria. recipe sepũ bo
uinũ ꝛ liquefac in parel
la ꝛ õhayel ꝛ cola ad ali
quod vas ꝛ moue tã diu
donec fiet vdoriferum ꝛ
q̃to plus mouebiꝛ tãto
melius erit ad oia vul.

Contra firũ aut pfundã
vulnꝰ. si hmõi vlnꝰ mul
tum cruentauerit tũc de
bet cõburi loder in pulue
rez ꝛ spergi sup tale vul
nus. Etiã recipe substan
tiã quã ꝑgameniste de ꝑ
gameno excoriant ꝛ po
ne super tale vulnus ꝛ ẽt
clarum oui cum canape
is stupis mixtum ꝛ em
plastrum ex eo factuz

Si aliqđ vulnus firũ fu
erit pfunde ꝛ sanguis nõ
exiuit cum tñ instrumẽtũ
sit iã exceptuz tunc debet
iacere sup ipm vulnus vt
sãguis ꝛ imũdicieñ exierit
ant ꝛ cuz adhuc putredo
ꝛ imũditie nõ exierit de
bet tñ sufflare in vulnus
ꝛ tũc tali anhelitu exibit
totum. Residuum requi
re in littera. E

De variolꝭ ꝛ variole vo
caꝛ vesice sic pueri solẽt
hẽre frequentiꝰ ꝛ qñq;
antiq hñt ꝛ sũt duobꝰ
mõis. vno mõ sũt albe
alio mõ sũt rubee. si al
be fuerint iuoluaꝛ totũ
corpus in pãnũ lineuz
Regre residuum in
littera C

Cõtra vulnera q̃ sũt
telo sagittata tunc li
gnũ de ipo telo ñ dꝫ
extrahi alias ferꝝ ne
sciretur inueniri. sed
si lignũ fuerit extra
ctũ ꝛ ferrũ interiꝰ re
tinetur tũc debet que
ri spatula sine acutie
cius ꝛc.

Si vero fuerit apo
stema i iguibꝰ circa
pubes tũc minuatur
de vena virgiali hoc
ẽ de vena que ẽ sub
talo ꝛ diciꝛ vena mẽ
struosa mulieruz seu
vena virginalis.

Contra tumorẽ ꝛ in
flaturã vulneꝝ Re.
thus ↄtũde in succo
lolii ꝛ cardõis cũ fa
rina ordeacea tũc tu
mores ꝛ inflature ꝑ
eũ inungaꝛ seu ẽpla
streꝛ in circuitu vul
neris ꝛ breuiter cu
rabuntur.

Remediũ de palisi ꝛ
vnguentũ. Acci. arte
mesiã cũ semie suo ꝛ
millefoliũ cũ semine
suo ꝛ semẽ vrtice ꝛ iui
quiami cũ radice ꝛ se
mine ꝛ accipe cerã et
axungiã. Require in
littera D

Contra verucas. accipe
stercꝰ caninuz ꝛ irã in q̃
vrinauit ꝛ decoque i vria
ppria ꝛ emplastreꝛ super
verucas semp renouãdo
ꝛ delet. Itẽ hec idem cu
rat papm vagst verbon
bohemice noua kosth.

a

¶ Cum nasus incidit ad ipsas aures: tunc debz consui filo tenui ꝛ subtili adinuicez: ꝛ post hoc debet conficere sibi emplastrũ ex claro oui cũ albo liquore mixtũ bene cũ stupis: ꝛ hoc emplastrum ponatur sup vulnus eius: ꝛ tãdiu permittatur in vulnere donec patiens estimabit ꝙ sit vulnus curatũ in toto: attamen cãna debet intrudi ad nasũ ideo vt foramina nõ succrescent: ꝛ vt patiẽs possit suspirare. Aliud ẽ verũ: recipiat illud emplastrũ de vulnere: tũc nasus p̄mat bene manibus adinuicẽ: ꝛ tunc ex nouo tale emplastrũ vt prius iacere nõ permittat donec fiet durũ: deinde detur talis potus. Acc. zembi benedictã globosam spẽs tiriace ꝛ vueyerauth cũ floribus: hec oĩa excoque simul in vino aut ceruisia: ꝛ hoc si fuerint herbe sicce. Sed cũ fuerint virides: tunc debet contundi: ꝛ dare patienti ad bibendũ: ꝛ sanabit.

b

¶ Contra fluxum vulneris in capite fucit vulnus ꝛ tergat imũdicies siue putredo cũ aliquo pãniculo subtili de vulnere eius: eo ꝙ cerebrũ putre fieret in capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos: q̄ illi sanant oĩa vulnera: ꝛ fistulam: sed ita ꝙ prius debet mũdari a putredine corporis etiam istum puluerem secure potes seminare super vulnus ipsius capitis.

c

¶ Contra offensionẽ capitis cuz baculo cultello lapide vel quocũqz alio: ita ꝙ multũ dolet: ꝛ sensuz aliquando perdere machinat: ꝛ totaliter p̄didit sed tamen caput eius nõ est incisum: sed soluz infractum per verbera hũc ita curabis: minuatur sanguinem de vena cephalica: donec sanguis sanus exeat: ꝛ conficiatur super loca dolorosa istud emplastrum vt inferiori circulo docetur.

d

¶ Etiam summe cõsiderandum est aliqs efficit vulneratus: ꝛ principaliter ad caput: tũc maxime deberet precauere: vt nõ bibat vinũ forte: ꝛ non sumat carnes non bene coctas: ꝛ nõ accedat mulierẽ neqz intueat. Siltr non loquat multa ne rõnem perdat. Sed si nimium fuerit infirmus: ita ꝙ comedere non poterit: tũc detur sibi p̄fusio tenuis cum caseo decocta ad bibendũ. Etiam põt sumere pulmentũ cũ ceruisia coctũ post tres aut quatuor vel quinqz dies dent ei fercula delicata ꝛ hoc si fuerit calidus in seipso: ꝛ fercula debent ei dari que ipse appetit.

e

¶ Contra surditatem remediũ probatũ. Capiatur sal p̄ vno denario: ꝛ ponat ad mundã ollam: ꝛ cooperiat bene vt nullus vapor exeat ponat super ignem: ꝛ suffletur ignis recenter sub olla: ita ꝙ per calorem magnũ sal liquefiat: ꝛ confluat in globum. Et tũc remoueat ꝛ infrigidetur: postea bene concute in mortario: post hec p̄fora raphanum. aut rapam: aut magudexim: ꝛ repleat illo sale: post hoc coopiatur bene illud foramen cum illa p̄ticula quã pri⁹ extraxisti de rafano vel de rapa: post hoc fode in terram in mundo cellario si terra fuerit humida multũ ꝛ fortis: ꝛ coopiatur viceuersa ꝙ taliter maneat p̄ triduũ: ꝛ tũc recipe per tres dies: ꝛ serua istud in vitro: ꝛ sic fundatur in aures.

f

¶ Contra tumorẽ ꝛ vlcerosa labia vnguentum. ℞. sepum hyrcinũ cũ pice noua: ꝛ axungia aucarum: ꝛ cũ sepo ceruino conterant simul in q̃titate equali vnius cuiuslibet liquefac ad ignem: ꝛ vnge labia: ꝛ sanabunt in breui: ꝛ si fuerint labia tumorosa fiat minutio de ipsa ligua: ꝛ cessat tumor labiorum.

g

¶ Vnguentum ad maculas faciei p̄batuz. Qui vult priuari maculis in facie existentibus. ℞. limacẽ cũ sua concha: ꝛ conchã ranax: ꝛ alumen: ꝛ alestem: ꝛ gyantku: ꝛ cõtunde illa simul: ꝛ scute ad nouam testaz: ꝛ combure bene: ꝛ illos cineres cõmisce cũ lirinio de vitibus facto: ꝛ ex illo faciez mane ꝛ sero laua.

h

¶ Pulueres corrosiuos qui carnem sup̄fluã de vulnere crescentem bohemice de vuiemaso appellat sic fac. ℞. vitriolum viride: ꝛ impone in ollam nouam: ꝛ obstrue cũ luto sapientie: ꝛ impone ignem fortem combure bene: postea effunde parum de aceto vini: ꝛ statim post hoc contunde ꝛ habebis puluerem corrosiuum: ꝛ illum sup carnes predictas sparge: ꝛ corrodet eas.

i

¶ Si aũt apostema generatur sub brachijs fiat fleubotomia de mediana: aut pulmatica: aut p̄pe paruum digitum in parte opposita: ꝛ ꝑm similem modum de eodem brachio.

k

¶ Quando aliquis esset transfixus gladio vł hasta da ei bibere ceruisiam tepidam cum pinguedine serpentis.

l

¶ Si intestinũ magnuz incidet: aut stomachus hunc debes consuere filo sericeo: ꝛ subtili ꝛ spergantur sup illa vulnera pulueres rubei.

m

¶ Vnguentũ cõtra vulnera tumẽtia: sed nõ fluẽtia que fiunt p̄cussione sicut plage: vtputa fustib⁹

ꝛ baculis:vel q̄buſcūq3 inſtrum̄tis .℞.duas li-
bꝛas plantaginis:ꝛ duas libꝛas garbei:ꝛ milleſo
liū:vitriolū albū.i.quartale:Saluiā:ꝛ vitergiō:
quatuoꝛ libꝛas contūde bn̄ cū.iij.lib.axungie:ꝛ
cū.ij.lib.zucharii:iſta oīa ſimul bn̄ decoque ꝛ mi
ſce bene cū ſpatula interius vt bene cū aruina tē
perenꝫ:poſtea exprime totū ſimul per pānū ꝛ te-
re herbas que māſerūt poſt expꝛeſſionē:ꝛ illa cō
tunde cum axungia ꝛ ſerua.

n

Oleum ad vulnera que in pedib⁹ fiūt quaſi icu-
rabilia que hoīes cōiter habēt:ꝛ illa vulnera ha
bēt foꝛamina ꝓfunda illud oleū ſic fac.℞. lignū
iuniperi:ꝛ icide in ptes minutas:ꝛ recipe ollam
vnā ꝛ fode i terrā:ꝛ pone ſup eā aliā ollā mltis fo
raminibus pfoꝛatā in fundo:ꝛ loca eā ſup illam
in terra ſepultā loco cacabi:ꝛ ipone in eā partes
de iunipero inciſas:ꝛ ſic tūc circūlinias ollas cū
luto ſapie:ꝛ pone ignē foꝛtē in circuitu ollaꝝ:ꝛ ſic
ſtillabit oleū qđ valet aurū ꝛ argentū: ꝛ pꝛecipue
ad vulnera pꝛedicta ſananda.

o

Si alicui clau⁹ferre⁹vel ligne⁹vel qđcūq3 aliud
acutū ad pedē intrauerit hoc ſic curabis.℞. ſaxi
fragā:ꝛ contūde:ꝛ pone ſup locū in quo ſit talis
clauus.Idē faciūt floꝛes fabe ſuppoſite aūt ſter
coꝛa murilegi:ꝛ exibit clauus ferreus vel qđcūq3
inſtrumentū fuerit in ipſa carne.

p

Cōtra pꝛuritū magnū cū lixiuio ex vitib⁹paruis
vnge loca fricando:ꝛ ſanaberis ſine dubio vl̄ vꝛ
tice decocte cū vino ꝛ collate per panniculum in
balneum coꝛpus tali bꝛodio illinitū fricādo ceſ-
ſat.Sed pꝛius liniatur quādo ſudari incipiat.

q

Si telū vel ſagitta fuerit in pede:ꝛ lignū nō ē ex-
cerptū excipiaꝫ per te:ꝛ ſi ad vtrāq3 partē vuln⁹
penetratū fuerit:tūc debes laboꝛare per illud fo
ramen tentā extrahere ſicut in vulneribus vſus
eſt:ita vt attingat vna tenta aliam ꝛ ſanetur ſicut
ꝛ alia vulnera.

r

Si vō tam pꝛofunde fuerit intrinſecus ꝙ excipi
nō valeat:tūc recipiaꝫ genziana:ꝛ deb3 poni ad
foꝛamen vt fiat vulnus āplū:ꝛ foꝛamē magnū vt
ſagitta eo facilius exire poſſit ad hoc capiaꝫ apo-
ſtolicon magnū dimergās.Steinvnoꝛꝛ3 . ꝛ po-
lipodium ꝛ cōtūde bene adinuicē:ꝛ ex illo fac em
plaſtrum ꝛ pone ſuper vulnus ꝛ extraheꝫ ſagitta
¶ Aliud emplaſtrum.

ſ

Et ſi tale vulnus firū aut pꝛofundū multū cruen
tauerit.Accipe thus albū ſanguinē dꝛaconis vi
num nigrum fel vnd plutſtein.i.lapidis emati-
tis:hec oīa cōtunde inſimul:ꝛ fac emplaſtru3 cū
claro oui:ꝛ illud confectum ſuper ſtupas ponaꝫ
ꝛ vulneri applicetur.

t

Contra vulnera fluentia ꝛ doloꝛoſa.℞. anguil-
lā ꝛ excoque ꝛ accipe pinguedinē ꝛ cōſerua in mū
do vaſculo:ꝛ excoque gallinā nō itingendo cum
aqua pinguedinē ꝛ cōgrega ipſius pinguedine3 ꝛ
accipe ſucum ſaluie:rute: abſinthij:ꝛ marubij:ꝛ
mente ſilueſtris:ꝛ tēpera inſimul:ꝛ vnge quādo
vis cicatricem ꝛ ſanabitur.

u

Unguentū bonū ad ſanguinē retinendū:vbi fue
rit vena inciſa.Confice thus:ꝛ aloe:adinuice3 ꝛ
admiſce clarū oui hanc tēperationē optime com
miſce:ꝛ ex illa fac emplaſtrū donec vene ꝛ vuln⁹
adinuicē claudenꝫ:ꝛ hoc fiat donec vulnus ſana-
biꝫ in toto ſemper emplaſtra noua ꝑparando.

x

Cōtra putridas carnes ꝛ moꝛtiferas.℞.argillā
de foꝛnace bene cōcrematā:ꝛ tempa cu3 aceto ꝛ
appone cucumeres equaliter ſumendo:ꝛ ſine vt
buliāt:ꝛ tūc cola per pāniculū hoc facto recipe
tertiā partē illius cocti ꝛ pmiſce cum oleo:ꝛ fauo
mellis ꝛ vtere bis vel ter ꝛ ſanaberis.

y

Contra iflaturam faciei vel al's vbicūq3.℞.ſca-
bioſam ꝛ decoque eā vſq3 ad cōſūmationē modi
ce aque:ꝛ cū hac aqua madida bene inflatura3 ꝛ
pannū itinctū ſuppone inflature p̄dicte quo ſic-
cato iterum madida ꝛ fac ſicut pꝛius ꝛ in triduo
ſanaberis.

z

Contra ſtruma que in collo generaꝫ.Accipe ſu-
cū raphani:ſal:vinū:acetū:ꝛ cōfice totū in ſmi-
gmate in aliquo vaſe ꝛ mittas ita per noctē ſtare
illo vnge apoſtema ſeu ſtrumam ꝛ decidet peri-
bit illa ſtruma ſi ſepius hoc feceris.

ꝛ

Cōtra panaritiū hoc eſt qn̄ quedā puſtule albe i
circuitu vulneris generanꝫ bothonice:pizymiet
℞.arūgiā antiquā nō ſalſam ꝛ vermes quoſda3
qui multos pedes habēt ꝛ ſunt oblongi ꝛ parui
ꝛ ab aliquibus cētipedes vocanꝫ ſeu appellantur
hos vermes contunde valde bene cū aruina an-
tiqua ꝛ emplaſtra ſuper doloꝛem.

ꝯ

Ad ſolidandu3 oſſa confracta.Accipe lūbꝛicos
ventris ꝛ cōtere in puluerē ꝛ cōmiſce puluerē de
lumbꝛicis factum cum oximelle:ꝛ emplaſtrum i-
de fac ꝛ oſſibus fractis ſuperpone ꝛ mirabiliter
conſolidat oſſa confracta.

z

Unguentū contra omnia vulnera qđ cito generat carnes ⁊ replet. ℞. de oleo oliue quatuor lotb faui mellis. iij. lotb. gūmi arabicū: ⁊ tbus veruꝫ de quolibet. j. lotb. ⁊ molle sicut farinā: ⁊ misce simul totum: ⁊ liquefac super ignem modicū ⁊ moue continue in olla ne comburetur ⁊ operare illo vnguento quando vis.

aa

Contra incisionē cerebri vel iecoris vel visceris hec eni oīa sunt mortifera ⁊ īsanabilia. Si vō intestinū magnū aut stomachus incisus fuerit hūc debes cōsuere filo sericeo ⁊ subtili: ⁊ seminenť super talia vulnera pulueres rubei de quib⁹ patet alibi hoc facto curanť vulnera hmōi herba sanguinaria cū saluia: ⁊ si nollēt curari: tūc cerebrū ē incisum hoc taliter cōsiderare debes ꝙ vulneratus rōnem ꝑdet: ⁊ oculi ei⁹ rubei erūt oīa quecūqꝫ comedet nō valebit retinere. Et nō poterit sedē habere lingua ei⁹ magna efficiť: ⁊ palpat super caput ⁊ laniabit emplastrū de capite suo.

bb

Cōtra offensionē capitis ꝗ̄ fit multipliciter. Aliquādo .n. cerebrū penetrat: ⁊ aliquādo solū cutis offendiť ⁊ inflatur cerebrū vulneratū: ⁊ ificiť modo si cerebrū vulneratū erit: tūc videri bene debet ne ossa essent in vulnere: hoc facto excipianť ⁊ imponať ad vulnus ei⁹ sericeus pāniculus. Si vō sericū nō habeť tūc pāniculus ali⁹ subtilis et paruus. Et idē pāniculus illiniri debꝫ prius mūdo lardone pro eo vt tertio die facilius de vulnere excipiať: post hoc videri dꝫ vtrū cerebrū fuerit incisum ⁊ vulneratū: qꝛ si cū claro oui supponereť: tūc siccaretur in vulnere ⁊ assumeret cerebrū secū: ⁊ ex illo homo mortē intraret. Jō debꝫ panniculus illiniri quin facit ipsa putrefieri ⁊ immūdiciā effluere ab eisdem.

cc

Nota ꝙ prius vulnera singulis diebus bina vice debēt ligari: ⁊ hoc cito facere nō prolōgando ⁊ primitus lesus non dꝫ spaciari nec deambulare: ⁊ cū tam ipsa vulnera saniē ceperint: tūc semper mūdus pāniculus dꝫ iponi ipsis vulneribus qꝛ per hoc subito curanť ⁊ succrescent.

dd

Si aliquis hō ceciderit super caput: ita ꝙ colluꝫ ei incurvať: ⁊ post hoc loqui nō pōt. Jlli statiꝫ os aperiať ⁊ ponať lignū inter dētes eius ne claudere possit: ⁊ debet calcare super humerum eius ⁊ trahere caput eius fortiter: vt ad locum priorem caput ⁊ colluꝫ situetur: post hoc vngatur dialtea ⁊ sanabitur a timore.

Ista residua deficiūt in aliquib⁹ marginibus figure precedentis vbi consimiles littere alphabeti comprehenduntur.

A

tūc excipianť: ⁊ post hoc curari debēt sicut ꝑscriptū est de sanatiōe vulnerū ⁊ cōficiať emplastruꝫ de apostolicon ⁊ ponať sup vulnus: qꝛ istud extrabit totā imūdiciā de vulnere ⁊ cito curabit.

B

⁊ impone in aquā ⁊ ꝑmitte per. iiij. dies stare: ⁊ si vis potes calamentū apponere modicū: ⁊ sic īfūde in saccū ⁊ exprime sucū illū: ⁊ accipe maluam campestrē: ⁊ coque simul cū oīb⁹ supradictis herbis in butyro ⁊ cola per saceulū: ⁊ tūc recipe cerā ⁊ resinā: ⁊ galbanū: ⁊ liquefac oīa insimul: ⁊ tunc cōmisce cum oībus supradictis.

C

aqua intinctū ⁊ decoctū in lentibus ita calidū v cū lingua canis exptum est: qꝛ attrabit statiꝫ materiā. Si fuerint rubee inuoluanť in pānū rubeū circa oculos tm̄ vtere repcussiuis seu recupatiuis ne exeāt ꝑ oculos: ⁊ circa gulā cū gargarismis.

D

vetere ⁊ resinā: seu picē albā castoreū nouū recēs ⁊ oleū oliue: ⁊ accipe medullā cerui vel equi iuuenis ⁊ vinū vel acetū coctana si habere poterit: ⁊ hec oīa simul contūde valde bn̄: ⁊ post hoc pone ī mūdā ollā: ⁊ cū aceto vel vino bn̄ decoquas ad bonā horā: ⁊ tūc per pānū exprime: ⁊ in pixidem pone: ⁊ ex hoc mane ⁊ vespere locum dolorosum vnge bene.

E

qđ in vulnere continetur mali: ⁊ post hoc infunde sed modicum vinum ad vulnus: qꝛ illud mūdat vulnera ⁊ putrefieri non permittit.

¶ Unguentum contra siccitatem membrorum. Quando aliquod membrum exiccatur in homine sic conficiatur.

℞. Cattum integrum ꝛ impone ad vnam aucam ꝛ assa aucem vna cum catto ꝛ pinguedinem que inde stillauerit collige ꝛ serua: ꝛ cum eodem mēbra que exiccari incipiunt perunge. Si vō totus homo exiccatur seu omnia membra hoīs: tunc recipe cattulos iuuenes ꝛ excoque eos in caldari ꝛ sic ille humectetur in caldari illo seu in brodio in quo cattuli sunt decocti ꝛ sanabitur deo iuuāte

¶ Confectio vnguenti attractiui.

℞. sepum ceruinum seu arietis castrati vel hyrcinum ꝛ liquefac in patella ꝛ appone parum de creta munda: ꝛ modicum de resina: hoc est quartaȝ partem resine respectu sepi: ꝛ oleum oliue ꝛ contunde totum bene in mortario.

¶ Unguentum fuscum contra vulnera fetida vbi nolunt crescere carnes.

℞. oleum oliue: ꝛ lardum sub vno pondere: ꝛ pone ad patellam vt simul buliant paulatim: postea pone tertiam partem de resina: ꝛ tunc recipe pulueres thuris: ꝛ myrre nigre: ꝛ sit de myrra plus ꝙ̄ de thure: ꝛ coque hoc totum simul: ꝛ sic postea appone parum de galbano: ꝛ indurare debes cū cera modica.

¶ Unguentum dyaquilon ꝛ vnguentum prutenicum pruskamaztb.

℞. litargirium ꝛ contere simul. Cenobrium ꝛ insparge in oleum oliue: ꝛ pone in patellam eream ꝛ mitte bulire semper mouendo cum spatula: et quando videbis ꝙ incipiet rubescere: tunc appone modicuȝ de cera plus ꝙ̄ de galbano ꝛ effū de super aquam mundā: ꝛ si vis habere pulchrū tunc appone serapinū ꝛ erit multuȝ delectabile.

¶ Unguentum album sic fit.

℞. cerusam: ꝛ thus album: ꝛ appone de galbano modicum: ꝛ lapillos albos: qui in cancro reperiuntur: ꝛ contere omnia in puluerem ꝛ liquefac cū aqua rosacea ꝛ contere bene vsqȝ ad consūptionem aque: ꝛ cōmisce cuȝ oleo oliue: ꝛ fac bulire.

¶ Unguentum retentiuum ad vulnera fetida.

℞. mel ꝛ liquefac in igne: ꝛ aquam rute cōmisce illis simul ꝛ habebis.

¶ Unguentum populeon quando vulnera inflantur.

℞. nodulos de populo de tali arbore: ꝛ contunde illos cum noua arungia que tunc temporis haberi potest: ꝛ serua ꝛ cooperi bene in pixide vel in olla vitreata: postea recipe folium iusquiami: ꝛ agrimonie: plantaginis: ꝛ millefolij trifolium: ꝛ marrubium: balsamum: mentaȝ ꝛ mentā equā zembs: feniculum: ꝛ omnia illa simul equali pondere accipe ꝛ contunde ꝛ pone in vinum ꝛ mitte stare per aliquos dies: ꝛ tunc excipe herbas predictas quando tibi videbitur conueniens ꝛ appone confectum qđ prius feceras de modulis populi: ꝛ aruinā noua: ꝛ cōmisce simul: ꝛ pone ad caldarium paruum: ꝛ buliat simul totum: ꝛ postea ī sacculum funde seu cola.

¶ Syrupus vulneratorum.

℞. tormentillam: agrimoniam: diptamuȝ illam herbam: ꝛ myrram rubeam: ꝛ coque bene in ceruisia antiqua: ꝛ cola per panniculum lineuȝ: ꝛ qñ infrigidabit̄ da infirmo sero ꝛ mane ad bibēdū.

¶ Unguentum ad paralisim sic laboratur siue sit in capite siue in alio membro.

℞. iuniperium: ꝛ aruinaȝ galline: ꝛ contunde bene simul ꝛ pone ad patellam vt liquefiat ꝛ cola ꝛ sint ambo sub pondere equali.

¶ Ad paralisim ꝛ fiat ignis bonus ꝛ sic vngatur.

℞. medullam de ossibus equi: ꝛ liquefac in patella ꝛ vnge locum dolentem vbi regnat paralisis. Et nota ꝙ viris debet esse ex ossibus equi: mulieribus vō de ossibus eque.

¶ Contra paralisim cui stat in oculis.

℞. vinum bonum: ꝛ fauum mellis: in cadeȝ mēsura: ꝛ radices celidonie: ꝛ feniculi: si vis cuȝ herbis: ꝛ cōcute illa bene: ꝛ postea calefac circa ignē ꝛ cola ꝛ emplastretur super oculos.

¶ Unguentuȝ vt quasi vno die vulnus sanetur.

℞. lanceolam illam herbam: ꝛ illa est consimilis plantagini: sed planiora habet folia ꝛ longiora: ꝛ contunde eam cum noua aruina: ꝛ postea in patella dissolue ꝛ fac emplastrum: ꝛ pone super vulnus: sȝ pulueres sentias faciēs de eis: ꝛ cū eadē herba potes humectare inflationes in circuitu vulneris.

¶ Anguentum rufum ꝛ valebit maxime quãdo aliquis leuans graue põdus offendit se vel i-fatur ab intus vel habet spatulas ab intra. ℞. herbas quasdam rubeas. Rubea tinctorum vel vngulosa maior: bethonice: Czeruene: korz venye: ꝛ ablue bene: postea võ post ablutionem depone corticem superiorem: ꝛ pone ad butyrũ: qd in Maio mense est laboratum si habere potes ꝛ coque simul valde bene: sic tamẽ fac ꝙ herba butyrum preualeat: ꝛ appone radicem vnam vel duas de acrimonia. Et nõ potes habere butyrum maij: tunc recipe illud butyrum qd est laboratum in vna septimana ante natiuitatem beate virginis Marie vel qd est paratum ante festũ sanctorum Philippi ꝛ Jacobi apostolorũ: tertia die vel prima.

¶ Contra combustionem ignis vel aque.

℞. furfures siliginis: ꝛ cõbure in noua testa hoc contere bene ꝛ contritum da in circuitu manui vel pedi ꝛ sanaberis.

¶ Remedium bonum ad paralisim.

Unge locum vbi turbaris in calida stupha vel circa ignem vino cremato vel ẽt si pes vel manꝰ incuruat a paralisi taliter fac ꝛ sanaberis.

¶ Unguẽtũ sanatiuũ: ꝛ qd facit crescere carnes.

℞. sepum ceruinum: ꝛ plantaginem cum semine ꝛ radice. Si autem semen plantago non habuerit sic ꝙ esset in mense Maio: tunc recipe radicẽ cum folijs contunde simul cum oleo oliue: ꝛ decoque super lento igne: sic vt buliat per integrã horam primitus: postea appone resinam ꝛ cõmisce hoc totũ simul vt buliat ita diu donec illa resina liquefiat: sed non amplius: postea cola ꝑ pãnum ad nouam patellam: post hoc recipe tria vł quatuor coclearia de vino bono: ꝛ infunde in illud confectum: sic iterum tere ad bonam horam ꝛ postꝙ illud vinum consumetur: tunc iterum fũde tantũ de vino vt prius: ꝛ sic semper extere ꝛ effunde modo predicto: ꝛ hoc fac ita diu donec nõ erit vnguentum album sic abiectum: ꝛ donec adherebit mortariolo: sicut bitumen: ꝛ postea appone ceruse dimidium alterum lotb: ꝛ hoc si fuerit vnũ quartale: tunc de cerusa appones: ꝛ hoc illuc insparge ꝛ contere bene: ꝛ serua in pixide: ꝛ vtere eo quãdo oportunũ fuerit.

¶ Unguentum dialtee contra siccitatem.

℞. medullam de ossibus caninis: ꝛ medullam de ossibus equinis: ꝛ antiquam aruinam: ꝛ herbam que crescit in segetibus ꝛ vocatur Ermodactilus: ꝛ est hec herba precise sicut cepe: ꝛ omnia illa simul bene decoque: ꝛ contunde: ꝛ liquefac i patella: ꝛ cola ad pixidem: ꝛ membra que exiccãtur sepe inungantur.

¶ Contra calculum.

℞. zinziber: balsamum: ꝛ zeduariaꝫ: ꝛ flores muscati: ꝛ longum piper: ꝛ lapillos cancri: de quolibet vnum lothonem: ꝛ contere hoc simul valde bene ꝛ da infirmo ad bibendum in vino: ꝛ precipue in balneo.

¶ Ad idem.

Hec est quedam breuis medicina que a solo deo venit. Accipe sucum feniculi: petrosilij: apij: ꝛ in suco istarum pone micam panis: ꝛ pone super renes: ꝛ super vesicam: ꝛ non tm̃ vrinam prouocat verum ẽt lapidem frangit.

¶ Ad idem.

Idem facit paritaria comesta vel bibita cũ vino vel puluis eius cum albo vino potatus.

¶ De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima ꝛ perfecta ad frangendum lapidem medicina. ℞. radicem feniculi: ꝛ saxifragie: petrosilij: equaliter de omnibus. Item radicem bardane siue lappe ad quãtitatem omnium istarum rerum: ꝛ hec in partes minimas diuidantur ꝛ ponantur in tanta aqua quantum videbitur sufficere buliaturqꝫ vsqꝫ ad consũmationem tertie partis aque: ꝛ post hoc sumat patiens mane ꝛ sero ad quantitatem mediocris ciati: ꝛ si aqua predicta nimis amara fuerit buliatur de liquiritia cum aqua predicta quantum videbitur. ꝛ si maluꝫ patientis recens est curabitur ad octo dies. si võ antiquum fuerit ad quĩdecim dies.

¶ Ad arenas expellendas.

Talis enim cura supradicta est seruanda nisi ꝙ loco saxifragie due vel tres ptes plãtaginis apponantur ꝛ operandũ est in praxi predicta.

¶ Unguentum contra combustionem.

℞. olei rosarum. ℥. j. cere. ℥. ij. cerusam. ℥. ß. clarũ oui vnius: hoc totum optime verberetur ꝛ incorporetur: ꝛ fac vnguentum: ꝛ vngatur ex eo locus combustionis quottidie ꝛ mirabiliter prodest.

¶ Unguentum ad scabiem.

Recipe alopaticum: oleum laurinum: argentum viuum: ꝛ saluiam: ꝛ fiat vnguentuꝫ: ꝛ cum illo scabies perungatur.

¶ Aliud experimentum probatum.

℞. auri pigmenti. ℥. ij. argenti viui. ℥. j. plũbi vsti ℥. j. ꝛ ducant̃ fortiter: ꝛ misceant̃ cũ oleo ꝛ aceto vini: ꝛ ex illo scabies perungatur.

¶ Experimentũ magistri Petri hispani cõtra oẽm maculam oculorum.

Recipe feniculi: verbene: rute: rosarũ: eufragie sileris mõtani: bethonice: celidonie: capillorꝫ veneris: ana quassa bene: ꝛ ipone in albo vino ꝑ diẽ naturalẽ. Scdo die distilla ꝑ alembicũ: ꝛ qd pri-

mo stillauerit quasi argentū: scdo quasi aurū: tertio quasi balsamus habet: z hoc seruet in tribus ampullis: z cū opus est det nobilibus z delicatis pro balsamo, alijs vo pro auro z argento.

¶ Isti sunt pulueres optimi super omnia vulnera que sequuntur.

℞. vinū nigrū: hoc ē rubeū nimis z plutstein cuiuslibet .j. loth: gumi arabici .iij. loth: muscatū: z thus albū cuiuslibet .j. loth sanguinē draconis: z mumiā .j. loth. ista oia cōtūde adinuicē: z fac pulverem ex ipsis: z illos serua ad necessitatem quādo indigueris.

¶ Apostolicon tale vnguentum sic fit.

℞. nigrā picē: z picē arabicā cuiuslibet .j. libram. ℞. ēt galbani: z serapini: armoniaci: oppoponacis: colofonie cuiuslibet .j. loth: z ceram .vj. loth. Escra mediā librā: hec oia misce adinuicē: z coque modicū: z postea accipe masticē: z albeā: siue olibanū: z cōtere bene in puluerē: z terbētinā cuiuslibet .j. loth: hec oia misce adinuicē: z pmitte liquefieri valde bene: z exprime per panniculū sup aquā frigidā: post hoc excipe de aqua: z volue illud bene in manibus ad ignē cū oleo: vt sit modicū molle: hoc ēplastrū sanat vulnera fistulā apostema: z omnem fluxum immunduz in carne cessare facit z sanat.

¶ Unguentum bonum ad vulnera sananda.

Accipe picē arabicā .i. picē nō tēpatam: cerā simplicē oppopōacū flores iris cuiuslibz mediū loth z bolvuorez. Aristologia rotūda: thus albuz cuiuslibet mediū loth: litargirij .ij. loth. Ista oia excoquātur in vno quartali aceti fortis valde ita bene vt molle fiāt. Et postea ista videlicet: cerā: picē: z picē arabicā: z .ij. libras olei: illa oia pmitte successiue liquefieri inuicē: z sic excoque vides bene ne cōburant in aliqua pte: ideo debes interi9 ɔtinue miscere z mouere: post hoc resinas abijce z refrigera modicū pone ad piridē: z isto vnguento vngat pāniculus: z ponat sup vulnera: z hoc ɔhit: z curat sanguinē malū de ipsis vulnerib9.

¶ Unguētū ad vulnera qd cito generat carnes.

Accipe de oleo oliue quatuor loth: faui mellis tres loth: gumi arabicū: thus verū de quolibet mediū loth: z mole sicut farinā: z misce sit totū: z liquefac sup ignē modicū: z misce ɔtinue siue moue in olla ne comburant: z operare illo vnguēto quando vis.

¶ Unguentum qd dicitur gratia dei.

℞. terbētine .lib. iij. resine: lib. j. olibani: masticis ana .ʒ. j. myrre .ʒ. ij. cere virginee .ʒ. iiij. bdelij .ʒ. j. verbene: pimpinelle: bethonice: cum adhuc recētes existūt: ana māipulū .j. z decoquant in vino albo vsqʒ ad cōsumptionē tertie ptis: postea colet z colatura sup ignē ponat ad bulliendū. Et ipone cerā resinā: masticē: olibanū: myrrā: bdelium: quousqʒ bene cōmisceant semp agitādo cuz spatula: post hoc ipone terbentinā: z aliquātuluz de oleo oliue: z iterū agitetur cū spatula: donec infrigidetur: z qd natat colliget: residuum vo valet podagricis.

¶ Uel ēt predictum taliter potest laborari.

℞. succi verbene: pimpinelle: bethonice: brunete .i. cōsolide plātaginis lanceole: ana lib. 5. suci api. quar. iij. resine. lib. j. terbētie lib. v. masticis: olibani ana .ʒ. j. myrre .ʒ. j. cere virgiee .ʒ. iiij. z in vino odorifero bulliant suci. z valet ɔ cancrū: z ɔ morsum venenosum: z puncturam: valet ēt ad oē vulnus recens z ēt sanat apostemata in costis: in epate: in splene: z in principio foris ēplastret.

¶ Unguentum bonum ad gingiuas.

℞. aluminis vnū loth: z mellis .ij. loth: z illa duo simul cōmisceant: z cū illa dentes z gingiue iungant z curabit putredo eorum.

¶ Ad vulnus sanandum.

℞. myrrā: thus: attramētū cuiuslibz .j. loth: z ad ampliandū vulnus appone medullā sambuci ēt vnū loth: z illa oia simul cōfice in puluerē: z sparge modicū ad vuln9: post hoc calefac bene z suppone vulneri: z trāsiet adinuicē sub illo z sanabit sed debes cōprimere vulnus bene duobus digitis adinuicē: z sic postea quarta die eliget multuz pulchre: post hoc sanetur velut alia vulnera.

¶ Ad idem puluis bonus.

Pulueriza pip cū puluere carbonis quercini z suppone die vno vel duobus z sanabitur.

¶ Aliud antidotum ad vulnera sananda.

℞. mel: z vermes lōgos qui in fimo crescūt: hec duo cōfice in puluerē: z sparge ad vulnus z sanabitur: z hoc vtriusqʒ ana: z cōburi debet in testa noua: z vuln9 sanabit sine oiuz fluxu imūditiaꝝ.

¶ Contra dolorem capitis.

℞. thus: myrrā: piper: saluiā: acetū: oleuz: z illa oia simul cōmisce z decoquas bene: z tūc cuz illo caput perunge z liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus qd dicitur lupus.

℞. albū thus: z tere modicū ad modū pulmenti z cōmisce optime cum claro oui adinuicez: z tūc line supra pāniculū canapeū: z si istud habere nō potes: tūc recipe barbā iouis: z forma ex ea ēplastrum: z tali dolori superpone.

¶ Antidotū ēplastri boni z optimi sup vulnera.

℞. thus: z aloe: z contūdant adinuicē cum claro oui: z istud ponat super vulnera vbi vene fuerint incise z cruentāt multū. Istud tādiu pmittat sup vulnera donec vene z sanguis adinuicē creuerit si tamē magis indigeret: tunc laboret hmōi me-

dicina ꝛ emplastrũ ex nouo ꝛ superponaꝫ vulneri totiens donec crescet adinuicẽ pamphili ꝛ malue simul cõtrite ꝛ sup vulnera posite curãt vulnera sanguinolenta ꝛ fluctia: ꝛ fortius: ꝛ melius ꝙ aliud emplastrũ. Si aũt cũ axungia cõtũdiꝫ: ꝛ sup vulnera poniꝫ sanat summe bene vulnera.

¶ Aliud emplastruz super vulnera.

Serpillium romanũ. i. romischkol cõtundatur cũ vino ꝛ sup vulnus ponaꝫ sanat multũ bñ. Itẽ absinthiũ concussum ꝛ recenter super vulnus positum sanat ipsa vulnera.

¶ Unguentum bonum ad omnia vulnera.

℞. aruinã leporis: ꝛ aruinam porci non castrati siue apri: ꝛ hoc totũ simul cõfice qd densuz fiat: ꝛ caua illud ꝛ post hoc in melle decoque: deide recipe absinthiũ: vel succũ absinthij ꝛ tẽpera cum predictis ad horã vnius diei: ꝛ hoc vnguentum seruabis ꝙdiu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

℞. cõsolidã maiorẽ talẽ herbã ꝛ depone superiorem corticẽ: medietatẽqꝫ eius abijce: residuũ vo contũde: ꝛ misce cũ aqua: ꝛ pone super folium nigri oleris Suuarczkol ꝛ superpone vulneri ꝛ sanabitur in octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

℞. oleũ oliue. iiij. loth. faui mellis. iij. loth. gummũ arabicũ: ꝛ thus vetꝰ: de quolibꝫ mediũ loth ꝛ molle sicut farina: ꝛ misce simul totũ ꝛ dimitte vt liquefiat sup ignẽ modicũ: ꝛ cõmisce continue ĩ olla vt nõ cõburaꝫ ꝛ opare illo vnguẽto qñ vis.

¶ Contra scabiem seu pruritum.

℞. aquã in qua porcus vel sus mũdatus ẽ a carnifice post interfectionẽ illaꝫ cũ dormire volueris calefac ꝛ laua pedes ex ea ꝛ pone ad aquã eandẽ vsqꝫ genua ꝛ inuolue pedes in pannũ ꝛ de mane cũ surgis dyalteã ꝛ populeon: ꝛ illa duo vnguenta simul cõmisceanꝫ: ꝛ vnge pedes scabiosos: ꝛ tetere seu frica bene pedes cũ pilis qui sunt in sero pha depositi in aqua pdicta: ꝛ sic cũ vnguento pdicto perunge ꝛ sanaberis.

¶ De emplastris.

Emplastra bona fiũt ex rosis ꝛ violis: cera: pice: melle: ꝛ oleo oliue: illa fac bulire simul: ꝛ exprime per pãnũ ꝛ intinge pãnos: ꝛ pone ad piridem ꝛ serua ad placitũ tuũ qñ indigueris.

¶ Unguentum Ipocratis.

℞. anguillã ꝛ decoque in qua: ꝛ supnatãtẽ piguedinẽ collige ꝛ cõgrega. post hoc. ℞. aquã pinguẽ ꝛ gallinã ꝛ decoque sine sale: ꝛ simili modo piguedinẽ supnatantẽ collige: ꝛ tũ c. ℞. succũ saluie: rute: ꝛ absintij: ꝛ celebori: qd iacet in terra: ꝛ herbaꝫ que vocaꝫ lingua canis. Ista oia simul cõmisce: ꝛ qdcũqꝫ vulnus fuerit vnctũ nõ idiget ẽplastro.

¶ Unguentum fuscũ laboraꝫ sic.

℞. masticis: galbani: terbẽtine: añ. ʒ. j. ꝛ cõficianꝫ sic oleũ oliue in caldari sup ignez mittaꝫ ꝛ addaꝫ cera: ꝛ liquefacta ponaꝫ colofonia: deinde gũmi serapini: ꝛ terbẽtine: deinde masticis: ꝛ olibani: ꝛ hoc cũ spatula semp agiteꝫ donec coctũ fuerit: deinde infrigidatũ vsui serua.

¶ Unguentum album.

℞. ceruse lib. ij. litargirij. ʒ. j. olibani. ʒ. ʒ. masticis. ʒ. j. vnaqueqꝫ res p se teraꝫ: ꝛ puluis ceruse cũ pauco oleo oliue distẽpereꝫ: postea addaꝫ litargiriũ: deinde mastix: ꝛ olibanũ addaꝫ ꝛ cũ pistello paulatim agiteꝫ quãto melius põt ꝛ vltima vice de aqua rosaꝫ parũ addaꝫ: ꝛ tãdiu ducatur donec spissum vel liquidũ fuerit ꝛ serua vsui.

¶ Contra paralisim.

℞. anserem: ꝛ pone in eã anguillaꝫ in frustra sectam seu diuisam: ꝛ assa: ꝛ cuꝫ illa pinguedine vnge locum vbi turbaris.

¶ Contra paralisim.

℞. murilegũ nigrũ: ꝛ ipone in eũ sinapi: ꝛ sic assa ꝛ pinguedinem que inde stillauerit collige: ꝛ locum paraliticũ perunge.

Sensus cōmunis.

Cellula ymaginatiua.

Cellula estimatiua seu cogitatiua rationalis.

Cellula memoratiua.

Allopitia exitus capillorum
Appopleria morbus caducus
Afina. difficultas in emittendo spm
Artetica:
Asclites. est spes ydropysis
Arteriaca
Arimeron.
Antrax.
Amissio rationis
Apostema.
Bolismus:
Casus capillorum:
Cephalea.
Coriza.
Catarrus.
Colica.
Calculus.

Squinan tia.

vngues mali

Gutta

Artetica

Passio cardiaca

artetica

Ciragra

Lepra
Litargia
Lienteria
Lumbrici.
Morphea.
Mania.
Neufresis
Oppilatio
Neruorum
Obtalmia.
opillatio sple.
Paralesis.
Peripleumonia
Pleuresis
Ptisis
Profluuium
Polipus
Podagra.
Reuma.

Velli os et auriga tibi sūt simplicia membra:
De neruus vena caro carthilago quoque corda:

Cancer
Ciragra
Cardiaca
Diarries
Dissenteria
Diaria
Diabetes
Effimera
Emigranea
Epilentia
Empima
Exitus ani:
Emoroydes
Febres
Fistula
Ficus
Frenesis
Fastidium
Flux⁹ sanguis
Gomorrea
Gutta
Morpilatio

Ciragra

Vngues mali

Cancer testiculorum

Idrosorbia
Imperigo
Incubus
Iliaca passio:
Ileos
leucoflegmati
yposarcha
Asclites
timpanites

ydrops

Scotomia et vertigo.
Stupor mentis.
Sternutatio
Spasmus
Squinantia
Sincopis
Singultus
Stranguria
Satiriasis
suffocatio matricis
Sciatica
Serpigo
Scurria
Tetanus
Tenasmon
Tussis
Venenum
Viscerana
Vertigo
Vlceratio lingue.

Spasmus

Spasmus

podagra

podagra

Epar cor stomach⁹ caput et splen pes man⁹ et ren matrix vesica sit officialia mēbra.

Alopicia est casus capillorū cū vlceribꝰ. Cura: vngule capre vste: ꝛ cū pice liq̄da trite ꝛ illinite: allopiciā sanant. Auicē. Serap. lxx. Alber. lib. xxij. ¶ Apoplexia est passio cerebri officialis auferēs sensuz: ꝛ erectionē toti corpori repēte ꝛ subito magna voce p̄cedēte ꝑpter oppilationē in meatibus ꝛ vētriculis cerebri tam principalibus ꝙ nō pricipalibus. Cura: vtaris tiriaca cū vino. Auic. prima qnti. ꝛ genitalibus cūctis que sint cocta cū ruta. Asma est difficultas anhelandi sine sonitu. Cura: decoquanť malue in olla: ꝛ ex illa laueť calide īfirmus ꝛ etiā sumať scutella plena furfuribus illa coquātur cū butyro: ꝛ condianť modicū: ꝛ hoc iponať sacculo ꝛ cōsuať: ꝛ sup sacculū illū loceť infirmꝰ: ꝛ resanabiť: ꝛ dꝫ in balneo esse. ꝛ sedere sup istas coctas herbas: ꝛ istud sepius facere teneť ꝛ sanabiť: ꝛ post hoc vngat dyaltea cū isto butyro hoc facto minuat de pede inferius sub talo. ¶ Artetica est passio ab articulo dicta: ꝛ est spēs gutte. Cura: accipe rātarides: ꝛ puluerez pipis: ꝛ spge super cerā calidā: ꝛ sic pone sup locū dolentez p vnā noctē: ꝛ mane inuenies vnā vesicā: tunc ipones cerā extrahēs aquā ꝛ sanabiť. ¶ Asclites est spēs ydropisis ex grossa vētositate effecta. Et dicitur ab ascli grece qđ ē vēter latine. Cura: vide ꝺ ydropisi. ¶ Arteriaca passio ex aspitate fit trachee artarie cū voce māsueta: ꝛ raucedine: ꝛ excreatōe cū difficultate. Cura: tapsus barbatꝰ cū vino rubeo ꝛ forti decoctus ꝛ loco frequēter cathaplasmatus multū valet. ¶ Arimerō est genitaliū partiū oppilatio. ¶ Antrax ē quedā pustula pessima que qñ fit in hoie cōburit carnē circūquaqꝫ: ꝛ facit foramē antrū: ꝛ putrescit caro vsqꝫ ad ossa. Amissio rōnis fit quādo homo frenesim patitur: qñ tunc solet fatuizare veluti fatuus vel amens. Cura. ℞. crocū ꝛ vrinā ꝑpriā: ꝛ de mane bibat ꝛ curabiť. ¶ Apostema pꝫ de se quid sit Cura. ℞. bolū armenicū ꝛ terrā sigillatā: ꝛ incide ꝛ vtrūqꝫ ad calidū vinū pone: ꝛ de mane bibe ꝛ scito quia non permittit ad cor ascendere ipsuz apostema.

Bolismus est immoderatus vel caninus appetitus vel irrationalis: ꝛ est passio stomachi ex frigida causa. Cura alibi videatur de passionibus stomachi.

Casus capillorū ē quādo crines descendūt de capite: ꝛ hoc maxime fit post infirmitatē. Cura: adeps vrsi capiti illinitus multū ꝑdest. Sextus ꝛ Plyniꝰ lib. viij. capitulo. xxxvj. ꝛ li. xxviij. cap. x. ¶ Cephalea ē dolor totius capitis. Cura: thus myrrā piper saluiam acetū alleū ɔmisce ꝛ decoquas: ꝛ vnge caput ꝛ liga lintheo. ¶ Coriza est cōstrictio nariū a poro cerebri decurrēs ad nares. ¶ Catarrus ē fluxꝰ a capite versus pectus: ꝛ causať multipliciter: aliquādo ex frigore magno: aliquādo ex crapula: aliquādo ex calore supfluo. Si fuerit ex calore supfluo: tūc minuať de vena cephalica: ꝛ vngať frōs vnguēto ꝛ oleo rosarū: silr ꝛ caput: oleo baccharū lauri vel cū dyaltea. Si aūt ex crapula: tūc sūme precauere dꝫ ne nimis comedat aut bibat: sꝫ moderate. ¶ Colica ē passio intestinorū grauis q̄ fit iuxta vmbilicū. Haly. Cura: stercꝰ caprinū loco dolēti illinitū curat. Sextus. stercus canis. ¶ Calculus diciť eē lapis in vesica vel in renibꝰ generatus. Cura: grana iunipi mixta cū medone simulqꝫ cōcussa ꝛ expressa per pāniculū: ꝛ iterū de nouo succus p pannū coleť ꝛ detur patiēti in balneo sedēti. Ex oleū ex ligno eius. ¶ Cancer est quedā vulneris spēs carnes corrodēs ꝛ quasdā habēs venulas circūquaqꝫ distētas ad modū criniū cancri. Cura: stercꝰ anserinū fixatū bene cū butyro iterficit cancrū: ꝛ dꝫ prius p pānū colari: ꝛ sic illiniri vulnus in circuitu. ¶ Ciragra ē paralisis manuū. Cura. ℞. succū mellis ꝛ misce cū farina ordeacea ꝛ decoque quasi pulmētum ꝛ fac ex eo emplastrum ꝛ superpone dolori calide. ¶ Cardiaca ē īfirmitas ex qua cor trepidat: ꝛ euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno ꝛ ex sanguine supabūdāti. Cura: ꝛ tūc debꝫ minuere de manu sinistra: ꝛ vnge cū vnguēto populeon. ꝛ oleo violarū: ꝛ vtať electuario isto. ℞. violarū rosarū nouellaꝝ vel titiradijs Juli. silr vtať carnibus nouellorū pullorū ꝛ iuuenū ꝛ aliarū carniū: post hec facies sibi emplastrū. accipe rosas violas linū recens: hec oia coque ꝛ pone super stomachū ꝛ priusq̄ coquatur debet cōtundi: ꝛ sic decoque. Si vō īfirmitas illa euenit ex frigore: tunc assumant diamargariton Nicolaus ꝛ hanc medicinam recipiat. Cinamomum gariophilos cubebe lignum aloes: ꝛ os de corde cerui cuiuslibet coniunctim: ꝛ cōtunde bene inuicez ꝛ appone. ℞. violarum vnum fertonem anisium vnā librā: qꝛ illud cōfectuz fortiter fortificat oēs artus i hoie. Si aūt illa īfirmitas fit ex sudore nimio: tūc repurgeť: vt nō sudet magis: alˢ corpus corrūpereť: vel cardiaca passio ē qñ totū corpus resoluitur in sudorem continuum ꝛ dicitur diaforetica. i. apertio pororum.

Dyamires ē inuolūtaria vrine emissio in sōnis. Dissuria ē difficultas mingēdi. Cura: oleo petroleon corpus vngať circa ptes dolētes. Eir.

¶ Disenteria est fluxus ventris sanguineus cū corrosione ꝛ vlceratione intestinoꝝ. Cura: lac asine bibatur stomacho ieiuno. Gali. ꝛ Plini. li. vigesimooctauo. capi. nono. ¶ Diarria ē fluxus ventris simplex quādo fluūt humores diuersi de ventre. Cura: stercus canis sola ossa cōmedentis constringit ventrem fortiter ꝛ hec magister auicēna docet. ¶ Diabetes est immoderata renū attractio vel est immoderatus flux⁹ vrine hoc ē quādo totiēs mingitur quotiēs bibitur. Cura: pone agrimoniā ad saccuꝫ ꝛ excoque cuꝫ vino antiquo dōec tertia ps ebulierit. ꝛ adhuc appōe modicū s. Et cocti ꝛ bibe illud ꝛ sanaberis.

Ffimera ē febris ex distemperantia spirituum procedēs vltra diē tertium ſm sui naturam nō se extendens. Cura: contra effimerā diuersam vene aperiant vt in tabula de minutōib⁹. ¶ Emigranea est dolor medie ptis capitis siue interioris. siue exterioris. Cura: cōtra emigraneā sciaticā colicā ꝛ iliaticā. recipe calcē viuā cinunū tartarū olibanū baccā lauri sinapi ꝛ mel crudū ꝛ fac cōfectionem emplastri ꝛ superpone dolenti loco. ¶ Epilēsia ē morbus cerebri officialis auferēs sensum ꝛ erectiōem toti corpori cum perturbatione motus maxime ꝑpter opilationē in ventriculis cerebri non principalibus. Cura: detur fim⁹ Ciconie in aqua ꝛ melle mixtus ad bibendū infirmo curat: Auctor pādectaruꝫ. ¶ Empima ē sputum saniosum in cōcauitate pectoris existens aut pulmonis vel empima ē passio quādo sanies excreatur. inde empima. i. saneꝫ expuentes quia empima grece sanies latine dicitur. ¶ Exitus ani est quādo quoddā intestinuꝫ hois egreditur ꝑ anum. dum vadit ad secessū. Cura: recipe aloes epaticū ꝛ liquefac postmodū infrigidato inunge intestinū ꝛ trude viceuersa ꝛ si ampli⁹ exierit iterum inunge quousqꝫ manebit Sera ꝛ auicen. ¶ Emorroides sunt quinqꝫ venule existentes in ano per quas solet fluxus fieri vel emorrois est aptio vene inferioris que cuꝫ ano exit. ema ehim. n. grece sanguis dicitur latine. inde emorrois. i. sanguinis fluxus per inferiora talis infirmitas aliquādo generatur ex sanguine supfluo. Cura: cōtra hāc infirmitatē minuatur sub talo. si aūt talis passio fuerit recens ꝛ primo orta tunc recipe oleuꝫ oliue serenissimū ꝛ madidetur eodem panniculus ꝛ ponatur sup dolorē eundem.

f Ebris est calor innaturalis mutatus in igneum ꝛ ē multiplex vt superius circa imaginem videri pōt. Febris cōtinua ē que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe solsequiū cū radice sua ꝛ in partes incide minutas ꝛ cū aceto bene decoque ꝛ da patiēti de mane et de vespere. Febris tertiana est que fit de colera putrefacta similiter in corpore. Cura: reci. pimpinellā ꝛ benedictā albā ꝛ has herbas decoque pariter cum aceto ad bonā horam diei ꝛ tunc cola per pannū ꝛ da bibere pacienti de mane ꝛ de vespere. Cura contra quartanā reci. petrosilium ꝛ cum radicibus decoque pariter cū aceto ad bonam horā diei: ꝛ tunc cola per pannum ꝛ in vitrum infunde ꝛ cooperias per noctē mittens sic stare ꝛ mane iterū ꝑ pannū debet colari ꝛ da pacienti bibere ieiuno stomacho ꝛ intinge pannuꝫ in eadeꝫ aqua ꝛ caput eius circūliga. ¶ Febris effimera patuit de se. Cura: sucus cubebe mixtus cuꝫ oleo rosaꝝ ꝛ inunctus pulsibus ꝛ super cor illinitus oēm calorem febriuꝫ mitigat. ¶ Febris ethica idem ē ꝙ ptisis plātarius habuit quēdam patientē viribus defectum ꝛ posuit ipsum i balneuꝫ aqueū in quo fuerunt resoluta cornicis oua ꝛ post balneū fortificatus exiuit. Item cib⁹ optimus ethicis: terantur pupille alarum gallinarum ꝛ trite distemperētur cum lacte ouino ꝛ addantur vitellā ouorum ꝛ parū polente frumenti ꝛ buliat ad spissitudinem ꝛ adde paꝝ de zuccharo. ¶ Febris acuta ideꝫ est qȯ febris occulta. febris autem continua hoc habet remedium. Ad mitigandum feruoreꝫ in febre continua. Cura: Folia caulis coquantur cum aceto veteri ꝛ terātur cum oleo rosa. ꝛ emplastretur super stomachū multū ꝓdest. Et idē pōt fieri cuꝫ folijs salicis: ꝛ folijs albaꝝ vitium rosarū ꝛ similib⁹. ¶ Fistula dicitur esse quoddam vlcus quod nō plenarie reseruatur ꝛ ante reseruationem cicatrix illi⁹ vulneris clauditur ꝛ sic illa sanies que prius de vulnere plenarie non exiuit facit sub cute latum locum. in superficie vō vulneris valde strictuꝫ habet foramen. Cura: excoquatur anisum i aceto ꝛ illud bibat patiens ꝛ fistula cessabit in eo. Item fistula multa foramina habet ꝛ non recta sed obliqua ꝙ medicina intrare non possit etiaꝫ nil melius est ꝙ̄ stercus caprinum temperatum cum melle ꝛ tepide suppone: quia omnem tumorem soluit: putredinem extrahit. ꝛ iniciatos vermes occidit: ꝛ purgat ꝛ sanat fistulam ꝛ cancrum: ꝛ dolorem mitigat. ¶ Ficus est quoddaꝫ vlcus qȯ solet crescere in ano vel in virga vel in naso vel in oculo. Cura: contra ficum in oculo. recipe medullam de ossibus bouinis et vitellum oui ꝛ oleū: hec omnia in patella coquas ꝛ exprime per panniculum ꝛ vnge morbum ꝛ su

per pannum pone ⁊ superpone dolori donec sanetur. Alia contra ficum vbicūqꝫ sit. Recipe plā taginis manipulos tres ⁊ millefolij ⁊ mentastri ana manipulos .iiij. hec omnia contundantur et sucus exprimatur. ⁊ addantur quattuor grana piperis triti: ⁊ .vij. grana masticio ieiune patiens bibat hanc potionem nouem diebus ⁊ continue renoua medicinam. ¶ Frenesis est apostema natum in miringa cerebri de ebulitione sanguinis vel calore vel vtriusqꝫ: miringa vō pellicula circundans cerebrum ⁊ est in aure que si rumperetur perpetue surdus efficeretur. Cura: Uena in medio frontis aperiatur. ¶ Fastidium est infirmitas repugnans comestioni ⁊ appetitum destruens bonum. hec infirmitas sepius generatur ex lāguore nimio ipsius stomachi ⁊ omnium membrorum. Aliquando ex nimia sede peruenit ⁊ superflua sumptione potus. ⁊ interdum peruenit similiter ex frigore magno. Tūc ille sumat zucharum rosaceum: ⁊ etiam iuuat illum qui habet superfluam: ⁊ stomachum confortat vel etiam sibi detur diaaradon abbatis. Si vō euenit ex frigore modo: tunc ei detur diacitonniten Gali. Auicen. aut zinziber conditum: quia illa inducunt aliquo modo calorem ⁊ faciunt appetitum bonum. ¶ Fluxus sanguinis est multiplex de ore: de auribus: de naso per anum: ⁊ ꝯm illa omnia diuersas sortitur medicinas. Cura: contra fluxum sanguinis per anum. Recipe semen plantaginis et concute in liquefactum butyrum tepidum: ⁊ statim super hoc incute oua ⁊ appone modicum de croco: ⁊ hoc non contrito: ⁊ da ei comedere.

¶ Contra fluxum sanguinis de naribus. Cura: vena cephalica incidatur.

Gomorrea est inuoluntaria spermatis emissio. ¶ Gutta est quedā passio in scapula quando homo brachium leuare non potest: ⁊ si leuat tunc cum magno dolore. Cura: recipe absinthium ⁊ coque in melle siue malaxetur ⁊ cōtundatur ⁊ fiat emplastrum ex illo ⁊ dolori supponatur.

Horripilatio ē erectio criniū p̄ timore vel dispositio in qua inuenit corp⁹ diuersitatē in frigore ⁊ pūctionē in cute ⁊ lateribus: ⁊ antecedit eam pigritia ⁊ fractio est quasi maneries eius.

Idroforbia dicitur passio melācolica in qua hoīes abhorrēt aquā mundam: ⁊ etiam sonū eius. ¶ Impetigo ⁊ serpigo sunt īfectiones cutis de colera subtili mixta cum humore grosso. ¶ Incubus est fantasma in somno comprimens corp⁹ ⁊ aggrauans motum ⁊ loquelam perturbans.

¶ Iliaca est passio intestinorum gracilium cum stipatione ventris frequenti vomitu ⁊ dolore vehementi tanq̄ si intestina terebello perforarent. Ileos est idem. Et notandum q̄ interdum iliaca fit ex siccitate nimia: tunc vrina fit rubea ⁊ tenuis: ⁊ tunc magnum calorem patitur infirmus. Ille curatur sic. Ungatur oleo violarum ⁊ vnguēto populeon: post hoc detur ei exisatra .j. lī. illud sumatur mane ⁊ sero semper tria coclearia cum aqua calida: post hoc sumat sucum rosarum ⁊ scamonee mixtum cum vino calido valet sibi contra idem: hoc facto minuat sub talo in pede exteri⁹. ¶ Idrops est error virtutis nutritiue in toto corpore sequens mutationē virtutis digestiue ī epate. Et sunt eius quatuor species scilicet yposarcha. Asclites: timpanides: ⁊ lentoflegma. ¶ In timpaniti ⁊ asclici solum venter inflatur ⁊ pes sicut posteriora macerantur. In alijs autem speciebus totū corpus inflatur. Cura: contra idropisim recipe enulam campanam ⁊ contunde ⁊ sucum eius exprime per pannum ⁊ colligatur in testam oui ⁊ distemperetur cum fauo mellis: ⁊ da infirmo omni die plenam testā de succo: hoc fac xj. diebus luna decrescente vel deficiente quia ēt homo in ventre decrescit. ¶ Impetigo est sicca scabies in cute vel in corpore. Cura: due vene in faucibus oris incidantur.

Lepra est morbus corrumpens formam ⁊ compositionem membrorū ⁊ finaliter soluens continuum: prouenicēs de materia melancolica spsa per totum corpus. Cura: recipe oleum de ligno fraxini frustratim inciso: ⁊ fac admodum aque rosacee ⁊ vngatur corpus sepius multum prodest. ¶ Litargia est apostema in posteriori parte cerebri subtus carnem: vel litargia est apostema fleumaticum cum febre impupi cerebri natum: ⁊ cum mentis obliuione: ⁊ litargia alia vera: alia non vera. vera litargia est quando homo semper dormit. Nō vera in ē qua homo non potest dormire. Cura: capilli proprij vsti cōficiantur cum aceto. ⁊ modica pice: ⁊ naribus apponatur: potēter excitat litargicos. ¶ Lienteria est fluxus ventris: in quo comesta ⁊ bibita egrediuntur in eisdem qualitatibus ⁊ quantitatibus in quibus intromissa sunt propter debilitatē cōtētiue stomachi ⁊ intestinorum superiorum. Cura: Recipe sepum hyrcinum ceruisiam litargirū corticē glandium: emethieb: sanguinē draconis cuiuslibet vnum loth. misce adinuicem: ⁊ hoc mixtum trudas super lien: ⁊ sparge desuper modi-

cum puluerem concrematum: et sic trudas ad corpus viceuersa et sanabitur eger. Si autem homo fuerit inflatus multum: ita quod lien subintrare non potest: tunc accipe allei .j. librã et decoque illud in medio quartale aque: et tunc super vapores illos ponatur eger: ita vt possit humectare corpus eius siue posteriora: quia post hoc corpus demollitur: et sic lien poterit bene imponi viceuersa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat intestinum digito: et hoc facto recipe pulueres crematos de cornu cerui thus et masticem isti pulueres superseminentur lieni et posterioribus et sanabitur. Et isti pulueres etiam reformant matricem mulieris si super sçuciantur secretis ipsarum. Deinde accipe thus et colofoniã. Isti duo sparge super carbones ignis locans infirmum super illum fumum quod itret corpus ipsius et sanabitur lien. ¶ Lumbrici sunt vermes qui nascuntur in intestinis hominis seu alterius animalis. Cura: comede zeduariam ieiunus attamen prius tene ad vnam horam in ore. et post hoc glutire debes: et tunc incontinenti moriũtur omnes. Sequitur aliud remedium contra lienteriam passionem quando quis magnas sedes patitur et homo estimat vt viscera eius exiret hec ĩfirmitas interdũ fit ex comestione nimia et ferculis malis: et talis egritudo mortificat hominem sepius. Et sic interdũ detur ei zucharum rosaceum diaaradon abbatis vel rosatam nouellam. Et ad huc vngatur oleo rosarum et emplastrum conficiatur ex rosis: et ex pomis quercinis mastice et margaritis: hec omnia condiantur et excoquantur in aceto: et fiat positio super corpus eius. Si aũt illa infirmitas ex feruore processerit: tũc sibi vnguentum ex menta: et balneum ipsius aque in qua cocte sunt rose vuegrich que cum costo: et scias quod hec medela multum prodest.

Morphea est defedatio cutis maculosa: vel morphea dicitur esse casus crinium et barbe: et est differentia inter Allopiciam et morpheam: quia allopicia est casus capillorum et crinium capitis: Cura. ℞. oua formicarum et ebulum .i. atib contunde: et sucum: et acetum bonum: et aurum purissimum puluerizetur: et cum eo verura .i. locus perungatur. Item fel caprinum et sanguis vespertilionis perunctum caput aut barbam curat. ¶ Mania est insania vel alienatio mentis. vel sic: Mania est corruptio anime sine febre. Cura: fercula eius sint leuia sicut caro caprina: et pulli et noua oua assature molles et bibat vinum limphatum: et cum aqua permixtum balneetur et cõmisceatur cum mulieribus: quia per hoc ira sedatur et vesania mitigatur et inciditur ei vena circa pedicam paruam: quia talis minutio firme bene curat vel etiam alia minutio cõmunis. Melancolia vero a nigro felle est dicta.

Neruorum oppilatio dicitur esse passio quando nerui oppilantur. Cura: nerui adipe seu pinguedine accipitris sepius inungi debẽt. ¶ Neufresis dicitur esse dolor lumborum.

Obtalmia est apostema nascens super albedinem oculorum. Cura: vena in vtroque pede supra pedicã maiorem incidatur et multum prodest. ¶ Oppilatio splenis vel epatis est quando epar vel splen oppilatur vel obscuratur et non perficit opera digestionis. Cura: recipe stercus vacce siccum et sucum vrtice tria oua olei optimi sulphuris cõfice hec et fac emplastrũ et est optimum: spleneticis: epaticis: ydropicis: et hoc absconde quia donum dei est pensare volẽti.

Paralesis est neruorum mollificatio cum ablatione sensus et motus. Cura: recipe stercora pullorum. ciconie cum adhuc fiunt in nido contunde et cribra per pannũ subtile: postea recipe arungiam porci et liquefac: et impone puluerem et fiat vnguentum cum quo vnge locum dolentem. ¶ Paralisis viscerum est que causatur in visceribus. Cura: recipe hyrundies iuuenes: deinde excoria et viscera eorum bñ mũdentur: et imponantur viceuersa: et hoc assari debet: et mundare et comedere per tres dies. Aliud recipe ter quantum ad manum potes capere de bacchis lauri viridibus et tãtũ de saluia: et decoquas bene in bona ceruisia triticiali: et bibe ieiuno stomacho. ¶ Peripleumonia est apostema canalium pulmonis vel peripleumonia est collectio circa pulmonem: fit aũtem de humore collectio in partibus pulmonis. ¶ Pleuresis est apostema calidum lacertorum seu panniculorum seu velaminum costarũ. Et pleuresis a pleura costa dicitur: et inde tunc fiunt punctiones laterũ. Cura: contra laterum punctiones excoquatur mel cũ lacte caprio et madefac in illo pãniculũ: et hoc superpone lateri languenti et cessabunt punctiões ¶ Ptisis est humiditatis cõsumptio qñ cõsumitur corpus et exiccatur: et ita quilibet exiccatus põt dici ptisicus: et febris ethica idẽ est. Cura. ℞. rosam et polipodiũ et coque cum vino bene: et bibe sero et mane. ¶ Profluuiũm est imoderata mẽstruorum emisso. Cura: stercus gatti cũ resina et rosa suppositũ profluuium mulieris reprimit et cessare facit. ¶ Polipus est superflua in naribus caro ex grossis et viscosis humoribus facta. ¶ Bolismus est ĩfir

mitas per quā homo semp cōtinue comedere appetit ꝛ tamē saturari aliquo cibo non pōt. Si vō saturaṫ statī euomit more canino: ꝛ post hoc statim esurit vt prius ꝛ talis īfirmitas īterdū ꝓuenit ex frigore magno: ꝛ tūc paruꝫ sitit. Si vō ꝓuenit ex frigore nimio tūc sēp lingua siccaṫ: ꝛ multū bibere pōt. ¶ Podagra est passio pedū cū dolore calcanei ꝛ pollicis. Cura: fricēt dolor sepe cū testiculis vulpinis: ꝛ adeps vulpis idē facit ꝛ cum pelle eius inuoluatur.

Euma ē fluxus humoris a capite ad ptes subiectas. Cura: ysop⁹ torrefactus ꝛ calue capiti appositus multum valet. Ad idem due vene sub lingua aperiantur.

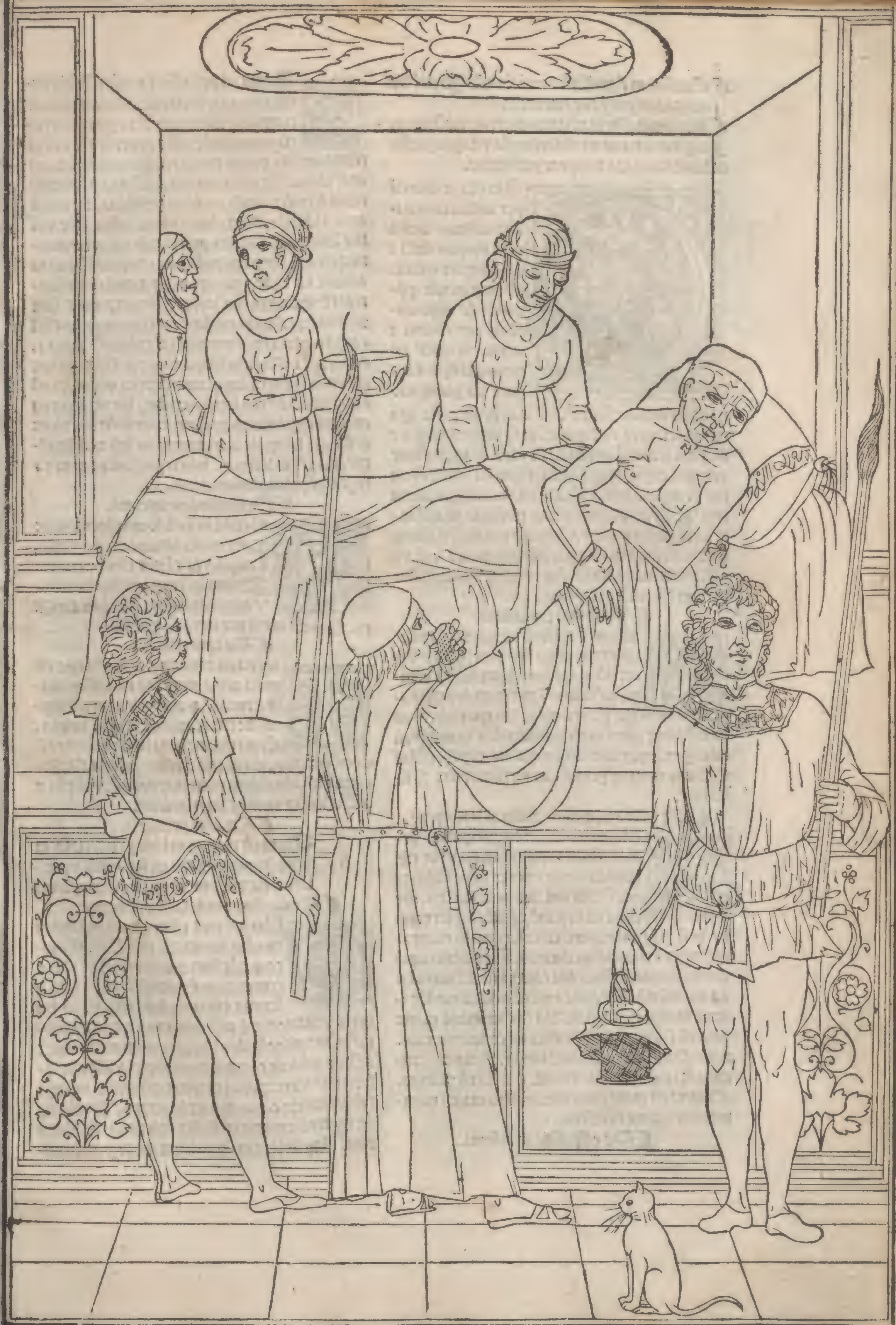
Cothonia ꝛ vertigo sūt visiones vētositates ꝛ sunt ꝓprie passiones sensus cōis. Cura: sume radicem ebuli: ꝛ pri⁹ desicca: ꝛ inde fac lixiuiū ꝛ frequēter caput laua. ¶ Stupor est diminutio sensus ꝛ mētis. Cura: vena in occipite tangaṫ. ¶ Sternutatio ē motus naturalis cerebri fortis ꝛ validus ꝓpter expulsionē nociuoꝝ. ¶ Spasmus ē egritudo neruorū cōtrahēs neruū cōtra suā originē. ¶ Squinātia ē apostema gutturis viā anhelitus impediens ꝛ cibi. Cura: due vene sub lingua minuanṫ. ¶ Sincopis ē defectus caloris naturalis vel est ablatio sensus in toto corpe ꝫm maiorē partē: ꝓpter debilitatē cordis. ¶ Singultus ē quasi spasmus stomachi repleti aut inaniti ab humore aliquo viciati ꝓpter expulsionē nociuoꝝ. Cura: aliquid inopinosum ꝛ anxiū inopinate ꝛ subito patiēti nūciandū est ꝛ cessabit. ¶ Stranguiria īterpretaṫ guttatim vrine emissio. Cura: thus cū pulegio coquaṫ in vino ꝛ bibat in balneo. ¶ Satiriasis ē cōtinua erectio virge cuꝫ appetitu ad coitū. Cura: sup renes vētosas pōe ꝛ extrahe sāguinē. ¶ Suffocatio matricis est ascensus matricis ad superiora propter humores corruptos. Cura: testiculi vulpis in oleo veteri cocti ꝛ possarium mulieribus impositum curat matricem suffocatam. ¶ Sciatica est passio scie .i. anche vnde homies coguntur claudicare. ¶ Serpigo est quedaꝫ species scabiei. ¶ Scurria est quando vrina ex se insensibiliter emittitur.

Etanus ēst maior contractio neruorum a ceruice vsqꝫ ad dorsum. ¶ Thenasinon est appetitus ꝛ voluntas nimꝫa egerendi cum modico aut nullo effectu. ¶ Tussis ē violenta cōmotio spiritualis virtutis ad expellendū superfluitatem in spiritualibus. ¶ Tumor testiculorum est quando testiculi tumescunt. ¶ Tortiones ventris causantur ex ventositate.

Enenuꝫ est materia subtilis aquosa horribilissime qualitatis a tota substantia premēs corpus humanum. ¶ Uisceranaest infirmitas per quā homo cruorem emittit ꝑ posteriora. Ulceratio lingue fit quando vlcera seu pustule in lingua generantur ¶ Uertigo est infirmitas capitis. Cura: omni hora dum vadis dormituꝫ recipe tres guttas vrine ꝛ pone ad nares probatum est: qꝛ multum valet. ¶ Fetor oris fit multipliciter aliquando euenit ex putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione intestiorū: ꝛ alio modo fetidus anhelitus appellatur. Cura si fit ex putrefactiōe dentium vel oris: tunc debes lauare os quāto meli⁹ potes ꝛ cessabit fetor oris. Post hoc recipe hāc medicinam videlicet duos lothones vitrioli albi: ꝛ mellis quatuor lothones primitus contūde vitriolū bene: post hoc cōmisce cum melle ꝛ vnge cum eodem gingiuas bene vna cum dentib⁹. Si autem fuerit fetor ex stomacho: recipe pillulas aureas vnum quent: ꝛ da patienti: ꝛ similiter detur ei esula cum vino calido: ꝛ post hoc dentur ei isti puluerꝫs: cinamomum: gariofilus: piper: ciminum: agreste: ꝛ crocum: cuiuslibet vnum loth. hec omnia simul contunde: ꝛ da ei manducare ꝛ sanabitur a fetore.

Consilium clarissimi doctoris dñi Petri de tausignano pro peste euitanda.

In nomine Jesu xp̄i mundi creatoris Amen. Incipit tractatus de obseruanda vita pro preseruatione sanitatis tempore pestilentie.

Um omne animal per instinctum nature conetur defendere corpus suū: ꝛ prolongare vitam. Homo maxie q̄ p̄ualet oib⁹ alijs aialibus per rōnem ꝛ intellectū quib⁹ dotatus est: dꝫ se fatigare ad ꝓlongationē ꝛ ↄseruationē suiipi⁹. Ad hoc vt ipe possit opari aliquē fructū virtutis. Qui sit nutrimētū sibi ꝛ illis qui sequunꝭ politice. Et ideo clementissime dñe qui digne appellaris pijssimus: sum dispositus reducere hūc tractatū in tali forma. Quem ego Petrus de tausignano phisicus mandante serenissimo pricipe Galeazo comite virtutum ad hec vt fiat conseruatio tue vite que nō solū est vtilis tibi: sed etiam illis qui viuunt sub tua saluberrima fronde compilaui.

Primum capitulum.

Alienus in libro de ingenio sanitatis primo circa finē dicit: q̄ nos decet nō habere negligentiā in complemēto ipsi⁹ sanitatis: ideo est magne pfectionis in isto tpe habere aliqđ cōsilium cōtra vires pestilētiales demōstrando ingeniū maxime illoꝝ a quibus depēdet salus ꝛ vtilitas multaꝝ gentiū que virtuose recte ab illis sunt.

De rebus demonstrandis in hoc opere.

Uatuor sunt.n.res pricipaliter demonstrāde: ꝛ prima est quot sūt cāe pestilētiales: ꝛ que res sit pestilētia: ꝛ que sūt ifirmitates pestilētiales. Secūda est regimē ꝓuidēdo pseruatione q̄ sez regimē reperiꝭ circa sex res nō naturales: ꝛ circa aliquas medicinas. Tertia ē in remouendo aliquas qōnes que cōiter fiūt. Quarta est ad manifestādū regimē curatiōis illoꝝ qui sūt ifirmi morbo pestilētiali. Ad declarationē prime ptis est sciendū q̄ ad pestilentiā concurrunt. iiij. res. Prima est dispositio ifirmi. Scḋa est fortitudo rei inducētis ifirmitatē. Tertia est ↄtactus. Quarta est mora que est inductiua magni nocumenti tempore pestifero.

De dispositione infirmi.

Uantū ad primā cām dispositiōis ifirmi: dico q̄ ipsa est pricipalissima cā corruptiōis ꝛ ifirmitatis: qꝛ opationes reꝝ actiuaꝝ nō possūt generare se nisi in rebus aptis ꝛ dispositis ad recipiendū ipsaꝝ actionē: vt dicit Aristo. ij. de aia. ꝛ Gali. i li. de differētijs febriū: caplo de febre pestilētiali: q̄ nullū agens iducit effectū aliquē nisi ex dispositiōe passi. ꝛ Auicē. iiij. cañ. fen. primo cap. quarti tractatus: dicit q̄ corpa disposita ad recipiendū talem actionē sūt vtētes nimio coitu ꝛ nimiū comedentes: ꝛ habētes poros latos: ꝛ silr corpa que sunt ↄsimilis qualitatis qualitati aeris corrupti vt sūt corpa repleta sup̄fluitatib⁹. Et ideo Gal. lib. j. cap. v. de differētijs febriū dicit: q̄ ē necesse tpe pestis desiccare corpa humida: ꝛ ea desiccata cōseruare: ꝛ illos qui sup̄fluitatibus sūt repleti euacuare: ꝛ oppilatiōes aperire. ꝛ parū iferius dicit: q̄ ille qui tempate exercet corpus suū ꝛ cibis tēperatis vtitur: omnino nō est passibilis: qꝛ in eo nō est dispositio infirmitatis.

De fortitudine agentis.

Ecunda cā est fortitudo agentis: qꝛ aer in ista actione dicitꝭ operās. ꝛ duplici de cā pōt dici operans. Prima qꝛ corpa passibilia debite applicanꝭ ipsi: ꝛ indebite tangit nos intus: ꝛ extra per introitū pororū.

De contactu.

Ertia est cōtactus: qꝛ in isto tpe est mala aeris ꝓprietas nō solū p qualitatem: sed p operationē modi suppositi: ꝛ ista causa est fortior prima. Quia vbi materia repiꝭ disposita iducitꝭ effectus. vbi aūt nō ē dispositū ad talē effectum introducēdum non: vt habetur. viij. phi. ꝛ a Galieno primo de interioribus.

De loco pestifero.

q Uarta est morari in loco pestilētioso qꝛ aer cōtinuo dimittit de sua mala ꝓprietate: ꝛ sic disponit corpa ad corruptōez.

De causis proprietatis pestilentie.

Uia aer nos cōseruat est videnduꝫ de cāis ꝓprietatis pestiletie. Et dico q̄ cāe sunt duplices. pria ē vlis ꝛ remota: que ē dispositio adueniēs a formis ꝛ imaginibus celi. Quo habēt necessario illud cui⁹ aductus a medico ignoraꝭ. Que dispositiōes faciūt corrumpere aquā: ꝛ adhuc ꝓducūt corruptiones putrefaciētes in visceribus terre: ꝛ istud maxime aduenit p eclipsiꝫ solis ꝛ lune: ꝛ cōiunctione planetarū. Presertiꝫ de saturno ꝛ marte cū stellis fixis: vel p coadunationē illaꝝ stellaꝝ in signo humano: ꝛ ꝓprie quā-

do habuit in domo: vel p reuolutionē āni in vndanitijs fm q dictat Petrus de Abano in cōsilio suo differentia nonagesimatertia. Alie sunt cāe pticulares que sūt vapores corrupti pmixti cū aere vsq ad minimas ptes: leuati a terra putrida: vt ē quādo aperiunt cauerne vel clausure aeris: vel qn̄ alique res sūt posite in aqua: vt linū canepa: & similes res: vel vt sūt corpora mortua nō sepulta: vel arbor male pprietatis: vt nux: ficus: & similes res. Possent assignari alie cause quas obmitto breuitatis cā.

¶ Que res sit pestilentia

Deo dico q pestilētia ē vna mutatio facta in aere: & talis mutatio pōt esse duplex. Primo i qualitate. Scōo i substātia. De prio quando aer efficit rabidus sine aliqua prima qualitatū firmiter cāndarum. Que hn̄t intātū cruciare mētes hominū q & generatiōes: & vita corrūpunt: vt accidit illis athenar. Sicut a Galieno habet primo de differētijs febriū: de hoc tn̄ hic sermo nō est. Scōa est mutatio in substātia ppter cōmixtionē vapor corruptor ad minimas ptes ipsius aeris: vnde totū aggregatū dicit corruptū ex mala pprietate respectu generatiōis hūane. Et ista mutatio dicit eē in substātia: nō q solū sit in substātia: sed in qualitate: stat q aliquādo aliqua mutatio sit in qualitate: & sit pua: tamē ēt ē in substātia: q ista mala pprietas sequit odio substātiā accidētis illius aeris: & ista est de qua loquitur. Et vt pōt cōprehēdi p supradictas auctoritates: & modo isto potest diffiniri.

¶ Diffinitio proprie pestilentie.

Estilentia ē putrefactio que aduenit aeri similis putredini aque q̄ balneat putridū. Certe aer sic ingrossat: & corrūpit ex puluere isto rū vaporū malor pmixtor: sicut corrūpit aqua p appositionem lini vel eius simile.

¶ Que sint infirmitates pestilentiales.

Jco ergo q ifirmitates pestilētiales sūt duplices. s. pticulares: & cōmunes. Particulares sūt que nō vno met tpe aduenīūt multis. Et tales aduenīūt per administrationem sex rerū nō naturaliū in qbus hoīes idifferēter peccāt: vl aduenīūt plus q̄ alteri. Et istud est qsi aduenit carbūculus vel qn̄ affligūt vnū: et nō multos stātes in bona dispositiōe. Cōis ē duplex. Et ideo vnus est vsus: vel cognoscit in vna regiōe: vel ciuitate: vel appellatur Endymiacus quasi veniēs ex latere dextro: & est maxime ppter aquā illius loci vel vētū vt apparet in aliquib⁹ ciuitatibus vl locis in qbus generātur Botia sub mēto & in alijs locis tumefiunt crura. Quā ponit Galienus in. viij. de iterioribus q nūq̄ vidit talē ifirmitatē sicut cōtinet in libro de aere & aqua. Sed de pdictis hic nō loquit. Alia ē infirmitas pestilētialis cōis: & pprie dicit epidimial ab epi qd ē supra: & alia qd ē supra alias. Que sic diffinitur: ifirmitas epidimialis ē facta subito & in vno momēto tēporis. Cōis multitudine hoīum: q ni tali epidimia egritudines apparēt diuerse. Nā aliquib⁹ insunt carbūculi cū febre. aliqbus disinterie. aliquibus glādule: vel apostomata. Aliquādo variole. Aliquādo morbili: & appellat subita ad differētiā vndimialis que venit paulati. Omnis alie sūt posite pprie ad differētiā febris pestilentialis: & illud sufficiat p primo capitulo presētis tractatus.

¶ Scōm caplm in quo cōtinet regimē curatiuū.

Jcto de prio restat dicere de scōo videlicet de regimine. Et istud debet fieri circa sex res nō naturales: & aliquas medicinales. Regularit operādo p inqsitiōe istar rerum est sciendū q meo visu hoīes deficiūt tribus mōis. Primo modo p viā olfatiōis venenose que aggredit mēbra pricipalia: sez cor: cerebrū: & epar. Et isti moriunt cū signo pestilētiali: vz per inflationē: glandulā in emūctorijs illor mēbror principaliū. Et tn̄ quādo cor offendit signū apparet sub assellis. Et quādo cerebrū post aures. Et qn̄ epar in inguibus. s. dextro. Et qn̄ in splene in inguine sinistro. Et adhuc adueniunt carbūculi in alijs ptibus corpis. Et istud cōuenit qn̄ est maior putrefactio & adustio humor ad intra corpus quos natura inquātū pōt conat expellere. Jdeo qn̄ apparēt carbūculi iuxta mēbra pricipalia: vt ē in pectore indicāt peius. Quia est signū q tales humores sūt adusti: & putrefacti circa regiones cordis. Secūdario ē p viā suffocatiōis natural caloris facte a cā humida & aquosa putrefactibili. Et certe nos videm⁹ & vidimus humiditates coadunari in nostris corpibus presertim in capite p quas fiūt apostemata in gula: que appellant squinātie: & ex illis moriunt. Aliqn̄ descēdūt multi catarri qui subito suffocāt hoīes. Aliqn̄ generant multe surditates: & grauedines capitis. Et colligatiōes oculor: generant ēt multe pigritie. Multas palexes: & aposteres: & epilēsie: que in psenti Florētie regnat. Tertia q vermes generati ex malis humoribus p putredinē illor veniūt ad ptes supiores corpis: & ibi faciūt lesionē mordendo intantū q corpa sincopizāt: nihilominus recuperat: & si nō subito auxiliant moriunt: ita p

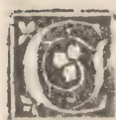
dolorē sic p fumos venenosos eleuatos ab illis q corrūpūt ꝛ resoluūt spūs: istis talib⁹ mōis ꝛ alijs q reducunt ad istos: est ꝯ operādū p actus preuisiuos: qui cōtinētur in sex reb⁹ nō naturalib⁹. que sūt aer: cibus: potus: somnus: ꝛ vigilia: motus: ꝛ quies: inanitio ꝛ repletio. Et accidētia aie de quibus particulatim est videndū: ꝛ primo de aere.

¶ De signis quando aer est pestilentiatus.

Unc aer efficit pestilētialis qn̄ vermes ꝛ reptilia apparēt vel variole q̄ res cōiter pcedūt sine morbo pestilētiali. Tūc qlibz dz rectificare aerē vel ire in loco in quo non appent signa ista. Et securius ē ire vbi nō sint: nec in pterito fuerit. Cā est qꝛ reliquie que remāserūt post epidimiā habēt corrūpere illos qui se trāsferunt ad illū locū: sicut fermētū qd̄ circūdat a farina: habz disponere farinā ad fermētationē: ita ꝛ aer iam pestilētiatus hz disponere corpa: ideo nō est reuertēdū ad loca in qbus fuerunt epidimia. vel pestilentie. imo est insistēdū in oibus locis circa rectificationē aeris.

¶ De rectificatione aeris

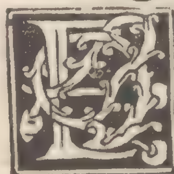

Irca rectificationē aeris. Primo inquātū possum⁹ ē exiccādus ipse aer i domibus que ihabitant: scz cū igne facto ex lignis quercus: vel fermētorū hn̄ sic coꝝ lauri: myrtili: iuniperis: ꝛ alioꝝ odoriferū lignorū. Suffumiget camera mane ꝛ sero cū mastice: ture: ꝛ myrra: terbētina: sandaraca: cipsso: squināto sauina: acoro: ꝛ similib⁹. Aspergat domus ꝛ maxime camera cū aceto vini odoriferi: ꝛ aqua rosata. Et cū multis citris suspēsis pro camera: ꝛ ferre in manu: ꝛ olfacere pomum laudani: cuius hec pmixtio. ℞. laudani. ʒ. j. been albi ꝛ rubei. ro. ru. ana. ʒ. ij. storacis liquide. ʒ. iij. mire foliorū mente. Gariofoloꝝ: ana. ʒ. j. camphore. ʒ. j. misceant ꝛ incorporent cum aqua rosata: ꝛ succo buglosse ꝛ mellisse ꝛ fiat pomum.

¶ De regimine cibi ꝛ potus.

c Ibus dz eē talis substātie. Pāis recens vni⁹ vel duorū dierū ꝛ bene fermētatus: vel de spelta munda a cortice. Cōfectus cū puluere anisorū ꝛ sale bene coctus. Potus vinū albū clarū: ꝛ politū ex medio sapore: nec rubeū: nec fumosū: vt spūs ꝛ humores nō calefiant: nec nimis puū. Sz si possibile est vinū vetus: qꝛ magis depuratū est: magis desiccat ꝛ minus recedit ab aquositate. Et dz vinū iaquari cū aqua cocta ꝛ plus in estate q̄ in hyeme ē bibēdū. Et nota q potare aliquantulū vini maluatici anteq̄ homo domū exeat: vel alterius vini potētis est vtile: qꝛ multi fumi exiccant. Et spūs confortantur ꝛ corroborant. Et aqua que decoquit debz esse cursiua: ex loco petroso: vel bene arenoso: vel ex fonte claro. Et sapor debet intendere ad dulcedinē.

¶ De regimine saporum.

St sciendū q oēs sapores debēt eē ex limonib⁹: vel ex arancijs vel granatis acetosis pmixti cū istis aromatibus: quaꝝ hec est descriptio. ℞. cinamomi boni. ꝛ electi: ʒ. i. zinziberis gariofiloꝝ ana. ʒ. ß. Been albi ꝛ rubei. ʒ. ß. coralloꝝ alborū ꝛ rubeoꝝ ana. ʒ. j. cardamomi ʒ. ij. croci. ʒ. ß. zuchari albi ad pondus oium. Et fiat puluis subtilissimus cribellatus p siricū. Et minor q̄titas sumat in hyeme q̄ in estate. Si nō ē aliqd̄ ipediens: vt est frigiditas stomachi. Cōiter ē vti arancijs: granatis: ꝛ citris. Et de semie illoꝝ qui hn̄t singularē pprietatē in isto oimode recipiant: vel in forma trazee vel in decoctione carniū: vel aliquo alio modo: nisi pateret lesionē calculi. Ubi ꝯtinue ē necessitas q vie sint late: ꝛ aperte.

¶ De aceto.

Emp ē bonū vti aceto nisi sit ipediens: ꝛ cōficere cū eo sapores. Preter q in strictura pectoris: alꝭ frigiditate stomachi. Sed acetū dz esse boni vini albi: vt esset maluatici vel rubole ꝛc.

¶ De quo debz eē ferculum.

Erculū dz esse ex spelta: mileo: riso lentib⁹ remota prima aqua: panicū panis elixatus: brodiū ciceris rubei cuz cortice. Radices feniculi: apij: ferculū cōfectū ex ouo ē bonū. Paste malū ē. Et oia alia fercula cōia: exceptis istis. Ferculū spinaci oꝝ petrosiliorū boraginis scolopendrie: ꝛ habēti a singularē virtutē: scz ruta: marubiū: isopus: ꝛ scabiosa ꝛc.

¶ De capparibus ꝛ fructibus vtendis.

Apparis cōditi cum aceto maxime in principio cene. Supponēdo aliquid ex aromatibus pdictis maxie i hyeme. Cepe comedēdo cū aceto i modica q̄titate est vtile. Nā generat humorē corrodentē venenū: sm Auicēnā. ij. cañ. oia alia agrumina sūt euitāda. Oua cocta i prunis: vel in aqua remoto albumine sunt valde vtilia. Pisces oēs sūt euitādi ppter humiditatē suam: ꝛ presertiz illorū qui habēt squamas magnas. Et ita anguille pōt vti aliqbus vicib⁹: paruis piscibus fluminis vel lacualis vel maris. Sz est bene squamādus: ꝛ eijciēdo interiora: postea abluere ꝛ fricare cū anisis: ꝛ aceto: ꝛ assari: ꝛ non

fricari cum oleo: ꝛ comedanť cũ aromatibus supradictis. Et in hyeme in maiori quãtitate ꝙ in alijs tpibus. Post comestionẽ pisciũ vinũ poteſ potẽs. Et simul cũ comestiõe comedere aliquas nuces: auelanas: vel amigdalas. Lac euitari opꝫ ꝓpter suã citã corruptionẽ. Sed post assumptionẽ oĩuꝫ ciborũ ꝛ potuũ põt sumi aliquãtulũ casei qꝛ cõfortat virtutẽ digestiuã. fructus oẽs sũt mali: ꝙuis loco fructuũ est bonũ sumere post cibum coriãdros cõfectos. ꝛ est multũ vtile vt cõtinetur ij. cañ. Nota ꝙ in pricipio prandij ẽ bonũ comedere tria folia rute: duos ficus siccos: ꝛ vnã nucẽ insimul: ꝛ est medicina spãlis cõtra pestilentiam: ꝛ cõtra qõlibet venenũ. Intantũ ꝙ illi qui timẽt toricari deberent valde vti.

De repletione ꝛ inbandisionũ diuersitatibꝰ.

Dico. n. ꝙ quilibet caueat sibi a nimia comestione ꝛ potu. Sed dꝫ vti pauco cibo respectu soliti: ꝛ sic ẽt potu: qꝛ sufluitates multiplicanť propter nimiã comestionẽ ꝛ potũ. Diuersitates inbandisionũ sũt male: ideo quilibꝫ hꝫ cõtentari de vna ibãdisione. Et si plure prepareñtur comedat de illa sufficiẽter que melius põt digeri. Euacuatio ẽ ꝓuocãda: ꝛ beneficiũ vẽtris: si natura ꝑ se nõ operať. vꝫ cũ suppositorio: cristerijs: vel pillulis: cuius descriptionẽ iferius dicaꝫ vie vrinales teneanť apte cũ diurteticis: ꝛ pori cũ fricationibus factis stomacho ieiuno: purgationes cerebri debẽt ꝓcurari per nares: vel ꝑ palatum: ꝛ est euacuandum corp̃us ab omni sufluitate quantum possibile est.

De fleubotomia.

Si sanguis in corpore fuerit vicẽs erit flobotomãdus vt declinet ab oĩmoda cõplexione. Et vniuersaliter vsus diminuendi istis tpibꝰ est vtilis: si semel in mẽse ꝛ parum in vice. Et vbi aũt alij humores sint vincẽtes: scꝫ melancolia ꝑ viã adustionis: vel colera admixta sanguini ẽ intendẽdũ circa ipoꝝ exiccationẽ. i. circa euacuationẽ: ꝛ si eẽt corpꝰ nõ sanũ nõ esset intẽdẽdũ cũ euacuatiõibꝰ. Sed abstineat se a rebus supradictis.

De somno ꝛ vigilia.

Cauendũ est a nimia dormitione maxime de die: nec ẽt post cibũ imediate: si non ẽ cõpleta vel mediata pria digestio: nec ẽ bonũ dormire supinus. Sꝫ i primo somno supra latus dextrũ: per duas horas: deinde supra sinistrũ: postea reuertere supra dextrum. Ultimo somnus sit cuꝫ capite bene eleuato: ꝛ sit bene coopertus: bonum ẽ vigilare per duas aut tres horas post cibum.

De motu ꝛ quiete.

Cauendũ est qñ actualis est epidimia a forti exercitio ꝛ maxime in aere detecto. Sed si fiat aliqđ exercitiũ fiat in aere nõ apto stomacho ieiuno. Et anteꝙ veniat actualʼ epidimia: fatiget corpꝰ suũ: qꝛ tunc magis laudatur exercitium ꝙ quies.

De accidentibus anime.

Ab ira: tristicia: ꝛ tiore: sollicitudine cogitatiõe cauẽdũ ẽ: sꝫ ꝯgaudẽdum est: ꝛ delectandum: cum sono: cãtu: historijs: ꝛ his similibꝰ.

De coitu carnali.

Abstinendũ ẽ ab actu coitus: ꝛ si nõ in totũ pro maiori pte. Et iõ tũc nõ est bonũ vxorẽ ducere: nec nouũ matrimonũ ꝓcurare. Similiter ꝛ politice cõuersatiões: ꝛ maxime illi qui sũt corrupti: vel magis apti corruptiõi.

De medicinis istis temporibus preparãdis.

Sex sunt medicine prepande. Prima ẽ administratio pillulaꝝ positarũ ab Auicẽna. iiij. cañ. cap. de ꝑseruatiõe a pestilẽtia cuius descriptio hec est. ℞. aloes epatici. ʒ. ij. myrre croci ana. ʒ. j. cõficianť cũ suco mẽte ꝛ fiant in forma ciceris. Et assumať oĩ die vna in mane añ cibũ: ꝛ habẽt resoluere ꝛ desiccare ꝓhibẽdo putredinẽ. Ea si ille qui assumit eẽt aptus inflãmatiõi tpe estiuo addať. ʒ. j. terre sigillate ꝛ reformentur cũ aqua rosata: sed in alijs tpibus fiat vt dictũ ẽ.

De tyriaca.

Secũda est assumptio tyriace bene fermẽtate ex decẽ annis in hac regiõe de qua hꝫ sumi in omni ebdomada. ʒ. j. in estate cum aqua rosacea. In hyeme cũ bono vino odorifero: vel sumať cũ suco ro. vel aqua citri: ꝛ añ cibum ꝑ sex horas stomacho ieiuno: ꝛ ab oĩ repletione remoto.

De metridato.

Tertia medicina est metridatũ: ꝛ i quolibet casu plus ꝙ tyriaca ꝛ in qualibet septimana sumatur. ʒ. j. ꝛ qnqꝫ hore ieiunare. Et debꝫ sumi stomacho ieiuno: ꝛ ab oĩ repletiõe remoto: ꝛ sit fermentatum ad minus per vnum annum.

De coriandris.

Uarta medicina est assumptio coriandrorũ cõfectorũ de mane. Ex quibus sumat coclear vnũ. Deinde sumat tertia pars vnius ciati vini odoriferi. Similiter assumptio zuchari rosati tempore ꝛ hora magni esus.

Contra vermes.

Uinta medicina ẽ cõtra vermes: ꝛ dico ꝙ illi qui sunt dispositi ad generationẽ vermiũ: sumant oi mane vnũ ciatũ vini in quo bulitũ sit absinthiũ vsqꝫ ad cõsũmationeꝫ tertie partis decoctionis.

Sexta medicina p̃paratoria videlꝫ syrupus auctorum.

Exta medicina ꝛ vltima ẽ syrup⁹ hic descriptus ab auctorib⁹ ꝛ pluribus vicib⁹ suꝫ exptus eo: qꝛ reddit corpus mũdũ a sup̃fluitatib⁹: ꝛ per cõsequẽs desiccat: Confortando cor: cerebrum: ꝛ epar: ꝛ oia alia mẽbra. Et quãtitas que hꝫ sumi in vice ẽ. ʒ. j. ʒ. Cui hec descriptio. ℞. corticũ citri: radices capparis: berberis: sandalorũ: vtriusqꝫ spodij: ana. ʒ. ij. gariofilate: bugulose: mellisse: boragini cicoree: ana. ʒ. j. acetose epatice: marubij: ana. ʒ. j. lactuce silvestris. ʒ. ij. seminũ cõium: violarum ana. ʒ. j. tinij: epitunij: sene: polipodij: ana. ʒ. j. suci absinthij: suci fumi terre: suci chebulorũ: ana ʒ. j. diagredij. ʒ. ij. zuchari albi libras duas. Et fiat syrupus ꝛ acetosetur: cum aceto suci ciconiorum qđ sufficit ꝛ vtere eo ꝛc.

De modo sumendi has sex medicinas.

Odus administratiõis harꝫ sex medicinarũ est talis. In prima die sumatur syrup⁹: in pulsu aue marie. i. in aurora ꝛ supra dormiat p vnam vel duas horas. Secũdo die capiat. ʒ. j. tyriace. Tertia die capiat coclear vnum coriandrorum. Quarta die decoctionẽ contra vermes. Quinta die. ʒ. j. pillularꝫ supradictarꝫ. Sexta die qescat. Septima die capiat aliqđ predictorꝫ. Et non est malũ si oi ebdomada capiat. ʒ. j. illarũ pillularũ. Et illa die quo capiuntur pillule non capiat aliquod predictorum.

Capl'm. ij. in quo mouentur quedã dubia.

Rimũ dubiũ est. Cũ oia inferiora regant ꝛ gubernent p superiora maxime p solẽ ꝛ lunã: vt pꝫ primo metheororũ. Et cum necessario iste mũdus inferior sit cõtinue subiectus imp̃ssionibus superioris mũdi: vt ois virtus inferioris guberneṫ p superiorem. Qualiter hec cãe superiores possũt eẽ cãe inferiorũ cãrum. Ad qđ respondeṫ. Pãres superiores semp intendũt cõseruationẽ inferiorũ: vt habeṫ a philosopho primo metheororũ. Sed p accidens aliquãdo sũt cãe corruptiõis ꝛ mortis: qꝛ mouenṫ in suis circuitibus per varios ꝛ diuersos motus ꝛ ꝑpter hoc habẽt diuersas cõiũctiones ꝛ aspectus. Qua de cã ipsarũ influẽtie sup causas inferiores faciũt simul alterationẽ: ꝛ hoc cõtingit qꝛ illud qđ debet cõseruari ab influentijs non conseruaṫ. Sed disponiṫ ad corruptioneꝫ p tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest ꝑuenire a putrefactione aeris.

Ecundũ dubiũ est. Cũ aer sit simplex ꝛ putredo sit quoddã mixtuꝫ: nec aliud q̃ indebita mixtio humidi cum sicco. Qualiter epidimia põt ꝑuenire a putrefactiõe aeris ẽ: qꝛ aer est plen⁹ ignis vt Arist. quinta pticula problematũ: problemate. xviij. Cui respondeṫ ꝙ aer simplex nõ corrũpiṫ in se. Sed per admixtionẽ vaporũ terrenorũ vel aquosorũ corrumpiṫ. Et qꝛ ignis nõ habet cõmixtionẽ alteri⁹ elemẽti nõ corrũpiṫ. Sꝫ oia alia sic vt pꝫ quarto metheororũ. Omne elemẽtũ corrũpiṫ preter ignis. Ergo cũ aer qui nos circũdat non sit pur⁹ neqꝫ simplex vt ait Auic. primo cañ. fen. ij. caplo de aere. Nos dicimus ꝙ aer est quasi vna aqua maris vel lacune q̃uis nõ sit purus neqꝫ simplex tamẽ põt corrũpi. Et de isto nõ loquitur philosophus in preallegato problemate: sꝫ de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tpe cãtur pestis q̃ alio.

Ertiũ dubiũ est ꝑpter quid ẽ ꝙ epidimia plus aduenit tpe estiuo ꝛ autũnali q̃ alijs tpibus. Cũ aer tunc sit calidus ꝛ siccus: ꝛ per cõsequens remotus a putrefactiõe. Ad qđ sic respondeṫ: ꝙ qnqꝫ sunt cãe ꝑpter quas citius accidit in estate ꝛ autũno. Prima est qꝛ aere existẽte subtiliato a caliditate p̃cedenti ẽ magis aptus recipere oẽm impressionẽ vaporꝫ ꝛ fumorũ mixtorũ ꝛ cõgregationẽ ipsorũ. Quare sequiṫ ꝙ citius ꝛ leuius causaṫ putredo. Scda cã est qꝛ caliditas precedens que propter suã siccitatem prohibebit putredinem est nimis eleuata ꝛ adducta vsqꝫ ad finem. Tertia cã est ꝙ cum venti multiplicantur asportant secum malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere cã corruptionis pestilentie. Quarta cã est qꝛ corpora pluribus superfluitatib⁹ multiplicanṫ: ꝛ virtutes naturales sunt debilitate propter diuersitatẽ tẽporũ resoluentiũ calorẽ naturalem per motũ intrinsecũ ꝛ extrinse-

ruz. vt appet in 9mēto primo tertij pnosticorū. Quinta cā est: qz tūc multi fructus sūt qui hēnt disponere corpora ad putrefactionem propter nimium vsum eorum.

¶ De aliquibus auibus que tempore pestis nō habitant in aere epidimiato.

q Uartū dubiū est pp̄ter quid ē q̄ tēpore epidimie alique aues con suete habitare mōtes ⁊ volare i altū: habitāt planiciem: ⁊ volāt iuxta terrā: ⁊ sic econuerso. De habitātibus planiciem: tunc tpis. Silr aliqui serpētes: mures ⁊ similia. Respōdetur q̄ qn̄ aer prius corrūpit q̄ aqua pp̄ter formā celorū vel imaginum que hn̄t de hoc facere necessario. Aduētus quarū ignoratur a medico in quātum medicus: aues que volendo aufugere corruptiōem habitant mōtes ⁊ volant in altum ⁊ veniūt ad planitiem ⁊ volāt pp̄e terrā. Sed qn̄ in terra generatur corruptio: ⁊ putredo prius q̄ i aere: tūc aues ⁊ serpētes asueti habitare illam planiciē fugiūt putrefactionē ⁊ corruptionez terre: ⁊ vadunt ad mōtes ⁊ ibi habitant: ⁊ volāt in altū q̄tum pn̄t. Et aliqn̄ apparēt aues que recedūt a montibus ⁊ veniunt ad planiciem. Et post aliquot tp̄s reuertunt ad mōtes ⁊ dimittūt planiciē. Cā est qz primo corruptio aduenit mōtibus. Deinde per tractū tēporis accidit in visceribus terre: qz aer est subtilioris substātie ⁊ leuioris alterationis q̄ terra. Deinde per cōtinuationē corruptionis et alteratiōis: ēt fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere subtiliori ⁊ fortiori ⁊ citius agredit q̄ in grossiori ⁊ debiliori.

¶ Que corpora citius offendunt tpe epidimie.

q Uintū dubiū est. Que corpora citi⁹ offēdunt tpe epidimie. An corpora que habēt poros latos. An que habent strictos vel frigida: seu calida: sicca: vel humida. Ad euidentiā quinti: sexti: octaui. Est sciendū q̄ aliqua sunt corpa que habēt poros latos naturaliter: vt sunt calida ⁊ humida. Et aliqui habēt poros strictos: vt sunt frigida ⁊ sicca. Adhuc aliqua sunt q̄ habēt repletionē: ⁊ oppilationē que reddunt poros strictos. Et aliqua nō habēt oppilationē aliquā. Et circa hec dico q̄ quatuor sūt notanda.

¶ Primū est q̄ corpa que habēt poros strictos naturaliter que nō sūt oppilata vt sunt melācolici: vt alique vetule: minus ledunt tunc tpis alijs corpibus. Quia remissa caliditas cordis ⁊ paucus aer per poros attrahit: qz pori sūt stricti ⁊ ēt qz ille paucus aer pauco tpe retinet: qz non sunt oppilati nec repleti. Etiā illi q habēt qualitates cōditiōales pp̄hibentes corruptionē: ac putredinē: vt est frigiditas ⁊ siccitas. ¶ Secūdo dico q̄ corpora que habēt naturaliter poros latos: ⁊ efficiunt stricti p oppilatiōes: vt sūt corpora repleta q̄uis sint robusta: nihilominus plus offendunt i aer pestilentiali alijs corpibus. Ratio ē qz multū aer ē attractus ad intra sic pp̄ter ispiratione ⁊ expiratione: ⁊ sic qz oppilata sūt longo tpe retinentur: ⁊ nō fit depressio illorū ab aere. Et adhuc fumi capinosi nō purgant. Et qz habēt qualitates cōditionales cōformes huic corruptiōi: videlicz caliditatē ⁊ humiditatē: ⁊ pp̄hibet debita trāspiratio que ē cā corruptiōis. ¶ Tertio dico q̄ illi q habēt poros naturaliter strictos ⁊ oppilatos minus offendūtur q̄ corpa prius dicta ⁊ oibus alijs ab his magis ledunt. Prima pars ē manifesta p rōnem primi dicti: ⁊ p rōnes que dicent i quarto dicto. ¶ Quarto dico q̄ corpa que habēt poros latos naturaliter ⁊ sūt oppilata magis offendunt q̄ corpora dicta in primo dicto. Sed min⁹ q̄ corpora dicta in scdo. ⁊ tertio dicto. Ideo prime partes sūt manifeste p rōnes primi dicti ⁊ est manifesta rō secūdi dicti: sz tertia pars sic pbat qz corpora tertij dicti habēt oppilatiōes p quas pp̄hibet trāspiratio: ergo fit corruptio pp̄rij calidi: ⁊ interceptio caliditatis medie ē epidimialis: ⁊ iō leuiter intrarēt epidimias. ¶ Quinta rō est in corpore tertij dicti. Aer est attractus ⁊ retētus longo tpe ⁊ spatio: ⁊ virtus que hz cōtra operari ē debilis: ergo generat putrefactio in talibus corporibus: sufficiāt ergo iste rōnes cōtra aliquos.

¶ Quibus de causis ē manifestū q̄ corpa calida ⁊ humida q̄ hn̄t poros naturaliter latos ⁊ oppilatos magis offendunt. Postea ista que habēt naturaliter strictos: ⁊ adhuc oppilatos sunt magis offēsi. Ultimo illa que habēt strictos ⁊ nō oppilatos sūt offensi.

¶ Qualr aliqua corpa in epidimia moriuntur: ⁊ aliqua non.

Sextū dubiū ē pp̄ter qd est q̄ aliqua corpa in epidimia moriunt ⁊ aliqua nō. Cū cāe sint vlēs. Et quare vn⁹ morit in vna familia: alij vō nō. Et aliqn̄ moriunt in vna domo: ⁊ vicini nō. Aliqn̄ in vna 9trata: ⁊ in alia nō. ¶ Rn̄detur q̄ pp̄ter diuersitatē ifirmorū cōplexionū ⁊ cōpositionū naturaliū ⁊ actualiū reptaruz in illis. ⁊ ēt pp̄ter diuersitatē cāruz agētiū que adueniūt p diuersitates ⁊ aspectus. Residuū inuenies in rōnibus none questionis.

¶ Quare in presenti hoies ⁊ nō boues moriunt.

Eptimū dubiū ē: quare i presenti hoies ⁊ nō boues moriunt: ⁊ in anno p̄terito moriebant boues ⁊ nō hoies. ¶ Rn̄det q̄ istud accidit

p rõnes ꝓprietatis singularis q̃ tũc adheret aeri ꝓpter quã ꝓprietatẽ generaꝛ̃ putredo in corpib⁹ boũꝫ: ⁊ non boũ. Et ita anno p̃terito poterat eẽ vna ꝓprietas singularis in aere que habebat respectum supra boues ⁊ non homines.

¶ Quare iuuenes robusti ⁊ fortes moriunꝛ̃. antiqui vo non.

Ctauũ dubiũ ẽ ꝓpter qd robusti ac fortes moriuntur. Antiq vo nõ. Est dicendũ ꝙ antiq sũt sine oppilatiõe siue possũt esse cũ suis poris strictis naturalr̃ ⁊ non oppilatis. Juuenes fortes ⁊ robusti hẽbũt poros naturalr̃ latos ⁊ oppilatos. Jõ citi⁹ corrũpũtur ⁊ moriunꝛ̃ ex ista pestilẽtia: qꝛ in iuuẽculis plus de humiditatib⁹ ⁊ superfluitatib⁹ abũdãt que diminutio calore naturali bẽt cãre oppilatiões. Et in pueris abũdat hũiditas: ⁊ regimẽ iordiatũ q̃ res faciũt oppilatiões.

¶ Quare moniales ⁊ incarcerati non moriunꝛ̃.

Onũ dubiũ ẽ ꝓpter qd moniales ⁊ icarcerati nõ moriunꝛ̃. Et aliq̃ oẽs moriunꝛ̃: ⁊ aliq̃ nõ. ¶ Rñdeꝛ̃ sic ꝙ illi q habitãt aerẽ cooꝑtũ: ⁊ nõ fatigãt se in aere detecto: nec habitãt cũ aliquo q habeat ipm corrũpere magis cõseruanꝛ̃. Sꝫ aliqs vel aliqua ipsarũ corrũpaꝛ̃ cõiter oẽs se corrũpũt qꝛ oẽs ĩsimul cohabitãt: ⁊ viuũt ⁊ anhelãt ⁊ vnomet regimĩe ⁊ aere ꝑticulari: ẽt ꝑ rõnẽ ꝑticipationũ aspectus vni⁹ loci qꝛ monasteriũ põt eẽ edificatũ sub tali ascẽdẽte ꝙ in vno tpe aer illius loci est magis corruptus q̃ aer alterius loci. Jõ q̃n vn⁹ moriꝛ̃ in vna habitatiõe: alij debẽt recedere tãto citi⁹ quãto sũt generati ex vno patre. Qꝛ sepe filij sapiũt naturã patris. Jõ si vn⁹ ĩfirmaꝛ̃ alij sũt dispositi ad ĩfirmitatẽ. Nihilominus aliq̃ cõtingit ꝙ vn⁹ moriꝛ̃ in vna familia: ⁊ nõ oẽs ꝓpter dispositiões ꝑticipationũ reptarũ in illo: ⁊ nõ in alijs: istud sepe aduenit in vna contrata: non in alijs: ista dico de ciuitatibus.

¶ Quare patientes podagras non moriuntur.

Ecimũ dubiũ ẽ: ꝓpter qd ẽ ꝙ patiẽtes podagras nõ moriunꝛ̃ istis tpib⁹. ¶ Cui rñdeꝛ̃ ꝙ ĩ podagris sunt pauci hũores ac oppilationes: ob quã cãm humores praui descẽdũt ad extrema: ⁊ extrĩseca ⁊ ibi generat podagras. Jõ nõ sũt dispositi ad se infirmandũ.

¶ Quare epidimia venit vt plurimum post guerras.

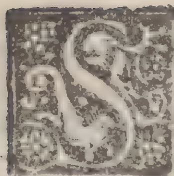
Ndecimũ dubiũ ẽ propter quid est ꝙ epidimia vt plurimũ venit post guerras ⁊ post famem ⁊c. ¶ Responde ꝙ tẽpore guerrarũ regimen est inordinatũ. Ob quã cãm generanꝛ̃ praui humores in corporibus dispositis ad corruptionẽ. Ac etiã ꝓpter superiora que disponũt sepe guerras: ⁊ sepe disponũt ad pestilentiã: necnon post carittudineꝫ veniũt pestilentie: qꝛ tẽpore fertilitatis corpora nimis replenꝛ̃ ob quã cãm generanꝛ̃ oppilationes. Deinde corruptiões: ⁊ hoc sufficiat de tertio capitulo ⁊c.

¶ Caplm. iiij. de modo curatiuo

Unc sequiꝛ̃ quartum caplm. In quo tractatur de actu curatiuo. Cuius intentio est triplex. Prima est circa virtutẽ. Secũda circa febrem. Tertia est circa apostema. Primo circa primã intentionem est sciendum ꝙ in febricitantibus apparet virtus multũ debilitata: ⁊ istud accidit qꝛ spirit⁹ maxime resoluunꝛ̃: ac etiã complexiones mẽbrorũ principaliũ sunt alterate: ⁊ maxime complexio cordis ab humoribus venenosis: qui querũt cor a forma specifica: ⁊ alia membra principalia. Jõ insistendũ est in dando cibos copiose: boni ⁊ magni nutrimẽti: qui leuiter digeranꝛ̃: qꝛ leuiter possint digeri: ⁊ spũs multiplicari: vt sũt fasiani: pulli: ⁊ ꝑdices: ⁊ similia. Condianturqꝫ tales cibi cũ aceto: agresta: suco malorum ranciorũ: limonuꝫ: vino mali granati: ⁊ similibus que habẽt ꝓhibere corruptionẽ infirmi. Capiãtur etiã tales cibi: vltra appetitũ: qꝛ vt plurimũ in talib⁹ deficit appetitus. Comedat ꝫm appetitum: si nõ deficit appetitus. Et minus q̃ tempore sanitatis. Est etiã vtendũ confectionibus: electuarijs: aquis: ⁊ pulueribus: ac ẽt alijs cordialibus que cõiter ponuntur ab auctorib⁹. Ab extra sũt membra confortãda principalia nõ dimittendo. s. cor: cerebrum: ⁊ epar. Etiã alia membra vt stomachus: renes: et maxime confortẽꝛ̃ mẽbrum in quo ẽ talis humor venenosus: ⁊ istud fiat cũ medicinis appropriatis membris confortãdis. Aer camere sic rectificetur ꝓ illis qui stant in camera: sicut pro egro aspgẽdo cũ ramis ⁊ frondulis: ⁊ rosis madefactis ĩ aceto cũ sãdalis cũ ꝑfumigijs ex myrra: thure siloaloe: storacem: ⁊ sĩlib⁹. Ponẽdo lintheamina madefacta in aceto cum cortinis: ⁊ sepe renouando: ẽt muri camere aspergantur sepe aqua ⁊ aceto: ⁊ sint super lecto ⁊ banchis multi citri ⁊c.

¶ De corporis euacuatiõe ⁊ de clisteri faciẽdo.

Secunda intẽtio est maxime in desiccando: ꝛ euacuando corpus: cũ fleubotomia: vel solutione vẽtris. Quia si materia vincẽs fuerit sãguinea incontinenti est incipiendum a fleubotomia. In quo ẽ apostema. Ad hoc vt humor venenosus non spargatur per diuersas partes corporis etiã consentiente virtute copiosa fiat fleubotomia: ꝛ si materia vincens sit alia a sanguine: prout colerica vel melancolica est euacuãda cum solutiuo appropriato illi. Et si illa materia fuerit sanguinea etiaꝫ alijs humoribus superabundantibus. In primis fiat fleubotomia. Consequenter desiccentur humores eradicãdo si fieri potest. Et si alique reliquie remanerent sunt digerende cum syrupis appropriatis. Sed primo eradicentur: ꝛ ipso intermedio fiat clistere cõmune: ꝛ aliquãtulum acutum: ꝛ multum est vtile vti continuo. s. bis in die. Similiter syrupus descriptus ante. Et posset i isto casu dare vna vice. in maiori q̃titate alijs casibus.

¶ De cura apostematis.

Tertia intentio est circa apostemata ꝛ ad cyrugicos spectat. Et est sciendum ꝙ apostemata que apparẽt tẽpore pestilentie: que sunt perniciosa ꝛ mortalia sunt ista. s. antrax carbũculus glãdula: vel patraca: ignis persicus: ꝛ pruna de quibus dicetur per ordinem. Et primo de antrace que dicitur ab antro qꝛ nascitur in locis absconsis cordis: vel qꝛ per antrum vadit ad cor qδ est in medio: ꝛ sic diffinitur. ¶ Antra est apostema paruũ ad modum pustule in pricipio fraudulentum ꝛ venenosum: qδ corrumpit particulã a qua eleuatur adulterando illam: ꝛ partes que propinquantur tumefiunt ad formam sanguinis combusti: qui acquirit eam malitiã in prima adustione: ꝛ ex mortali rubedine: ꝛ cum vlterius accẽditur: ꝛ ardet augmentatur venenum ꝛ malitia. Et acquiritur vnus color citrinus: etiam si vlterius accẽditur ꝙ locus efficiatur siccus: tunc augmentatur gradus malicie: ꝛ intantũ ꝙ corrumpit subito partes ad quas pertingit. Et facit pũcturam vt ignis: ꝛ efficitur nigrum ac obscuruꝫ. Et si cum eo exierit liquor ꝛ erit in superficie mẽbri similis illi qui fuit in corpore combusto vt cauterizato ab igne: ob quã cãm sequitur ꝙ antrax ẽ ex tribus maneriebus: vt pꝫ cum isto apostemate. Adiungunt̃ seua accidentia: vt est tremor cordis: sincopis: debilitas pulsus. Et iste accidit qꝛ vapores mali leuati veniunt ad cor. Inde paruꝫ differt a carbũculo: qꝛ est de materia sanguinea non adusta vel denigrata. Primo in illa est aliquis liquor: qui per adustionem exacuitur adhuc nõ est tãte venenositatis vt est Antrax. Et appellatur carbunculus quasi carbone lucente ꝛ non mortuo. Circa ipsum sunt notãde tres res. Prima est color: locus: ꝛ dispositio partis: vnde color niger est peior omnibus alijs. Deinde viridis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde locus est peior iuxta aliquod membrum principale: q̃ extremalibus partibus: vnde dispositio p̃tis est peior illa que est desiccata q̃ humectata.

¶ De cura antracis.

Prima cura antracis est euacuanduꝫ vt dictum fuit in interioribus ꝭm consensum virtutis: ac etatis. Secũdario est euacuanda materia defluxa ad illius partem cuꝫ appositione vẽtose. simul cuꝫ scalpellatione: ꝛ cum sanguisugis ꝛ fiat cauterium cum ferro ignito. Et euitet̃ cauterium cum cera ardenti: qꝛ congelatio cere prohibet euaporationem malorum vaporum: imo sparguntur per membrum. Adhuc potest fieri cauterium potentiale ex medicinis cauterizantibus: vt est vitriolum: viride es. Arsenicuꝫ. Calx viua: ꝛ capitellum factum de calce ꝛ sapone: vel de aqua forti: ꝛ ex similibus rebus. Etiam bonũ est emplastrum factum de scabiosa: cum ipsa in pauco tẽpore mortificat. Similiter istud emplastrum est bonum. ℞. vitelluꝫ vnius oui: ꝛ cum illo permisce de sale quantum potes: ꝛ debes innouari de vna hora in aliaꝫ. Nihilominus ego laudo plus cauterium actuale: ꝛ debent administrari res que operentur contra venenuꝫ. Similiter detur hec medicina omni die. ℞. suci scabiose. ℥. iij. terre sigillate: boli armeni loti ã. ʒ. ß. misceãtur ꝛ potẽtur in mane. Similiter coaguluꝫ bibitum expellit venenum a corpore: maxime coagulum legoris. In vice. ʒ. j. cuꝫ vino odorifero. Similiter sucus citri. ʒ. ij. cum vino bono. Similiter terra sigillata: ambra: coralli: metridatum: ꝛ tiriaca.

¶ Cura circa accidentia que veniunt a prauitate materie.

Tertio est notandum circa accidentia que veniunt a prauitate materie ꝛ a caliditate ipsius. Et etiam a caliditate medicinarum quã facit cauterium: vel a cauterio actuali i parte infirma circunstantis vt mortua cuꝫ aliquo ferro: vl' vt qꝛ cãtur dolor ꝛ ẽ causa inflãmatiõis: et apostemationis. Ideo debet expectari quousqꝫ naturaliter euellatur: ꝛ icidat̃ circa partes suas non dimittendo aliquid carnis infirme: ꝛ corruptio nõ vadat ad partes sanas. Et est bona sca-

rificatio vt mali humores possint exire. etiaꝫ vē-
tosa euellit de profundo sanguinem corruptum
⁊ venenosum vt non reuertatur a circunferentia
ad centrum. Fracta cute ⁊ extracta materia ve-
nenosa in eius euacuatione. Caueat sibi medi-
cus a malis fumis: ⁊ non tangat cum manu: quia
vna materia distillati subtilis est contagiosa intā
tum ꝙ medici postea infirmantur. Immo appo-
natur medicamē qđ abstergat ⁊ mundificet. Si-
cut medicamen factuꝫ ex farina ordei ⁊ melle cuꝫ
pauco salis apponendo soluū. ¶ Ad idē. ℞. sar-
cacole mellis. añ. partes equales misceantur ⁊
mirabiliter operatur facta mundificatione ad-
ministreť generatiuum carnis. Et si est concaui
tas capiatur basilicu ⁊ teratur ⁊ impleatur cōca
uitas ⁊ fiet generatio carnis. ¶ Ad idem. ℞. ari
stologie rotunde: centauree minoris: pentafilō:
consolide maioris. ana partes equales: ⁊ distille
tur aqua ad lambicum ⁊ reseruetur tempore: ⁊ ē
mirabilis in reseruatione carnis. ¶ Ad idē em-
plastrum ex coriandris recentibus ⁊ vuis passis
recentibus cum melle est bonū. ¶ Ad ideꝫ radix
anfodilli cum fece vini. Similiter bertonica cuꝫ
pinguedine emplastrata. Et ista sufficiāt in cura
carbūculi ⁊ antracis.

¶ Quare dicitur patrachia glandula siue
buffo ⁊ similia.

Ecundario est notandum de patra
chia siue glandula vel buffone. Et
dicitur patrachia: a patrachio ho-
mine qui primo inter xp̄ianos inue-
nit. Et dicitur buffo siue bubo ad si
militudinem illius animalis. qđ hic vocatur qꝛ
tale apostema accidit in locis emūctorijs abscō-
ditis: vt illud animal cōtinuo stat. Sed differūt
qꝛ patrachia fit de materia venenosa. Bubo au
tem non. ideo sic diffinitur. Patrachia est apo
stema venenosum perdens qđ operatur circa pul
sus cordis cum sincopi ⁊ tremore: multiplicatur
tempore pestis in locis predictis: vt in collo. Cā
istius est causa diffinitionis: que etiaꝫ est dicta su
pra. Et differt a carbūculo: qꝛ materia sua q̄uis
sit ex sanguine non est tātū adusta: vt in carbūcu
lo: ⁊ est signum alterius malitie: qꝛ occidit in tri-
bus vel quatuor diebus: ⁊ aliquādo in pauciori-
bus: ⁊ aliquando in quinq̄ꝫ: ⁊ si peruenit vsq̄ꝫ ad
septimum potest sperari. Aliquando generatur
ex materia flegmatica: ⁊ aliqñ hūida cū sangui-
ne pmixta. Similiter ē differentia qꝛ carbuncu-
lus nascitur in extremitatibꝰ: ⁊ in alijs partibus
corporis exceptis emūctorijs. Et etiam in princi
pio non cātur eschera vt a carbunculo.

¶ Modus curationis istorum.

Irca curam istius apostema-
tis. Sciendum est ꝙ duplex ē
intentio: scꝫ vniuersalis ⁊ par-
ticularis. Uniuersalis fit ſm i
tentionē. scđa ita ꝙ si tale apo-
stema est sub asellis dextre fiat
fleubotomia ex alia pte in bra-
chio: ⁊ ex vena cōmuni. Si post aureꝫ fiat fleubo
tomia ex vena capitis illius lateris in manu. Si
in inguinibus ex safena illius lateris. Cura par-
ticularis est duplex ad hoc vt materia extrahať
sensibiliter cum rebus que habent extrahere ⁊ re
soluere vapores illius: ⁊ hoc fit cum appositione
ventosarum ⁊ scalpellatione: ⁊ sanguisugis: vl' cū
cauterio actuali vel potentiali: vel cum omni alia
re cum qua melius fieri potest. Primo si apponi
tur ventosa cum igne: deinde fiat scarificatio: ⁊
de nouo reponatur ventosa vel sanguisuge bone
vel habeatur gallus ⁊ depiletur circa pudibūda
apponatur loco per horam: ⁊ in alia hora appo-
nať alter: ⁊ sic fiat per totam diem ⁊ venenum ita
attrahitur a corde galli. Ideo gallus subito mo-
ritur. Scđa est ꝙ fiant emplastra que habeant at
trahere ⁊ resoluere sensibiliter. Quorūꝫ hec sūt
descriptiones. ℞. medulle fermenti. ʒ. iiij. sina-
pis: seminis vrtice: añ. ʒ. s. vitrioli. ʒ. ij. Cantari-
darum numero. x. misceantur ⁊ cōponantur cuꝫ
melle dispumato. Ad ideꝫ. ℞. capitellum factuꝫ
ex calce viua: sapone: ⁊ cum saliua est bonuꝫ. Ad
idem. ℞. radi. nasturcij: agrimonie: añ. M. hec
buliāt cuꝫ oleo de lilio: ⁊ melle: añ. ʒ. iiij. Ad idē.
℞. cantaridarum numero. x. puluerizentur: ⁊ bu
liāt cū oleo veteri vsq̄ꝫ ad spissitudinē ⁊ apponať
loco. Aliud. ℞. cartomi: nucis: rācide: seminis
caulis: cepe: stercoris columbini: añ. j. misceanť
⁊ puluerizentur: ⁊ fiat emplastrum: similiter ap-
positio istius capitelli est multum vtilis.

¶ Ad frāgendum ⁊ euacuādum apostema.

Ingulares medicine que frāgunt
apostema: ⁊ euacuāt materiā sensi
biliter sunt iste. vꝫ. Species gum
me: vt est galbina: euforbium: ar-
senicum: nasturtiū: vrtica: semē si-
napis: nuces rancide. cantarelle: cordumeni: sa
lisgēme. baurach: piracion: stercus auium calido
rum: vt est columborum: accipitrum: ⁊ falconū.
Componantur omnes iste res cum gūmis ⁊ su-
cis vel melle: vel stercore auium: vel capitello: vl'
lirinio forti: quo vtuntur tinctores: vel alchimi-
ste. ¶ Alia circa hoc specialť in materia insensibi
liť resolnať. ℞. baurach: salis armoniaci: allei:
piperis nigri: ana partes equales pistentur ⁊ mi-
sceantur cum suco scabiose: ⁊ fiat emplastrum.

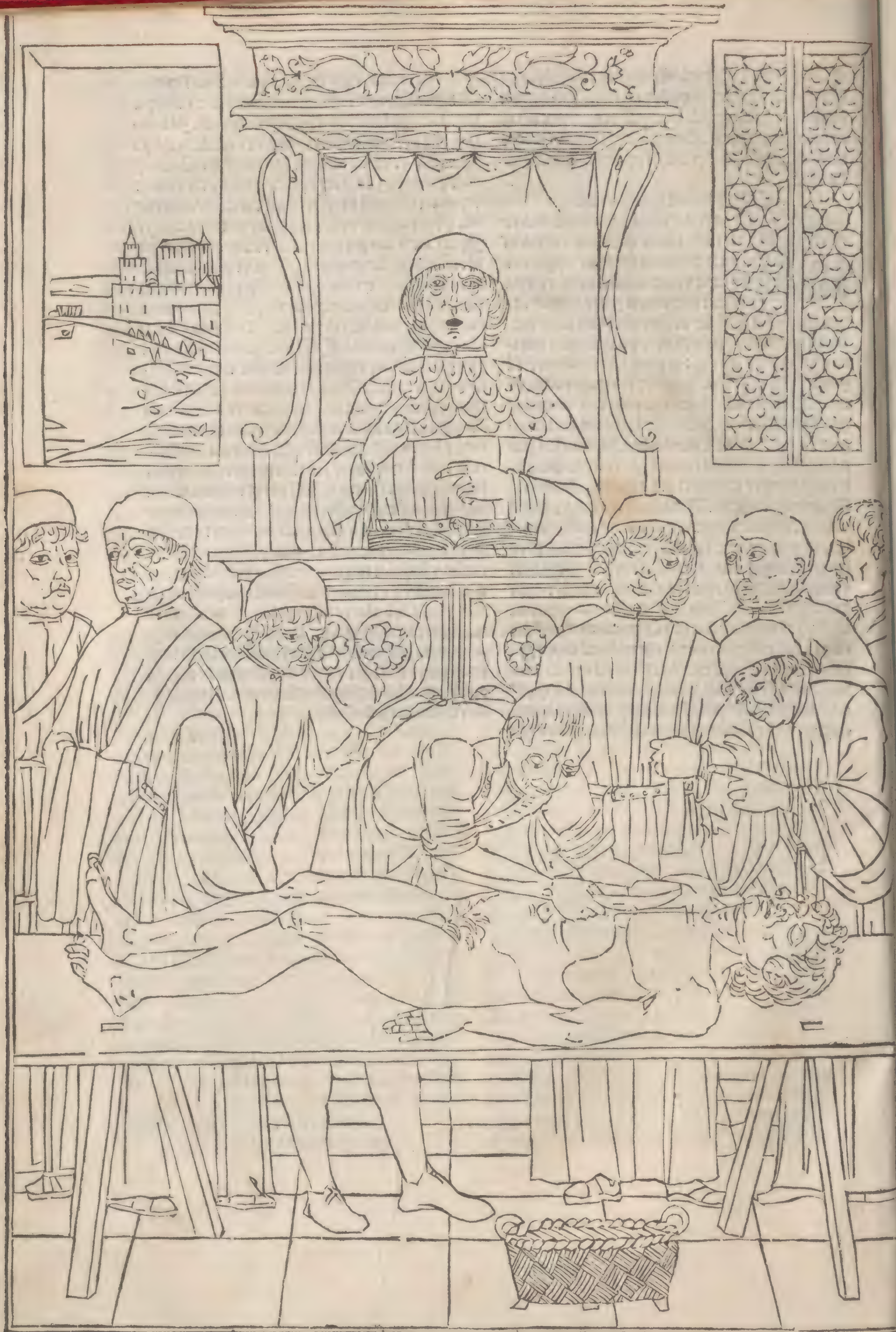
¶ Aliud bonū. Cinoglossa viridis ⁊ siccata trita inter duos lapides similiter consolida maior mirabiliter operatur. Et hoc vidi per experientiā: q͛ resoluit venenū. Similiter operatur vinceto sicū siue antiforata: q͛ habet proprietatem singularem.

¶ De pruna ⁊ igne persico.

Modo restat istud capitulum videre ⁊ est notandum ꝙ dicitur carbo vł pruna: q͛ in principio sue apparitionis facit vnam adustionem ⁊ escharam: q͛ corrumpit partes quibꝰ superuenit cum sorditie deambulando ⁊ facit mēbrum nigrum: ⁊ est de genere carbunculi ⁊ nihilominꝰ differt ab illo: q͛ pruna generatur ex sāguine subtili: vt sepe apparet tempore pestilentie. Materia autem carbunculi fit ex sanguine grosso adusto: vt dictum est: adhuc differunt q͛ pruritus precedit carbunculum. non autē in pruna. Adhuc differunt quia in aduentu carbunculi color semper est niger: ⁊ in aduentu aliorum. Aliquando rubeus. Aliquando citrinus. Aliqñ viridis. Adhuc est differentia inter carbonem: ⁊ ignem persicum: q͛ ignis persicus est quando colera predominatur melancolie in tali adustione: ⁊ tunc est nigredo circunstans quātitatem ⁊ cum tali colore: vel insanis laudat tempus capiendi tiriacā: sanis ⁊ egris cum stomachus vacuꝰ fuerit ⁊ tu bene digesseris: ⁊ aliquando ad fabe egyptiace magnitudinem: aliquando ad modū auelane. Et ad pōdus. ʒ. ß. vel. ʒ. j. ad plus. ſm ꝙ plꝰ ad digestionem stomachi tempus habes: ⁊ modo cum aqua: modo cum vino: modo cū suco granati: modo cum vua: modo cum sucis: vt dictū est supra: appropriatis q̄ tibi ex te scire relinquitur. hoc modo medico logico ⁊ sapienti. Ita adhuc circa exhibitionem ipsius tiriace. Quā ego Petrus voco dominam medicinā. Considerare etiam opꝫ anni tempus: regionem: ⁊ etatē: vtputa si estas est maxime cum calidior facta fuerit. Nam leditur inde corpus vt circa hoc. Ga. Ipocratem allegat cum dicit. Eas ante canem molestas esse farmancias. Et q͛ vt plurimum febres infert hoc tempus partius vtendum est isto calidissimo tempore tiriaca: similiter ab hominibus magne caliditatis partius est vtenda nisi forsan cogat necessitas. ¶ Et eadē rōne q͛ fortior est virtus tiriace robore infantium propterea ipsam Galienus infantibus prohibet exiberi: nisi causa predicta: cum ipse asserat se vidisse mirabiliter mortuum fuisse infantem vnum ex immoderato vsu tiriace: dissoluit enim in totum ambitū eius ⁊ ventrem fluere fecit: sic propter irrationabilem assumptionem tiriace perijt infans. Galienus finaliter concludit qui in terra calida conuersabitur: vt puta nigrorum vel similium: caue vti farmaca. vꝫ tiriaca nisi vt dictū est in necessarijs causis ⁊ sufficiat tibi ea que inibi est caliditas.

¶ Quocirca a primo ortu Julij: ⁊ inquātum durant dies caniculares: scꝫ per totum vigesimūsecundum diem Augusti: ⁊ hominibꝰ calidissimis per totum Augustum exiberi inibet tiriacā: nisi vt dictum est si esset necessitas maxima: vtputa pestis: morsus venenosus ferarum: ⁊ his similia vel maiora instarent.

¶ Incipit anothomia Mundini.

Uia dixit Gal. septimo terrapentice Methodi. auctoritate Platonis op⁹ in aliqua scia vel arte tradit tribus de cāis. ¶ Primo vt quis satisfaciat amicis. ¶ Scḋo vt exercitet qs exercitio vtilissimo qḋ est ꝑ intellectū. ¶ Tertio vt remediet obliuioni: que est ex senectute. Hinc ē ꝙ his tribus de cāis ꝓmot⁹ ꝓposui meis scholaribus in medicina qḋdā op⁹ cōponere. Et qꝛ cognitio ptiū subiecti in medicina qḋ est corp⁹ humanū: que loca dispositionum appellat: ē vna ptiū scie medicine: vt dicit Auerroys primo sui Colliget. caplō de diffinitiōe medicine. Hinc ē ꝙ iter cetera nobis cognita cognitionē corpis humani ⁊ ptiū ei⁹ q̄ ex anothomia isurgit ꝓposui tradere: nō hic obseruās stilū altū sed ꝑm manualem operationē vobis magis tradam noticiam.

Ituato itaqꝫ corpe vel hoie mortuo ꝑ decollationē vel suspēsionē supino. Primo noticiā toti⁹ debemus hēre. Scḋo ptiū: nā cum ois nostra noticia icipiat a notioribus nobis. ⁊ que sūt cōfusa sūt notiora: ⁊ totū cōfusius sit ptibus: a cognitione toti⁹ debem⁹ icipere. ¶ Circa totū aūt qḋ debem⁹ cognoscere ē in quo hō dr̄iam hꝫ ab alijs aialibus. Hꝫ aūt dr̄iaꝫ in trib⁹. s. in figura vel situ ptiū: ⁊ in morib⁹ siue artib⁹: ⁊ in ptibus qbusdā. In figura nāqꝫ hō est stature recte: ⁊ hanc habuit ꝓpter quatuor cās. nā corp⁹ humanū hꝫ iter cetera aialia materiā leuissimā spūosam ⁊ aereā. Et iō ad supiora eleuabilē. Scḋo iter cetera eiusdē quātitatis calorē hꝫ ampliorē cui⁹ est sp ad supiora eleuare. Tertio formā hꝫ pfectissimā que cū angelis ⁊ itelligētijs que totū vniuersū regūt cōicat: ⁊ iō sursū ei⁹ sensus vniuersi eē debet. Quarto rōne finis sui fuit eiusdē stature ⁊ figure recte: qꝛ ipse finalr ordinat ad itelligere ad qḋ deseruiūt sensus ⁊ maxime sēsus visus: vt appet in ꝓemio methaphisice ⁊ iō in ipō debuit visus situari: ⁊ cerebrū: ⁊ ꝑ ꝯñs caput situ tali vt possit oia diuersa sensibilia apphēdere. Et qꝛ ad plā visibilia se extēdit qñ situat in alto: qḋ appet qꝛ custodiētes ciuitates vt possēt a lōge bñ videre statuūt sua spectacula in loco alto: vt in turribus ⁊ hmōi: vt dicit Gal. nono de iuuamētis mēbrorū. Et ꝓpter hoc ipē ibi dicit: ⁊ ēt Auic. iij. cañ. in pricipio ꝙ necessitas isituādo caput supius in hoie nō fuit ꝓpter cerebrū: nec ꝓpter aures: nec ꝓpter os: nec ꝓpter nares: sꝫ ꝓp oculos ꝓpter cām dictā. Et sic ex pte appet diuꝫ quatuor cāꝫ ꝙ hō fuit stature recte: ꝓpter qḋ vocat antropos vel plātenus. i. plāta reuersa: ⁊ microcosmus. i. minor mūdus: qꝛ sursū ⁊ deorsū hꝫ sicut mūdus ⁊ vniuersū. Et ē hec pria dr̄ia. Scḋa ē ex morib⁹ vel ex arte. Mores. n. iter cetera aialia magis hꝫ mansuetos: nā ē aial politicū ⁊ ciuile. Arte omnia natura caret. non enim habet artem insitam a natura: vt aranea: apes: ⁊ hmōi: ad hoc vt pcipiat oēm artē. si eni hēret aliquā isitā a natura: omni alia careret arte: vt dicit Gal. iiij. de iuuamētis. Differt ēt ab alijs in ptib⁹: nā nō hꝫ ptes multas: quas hñt alia aialia intrīsecas: nā nō hꝫ ptes q̄ sūt a natura date vt arma ad defēdēdū sicut sūt: cornua: rostra: vngues lōge: ⁊ istis caret: qꝛ hꝫ organū organoꝫ qḋ ē manus: qua sibi pōt parare oē gen⁹ armoꝫ ad defēdēdū: vt ēt dicit Gal. j. de iuuamētis: ⁊ iō caruit a natura illis: vt oia possit hēre. Caruit ēi ptibus q̄ pilose: pēnose: ⁊ squamose sūt ꝓpter eādē cām: ⁊ ēt qꝛ nō hꝫ materiā multū supfluā terrestreꝫ: q̄ materia ē illaꝫ ptiū. Caruit ēt cauda ꝓpter eādē cām ēt qꝛ cū sit stature erecte qetē opat sedendo: cauda. n. sessionē phibꝫ. hec sufficiāt de anothomia totius.

E ptib⁹ nāqꝫ lꝫ sint duplices. s. simplices ⁊ cōposite: de simplicib⁹ non ponā distictā anothomiā: qꝛ corum anothomia nō appet in corpe deciso sꝫ magis in liqfacto in gurgitib⁹ aquaꝫ. Sed ponēdo anothomiā mēbroꝫ organicoꝫ de cōsilib⁹ loquar ꝑm ꝙ simile aliqḋ in aliquo mēbro organico dn̄atur vt de carne in anothomia coxe: ⁊ de ossib⁹ in anothomia dorsi ⁊ pedū ⁊ de neruis in anothomia cerebri ⁊ nuche.

¶ De mēbris aūt officialib⁹ sciēdū ꝙ in q̄plib⁹ ipoꝫ q̄tū ad anothomiā factā in mortuis sex sūt vidēda: vt dicit cōmētator Alexādrin⁹ cōmēto libri sectaꝫ. s. que ipoꝫ sit positio: que sit eoꝫ substātia: ⁊ ꝑ ꝯñs cōclusio q̄ sit eorū quātitas: nūer⁹: figura: ⁊ cōtinuitas eorū. Sꝫ quātū ad anothomiā ipsorū factā in viuis sūt cōsiderāda duo que ēt in mortuis vel mortuorū anothomia pñt quodāmō appere. primū ē que sint iuuamēta ipsius ⁊ opatiōes. scḋm ē que sint egritudines q̄ in ipō possūt cōtigere: ⁊ si curā aliquā appropriatā hēant q̄ sit illa ostēdat. ¶ Diuisio aūt ⁊ nūerus ptiū corpis ē: qꝛ ptes quedā sūt que extrema vel extremitates dicunt. Quedā vō itrīsece ⁊ ꝓfūde: ⁊ illa-

rũ quedã sũt q̃ ordinant̃ imediate ad cõseruatio-
nem spẽi: quedã imediate ad cõseruationẽ idiui-
dui. Prima sũt mẽbra genitalia. Scđa sũt que i
vẽtribus cõtinent̃. Tres aũt sũt vẽtres in corpe
nostro. s. supior q continet mẽbra aĩata vt caput.
Inferior q cõtinet mẽbra naturalia. Medius q
cõtinet mẽbra spũalia. Primo tñ icipiã ab ano
thomia vẽtris iferioris: qr illa mẽbra fetida sũt.
Et iõ vt ista primitus abijciant̃ ab eis icipiẽdũ ẽ.
Secũdario qr ois nostra cognitio ꝛ speculatio q̃
ex manuali cõsistit opatiõe a notioribus nobis in
cipit: talia aũt cũ sint posteriora sũt nobis notio-
ra. ¶ Primũ aũt qđ ẽ videre ex hoc vẽtre ẽ sba
ꝛ cõplexio eius: qr positio eius ẽ satis nota: qr fuit
posit⁹ ifra alios vẽtres pp iperfectionẽ eorũ m ẽ
brorũ: q̃ cõtinent̃: qr mẽbrũ quãto min⁹ pticipat
de nobilitate ꝛ pfectiõe: tãto magis locũ ifimum
obtinet in genere membrorũ: sicut ẽ in mũdo in
genere entiũ. Itẽ qr cõtinet mẽbra deputata ad
expurgãdũ ꝛ ad cõtinẽdum feces ꝛ superfluitates
graues q̃. s. ptendũt deorsũ: ꝛ spãliter q̃ sũt acce
pte: p sursum. Est itaqꝫ sba eius carnosa: vt ite-
stina ꝛ pelliculosa: ꝛ carnosa tñ magis: ꝛ ex hoc
appet ꝙ ẽ cõplexiõis calide ꝛ hũide. Et cã qua-
re fuit hmõi venter carnosus ꝛ pelliculosus. ꝛ nõ
ossuosus ẽ: qr hmõi vẽter hꝫ cõtinere mẽbra que
ppter assũptionẽ cibi vt stomach⁹: ꝛ ppter reple
tionẽ ꝛ retentionẽ fecũ: vel ex fecib⁹ in cõcauũ: vł
ex aquositate vel ex vẽtositate: vt ydropisis: vel p
pter ipregnationẽ vt matrix dꝫ aliqñ tumescere.
Si aũt vẽter eẽt ossuosus nõ posset itumescere.
¶ Scđm ꝙ opꝫ videre est nũerus ptiũ q̃titas ꝛ
figura. ptes. n. sunt duplices. s. intrinsece ꝛ extri-
sece. Quedã sũt directe. quedã collaterales extri
sece. directe sũt q̃ dñr correspõdere ori stomachi
ꝛ ẽ ps in qua sentit̃ os siue cartilago epiglotalis:
que alio noĩe noiatur pomũ granatũ: de qua suo
loco appebit: postea ẽ pars stomachalis que ẽ su-
pra vmbilicũ vel distans ab vmbilico p quatuor
digitos. ¶ Tertio est ps vmbilicalis: ꝛ est vbi est
vmbilicus: cũ quo ẽ allegatio fetus in matrice cũ
venis matricis. Et pptérea in itrĩsecis appet ve
na quedã que cõtinuat̃ cũ ipso ꝛ ptrãsit̃ p zirbum
epatis in chiliꝫ. s. venã ista tñ priuata ẽ sanguine:
qr frustra ẽ post partũ a ppria opatiõe: ꝛ ppte-
rea cõtinue euanescit: ꝛ iõ minor appet in senib⁹
q̃ in iuuenibus: sicut ẽt euanescit artaria que cuꝫ
dicta vena descẽdit ad vmbilicũ fetus. Et qñ est
in vmbilico descẽdit iferius: ꝛ peruenit ad artari
am adorti iuxta spõdiles renũ ꝛ yliorũ: vt ifra di
cet̃: ꝛ qñ excarnas mirach ppe vmbilicũ hãc cõ-
sidera artariã que ẽ ad modũ nerui vel chorde.
¶ Quarto est ps que vocat̃ sumẽ ifra vmbilicuꝫ
per quatuor digitos ꝛ ẽ pars in qua q̃dã vene ter
minant̃ ad cutiꝫ p quas pueri existẽtes in matrice
emittũt aquositates. Et iõ vt dicit Auicen. tales
vene ꝛ talis pars notior ẽ i nõ natis q̃ i perfectis
pꝫ quarta tertij capło de cãis. Ego hoc mõ mul
totiẽs mõstraui: qr i perfectis frustrat̃ ab hac ope
ratiõe. ¶ Quito ẽ pars que vocat̃ pecten in quã
existũt mẽbra genitalia. ¶ Partes vo laterales
sũt duo: ypocũdria: ꝛ ylia. Et ẽ ypocũdrium de-
xtrũ ꝛ sinistrũ: dextrũ vbi locatũ ẽ epar: ꝛ ypocũ-
driũ sinistrum vbi locatum est splen ꝛ ylium de-
xtrum ꝛ sinistrum similiter.

His visis ptes magis intrinse-
cas discernas: ipaꝝ enim quedã
sũt cõtinẽtes. quedã vo cõtente.
Cõtinẽtes cõi noĩe vocãtur mi-
rach. Mirach aũt componit̃ ex
quinqꝫ ptib⁹. s. cuti: pinguedine:
pãniculo carnoso: musculis ꝛ chordis eorũ: ꝛ si-
phac. Cũ rasorio igit̃ incide ptrahendo a scuto
oris stomachi directe vsqꝫ ad ossa pectinis leui-
ter incidẽdo cuti: postea iuxta vmbilicũ fm lati-
tudinẽ incidas ptrahẽdo a dextris ad sinistras
vsqꝫ ad dorsũ. Postea excoria ꝛ hẽbis prio cu
tim: post aũt appebit statim pinguedo maior tñ i
porco q̃ in hoĩe. postea locat⁹ ẽ panniculus car-
nosus qui non est neruosus vt alij. neqꝫ ẽ carno-
sus: vt musculus: sꝫ ẽ pmixt⁹ ex carne: ꝛ pãniculo
p⁹ eũ sũt chorde ꝛ musculi. ¶ Musculi sũt octo
vt dic̃ Gal. sexto de iuuamẽtis mẽbroꝝ: capitu-
lo penultimo: nã duo sũt longitudinales: quoꝝ
fila ptendunt fm lõgum a clipeo oris stomachi
vsqꝫ ad ossa pectinis. iõ vocati sũt lõgitudiales. ꝛ
isti nõ hñt magnas chordas nisi ligamẽtales: p⁹
istos sũt duo trãsuersales supiores: vn⁹ a dextris
alter a sinistris: ꝛ ambo oriũtur a supiorib⁹ iuxta
costas: ꝛ desinũt i chordas circa ossa pectinis: sic
ꝙ dextera chorda tẽdit inferi⁹ ad sinistrũ: ꝛ sini
strã ad dextrũ. ꝛ p oppositũ sũt pcedẽtes inferio
res ad supiora: quoꝝ ort⁹ est ab ossib⁹ pectinis: ꝛ
anche ꝛ desinũt in chordas: cũ ad locũ vbi finiũ
tur coste dirigũt̃: ita ꝙ chorde eoꝝ cruciãt̃ adin
uicem ad modũ isti⁹ ✝ figure. ¶ Ultimo post
istos sũt latitudinales: quoꝝ fila ptendũt fm la-
tũ vn⁹ dexter: ꝛ alter sinister. ꝛ ort⁹ ꝛ apparentia
eoꝝ ẽ magis iuxta dorsum versus sursũ: ꝛ isti cuꝫ
lõgitudinalib⁹ veniũt intersecãtes se adinuicem
ad angulos rectos. ꝛ hic ẽ nũer⁹: quãtitas: posi-
tio: suba: figura: colligãtia: ꝛ cõtinuitas. ¶ Iu-
uamẽtũ eoꝝ ẽ duplex. s. cõe ꝛ pprium. Cõe ẽ du-
plex. s. principale ꝛ secũdariũ. Principale ẽ: vt
cõstituẽtes subam ipius mirach mẽbra intrinse-
ca tueãtur a nocumẽtis extrinsecis: ꝛ calitas eoꝝ
reuerberet̃ ad intra. Secũdariũ iuuamẽtũ ẽ: vt

adiuuāt ad expulsionē eoꝝ que a pectore expellūtur: ⁊ vt ad expulsionē fet⁹: ⁊ fecū cū mirach etiā adiuuāt: vt dic̄ Gal. in eodē sexto. Juuamētum spāle ē: qꝛ musculi lōgitudinales sūt facti ad attrahēdū principalr. Scōo ad expellendū. Et qꝛ hec opatio in intestinis marie regrit. iō isti musculi fuerūt magni. expulsionē aūt opanṫ per cōtractiōem villoꝝ suoꝝ: qb⁹ cōtractis exprimunt mēbra que cōtinēt ⁊ p cōsequēs expellūt ꝙ in eis cōtineṫ. Jtē hoc faciunt gr̄a dyafragmatis cum quo cōtinuāṫ ꝙ descēdens a pte posteriori deorsum cā fit: quare intestina ⁊ mēbra que cōtinenṫ sunt quasi īnter duas man⁹. ⁊ iō qn̄ isti musculi cōtrahūtur cōprimiṫ dyafragma: sic ꝙ illa mēbra exprimūt qō i eis ē. sicut aliqua res cōtenta iter duas man⁹ expelliṫ p cōpressionē manuū adinuicem. qō lati⁹ infra declarabiṫ i anothomia dyafragmatis. Musculi v̇o latitudinales sunt facti ad expellēdū ⁊ pp hoc marie immediati⁹ approximanṫ intestinis: ⁊ expulsionē faciūt p cōpressionem ptis a qua dꝫ fieri expulsio. Et expulsio debet fieri a supiorib⁹ ad inferiora. ⸿ Nunc est ꝙ isti musculi magis fuerūt positi superi⁹ ꝙ̄ iferi⁹. Transuersales v̇o facti sunt ad retinendū. Retentio aūt fit per villos trāsuersales: vt apparet tertio de virtutib⁹ naturalib⁹. qua retentiōe oportebat facere ne supfluitates reascenderent superi⁹ ad locū supiorē: vn̄ venit. ⁊ ne cito descēderēt: sꝫ cōtinerēṫ vt totū iuuamētū exurgeretur iō nō fuerūt tm̄ duo trāsuersales superiores sed ⁊ inferiores. Sꝫ qꝛ magis requiriṫ retētio ne regrediātur supius ꝙ̄ ꝙ descēdāt inferius. ⁊ iō maiores fuerunt transuersales superiores ꝙ̄ inferiores. Et etiam ad hoc facit dyafragma: vt postea dicetur. ⸿ Eleuatis autem ⁊ abscisis musculis istis apparet siphac melius est: tamē vt in vna pte reseruētur isti musculi propter illud qō postea oportet videre. ⸿ Jstud siphac ē pāniculus subtilissimus: ⁊ valde durus: ⁊ iste fuit factus vt phiberetur ne musculi cōprimerēt membra naturalia cum ea continerent: ⁊ propter hoc fuit neruosus ⁊ durus: vt possit dilatari ⁊ constringi quando illa dilatantur ⁊ fuit subtilis ne ea aggrauaret ⁊ fuit durus ne faciliter rumperetur: nam ex eius fractura accidit passio que diciṫ ruptura seu crepatura. Jntumescit enim hoc mirach cum rumpitur hoc siphac. Sunt etiam eius alia duo iuuamenta que Auicen. ponit libro de animalibus capitulo de anothomia stomachi. s. vt per contractionem eius versus dorsum cum quo alligatur expellat illud qō in stomacho: ⁊ itestinis: ⁊ in matrice continetur: ⁊ hoc facit simul cū dyafragmate cum quo continuatur: vt postea patebit. Aliud iuuamentum est vt alliget intestina dorso: ⁊ vt ab ipso vniuersaliter oriātur panniculi omniū membrorum aliorum in eo contentoruꝫ. Alia vtilitas sm̄ Galie. quinto de iuuamentis membrorum ē ꝙ prohibet intestina a ruptura quando inflātur a ventositate. Et ex his apparet que sit substantia ipsius mirach ⁊ complexio eius: apparet que sit eius positio: quantitas partiuꝫ: ⁊ numerus: apparet que sint iuuamenta ipsius. Restat aūt videre de passionibus eius: potest aūt venter pati omne genus egritudinis. s. malā complexioneꝫ: malam compositionem: ⁊ solutioneꝫ continuitatis. de cura male complexionis nihil dicam: qꝛ non habet proprium in sua curatione qō ex anothomia dependeat. mala aūt compositio que est tumor preter naturam in ipso est duplex: quedam est apostema: ⁊ quedam non. Prima non habet aliquod proprium nisi ꝙ in eruptione eius si rūpat ad intra ⁊ extra hec est peior ꝙ̄ si rumpaṫ ad vnum latus tm̄: ⁊ causa patet: qꝛ natura non habet supra qō se fundet in consolidando vulnus. Mala autem complexio que non est apostema ē inflatio ipius ventris: que accidit in ydropisi asclite vel timpanite. Nam in asclite aquositas cōtinetur in concauitate ventris inter intestina ⁊ siphac: sicut in timpanite ventositas continetur: ⁊ facit intumescere mirach. ⸿ Jn curatione eius debes sic procedere cum his que ponunt auctores. Modus autem qui maxime depēdet ex anothomia est extractio aquositatis per incisionem. Modus autem est vt partem siphac quā modo incidisti reducas super intestina: ita ꝙ stet sicut i viuo: ⁊ postea ydropico situato supino debes cutem trahere superi⁹: ⁊ postea rasorium habere ⁊ perforare vsqꝫ ad siphac: ita ꝙ incidatur etiā siphac: ⁊ tunc statim debes habere canulam ⁊ ponere in foramine ⁊ extrahere de aquositate quātuꝫ sustinet patiens: semper tamen sis memor ꝙ melius ē infra sustinere ꝙ̄ exquisitissime euacuare: ⁊ specialiter in ydropisi pter debilitateꝫ virtutis: postea dimitte cutim qꝛ redibit ad locuꝫ suum ⁊ recooperiet vulnus: ⁊ ex aqua amplius nō exibit. Jspam v̇o quando vis extrahere plus retrahe cutim sicut primo. Jstud tamen volumus non facies nisi a lateribus: non in medio: qꝛ vulnus factū in medio non ita cito consolidaṫ pter siphac eē grossius ⁊ solidi⁹ ibi ꝙ̄ in laterib⁹. Secūdo pter chordas vuln⁹ ē patū ducere spasmū Tertio qꝛ aqua meli⁹ egrediṫ qꝛ grauis ē tēdere deorsū. Si v̇o vēter patiaṫ solutionē ꝯtinuitatis: tūc illa solutio ē penetrās i pfūdū: aut nō. Si āt n̄ tc̄ ē cura difficiṫ. Si sic tūc p vuln⁹ aut egrediṫ aliqd d ꝯtētis aut n̄. Si sic: aut illud qō egrediṫ

ē zirbus aut aliqđ interioꝝ. Si zirbus tūc dʒ sui cū syrico vel ligare iuxta cutim quantū possibile ē. ⁊ postea abscindi: qꝛ totū de ip̄o quantū contingit aer corrūpitur. ⁊ si intromittatur corrūpitur: ⁊ putrefacit alias ꝑtes. ⁊ iō dʒ abscindi: ⁊ post illud dʒ intromitti. ⁊ filū dimitti extra: ⁊ dimittere labiū aptum: qꝛ natura consolidabit zirbum ⁊ expellet illud: qđ ē cū filo alligatū: ⁊ hoc facto debes cōsolidare vulnꝰ. Si v̇o illud qđ egressuʒ ē: ē itestinū tūc aut itestinū ē vulneratū: aut nō. si nō ē vulneratū: ⁊ neqʒ substātia alia ē ei iuoluta ꝙ citiꝰ pōt dʒ itromitti. Si v̇o aliqua sub̄a vt puluis ē ānexa vel ēt sanguis dʒ lauari cū aqua calida ⁊ itromitti. Si v̇o ꝓpter morā vētositas sit iclusa i eo: ⁊ ex hoc itumescat ⁊ nō possit itromitti: tūc cataplasma resolutiuū vel spōgia madefacta in decoctiōe resolutiua desuꝑ poni dʒ: ⁊ detumescet: ⁊ sic itromittat̃. Si aūt nō possit detumefieri neqʒ itromitti: tūc dilatet̃ vulnꝰ mirach donec itestinū itromittat̃. Cū aūt itestinū fuerit icisū: tunc si ip̄ʒ fuerit ex grossis itestinis debēt labia eiꝰ sui cū syrico sic̄ labia aliorū mēbroꝝ. Si v̇o sit ex itestinis gracilibꝰ: tūc nō sustinet suturā nisi sit ꝓfunda valde: ⁊ talis ipediet oꝑationē eius. Et ꝓpter hoc melius ē vt dimittāt̃ ⁊ teneant̃ cōiūcta labia vulneris cū capitibꝰ formicarū magnarū. debēt eni labia itestini ꝯiūgi: ⁊ debes hr̄e formicas magnas ⁊ facere ꝙ mordeāt labia cōiūcta vulneris ⁊ abscidere caput statim: ⁊ sic facere donec labia sunt iuncta: ⁊ tūc itromitte itestinū vt priꝰ: hoc facto ad curādū vētris solutionē redi: Et istud vulnus curari dʒ cū reditiōe labiorū in vnū: ⁊ reducta ꝯtinent̃ in vnū sutura facta cū syrico hoc mō. Nā in pria sutura recipe totū mirach ex vna ꝑte. ex opposita v̇o ꝑte dʒ dimitti siphach: ⁊ reliqua de mirach in ꝑte in qua dimissū fuit siphac debʒ assui: ⁊ ex alia parte siphach dʒ dimitti: ⁊ sic ꝯn̄r ad hoc vt labiū siphac iūgat̃ ⁊ reducat̃ labio mēbri carniformis: vt fiat certior ⁊ firmior cōsolidatio vulneris: ⁊ eodē mō vulnꝰ hoc si ꝑ scipsū nil sit egressū: ⁊ hoc de anothomia mirach qđ est mēbrum continens sufficiat ⁊c.

Restat videre de anothomia cōtētoꝝ: hec mēbra sūt nūero. x. Primū qđ occurrit ē zirbꝰ. Scđm itestina. Tertiū stomachꝰ. Quartū splen. Quintū epar. Sextū misinteriū. Septimū renes. Octauū vesica. Nonū testiculi: ⁊ vasa sꝑmatica ⁊ matrix in muliere. Decimū ē virga cū collo vesice. De zirbo āt primo qđ opʒ videre ē locus eius: locꝰ. n. eiꝰ in hoīe est qꝛ coopit stomachū ab anteriori ꝑte: ⁊ oīa itestina: ⁊ lʒ in alijs nō coopiat oīa itestina: hoc fuit qꝛ hō īter cetera aīalia eiusdē quātitatis ē debilioris digestiue virtutis: ⁊ ēt qꝛ intestina nociuis exterioribꝰ sūt magis disposita ꝓpter cutē eiꝰ subtiliorē eē ⁊ minus pilosaʒ. Ex hoc ēt pōt patere ꝫm ꝙ sit eius iuuamētū. Iuuamētū. n. eius ē pricipaliter cōfortare virtutē digestiuā stomachi: ⁊ interioꝝ reuerberādo calorē naturalē ad stomachū. Et ꝓpterea dixit Gal. ꝗnto de ingenio sanitatis ꝙ ꝗdā miles in bello fuit vulneratus cui epiplex i. zirbus fuit abscisus tñ ex vulnere sanatus ē: ex quo tñ postea nō potuit digerere. Et ex his consequēter pʒ tertiū ingrendū de ip̄o. s. de sub̄a eiꝰ. substātia eius nō fuit simplex: sʒ cōposita ⁊ fabricata ex substātijs que hn̄t calefacere: ⁊ ꝓpterea fuit cōpositus ex triplici sub̄a sicut dicit Gal. x. de iuuamētis mēbroꝝ. s. ex pāniculis subtilibus duobꝰ: ex adipe seposa. Ex arterijs ⁊ venis. Et ex pāniculis. Primo vt ibi pāniculi cōtinerent alia: ⁊ ēt qꝛ iste zirbus debebat eē extēsibilis leuis ⁊ densus vt caliditatē reuerberat: ⁊ ad hoc aūt magis pōt sub̄a pānicularis ⁊ aliqua alia. Scđo in ipso fuit adeps qꝛ calefacit cū sit valde ꝓpinquā caliditati vel in potētia ad calidū. Tertio arterie ⁊ vene que multū calefaciūt. Ex hoc patent reliqua duo. s. qs sit nūerus partiū eiꝰ: ⁊ q̄ sit colligātia eius: nā hʒ colligantiā ad mēbra ad que terminat̃ vt ad stōachū vel ad splenē: ⁊ ad itestina: ⁊ spāliter colon ꝓpter cāʒ que dicet̃: hʒ ēt colligantiā ad mēbra a quibꝰ orit̃. Oritur nāqʒ a pāniculo carnoso iter dyafragma: ⁊ cā quare ide oritur ē: qꝛ ad pāniculū illū termināt̃ due extremitates pāniculi siphac: que debēt iuestire zirbū: ⁊ sic qꝛ ibi ē vena magna ⁊ ēt ē arteria a quibꝰ iuxta stomachū oriunt̃ vene ꝑue: ⁊ arterie cōtexentes zirbū. Tertio ibi ē misinteriū seposum: a quo oritur adeps seposa replēs vacuitates illius cōtexture. que aūt ipsius egritudo ē declarāda ꝑ anothomiam pʒ ex his que dicta sunt supra.

Leuato aūt zirbo quātū ad ꝑteʒ: que coopit intestina ⁊ nō plus: ne moueas alia mēbra a suo loco statim tibi apparēt itestina. Circa q̄ primo notabis positionē ⁊ nūerū. ferūt. n. plura inuoluta ⁊ reuoluta: ⁊ nō fuerunt vnū intestinū rectū: ꝓpter duo. Primū ꝙ dato in quibusdā brutis tm̄ sit vnū intestinum rectum vel recte ꝓcedēs. In hoīe aūt ⁊ in alijs aīalibus ꝑfectis fuerūt reuoluta: vt diu cibus cōtineretur in stomacho ⁊ in itestinis: qꝛ si nō cōtineret̃ oporteret ꝙ aīal eēt in cōtinua assumptiōe cibi ⁊ in cōtinua assellatiōe. Et cōtinuatio illa ipediret occupationē in alijs ꝑfectioribus oꝑationibꝰ. Scđa cā fuit qꝛ si intestinū fuisset totū vnū rectū nō que

libet pars cibi fuisset cōtacta a supficie intestini: ꝛ iō nō exiccasset totū intestinū totā humiditatē cōtētā i cibo. vt igit̄ nihil remaneat de cibo intactū ab intestinis: ꝛ vt tota hūiditas exiccaret̄ ordinauit natura ipa eē inuoluta. ex hoc stati appet ꝙ sūt plura nūero. qꝛ sex tria subtilia: ꝛ tria grossa. Incipiam⁹ ergo ab vltio qd̄ vocat̄ rectū vel lōgū: cui⁹ extremitas ē orificiū qd̄ vocat̄ an⁹. Sꝫ vt anothomia alioꝝ nō destruat̄ ligare opꝫ intestinū istud circa mediū ei⁹ i duab⁹ ptib⁹ ꝛ in medio ligature incidere: ꝛ inferiorē ptē dimittere ꝛ cū supiori ascēdere scarnādo. Et nota circa istō intestinū multitudinē venaꝝ miseraicaꝝ q̄ veniunt ad sugēdū si aliqd ē de hūiditate in chilo vel de supfluitate remāsit. ꝛ istud intestinū iuxta ylia finit: vbi incipit intestinū colō. Et dr̄ colō: qꝛ plura cola hꝫ vl' cauernositates vl' cellulas vl' cameras in qb⁹ sterc⁹ figurā accipit: ꝛ in ipo retinet pp has cellulas. Circa qd̄ intestinū debes ꝯsiderare locū: qꝛ multū circa sinistꝝ renē inuoluit̄ hec ē cā quare ei⁹ dolor ex pte loci nō distinguit̄ a dolore renali. Postea vō ascēdēs ꝛ cooperiēs splenē icipit circa exteriora declinare v̄sus ptem dextraꝫ ꝛ coōperit stōachū: ꝛ pp coopturā quā fac̄ supra stomachū accidit: ꝙ qn̄ supfluitates descēdunt ex hoc intestino ꝙ stomach⁹ ei cōpatit̄ ꝛ dolor ꝛ rugit⁹ tūc tpis appet circa stomachū: ꝛ tūc statim hō appetit assellare: ꝛ assellat. Qd̄ nō cōtingeret si i stomacho eēnt hūiditates q̄ facerēt hūc rugitū ꝛ dolorē ꝛ ex hoc pꝫ ꝙ accidit his q purgātur ꝙ sincopis eis accidit qn̄ appetūt assellare. Uel hūores in intestino hoc cōtinent̄ q debēt euacuari: qꝛ tūc illi hūores in itestino illo existētes alterāt stomachū: ꝛ os ei⁹: ꝛ ex alteratione oris stomachi seqt̄ sincopis. Sꝫ dubitat aliquis rōnabiliter de loco hui⁹ itestini cū sit de grossis deberet eē inferi⁹: ꝛ nō supra alia cui⁹ oppositūꝫ appet. Dicēdū ꝙ istud intestinū fuit locatū superius iuxta stomachū pp tria. Primum ꝙ istud ignobilius ē oib⁹ gracilib⁹. ꝛ iō sub mirach iter oia gracilia debuit eē positum exteri⁹. Scdm̄ ꝙ istud intestinū ꝯtinet feces: ꝛ aliqn̄ indurāt̄: ꝛ de se priuata sūt oi hūiditate ꝛ caliditate naturali: vt a mēbris vicinis adiuuaret̄: ordinauit natura vt imediate locaret̄ supra stōachū: vt coopietur a girbo: a quo ꝛ stomach⁹ coopit̄: qꝛ ꝛ zirb⁹ ipm humectat ꝛ calefacit: ꝛ ppterea apparet ꝙ nō est aliud intētū cū quo alligat⁹ sit zirb⁹ sicut cū colō. Tertia cā hui⁹ locatiōis ē: qꝛ istud intestinū proprie ē factū ad ꝯtinēdū ꝛ expellēdūꝫ feces: sꝫ magis ad expellēdū. ꝛ iō inter alia itestina ad ipsūꝫ pprie debuit peruenire colera q̄ hꝫ expulsiua stimulare mō p hoc ꝙ sic locatū ē colera ad ipius subām peruēit p̄ter illā q̄ ad ꝯcauitatē intestinorū peruenit. Nā supra ipm in pte dextra existit pēnula epatis i qua existit chistis fellis cū quo alligat̄: ꝛ hoc apparet ad sensū. Et ppterea tale itestinū in tali loco apparet citrinū: ꝛ amaꝝ in gustu ꝛ nigꝝ. Et nota circa hoc mirabilē opatiōēꝫ nature. Ad illud qd̄ obijcit̄ soluit̄ ꝙ intestia nō iudicāt̄ supiora rōne loci: sꝫ rōne colligātie quā hꝫ cū stomacho vl' fūdo stomachi: mō intestina gracilia rōne colligātie ad fūdū stōachi sūt supiora alijs: ꝛ ex loco isti⁹ superioris intestini apparet cā quare i dolore colico auget̄ dolor tpe assūptiōis cibi: qꝛ tūc istud intestinū cōprimit̄ a cibo: sꝫ tpe famis nō. Sꝫ intēdit̄ dolor renalis ꝛ hoc ē vnuꝫ ex signis distinctiuis iter vnuꝫ dolorē ꝛ aliū: ꝛ ex loco ꝛ colligātia dicti itestini apparēt nobis duo. vnū vtile in cognitiōe. aliud i operatiōe ꝛ cognitiōe: qꝛ qn̄ fit colica passio incipit i parte sinistra: ꝛ in illa magis molestat: tūc qꝛ intestinū illud frigidius ē illic cū nō tangit̄ a chisti fellis. Scdo qꝛ in maiori q̄titate ē locatū circa renē sinistꝝ: ꝛ est strictius: tamen illa colica que fit in parte sinistra non tam diu molestat: tum quia fit a causis facilioribus: tum quia est causa eius in loco viciniori ad expulsionem. Et nota hoc quia per experientiā vidi multotiens. Quātuꝫ ad opus vō cōfert. Primo quia in colica ea que administrantur ad extra debent magis applicari ꝛ approximari circa ypocondrium dextrum ꝙ̄ sinistrum lꝫ vtrobiqꝫ conferat. Secundo quia quando fit clistere melius est vt corpus declinet versus dextrum: vt intestinum colon non comprimatur ab alijs: postea iniecto clisteri quando voluntas est vt egrediatur clisteri vertat se statim super latus sinistrum: ꝛ postea paulatiue super dextrum sicut in expulsione que debet fieri per positionem administratā per superiorem partem: econtra quādo incipit moriere: hoc est de loco ꝛ colligantia ei⁹. Substantiam vō eius consideres grossam ꝛ solitam ppter ventositatem generataꝫ in eo: multo tempore continet que in eo fortissimuꝫ interdum generat doloreꝫ que cum fiat in substantia grossa ꝛ solida apparet ac si intestinum cerebello perforetur. Et ēt in hoc silatur dolor hui⁹ dolori renali. Quarto considerare debes figuram eius ꝛ formam q̄ue apparet ex dictis. cellulosūꝫ enim est intestinum ꝛ in cellulis istis quia via et trāsitus multis obliquat̄ supfluitatibus: ꝛ fit causa more superfluitatū que in eo figuraꝫ recipiunt ad modū illaꝝ cellulaꝝ: ꝛ iō sterc⁹ figurā hꝫ quā scis: figura maxime appet i stercore desiccato: et

rectco. ⁊ in febrib⁹ ⁊ in alijs egritudinib⁹ in qb⁹ eijciuntur squibale: ⁊ humores flegmatici retinentur: ⁊ sũt materia cõcurbitini. nã in cõcauitate cellulaꝝ: ⁊ humor flegmatic⁹ melãcolic⁹: qui ẽ sufficiẽs materia gñatiõis vermiũ si iter vnã cellulã ⁊ aliã cõtineꝫ pauc⁹ humor qui nõ sit sufficiens ad gñatiõem panniculũ cõtinuãtẽ vnũ vmẽ generat i vna cellula cũ alio i alia cellula gñato. Opatio iuuamẽtũ ⁊ egritudo ipi⁹ ex pdictis pꝫ. Hoc autem intestinum ẽ continuatũ pte supiori cũ monoculo siue ceco qð dicitꝛ monoculus nõ qꝛ nisi vnũ hẽat orificium: p qð attrabitꝛ ad ipsuꝫ ⁊ per ipm expellit: qꝛ hoc est ipossibile: ſꝫ hꝫ duo orificia: vnũ per qð attrabit: alteꝝ p qð expellit. Istud aũt p qð expellit nõ ẽ sicut in alijs opposite locatũ cõtra primũ: ſꝫ ambo locata sũt iuxta se inuicẽ: ⁊ infra hec orificia pẽdet lacuna hui⁹ intestini ad modũ sacci: ⁊ iõ alio noĩe vocaꝛ sacc⁹: ⁊ sic appet ei⁹ figura: ⁊ colligãtia: ⁊ locus ẽt: qꝛ locatũ ẽ in latere dextro supra ⁊ iuxta terminũ anche siue scie: ⁊ infra renem dextrũ. Suba ei⁹ est eadẽ cũ suba colon: egritudinẽ ẽt patiꝛ siliꝫ. Iuuamẽtũ ẽ vt ps succi que venit ad ipm in eo retineaꝛ: ⁊ reuoluaꝛ ⁊ vt reuerberet vl descensum ꝓhibeat sitũ ipi⁹ succi ab intestinis supi⁹: ⁊ ista intestina supiora sũt gracilia ⁊ sũt tria. Nã huic itestino cõtinuaꝛ intestinũ yleon qð circa ylia locatiõem hꝫ ⁊ sitũ ⁊ reuolutiõem: ⁊ in isto fit yliaca passio in qua ẽ dolor vehemẽs circa ylia: ⁊ sic appet loc⁹: colligãtia: passio: ⁊ dolor. Suba ei⁹ ẽ subtilior: ⁊ iõ gracile vocaꝛ sicut pp primã cãꝫ vocatur yleon. Eius iuuamẽtũ ẽ: qꝛ factũ ẽ vt contineat succũ. vt qð vtile ẽ possit exsugari: iõ multũ inuolutũ ẽ: ⁊ ad ipm ꝑueniũt plures vene miseraice ꝙ ad aliqð aliud intestinũ: ⁊ ab eis ⁊ a misẽterio debes ipm excarnare. ⁊ qñ ad ptẽ ei⁹ supiorem iuxta stomachũ ꝑuenisti: tũc inuenies ꝙ circa ptẽ sinistrã ad spõdiles declinet ⁊ valde est incarnatũ cũ misenterio: ⁊ iõ cuꝫ cautela incide ne frangas aliqd: ⁊ post incisionẽ inuenies ieiuniuꝫ intestinũ qð taliter vocaꝛ: qꝛ vt plurimũ inueniꝛ vacuũ i bñ dispositis. Et cã sue vacuitatis ẽ duplex. s. rectitudo ei⁹. nã ẽ rectũ sic intestinũ vltimũ. Scða cã ẽ multitudo colere pure que ꝑuẽit ad intestinũ hic: vt chisti fellis per canalẽ qui cõtinuatur cũ intestino duodeno cũ quo istud imediate cõtinuaꝛ. Et dicitꝛ istud primũ intestinum ⁊ vocaꝛ duodenũ: qꝛ ei⁹ lõgitudo vt in pluribus ẽ duodecim digitoꝝ ad qð intestinũ cãnalis qdẽ a chisti fellis peruenit. ⁊ iõ caue qñ excarnas ne istud canale incidas: ſꝫ incide itestinũ duodenũ bñ inferi⁹ ⁊ liga: ⁊ tũc incipiẽdo sicut incipiũt auctores hẽs sex intestina. Primũ ẽ duodenum. Scðꝫ ieiuniũ. Tertiũ yleon: ⁊ ista sunt gracilia: ⁊ supiora. Quartũ monoculũ seu cecuꝫ. Quintum colon. Sextũ rectũ. Hec. n. oĩa intestina videbis eẽ inuolutaꝗ cõtinuata alligata dorso sicut alligata sũt oĩa viscera p quoddã membrũ qð vocatur euchar⁹ vl misenteriũ a miseraicis que in ipo sunt dispse. Et vulgares Bononiẽses vocãt ipm interiglio. i. interiora tenens.

De misenterio vel alio noĩe euchoro.

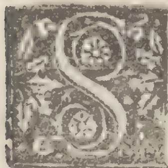
Istud mẽbruꝫ ḃm auctores subam hꝫ compositã ex venis cordis pãniculis ligamentis: vt predicta membra possit ligare ex sba sepona ⁊ pingui: vt dura mẽbra quales sũt spõdiles cum mollibus: qualia sũt intestina ⁊ alia viscera sine medio nõ cõiungãꝛ: vt molle a duro nõ patiaꝛ: reliquas ãt vacuitates q̃ sũt in hoc replẽt sube glãdose: q̃ multe sũt i hoc mẽbro: ⁊ hoc ẽ vnũ iuuamẽtũ carniũ glãdosaꝝ: que i hoc. Aliud iuuamẽtũ ẽ vt sustentat venas miseraicas q̃ i hoc sũt dispse sicut nõ ẽ longiquũ ꝙ iste carnes sint facte ad generãdũ humiditatẽ qua intestina ⁊ fex interdũ humecterẽt: vt lubricet cito ab intestinis: ⁊ iõ videm⁹ ꝙ sterc⁹ liquidũ emittiꝛ dato ꝙ cibaria sumãꝛ dura. maria tñ ps glãdose carnis ẽ in pte supiori grossa in qua frequẽter cõgregaꝛ pp ꝓpinquitatẽ ad splenẽ melancolia ex qua cãꝛ melãcolia mirachia. Hoc facto eleua misinteriũ vel dimitte donec feceris anothomiã venarũ que ꝑueniũt ad stomachũ ⁊ ad splenẽ: ad quã vidẽdã ⁊ alioꝝ mẽbroꝝ infla stomachũ cũ canula p portanariũ ⁊ liga fortiter: ⁊ abscinde intestina. Et fac ante incisionẽ infra locũ ad quẽ peruenit canalis a chisti fellis ad intestina.

De stomacho.

Viso de intestinis ꝑcedas ⁊ videas tertiũ mẽbꝝ: puta stomachũ: de quo debes videre illa sex: que de alijs. Primo locũ ꝑnotabis ei⁹: ⁊ circa locũ nota primo vbi ei⁹. Secũdo situꝫ vbi eius est: qꝛ cũ sit cella cibi stomach⁹: vt diẽ Gal. quito de iuuamẽtis stomachi: ⁊ caplo scðo. ⁊ ibi hẽtur totũ qð diceꝛ de stomacho. Et dẽm ẽ de intestinis: ⁊ hꝛ ab Aliebate tertio sue theorice dispõnis regal. caplo. xx. Est ergo loc⁹ ei⁹ i medio supioris ⁊ iferioris: dextri ⁊ sinistri: anterioris ⁊ posterioris. ſꝫ tu hic dubitabis quare stomach⁹ nõ fuit positus iuxta os. Dico ꝙ cã fuit duplex. Una ẽ qꝛ iuxta os dẽberẽt eẽ mẽbra ãhelit⁹ pp attractiõeꝫ aeris. Scða qꝛ mẽbra fecũ receptia debẽt eẽ ꝯtinuata cũ stõacho. talia ãt ifra dyafragmate dẽbẽt eẽ cõtẽta ⁊ iõ vides ꝙ stõach⁹ supi⁹ hꝫ cor mediãte diafragmate. iferi⁹ misẽteriũ ⁊ itestia. a dextris hꝫ

epar quo apprehẽditur quinqz suis pẽnulis: sicut manus que apprehẽdit ⁊ capit quinqz digitis: ⁊ a sinistris hz splenẽ: quo calefit: rõne arteriarum eiꝰ. a pte anteriori hẽt zirbũ. a posteriori musculos dorsi: ⁊ venã magnã: ⁊ arteriã: que trãsit supra dorsum: vt postea videbis. ⁊ iõ locꝰ eius ẽ in medio: quia est sicut cella cibi cõis oĩbus. Situs aũt eiꝰ ẽ: qꝛ lz sit locatũ supra dorsum: pars tñ eiꝰ superior declinat versus sinistrũ. inferior võ ad dextrũ. Et cã istiꝰ situationis fuit ꝓpter cãs que dicẽtur: nã epar debuit eẽ in latere dextro eleuatũ: ⁊ cũ sit magnũ totã concauitatẽ dextre partis superiorẽ occupauit. splen ãt nõ: ⁊ iõ i dextro nõ potuit ps superior collocari: sz i sinistro. Pars ergo inferior debuit ad partẽ dextrã declinare: quia in parte sinistra inferiori iuxta renes ẽ intestinũ colõ grossum multũ inuolutũ iustis inuolutionibus: ⁊ sibi occupat magnũ locũ. Sed in pte inferiori dextra sunt intestina gracilia ⁊ subtilia que paruũ ⁊ modicũ occupãt locũ: ⁊ iõ stomachꝰ q̃tum ad partẽ inferiorẽ dz declinare ad partez dextrã: vt repleat cõcauitatem ibi exeuntẽ: ⁊ cedat locũ colõ: ⁊ ex hoc appet primũ: quis. s. locꝰ sit eiꝰ. s. stomachi. Sz tu dices quare stomachꝰ nõ fuit locatꝰ directe supra spõdiles dorsi. Dico ꝙ cã huiꝰ potuit eẽ triplex. Una que dicta est: vt cederet epati i pte dextra: ⁊ repleret vacuitatẽ in pte sinistra. Alia cã fuit: qꝛ si stomachꝰ eẽt directe locatꝰ supra dorsum tũc orificia duo. s. inferius ⁊ supius eẽnt directa. Et iõ in hoĩe cum sit stature recte stomachꝰ nõ bñ cõtineret cibũ. sed descẽderet ab eo statim: vt ergo hoc nõ contigat sic fuit situatꝰ. Tertia cã huius fuit ꝙ quantum ad os eius supius ⁊ partẽ supiorẽ debet recipere melãcoliã a splene que ẽ in pte sinistra: ⁊ quãtuz ad ptem inferiorem dz recipe coleram ab epate qđ ẽ in pte dextra. Et ex hoc appet. s. quis sit locus eiꝰ. s. stomachi ꝯm colligãtiã: colligantia cõsequẽter appebit meliꝰ: qꝛ colligãtiã hz cũ splene: cũ epate ⁊ cũ corde: ⁊ cũ cerebro: ⁊ illud cõsequẽter declarabiꝛ: qꝛ appebit ꝙ cũ splene hz colligantiã ꝓpter venas que apportãt melãcoliam ad os stomachi: ⁊ ꝓpter venas que veniũt ad latus sinistrum stomachi ad nutriẽdũ: sicut cũ epate hz colligãtiã rõne venaꝝ reliquaꝝ cũ cerebro pp neruũ q venit ad os stomachi: ⁊ expãdiꝛ maxime circa ptẽ supiorez stomachi. Cũ corde võ hz colligãtiã rõne arterie magne que sub ipõ ẽ. Ex his põt appere tertiũ. s. cuiꝰ figure sit: qꝛ est figure rotũde: qꝛ talis figura magis ẽ a nocumẽtis remota. Itẽ qꝛ oĩum aliaꝝ ẽ capacissima. stomachꝰ aũt multa dz cõtinere: sz nõ ẽ pfecte figure rotũde. sed arcualis magis: pp cãm dictam: qꝛ ps supior eiꝰ est declinans ad sinistrũ. inferior võ ad dextrum ad modum cucurbite retorte: vel sarracenice: veꝝ oĩa que dicentur de stõacho meliꝰ apparebũt p anothomiã mẽbroꝝ sequentium. Pz ẽt quartũ. s. que sit quãtitas stomachi qꝛ magnꝰ valde est cum interdũ ipm opz recipe: ⁊ cõtinere magnã quãtitatẽ cibi: veꝝ qđ nõ ẽ semper in magnitudine sui vltima: sed equatur magnitudini cõtenti. qꝛ extensibilis ⁊ corrugabilis. Quinto aũt videas ptes ⁊ numeꝝ ptiũ eiꝰ: ptes ãt eius sunt duplices. s. vniuersales ⁊ integrales Quedã võ q̃titatiue ⁊ determinate. prime sunt due tunice eiꝰ. Prima itrinseca ẽ neruosa. Secũda ⁊ extrinseca ẽ carnosa. veꝝ ẽ ꝙ prima ẽ spissior scđa: qꝛ illa primo dz cõtagere cibum. ⁊ ideo vt nõ ledeꝛ ab eo debuit esse spissa. Itẽ pp aliud qꝛ stomachus ꝓpter illã tunicã est extensibilis: quia requiritur interdum propter multam quãtitatẽ cibi. sed exterior: lz requiraꝛ ꝓpter digestionẽ fuit subtilior: qꝛ digestio stomachi iuuatur a mẽbris vicinis circũstãtibꝰ: sz extensio ⁊ cõtinentia cibi nõ. Et iste tunice nõ solũ diuersificãtur i suba: quãtitate: ⁊ loco. sz situatione villoꝝ: quia i prima cũ in ipa sit appetitꝰ: ⁊ appetitꝰ immediate ordineꝛ ad attrahendũ villi fuerunt situati ad attrahendũ: tales ãt sũt longitudinales. ⁊ ideo i ea sunt villi longitudinales: ⁊ qꝛ attractioni statiz cõiungitur retentio: qꝛ oẽ qđ attrahiꝛ: attrahiꝛ vt retineaꝛ: qꝛ attrahiꝛ vt in ea mẽbrũ voluptuetur. Hinc ẽ ꝙ in hac ẽt tunica fuerũt positi villi trãsuersales qui deseruiũt retentiõi: veꝝ ẽ ꝙ illi sunt locati in pte nõ interiori illiꝰ tunice sz exteriori. In scđa võ cũ ipa ordineꝛ ad digestiõez ⁊ digestiõi seruiat: qꝛ ei cõsequiꝛ: ⁊ ex cõsequẽti expulsioni substãtie fuerũt positi villi latitudinales. ⁊ ex hoc appet quare intrinseca tunica fuit neruosa: ⁊ carnosa: nõ fuit intrinseca pp villos lõgitudinales qui debẽt eẽ in tunica intrinseca q̃ ẽ: vel dz eẽ principiũ appetitꝰ. Itẽ alia cã ẽ qꝛ intrinseca ordiata ẽ ad sentiendũ: extrinseca ad digerendũ ⁊ ad alterãdũ. Nũc ãt sensatio melior fit qñ sensibili imediate occurrit sensus vł mẽbrũ sentiens: alteratio võ põt fieri p mediũ ⁊ digestio: ⁊ hoc ẽ qđ expsse ponit Auic. caplõ de mẽbris. prio cañ. fen pria. Et natura qdẽ intrinsecã tunicã. s. stomachi fecꝛ neruosã. extrinsecã võ carnosã: potest nãqz digerẽtis opatio ad id qđ digestũ ẽ i potẽtia sine occursu ꝑuenire: sentiẽs võ id qđ sentiꝛ nõ põt sentire nisi obuiãdo ei sensus. s. tactus. Alie võ sũt ptes eiꝰ q̃titatie ⁊ determiate: vt ps supior ⁊ orificiũ eiꝰ iferiꝰ qđ dꝛ portanariũ. ps eiꝰ supior hz nãz angustior pte iteriori: qꝛ i iferiori dz fieri digõ ⁊ cibꝰ dz ꝯtieri. in superiori nõ.

Orificia tñ hax ptium conueniũt z differũt. Cõ ueniunt: qꝛ ambo posita sunt a laterib⁹: z nõ sunt posita vel facta in vltima eminẽtia ptis inferioris z superioris: sed ps inferior descendit magis ꝙ portanarius vel pillereon: vt cib⁹ non descẽdat: sed cõtineat in ea vt in bursa quadã sicut superior supeminet ori stomachi: vt qñ stomacho repleto hõ inclinaret: nõ reascẽdat cibus ad meri z os: z specialiter qñ multũ repletur stomach⁹ Ex hoc põt videre: quare ex supflua quãtitate cibi dyafragma cõprimitur z cib⁹ nõ egreditur. Itẽ cõueniunt qꝛ ambo orificia sũt in stomacho in loco in quo cõtinuat vel alligatur dorso. nam os stomachi ẽ recte in principio sue alligationis dorso alligatũ: z ppterea alligatũ ẽ os stomachi ad spõdilem: vbi finitur z terminat dyafragma: z ista ẽ tertia decia eo qꝛ i duodecia ẽ costa vltia mendosa ad quã determinat dyafragma. Et ex hoc appet tibi: ꝙ qñ vis exteri⁹ alterare cõfortare vel aliter opari circa os stomachi ꝙ optimuz ẽ i dorso circa. xij. z. xiij. spõdilẽ hoc facere: z specialiter qñ predicta impugnãtur ab epate z splene. dũmodo arteria adorti nõ impediat q̃ i dorso ẽ. Sequẽtib⁹ aũt spõdilib⁹: que vocãtur spondiles renũ alligat stomach⁹ vsqꝫ ad portanarium: tũc võ alia ps inferior a spõdilib⁹ obliquat versus sinistrã: z iõ conueniunt illa duo orificia. Differunt ẽt qꝛ superi⁹ orificiũ qõ vocat os stomachi ẽ magis latũ ꝙ inferius porfanarium. Et hoc fuit: qꝛ per os stomachi aliqñ cibus grosse sube z dure debet descendere z indigestus. Et iõ os stomachi debuit eẽ latũ. Sed p orificiũ inferius tm̃ res subtiliata z digesta dꝫ egredi: z iõ non fuit ita latũ z hoc de ptibus eius. ¶ Ex quibus apparet sextũ: ꝙ dꝫ inquiri de stomacho. s. q̃ sit eius suba: qꝛ appet ꝙ cũ neruosa tunica sit maior in eo ꝙ sube neruose sit a dñio. Ex hoc apparet que sit cõplexio eius: qꝛ frigida z sicca. Apparet que opatio vel iuuamẽtũ: qꝛ duplex: vnũ ad appetendũ cibũ p toto per tunicã intrinsecam: alterũ ad preparandũ cibũ ad nutrimẽtũ totius z hoc per tunicã extrinsecã carnosam z membra coadiuuantia. Et ex his potes videre ꝙ põt pati egritudines oium genex qbus pñt cõpati alia mẽbra oĩa principalia: vt epar. cor. cerebrum: z ex cõseqnẽti totũ corp⁹. Curatio tamẽ eox ppriꝫ ex anothomia non dependet multum ꝙ aliorũ. Et hec de stomacho.

Splenis anothomia pfecte videre nõ põt nisi abscidas costas aliquas mendosas ex latere sinistro: quas nõ perfecte eleues: sed vt sufficit operi tuo quib⁹ abscisis locus splenis tibi apparet: qꝛ parieti sinistro stomachi adheret quãtũ ad cõcauũ ei⁹. quãtũ võ ad cõnexum alligat dorso z siphac pãnicul subtilissimis ortis a siphac. Apparet. scõo ꝙ loc⁹ ei⁹ nõ est ita in alto sicut loc⁹ epatis: figura ei⁹ ẽ quadrãgularis: qꝛ in hoie est quasi ad modũ quadrãguli pp figurã stomachi: cui⁹ cõcauitatẽ circũstantem in parte sinistra hꝫ splen replere. Tertio vide quãtitatẽ ei⁹: qꝛ in hoie satis pportionabilis ẽ in quãtitate respcũ aliox mẽbrox. Colligantia võ eius ẽ: qꝛ colligantiã hꝫ ad cor epar misenterũ: zirbũ z stomachũ. Colligãtiã võ hꝫ ad oia ista mẽbra pter cor: p venã que venit a porta epatis ad splenem que colligãtia appet. nã si excarnãdo pcedas videbis ꝙ a pena cõcaua epatis peruenit vena magna ad splenẽ a qua descẽdit vn⁹ ramus in medio trãsitus eius iferi⁹ ad misenteriũ ad ipm nutriendũ: z portat sanguinẽ aquosiorẽꝫ z humidiorẽꝫ: postea qñ ista vena approximat splenimitẽ rum vnus ramus ramificatur ab ea: qui vadit ad nutriendũ partẽ sinistrã inferiorẽ stomachi. postea võ peruenit ad splenẽ z cõcauitatẽ eius. Et ramificat in concauitatẽ ipius in duos ramos. s. inferiorẽ z superiorẽ: descendit inferior inferius ad nutriendũ zirbũ: quãtum ad partẽ sinistram: sꝫ superior trãsiens per cõcauitatem splenis ramificatur in duos: quox vn⁹ peruenit ad partez superiorẽ sinistrã stomachi ad nutriẽdũ superiora. alter võ circa orificiũ peruenit stomachi: ad portãdum melãcoliã: que mulgẽdo pfluit ad os stomachi: vt icitet appetitũ. Quod võ remanet magis in splene ipꝫ nutrit. Et ex hoc apparet tibi cũ qbus mẽbris alligantiã hꝫ splen mediante vena. colligantiã aũt hꝫ cum corde per arterias que ad ipm veniũt ab arteria adorti que in dorso ẽ infra dyafragma: a qbus arterijs stomach⁹ multũ calefit in latere sinistro: vel a splene rõne istax arteriarum: z hec fuit vna cã quare arterie multe: z magne veniunt ad splenẽ sicut alia causa fuit. vt calore arteriax sanguis grossus qui est nutritur⁹ splenẽ subtiliet z digerat: qꝛ splen hẽt subam raram in quã dꝫ recipere humorẽ grossũ melãcolicum. Et ex his apparet tibi quintũ qõ debes videre de splene. s. que sit eius substãtia: que ẽ rara z spongiosa ppter qõ apparet sextum scꝫ cui⁹ cõplexionis sit: qꝛ in compatione ad cutim calide z humide: licꝫ ẽentialiter sit frigide z sicce: ppter nutrimentum. iuuamentũ pꝫ. Et ex his tibi appet ꝙ cũ recipiat humorẽ melãcolicũ z cõtineat grossũ z ineptiꝫ euacuatiõi qõ frequẽter replet oppilat z apostemat: z resoluẽtia fortia tũc multũ resoluũt subam ei⁹ si sint fortiora: dato ꝙ rõne humox cõpetãt. Et hec de splene.

¶ De epate.

Par manifeste vides eẽ locatũ in dextro latere amplectẽs stomachũ supius eleuatũ valde: ꝛ non decipiat te ꝙ i aiali mortuo multũ locaꝫ sub costis: qꝛ nõ ẽ sic: cuꝫ sit sub dyafragmate ꝛ dyafragma extremis costaꝝ cõiungiꝫ: sed hoc euenit qꝛ mẽbra spũalia multũ euanuerũt: ꝛ iõ vacuitatem toꝝ replet epar: cõprimẽdo dyafragma: ꝛ iõ debes trahere iferius ꝛ aial siue corpꝰ eleuare. Et cõsidera scdo ꝙtitatẽ eius maximã in hoie: cũ sit aial calidũ ꝛ humidũ. Tertio respicias ptes eiꝰ quaꝝ quedã sũt itrinse itegrales: quedã vo extrinsece magis: itrisece itegrales sũt qnqꝫ pẽnule eiꝰ lꝫ in hoie nõ sp sint abinuicẽ sepate: ꝛ qlibet illaꝝ pẽnulaꝝ ẽ cõposita ex renis diuisis ꝛ dispsis p eas in modum retis cuiꝰ retis vacuitates replete sũt carne: que ẽ ꝑprie sba epatis: que ẽ sanguis coagulatus: ꝛ in his venis cõtineꝫ chilus: q diuisus ẽ ad mima ẽm mima alteraꝫ ꝛ cõtãgiꝫ ab epate: ꝛ iõ fit vt quasi totũ epar cõtãgat totũ chilũ: ꝛ hoc ordinauit natura vt melioꝛ fieret ꝛ pfectioꝛ ꝯuersio chili in sanguinẽ: qꝛ alteratio q̃ fit ẽm minima melioꝛ siue pfectioꝛ ẽ. Sed tu dices quare natura nõ sic ordinauit in stomacho: sed in stomacho posuit ꝯcauitatẽ vnã. Dico ꝙ hoc fecit qꝛ in stomacho nõ dꝫ fieri pfecta digestio: sicut in epate. Itẽ qꝛ in stomacho assumunꝫ cibaria grosse substãtie que nõ possent p strictissimas vias penetrare: sed ad epar sba tm̃ liqda diciꝫ puenire ꝛ penetrare. Et ista decoctio: ꝛ si fiat in toto epate magis tamen fit in pte supiori. Et ꝑpterea pars illa solidioꝛ est ꝛ magis compacta. ¶ Partes eius extrinsece sunt partes eius quibus mediantibus habet cuꝫ alijs colligãtiam: nam cum corde hꝫ colligantiã p venã chilis que oriꝫ a gibbosa pte epatis: ꝛ per artarias: vt videbis in anothomia cordis ꝛ vene chilis: hꝫ colligantiaꝫ ad dyafragma cui suspendiꝫ: ꝛ ad spõdiles siue dorsum cui alligaꝫ p pãniculũ eius: Pãniculus aũt eius est duplex. s. coopiens circũuoluens. ꝛ suspendens. Primus ẽ sbam suã velãs. Scõs ẽ suspẽdẽs ipsuꝫ ad dyafragma supiꝰ. Ex primo patiꝫ doloꝛẽ extẽsiuũ. Ex quo patiꝫ qñqꝫ doloꝛẽ extẽsiuũ: p secũdũ patiꝫ doloꝛẽ aggrauatiuũ a mã aggrauãte Quedã vo sũt ptes que sũt orte ab eo: ꝛ iste sunt duplices vene ꝛ canalis chistis fellis: ꝯde canali hoc postea videbiꝫ. Uene aũt sũt duplices: scilꝫ chilis que oriꝫ a gibbositate epatis: ꝛ cõcaua siue porta que oriꝫ a concauo epatis. De anothomia chilis postea videbiꝫ. ¶ Porte aũt sũt qnqꝫ rami intrãtes epar sicut sũt qnqꝫ pẽnule iam dicte epatis. Egrediẽtes vo extra epar sunt octo: due pue: in qbus nõ laboꝛes ad discernẽdũ: qꝛ sufficit tibi si sequẽtes discernes. Sex aũt aliarum. Pria vadit ad dextrũ stomachi ad itẽdẽdũ tunicã exterioꝝ eiꝰ: ꝛ spãliter ptẽ iferioꝛẽ. Scõa vo vadit ad splenẽ cuiꝰ anothomiã iã vidisti in anothomia splenis: ꝛ illa ẽ satis magna ꝛ bñ discernibilis. Tertia tẽdit ad latus sinistrũ ꝛ vadit ad itestinũ rectũ ad exsugãdũ hũiditatẽ a cibo si qd remãsit iuuatia. Quarta vadit ad supioꝛẽ ptẽ dextrã stoãchi ad nutriẽdũ ipꝫ i opposito eiꝰ: q̃ vẽiebat a splene ad latus sinistrũ. Quita ps diuidiꝫ: qꝛ vna vadit ad dextrã ptem zirbi ad nutriẽdum zirbũ: in opposito illiꝰ q̃ veniebat a splene: q̃ veniebat ad nutriẽdũ sinistrum zirbi. Alia vo pars vadit ad colõ ad suggẽdũ qcqd ẽ in ipo. ꝛ ad nutriendũ ipm: ꝛ ꝑpterea in pte dextra maxie cõtinuaꝫ zirbus cũ colon. Sexta vo ps vadit ad ieiunũ: ꝛ reliquũ eiꝰ vadit p intestina gracilia: scilꝫ ylion vsqꝫ ad cecũ: ꝛ in isto sũt plures vene miseraice ꝙ in aliquo alio: ꝛ ꝑpterea iste ramus erit tibi manifestus valde: ꝛ hoc de tertio vidẽdo circa epar. Quartũ qõ debes videre ẽ forma eiꝰ ꝛ figura: nã figura ẽ lunaris: qꝛ cõcauitatẽ hꝫ ꝛ gibbositatẽ: ꝑpter qõ apostema factũ in gibbo eius dꝫ eẽ figure lunaris. Quito appet sba eiꝰ: qꝛ additio in eo ẽ caro ꝑpria q̃ ẽ sicut sanguis coagulatus: ꝛ iõ ẽ eius cõplexio calida ꝛ humida

¶ De splene.

Iuuamẽtũ ꝛ opatio eiꝰ pꝫ: qꝛ eius opatio est chilũ sanguificare. Et qꝛ ydrops ẽ ꝑpriũ nocumẽtũ sanguificationis manifestum ẽ: quia ydrops est propria passio epatis. Qũo aũt aquositas vel vẽtositas huius pueniat ad totũ: vt in yposarcha satis pꝫ qꝛ p venas. Qũo aũt pueniat ad cõcauitatẽ ventris vt in asclite ꝛ timpanite declaratũ est supra i anothomia ventris ꝛ mirac.

¶ De kist fellis.

k Istis fellis locus ẽ qꝛ in cõcauo epatis i pẽnicula media eiꝰ: ꝛ cã huiꝰ fuit: qꝛ colerã quã cõtinet dꝫ trãsmittere ad itestina ꝑpter cãm dictã supius: nũc aũt agiliꝰ coleram hãc trãsmittit ad itestina: ꝙ si eẽt locata in gibbo epatis. Itẽ nisi sic eẽt: tũc nõ cõtãgeret itestinum colon ꝑpter iuuamẽtũ dictuꝫ. Sed tu dices qũo verificaꝫ dictũ Gal. qnto de iuuamẽtis mẽbroꝝ caplo. iij. ꝙ purgatiuũ coloꝛe ẽ in loco medio venaꝝ q̃ poꝛtãt sanguinẽ ab epate ꝛ venaꝝ iferioꝝ q̃ attrahũt ꝛ educũt chilũ ad epar. ¶ Dicẽdũ ꝙ illud hꝫ veritatẽ de loco colli kistis fellis: qꝛ initiũ colli ẽ in medio epatis: vt pꝫ ad sensum: ꝛ debuit

ibi eẽ initiũ sui ortus cũ in medio epatis cõpleat digestio humoꝝ. ergo tibi dꝫ sãguis depurari a supfluitatibꝰ oĩbꝰ: ꝛ i collũ chisti fellis ibi debuit eẽ vel hẽre ortũ: lꝫ bursa siue vesica chistis sit locata: vt dc̃m ẽ. Scd̃ꝫ qd̃ debes videre ẽ colligãtia eiꝰ. Colligãtia ãt eiꝰ appet ex ptibꝰ suis quas discernes eleuãdo chistim fellis a pte inferiori: ꝛ tũc manifeste vides ꝙ hꝫ duplicẽ ptem. s. vesicam ꝯtinẽtẽ ꝛ collũ suũ deferens ꝛ deportans: et istud collũ vsqꝫ ad distantiã quandã ẽ vnũ: ꝛ postea bifurcatur: ꝛ vnꝰ ramꝰ eiꝰ penetrat in epar i mediũ sui vel meliꝰ orit̃ a medio loco epatis: ad attrahendũ colerã ab epate. alter ramꝰ magnꝰ descẽdit ad intestinũ duodenũ: vt vidisti supius: ꝛ iste bifurcatur: q̃ ab ipo ramꝰ puus ramificat̃: qui vadit ad fundũ stomachi ad cõfortãdũ digestiuam: ꝛ iste fuit puus vt expulsiua supflue nõ irritaret vel stimularet: ꝛ istud ẽ verum: vt in pluribus. Aliq̃bus võ iste ramꝰ ẽ maior eo qui vadit ad intestina p̃dicta. Et ex his ad sensuꝫ poteris videre solutionẽ cuiusdam questionis que cõsueuit fieri tertio de virtutibꝰ nãlibus qd̃ Gal. dicit ꝙ per idẽ collũ chistis fellis attrahit colerã ꝛ expellit: q̃ videt̃ ꝙ tũc expellat ad locũ: ꝛ ad membrũ a quo attraxit. Dicẽdũ ꝙ istud ẽ idẽ collum vsqꝫ ad quandã distantiã: postea võ bifurcatur. Et ex hoc appet tibi que sit colligãtia chistis fellis: q̃ colligãtiaꝫ hꝫ cũ epate: intestinis: ꝛ stomacho. Itẽ hꝫ colligãtiã rõne neruoꝝ venaꝝ ꝛ arteriaꝝ cũ alijs eo q̃ ad ipm̃ preter predictũ canale perueniunt vene ꝛ arterie: quas potes videre ad sensum ad ipm̃ nutriendũ: q̃ ex eo nõ nutrit̃ ꝙ peruenit ad cõcauitatem eiꝰ ꝫm Gal. eodem tertio sicut ad ipm̃ perueniunt nerui: q̃bus mediantibꝰ hꝫ sensum. Ex his apparet tertiũ. s. quis sit numerꝰ ptiũ eiꝰ: ꝛ quartũ. s. que sit eiꝰ quantitas: ꝛ quintũ. s. que sit figura eiꝰ: q̃ figure oblonge cũ rotunditate: suba eius ẽ pellicularis. Iuuamenta eiꝰ patent ex dictis: q̃ factꝰ ẽ ad attrahendum colerã rubeã: ꝛ superfluã ab epate ad expellendum eã ad intestina: vt dc̃m est. Et ex his potes videre que sint infirmitates que ab ipso possunt cõtingere: ꝛ sũt valde nocẽtes: q̃ oppilationes. Illa ãt oppilatio põt eẽ duplex. s. q̃ vel est oppilatio fc̃a in collo eiꝰ cõmuni: vl' in aliquo ramoꝝ eiꝰ: si sit facta oppilatio in collo eiꝰ cõi: tũc cũ colera nõ expurget̃: ab epate permiscet̃ cũ sãguine per totũ corpꝰ: ꝛ si ipa sit colera subtilis ꝛ corpꝰ sit aptũ ad febrẽ ipa ẽ cã febris putride colerice. si võ sit grossa: tunc est cã yctericie: ꝛ tunc egestiones poterũt eẽ colorate: tñ magis vl' minꝰ ꝫm ꝙ plus attrahitur de colera ad intestina. Interdum tñ ẽ ꝙ oppilatio illa fit tm̃ in canali: qui peruenit ad intestina: ꝛ tũc colera attrahitur ad chistim fellis ꝛ nõ põt expelli ad itestina: q̃ clausus ẽ canalis: ꝛ tunc putrefiet ꝛ causabit febrem tertianã: vel cõtinuã: ꝛ egestiones nõ erũt tincte sed vrina sic. Qñqꝫ võ erit oppilatio in canali q̃ puenit ad epar: ꝛ tũc egestio nõ erit ticta: nec ad chistim attrahet̃ colera. Et iõ in eo nõ continebitur: ꝛ per cõsequẽs nõ putrefiet in loco p̃cipuo ꝛ iõ colerã generat: ꝛ ictericiã: vel febrem continuam. Et nota bñ has oppilationes: q̃ multuꝫ valet ad curã: ꝛ multotiens cõtingũt. Et ex his hẽs perfecte anothomiam epatis. Et his expeditis potes eleuare splenẽ ꝛ abscindere epar. sed nõ in totum. Sed circa zirbũ eiꝰ vbi est origo vene chilis dimitte partẽ quandã: vt aliã videas q̃ reseruauimꝰ ad posteriora de epate ꝛ vena illa. stomachũ ãt dimitte: ſꝫ eleua misenteriũ: q̃ eiꝰ anothomiã vidisti in anothomia intestinorum.

De vena chili de renibus.

Quibus oĩbus eleuatis tibi apparebit vena magna: que ẽ ramus chilis descẽdẽs. ꝛ arteria magna que ẽ ramꝰ adorti descẽdẽs: ꝛ qñ illa vena chilis ẽ in directio renuꝫ ab ipa ramificãtur due vene: que vocãtur emulgẽtes: quaꝝ vna vadit ad renũ dextruꝫ: altera ad sinistꝝ. Orificia tamen illarum nõ sunt indirecto: sed vnũ ẽ altiꝰ ꝛ superiꝰ alio: ꝛ hoc ne vnꝰ ren ipediret aliũ in attrahendo. Superiꝰ ãt vt in pluribꝰ ẽ orificiũ vene qd̃ venit ad renẽ dextrũ. Inferius võ eius que venit ad renẽ sinistrum. licꝫ sit aliqñ econuerso: ꝛ cã illius fuit: q̃ vt in pluribus ren dexter dꝫ eẽ magis ad superiora eleuatus sinistro. ꝛ hoc quia calidi ẽ eleuare: ipse aũt calidior est sinistro. Item q̃ monoculum intestinũ ẽ locatũ in dextra parte sub rene. Itẽ epar erat eleuatum superiꝰ. splen võ in latere sinistro magis descendebat. Sꝫ si alicui esset magnũ epar: monoculũ eẽt paruum. colon võ i parte sinistra eẽt eleuatuꝫ: ꝛ pars siue ren sinister esset calidior dextro: ꝛ esset contrario mõ: hoc tñ raro est: quelibet haꝝ emulgẽtiũ vadit ad renis cõcauitatem: ꝛ iõ debes vnã earuꝫ excarnare: ꝛ melius ẽ vt excarnes leuiter illam: que venit ad renẽ dextrũ: ꝑpter cãm que dicet̃: ꝛ in ea ponas tentã: ꝛ videbis ꝙ ad cõcauitatẽ ꝛ cauernositatẽ renis venit cuiꝰ iã appet tibi locus. q̃ locus eius ẽ quasi iuxta epar. Sed tu dices quare nõ fuit inferius iuxta vesicã: dico ꝙ cã fuit vt bñ attraheret aquositatẽ ab epate: qñ. n. mẽbrũ attrahẽs ẽ ꝓpe illud a quo dꝫ attrahere attractio ẽ melior. Colligãtia ẽt eiꝰ cũ epate appet: q̃ magnã venã recipit ab epate mediãte vena chili: vt ꝑ venã illam aquositatẽ vrinalẽ que ãmodo ẽ supflua corpori

postq̄ sanguis egressus est epár attrahat ꝛ expel lat: sed cū hac aquositate ꝛ attrahit̄ sāguis: qꝛ ꝯm Gal. de iuuamētis caplo. iij. de virtutib⁹ natura lib⁹ ad mēbra ad que attrahit̄ supfluitas aliqua p canalē latū attrahit̄ simul cū supfluitate iuuatiua. s. sanguis: ꝛ hec ē cā quare ad splenē ꝛ ad renē simul cū supfluo ꝓprio vnicuiqꝫ attrahit̄ sanguis. s. ad vtrāqꝫ vesicā. s. fellis ꝛ vrine pura supfluitas attrahit̄ sine sāguine. Et ex hoc appet tibi q̄ si vrina ad renes puenerit cū sāguine mixta ꝛ venit ad vesicā depurata ꝛ sepata a sāguine: oꝫ ergo q̄ in renibus depurat̄ ꝛ colet̄. Colat̄ aūt: qꝛ ad cōcauitatē puenit renū quā videre debes scidēdo renē in pte gibbosa eius nō cōcaua: ꝛ p longum ꝓtrahere vsqꝫ quo cōcauitatē videas: itatiꝫ tūc appet quidā pāniculus: siue pānus rarus: et ista est vena emulgēs rarefacta ad modū collatorij: ꝛ p has porositates pōt vrina trāsire: sāguis aūt nō. Et iō colat̄ vrina ꝛ distillat iferius in rene ad orificiū cui cōtinuat̄ por⁹ viritides: qui descēdit iferius vsqꝫ ad vesicā ꝛ vrina descēdit per ipsuꝫ ad vesicā. Et ex hoc appet tibi q̄ hꝫ colligātiā cū vesica: sicut hꝫ colligātiā ꝓpter arteriaꝫ que venit ad ipsū pueniūt cū corde ꝛ cerebro rōne neruoꝝ qui pueniūt a nucha ad terendū pāniculū eius quo mediāte sentit: ꝛ sāguis remanet in rene: ꝛ attrahit̄ in sbā eius: ꝛ nutrit renem. Et ex hoc appet tertiū. s. qs sit numer⁹ ei⁹ ptiū. Quia primo nūer⁹ discretus ē sub duob⁹: dextro ꝛ sinistro. Et cā gdē fuit q̄ si nocumētū accideret vni opatio pficiat̄ per alterū. Scdā cā fuit vt totā supfluitatē aquosā: que multa ē plus q̄ aliqua alia scdē digestiōis bene ꝛ cōplete posset attrahere. Et ex hoc appet q̄ nō fuit tm̄ vn⁹ ren. sicut vn⁹ splen: ꝛ vna chistis fellis. Sed tu dices quare nō fuit vnus ꝛ magnus potens attrahere totam aquositatē: ad hoc rn̄det. G. caplo pallegato: qꝛ si eēt tm̄ vn⁹ magn⁹: tūc corpus humanū rectum nō eēt equū in lateribus. sed iequalis qd̄ ē verēdū ꝛ enorme. nūerus aūt ptium pꝫ: qꝛ hꝫ sbam ꝓpriam cōcauitatē pāniculū ꝛ collatoriū. Quarto notes q̄titatē ꝛ figurā. nā figure ē oblōge: vt in ipo distincta eēnt duo orificia pdicta. Appet ēt qnto que sit sba eius: qꝛ carnosa ꝛ solita multum: vt ab aquositate mordicatiua nō lederet̄ vel dissoluat̄ appent iuuamēta renū. Et ex his notes hic q̄ in renib⁹ ex quolibet genere egritudinis accidit difficilis egritudo. Primo ex morbo cōplexionali vt ex supflua caliditate dyabetes que ꝯm Gal. sexto de iteriorib⁹ assimilat̄ liēterie stomachi: qꝛ tota aquositas subito attrahit̄ ꝛ expellit̄ sine digestione a renibus. Patit̄ ēt morbū cōpositionalem ꝓpriū ꝛ spāliter in nūero vt lapidē arenā ꝛ pilos.

Lapis vō arena ꝛ pili vt plurimū generantur ex eadē materia: ꝛ in eodē loco. nā materia hoꝝ sūt humores grossi: qui densant̄ ꝛ inspissant̄ a caliditate renū. Et iterdū est q̄ paꝝ inspissant̄: ꝛ tūc fiunt pili qui generātur subtiles ꝛ lōgi: qꝛ materia illa p porū aliquē strictū repellit̄ paulatiꝫ: ꝛ cōtinuata a poris cutis expellit̄ paulatim: ꝛ continue mā pili ꝛ capilli: ꝛ qn̄ illa mā plus adurit̄ generatur arena que cōgregata generat lapidē. Et ille lapis ē rubeus qꝛ ren ē rubeus. Et iste lapis si sit ita magnus: q̄ nō possit egredi porū viritidē: vel nō frāgit̄ difficilime ꝛ quasi ē ipossibil̄ cure: qꝛ nō nisi p incisionem a qua penitus caueas. Si vō sit puus ꝛ frāgibilis difficulter curat̄: ꝛ expellet̄ cuꝫ fortissimis dolorib⁹ cū trāseat p mēbra valde sēsibilia: ꝛ ingrediat̄ p cauernositates vesice: q̄ sūt ita stricte. Sed fortitudine virtutis aperiūtur et dilatātur: ꝛ nō ē longinquū q̄ aliqui scindantur. Patiūtur ēt renes solutionē cōtinuitatis quātū ad venā eoꝝ ex qua accidit fluxus sāguinis cum vrina. Et nota q̄ hec solutio hui⁹ vene que ē cā hui⁹ fluxus sāguinis ꝓprie dꝫ itelligi q̄ sit facta ꝛ fiat in pte illa in qua vena sit subtilior: ꝛ rarior: ꝛ hec ps ē ps pāniculi collatorij: vt appuit tibi ad sēsū: ꝛ iō qn̄ illa soluit̄ cū deberet ꝓhibere sāguinē descēdere: nō ꝓhibet. Et iō sāguis egreditur cū vrina. Et fit mict⁹ sāguis verū ē q̄ dicunt aliq alij q̄ istud accidit ex vena soluta supra renes. ꝛ dicūt q̄ cā est: qꝛ vena debilitat̄ in cōtinendo. Sed tene primū dictū: qꝛ rōnabili⁹ magis est ꝛ sensui magis pꝫ ꝛ concordat. Patit̄ ēt quarto egritudinē cōpositā vt apostema: ꝛ tūc ē dolor ifixus ꝓpter sbam suā solidā aggrauatu⁹. Ac si lapis eēt infixus in loco: ꝛ in dolore hoc multū cōicat cū colica. Sed differētia disticta ipsoꝝ dicta ē supra. ¶ His cōpletis nō eleues renes: ſꝫ quādo veneris ad vasa spmatica vt videas ortū eorū: ꝛ iō dato q̄ vesica sit octauū mēbrū cōtinuatione. tamē ptermittas anothomiā vasoꝝ spmaticorum ꝛ testiculorum.

¶ De vasis spmatis ꝛ eoꝝ differentia ꝛ cōueniencia ꝛc.

Debes ergo scire q̄ mēbra generatiōis in viris ꝛ in mulierib⁹ in aliquo differūt: ꝛ in aliquo cōueniunt. Conueniunt primo in vasis spmaticis quātū ad ortuꝫ eoꝝ: qꝛ vt dicit Auic. scdo cañ. fen. xx. ꝛ. xxj. de anothomia matricis: vasa spmatica i viris ꝛ i mulierib⁹ oriunt̄ iuxta renes ita. s. q̄ vasa q̄ sūt i pte sinistra ortū habēt a vena emulgēte sinistra ꝛ dextra ortū habēt supra renes. s. rene a vena chili: ꝛ arterie ab arteria adorti. Et qꝛ hee vene ortū hn̄t

a corde ꝛ ab epate vt infra videbis pōt cognoscere quomodo vasa spmatica sunt decisa a corde: q̄ꝛ nō imediate sed mediate. Et hoc in viris ꝛ in mulieribus potes videre: lꝫ aūt cōueniāt magis in loco originis. in locis tñ ad que terminātur in viris ꝛ in mulierib⁹ multū differūt: q̄ꝛ in mulieribus terminātur ad matricē in loco exteriori vbi sunt testiculi: ꝛ imo ꝓprie loquēdo extra matricem reuoluūtur ꝛ cōtexunt̃. Et cōcauitates cōtexture carnib⁹ minutis glādosis replent̃: ꝛ ꝓpterea nō sūt vere testiculi: sicut in viris: imo sūt sicut testiculi leporis: facti ꝓpter predictā vtilitatem vt generent humiditatē quādā saliualē que sit cā delectationis in mulieribus: postea vasa hec sbam penetrāt matricis ꝛ ad cōcauitatē ipsius ꝑtingunt. Et fiunt ora ipsi⁹ ꝛ vocant̃ cotilidones: q̄ꝛ eis mediātibus alligat̃ fetus matricis que fit fluxus mēstruoꝝ. Et quedā ꝑueniunt ad os matricis neruosum ad portādū humiditatē saliualē iā dictam ꝛ ab his venis ramificātur ꝛ oriunt̃ due vene: a quolibet latere vna: q̄ in mirach penetrāt ꝛ ascēdunt: ꝛ quāto plus ascēdūt minus occultant̃: ꝛ extra iuxta cutē magis approximāt: donec ꝑueniāt ad māmillas. Et iō in mulieribus qñ facis anothomiā mirach vsqꝫ ad has venas cōserua ꝛ cōsidera hūc locū: ꝛ hoc in muliere: quoniā in porcha vel in alio aīali hñte mammillas in mirach iste vene oriunt̃ in matrice: ꝛ māifestāt̃ i mirach. Et post has venas ascēdit a ꝓfundo pectoris iuxta vel indirecto pomi granati vna vena que venit ad māmillas ad decoquēdū sāguinē: qui debet ꝯuerti in lac: ꝛ nō videt̃ nisi vna: ꝛ in porcis p̄gnātibus valde appꝫet. Et tūc appꝫebit tibi colligātia matricis: ꝛ māmillaꝝ per venas illas. Et quare appositio vētose in māmillis restringit fluxum mēstruoꝝ. Et vt cōtinuet̃ hic sermo si facis anothomiā in muliere post vasa spmatica debes videre anothomiā matricis ei⁹: sicut in alijs mēbris videas. Primo locū ꝛ colligātiā. Scḋo figurā. Tertio quātitatē. Quarto sbam. Quinto numeꝝ partiū eius. Sexto iuuamēta ꝛ nocumēta eius. Locū ei⁹ videbis: q̄ꝛ est situata in cōcauitate alchatim: ꝛ est circūdata cōcauitas illa spōdilibus allanis: ꝛ caude a ꝑte posteriori: ꝛ a ꝑte anteriori: pars que dicit̃ pecten siue femur: q̄ꝛ ipsa imediate ē locata iter itestinum rectum qḋ est sicut calcitra eius a ꝑte posteriori: ꝛ vesicā ex ꝑte anteriori: ꝛ spāliter quātum ad collū eius: q̄ꝛ eius collo supꝑueniet collū vesice: licꝫ cōcauitas eius altior sit cōcauitate vesice. inter dextrū aūt ꝛ sinistrū est in medio posita directe. ¶ Scḋo videas colligātiā eius: q̄ꝛ magna ē: q̄ꝛ colligātiā hꝫ quasi cum oībus mēbris superioribus: q̄ꝛ cum corde ꝛ epate mediātibus venis ꝛ arterijs: cū cerebro rōnē neruorum multorum: ꝛ per consequens cum stomacho rōne vtrorūqꝫ: cū mēbris q̄ in medio sunt vt cū dyafragmate renib⁹ ꝛ mirach: q̄ꝛ mediātib⁹ his cū predictis alligat̃: ꝛ spāliter cū māmillis: vt dixi. lꝫ ēt cū eis sit colligātia mediātibus alijs venis: que oriunt̃ a vena chili ascēdente que oriūtur sub furcula. vt infra dicetur. Est ēt colligātia eius cū mēbris inferioribus vt vesica ꝑ collū ei⁹ ꝛ itestino colon. Colligata aūt est anchis ꝛ iūcturis ambabus scie que sunt ligamēta grossa: ꝛ fortia alligātia matricē ad anchas: que iuxta matricem sunt lata: ꝛ grossa ꝛ iuxta anchas subtilia ꝓcedētia sicut cornua a capite aīalis. Et iō vocata sunt cornua matricis. Figura eius est quadrāgularis cū quadā rotūditate hñs collū longum iferius: ꝛ cā huius figure fuit exigētia loci: ꝛ vtilitas siue necessitas ꝓpter quā fuit creata: que postea dicent̃: q̄ꝛ ꝓpter talem figurā hꝫ distinctionē cellulaꝝ. vij. que dicent̃ inferius. Tertio videas de quātitate eius: quātitas eius ꝓprie mediocris est ſm quātitatem vesice: variatur tñ rōne aliarū: q̄ꝛ maiorat̃ ꝛ minorat̃ rōne coitus: ꝛ imp̄gnatiōis: q̄ꝛ mulier que fecūdauit hꝫ matricē maiorē q̄ꝫ sterilis. Scḋo rōne coitus q̄ꝛ mulier vtēs coitu: maiorem hꝫ matricem virgine: vel cōtinētis vt accidit i viris mēbro pudēdo: eo q̄ꝛ operatio magnificat mēbrū: ſm Gal. sexto de iterioribus. Tertio rōne etatis: q̄ꝛ iuuenis maiorē hꝫ matricē q̄ꝫ hēat puella ꝛ senilis. Quarto rōne cōplexiōis ꝛ humiditatis toti⁹ ista potes colligere ex fen. scḋi. c. p̄allegato. Et propter istas quatuor cās mulier quā anothōizaui āno p̄terito .s. āno xp̄i. M.ccc.xv. de mēse Januarij maiorē in duplo habuit matricem q̄ꝫ illa quā anothomizaui āno eodē de mēse Martij. Potuit ēt eē vna cā quā ponit Auic. s. q̄ꝛ prima erat tūc mēstruata ꝛ in ꝑte mēstruatiōis ēt impiguat̃ ꝛ ingrassat̃ matrix: diuersificat̃ ēt matrix rōne gñatiōis: q̄ꝛ matrix aīaliū plurimū gñatiui maior est q̄ꝫ matrix vnius generatiui. Et propterea centies erat maior matrix porche quā anothomizaui āno dñi. M.ccc.vj. q̄ꝫ vnq̄ꝫ videri in femina humana: potuit tñ esse alia cā: q̄ꝛ erat pregnās ꝛ hēat in vtero. xiiij. porcellos: ꝛ in ea monstraui anothomiā fetus siue pregnantis quā tibi narrabo. Quarto videas eius sbam. Substātia ei⁹ est neruosa ꝛ pelliculosa: vt possit dilatari ad fetū cōtinendū: ꝛ iō est frigide ꝛ sicce cōplexiōis: ꝛ ēt sba eius spissa multū que subtiliat̃ in dilatatione necessaria. Quinto videre debes nūerum ꝑtium eius: ipsa. n. hꝫ ꝑtes exteriores ꝛ iteriores. Exteriores sūt latera eius in quib⁹ sūt alligati testiculi: ꝛ vasa semiaria iā dicta. ꝛ cornua eius: et

collū cuius extremitas ē vulua: ⁊ circa collū nota ꝙ ipsum est longum in quantitate palmi: vt virga: latū ⁊ dilatabile: ⁊ iō pelliculosum ⁊ rugosum rugas hn̄s ad modū sanguisugarū: vt titilatio ei ex virga in coitu ꝯtingat: ⁊ in extremitate vulue sunt due pellicule se eleuātes ⁊ deprimētes orificium dictū: vt prohibeāt ingressuȝ aeris ⁊ rerum extrinsecaꝝ in collū matricis vel vesice: sicut pellicula ꝑpucij tuetꝰ veretrū: ⁊ iō vocat eā Aliebas loco ꝑallegato preputia matricis. Partes intrisecas videre potes eas scidēdo per mediū: ⁊ tūc videbis os eius: ⁊ cōcauitatē eius. Et os est nervosum multū factū ad modū oris catuli nuꝑ nati: vel vt ꝓprius loquar ad modū oris tince antique: ⁊ in superficie eius est velatū velamine subtili in virginibꝰ: ⁊ in violatis rūpitur: ⁊ iō sanguinatur. Cōcauitas vō eius hȝ septē cellulas: tres in pte dextra: ⁊ tres in pte sinistra: ⁊ vnā in sūmitate siue in medio eius: ⁊ iste cellule nō sunt nisi quedā cōcauitates in matrice existētes in qbꝰ potest sperma coagulari cū mēstruo: ⁊ cōtineri ⁊ alligari orificijs venaꝝ. Ex his oībus appent iuuamēta matricis: qꝛ principalr̄ est facta ꝓpter cōceptionē ⁊ ex cōsequēti vt totū corpus supfluo sanguine īdigesto mūdificetꝰ: vel purgetꝰ. Et hoc in hoīe: qꝛ alia aīalia fluxū mēstruoꝝ nō patiuntꝰ: qꝛ tales supfluitates consumuntꝰ in eis: in pellis: pilis: vngues: rostra ⁊ pēnas: ⁊ hmōi: hō aūt caruit his. Et ex his pȝ ꝙ multis passionibus ē submissa: ⁊ multa mēbra per cōpassionē ei cōpatiuntur: que sūt passiōes ei ꝓprie. accidētia ⁊ cās ⁊ curas longinqū esset narrare: ⁊ extra ꝓpriā intentionem: sed quere in locis ꝑallegatis appropriatis: vt in tertio cañ. xxj. fen. a Serapione: Rasi: ⁊ Joāne nostro passiōes que eidē cōpassiōes existunt sūt tot quot sūt mēbra: quibꝰ ē colligata: siue localiter alligata: que sint illa iā dictū est ⁊ vidisti. ¶ Unū tn̄ ex anotomia potes ppendere qō ponit Gal. sexto de iterioribus. s. ꝙ suffocatio matricis nō fit qꝛ matrix corpaliter moueatꝰ vsqȝ ad collū gulā ⁊ pulmonem: qꝛ hoc est īpossibile: sed hoc cōtingit siue accidit qꝛ ipsa nō potēs expellere vapores per ptem inferiorē: ꝓpter aliquā cāȝ mouetꝰ ⁊ cōstringitur in pte inferiori: vt expellat ad supiora. Et si isti vapores per colligātiā iam dictā perueniāt ad stomachū per cōpassionē ⁊ arteriā adorti faciūt singultū ⁊ eruptionē frequenter: ⁊ tūc mulieres dicūt ꝙ habēt matricē in stomacho. Si vō hij vapores perueniūt ad pulmonē ⁊ impediāt operationē eius dyafragmatis. s. anhelitū dicūt mulieres ꝙ habēt matricē in gula: qꝛ gula siue trachea arteria est ordinata ad anhelitū imediate. Si vō illi vapores perueniāt ad cor qō raro cōtingit suffocationē patiuntꝰ cum sincopi: ⁊ tūc dicūt mulieres ꝙ matrix eaꝝ puenit ad cor. Uerū est ꝙ hec suffocatio fit per compassionē ad dyafragma: ꝓpter alligātiā quā hȝ ipsa matrix cū dyafragmate: ⁊ cū lūbis. Nō eni ipsa puenit ad ipsa mēbra sed vapor: qūo aūt possit ⁊ ꝑ quas vias puenire potuisti videre: q̄ sit cura ⁊ cū qbus q̄ras ab auctoribus: qꝛ anothomia ī his pricipaliter dat noticiā locoꝝ. ¶ Et iā narraui anotomiā vasoꝝ spmaticoꝝ mulieris: ⁊ visa est cōtinentia ipsoꝝ in viris ⁊ mulieribus q̄tū ad originē. Sed differentia est qꝛ cū in viris testiculi sint ad extra sicut sunt in quolibȝ aīali: qō dȝ cē morosū in coitu: sicut sūt oīa quadrupedia ꝑter eritiū vasa spmatica ītra mirach nō terminātur: sed egrediuntꝰ mirach ⁊ testiculis copulātur vt duobꝰ suspēsorijs: qꝛ mēbra nobilia vt sint tuta a nocumētis extrinsecis debēt cē velata pāniculis. Ista vasa nō cōtenta in siphac cōtenta ⁊ velata sūt pāniculis vel pāniculo orto a siphac q noīatur didimus cuiꝰ orificiū ē in fine illoꝝ clausum ꝺm naturā existens. In ꝓcessu eius ꝺm q̄titatē vasoꝝ dilatatuȝ existit: in fine eius dilatatur ad q̄titatem testiculoꝝ. Et in parte illa vocatur bursa testiculoꝝ siue oreū: ⁊ sic appet cuiꝰ figure sit iste dindimus ⁊ cuiꝰ q̄titatis sit. Et q̄titas numerus ptium eius: sb̄a: positio: siue colligantia: appet ēt iuuamētum eius: qꝛ factū est ad cōtinendū ⁊ custodiendū testiculos: ⁊ vasa spmatica puenientia ad eos. Egritudo igitꝰ spālis eius cuius cognitio ⁊ cura declaratur ex anothomia ē dilatatio orificij eius ꝑter naturā que cā est vt illa que cōtinentꝰ intra siphac descendāt in oreum: ⁊ talis descēsus dicitꝰ hernia: ⁊ qꝛ illud qō descēdere potest est vētositas: vel aquositas: vel itestinū: hernia triplex est: vētosa ⁊ aquosa: ⁊ itestinalis. Carnosa aūt nō cātur ex descēsu alicuius. Curantur autē he passiones ꝑ emplastra cōstrictiua ⁊ ligatiōes ꝺm ꝙ ponūt auctores. Sed illa q̄ est itestinalis qn̄ ꝑcessit cyrugia ꝓprie curatꝰ: ⁊ modū videas: qꝛ suppinatꝰ hō ⁊ itestina reitromittūtꝰ: siue ad ꝓpriū locū reducātur. Postea testiculus ducitur supius donec sit in altiori loco in quo possit esse: ⁊ illū locū signa: qꝛ tūc directe est supra osse femoris: qꝛ in loco illo dȝ fieri incisio vel pforatio ⁊ nō supra locū illū. Quia tūc pforaretur mirach. ⁊ aliqō intestinoꝝ. Nō ēt dȝ fieri īfra locuȝ illū: qꝛ remaneret post cōsolidationē illa eminentia magna ꝑter naturā. In signato loco dȝ fieri ꝑforatio: ⁊ ista fit a quibusdā cum rasorio ⁊ citiꝰ expediūt ⁊ vadut circūcirca excarnādo dindimum ⁊ ēt testiculum ab oreo. Postea ligant in parte superiori ⁊ abscindunt dindimum ⁊ vasa spma-

tica cum testiculo: ⁊ consolidant postea. Et ista cura cito fit. Et quidam sunt qui solum excarnāt dindimum ⁊ non testiculum: ⁊ sunt ⁊ ligant in ꝑte superiori: ⁊ ponunt medicamina fortiter cōstrictiua ⁊ sic dimittunt. Et fit ista perforatio cū caustico rumpente: ⁊ adurente cutim in loco illo: postea ponunt arsenicum ꝙ corrodit ⁊ causticat ⁊ cōstringit: adurendo ⁊ cōtinue partes dindimi corruptas extrahunt: postea vō consolidāt.

De diuersis vasis spmatis ⁊c̄.

Expedito dindimo debes videre ꝙ ponunt auctores. s. ꝙ vasa spmatica sunt duplicia. s. preparantia ⁊ deferentia. Preparantia sunt que descendunt a locis predictis. s. testiculis: ⁊ circa partem superiorem testiculorum iuoluuntur ⁊ saccum quasi ibi faciunt. Non eni substantiam testiculorum ingrediuntur. ⁊ ista vasa sunt venosa ⁊ neruosa. alia vō sunt que istis continuantur neruosa magis: ⁊ quanto plus ascēdunt a testiculis magis sunt neruosa ⁊ ascendunt vsqꝫ ad locum ossis femoris: vbi incipit dindimꝰ egredi. Et tunc profundantur interius iuxta loca vesice vel colli eius: ⁊ tandem procedunt ad virgaꝫ ⁊ ad meatum virge perueniunt in loco qui est in foramine ossis femoris: ⁊ tunc per meatus q̄ sunt ibi duo sicut vasa spmatica sunt duo emittunt spma qd̄ apportatur a testiculis: qd̄ ab eis generatum fuit in alijs vasis: ⁊ illud sperma emittunt in canale virge: ⁊ postea virga extra emittit. Verūꝫ est ꝙ illa foramina non poteris videre nisi quando anothomizas virgam. Et ex his tibi de testiculis hominis ⁊ vasis spermaticis apparet figura ⁊ substantia: q̄r testiculi sunt glandosi: ⁊ apparet numerus: quantitas: positio: colligantia: ⁊ iuuamentum eorum. Et ex his apparet egritudo: q̄r quando inciduntur vel apostemantur vel oppilantur vasa: vel alia de causa materia spermatis non peruenit: qd̄ cessat coitus: sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis īuoluntaria: ⁊ maxime contingit ꝓpter spasmum vel ꝓpter mollificationē predictoꝝ vasoꝝ.

De vesica ⁊ que circa eam dicuntur.

His cōpletis eleua renes: ⁊ vade excarnādo vnū poꝝ vritidē vel ābos: ⁊ videbis ꝙ terminant̄ ad vesicā iuxta mediū eius: ⁊ nō est perforās vesicā directe vno foramine magno: sed foraminibꝰ magis paruis ⁊ obliquis: a lateribꝰ ꝓcedētibꝰ inter tunicā ⁊ tunicā vel īter tunicā ⁊ cooptorium. Et hoc fuit factū vt qñ vesica repleret̄ vrina nō redeat vria ad renes: imo quāto plꝰ implet̄ tāto plus foramina illa claudunt̄: q̄r ꝑies vnius tunice ad parietem alterius siue cooptorij applicatur. Scide ergo vesicā ⁊ videbis magnā eius cōcauitatē que neruosa est: ⁊ videbis eius collū carnosum ⁊ musculosuꝫ: vt tꝑibus determinatis qñ opꝫ: ⁊ hō vult expellat vrinā: ⁊ quādo est necessariū retinere: retineat eā. Et q̄r musculosum est eius collū si incidatur vesica in collo eius cōsolidari pōt: si vō in fundo: nō. Collū aūt eius foratū est foramine ꝑuo per qd̄ emittit vrinā ad canalem virge: ⁊ extra egredit̄. Nā illud collū statim cōtinuatum ē cū ꝑputio virge vt potes videre: ⁊ sic ipsius vesice apꝑet locus: quātitas siue colligātia: numerꝰ: substātia: ⁊ iuuamentum. Egritudines pōt pati omnium generū vel modoꝝ: vnā tamē patit̄ que dicitur litiasis: nā in concauitate eius potest generari lapis ex humoribus mucilaginosis congregatis in ea ⁊ condēsatis a caliditate suꝑflua. Et hic lapis curatur cū dissoluentibus ipm vel ꝑ incisionē. Nā hic lapis situato homine debite ne possit se mouere sedendo: dꝫ cū digito posito manū ⁊ cū manu alia posita suꝑ femur cōduci ad collum vesice ⁊ conductus ibi retineri: ⁊ postea debet fieri incisio in collo: ⁊ cū trahectorio violēter extrahi: ⁊ hec si lapis est magnus. si vō paruꝰ ꝙ possit per canalē virge extrahi dꝫ per cōpressionē factā cū digitis ex collo vesice cōduci vsqꝫ ad vgā: ⁊ si nō egredit̄ cū trahectorio ꝑuo dꝫ educi.

De virge ꝯtinuatione: ⁊ q̄ circa eaꝫ narrant̄.

Vltimo vō est virga cōtinuata cum collo vesice carnoso continuato multis ligamētis ⁊ chordis: que oriūtur ab osse pectinis: cum neruis ortis a nucha: ⁊ ideo valde sensibilis ⁊ extensibilis ē: continuata ē etiam cum maximis venis ⁊ arterijs ortis a vena descendente: ⁊ arteriam in loco vbi bifurcatur ad duas anchas: quia ad linguam ⁊ etiam virgā veniunt maiores vene ⁊ arterie q̄ꝫ ad aliud membruꝫ eiusdē quātitatis. Et ideo in locis piton inuolute sunt iste vene ⁊ arterie: ⁊ sūt magne: ⁊ ibi ē locus siue principium virge: ⁊ ꝓpter hoc he vene sunt sicut redices virge: ⁊ ꝓpter istas virga est tota cauernosa: ⁊ sue cauernositates replentur ventositate generata in predictis arterijs: ⁊ qñ vētositate replētur erigitur virga. Et vt melius anotomiā eius videas: debes separare ossa femoris: ⁊ eleuare virgā cum vesica:

⁊ in intestino recto vel sine illis: ⁊ diuidere vgã per longitudinem: vsq̃ ad eius canalem: ⁊ tunc in principio eius apparebũt duo foramina predicta: apparebũt etiam cauernositates eius. Et ex his vides quãtitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo colli matricis apparet etiam substantia eius: q̃ꝛ neruosa est: preter extremitatem eius que vocatur prepucium. Appet etiam numerus partium eius: apparet positio ⁊ colligantia: figura vͦo oblonga: quia virga est in homine absoluta ⁊ nõ applicata ventri: sicut in quadrupedibus: ⁊ cã fuit: q̃ꝛ homines in coeundo: non coniunguntur ꝫm dorsales: sed amplexando: ⁊ si cum virga eleuasti intestinum vel extremitatem intestini recti: cuius anothomiam diximus supra: tunc cognosce i illo intestino siue extremitate eius: que dicit̃ anus musculos mouentes siue aperientes ⁊ cõstringentes. Et considera quinq̃ venas emoroydales que in extremitate eius sunt magis profunde: sicut in quibusdam periodis determinantur aperiuntur: ⁊ fiunt fluxus emoroydarum. Et in his completa est anothomia membrorum naturaliũ que in primo ventre continentur.

¶ De excoriatione medij ventris: ⁊ q̃ circa hũc dicuntur hic.

His expeditis incipe excoriare vẽtrem medium: vsq̃ ad principiũ colli: quia vsq̃ ad principium capitis sunt membra spiritualia. Et nota q̃ sicut prius: ita iste habet duplices partes: sc̃ꝫ partes continentes ⁊ membra contenta: membra continentia sunt membra pectoris: ⁊ membra pectoris sunt duplices partes: scilicet intrinsece ⁊ extrinsece. Exteriores q̃dam sunt directe: ⁊ quedã laterales. directe sũt siue vocantur partes furcule: ⁊ iste sũt due furcule. s. superior ⁊ inferior. laterales vͦo partes vocãtur latera pectoris dextrum: scilicꝫ ⁊ sinistrum. Intrinsice autem partes sunt quinq̃: sc̃ꝫ cutis: pinguedo: que note sunt mãmille: musculi: ossa: ⁊ cartilagines.

¶ De mãmillis ⁊ earum figuris ⁊c̃.

Mammillarũ primo videas figurã: q̃ꝛ figuram habent cucurbite ⁊ rotundam: quia debent esse capaces sanguinis qui debet cõuerti in lac. Itẽ q̃ꝛ vt ibi ponit Gal. sunt scuta cordis. ⁊ ideo debuit habere figuram tutam a nocumẽtis. talis autem est rotunda. Habuerũt aũt vt papillas fetus nuper natus posse sugere lac. Ex his secũdo videas substantiã: q̃ꝛ ipe carnes habet glandosas: quia sanguis sup̃fluus bñ decoctus in eis debet conuerti in lac. ⁊ ista cõuersio est per infrigidationem eius: ⁊ ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas quantitatem: tamẽ primo scias q̃ in muliere sunt maiores q̃ in viro: quia in muliere sunt facte ꝑpter duo. vnum est vt generent lac. in viro autẽ nõ. ⁊ ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt caliditatem quã recipiũt a corde ad cor reducãt reuerberãdo. ⁊ hoc ẽ magis necessarium in mulieribus: quia minus habent de caliditate circa cor q̃ viri. Quarto nota numerum: quia due fuerunt in homine sicut in omni animali qͦd generat vnum vel duo. In animalibus aũt poligenes siue plura generantibus plures sunt mãmille. Quinto vide locum ⁊ colligãtiam: primo locũ: nã in homine sunt situate in pectore: ⁊ in alijs animalibꝰ nõ sunt situate in pectore. ⁊ cã quare in alijs animalibus nõ sunt situate in pectore est vna quã dat Gal. caplo preallegato: q̃ꝛ mãmille sunt facte ꝑpter generationem lactis. Lac autẽ generatur ex sup̃fluitate sãguinis bene digesti. multa tamẽ quãtitas talis superflui in alijs animalibus transit in cornibꝰ seu in generatiõem cornuum ⁊ dentiũ ⁊ hm̃oi. Aliã causam dat Aristoteles in libro de partibus animalium: quia alia aĩalia habent coleas .i. tibias anteriores quasi adinuicẽ complicatas. ⁊ ideo pectus habent strictum. propter qͦd mãmille eorũ in pectore eorum non potuerunt locari: ⁊ iõ habuerunt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia generantia vnum tm̃: vel dispersas per ventrem: si generant: plura: vt in porcha ⁊ in cane. homo autem cum habeat pectus latum habuit mammillas locatas in pectore: quia cum hoc habuit iuuamenta. nam lac debet in eis generari ex sanguine subtiliato: ⁊ bene digesto. melior autem digestio fit circa pectus in mãmillis propter calorem existentem in eis fortiorem: q̃ in oĩbus alijs ꝑtibus ⁊ propter eandẽ cãm natura ordinauit venas: que veniunt ad matricem. vt ibidem dixit Gal. procedere tortuose ad hoc vt sanguis continue subtilietur: ⁊ bene digerat̃. Scd̃m iuuamẽtũ fuit: quia sũt sicut scutũ cordis ⁊ in homine cor debet bene tueri: q̃ꝛ est sine pelle. Tertium iuuamentum est: quia caliditatem siue calorem recipiũt a membris spiritualibꝰ: et receptũ reuerberãt ad ipm̃: sicut vestimẽtũ: vt ẽt ibi ponit Gal. Et ex his apparet colligãtia earũ q̃ꝛ ipe colligate sunt cum corde ⁊ epate per venã

ascendētē a quā iuxta fūrculā ramificātur rami: qui descendūt supra dorsū: ⁊ inter costas tendūt ad māmillas. Colligātur ēt cū matrice median tib⁹ venis que ascēdunt a matrice ad māmillas de qb⁹ dcm est supra. Ex iuuamentis autem potes videre nocumenta.

De quadā dñia musculoꝝ ⁊ eoꝝ meatib⁹ ⁊c.

Post māmillas sūt musculi: musculos aūt oēs pectoris in anotomia ista discernere non potes: lȝ tñ nō discernātur: qꝛ sunt: tñ debes scire ꝙ istoꝝ musculoꝝ quidaȝ sunt tm̄ dilatantes: ⁊ quidaȝ dilatantes ⁊ constringētes. Dilatātes tm̄ sūt duo misculi dyafragmatis: qui sūt in iferiorib⁹ pectoris: sūt ēt duo musculi qui sūt in collo. s. dyafragma dilatatꝛ in parte inferiori: vbi est spaciositas magna. sed illi q sūt in collo dilatant cōcauitatē superiorē que ē parua. Sūt ēt musculi qui sūt in dorso vbi ē origo costaꝝ: ⁊ incipiunt iuxta originem prime coste. Sūt ⁊ multi alij musculi parui. Musculi vō qui sūt dilatātes ⁊ constringentes sūt musculi q iter costas sūt locati: qꝛ iter quaslibet duas costas sūt duo musculi: quoꝝ vnus hēt villos latitudinales: ⁊ ali⁹ transuersales. Post musculos sūt ossa. Ossa aūt pectoris fuerūt plura: ⁊ nō vnū cōtinuū: vt possit dilatari ⁊ constringi. nā dȝ eē in continuo motu. Sed ad motū localem ⁊ volūtariū requirūtur musculi mouētes ⁊ reqrūtur ossa que sūt sustentaculū motionum: Et hec ē cā quare iste vēter nō fuit tātū musculosus vt prim⁹: nec tātū ossuosus vt vltimus. Ista ergo ossa fuerūt duplicia. s. coste ⁊ ossa thoracis. Coste sūt duodeci. Septē vere: ⁊ qnqꝫ mēdose. Vere sūt que cū ossib⁹ thoracis sūt cōtinuate ad cooperiendū ⁊ cōplendum pectus. Et cā quare vna costa nō attingit alterā in extremitatibus: ⁊ ē illa que dcā ē: vt pect⁹ possit melius dilatari et cōstringi: ossa tñ thoracis sūt septē cōtinuata septem costis veris. Inter tñ ista ossa ⁊ costas sūt cartilagines cōtinuātes vnuȝ cū alio. Et ex his āt cartilaginib⁹ cum ossibus suis cōponitꝛ vnum membrum qd vocatur furcula pectoris: quia ad modū furcule ē bifurcata ⁊ figurata: ⁊ in extremitate eius directa ē quedā scutalis cartilago vocata pomū granatū. facta ad custodiēdū os stomachi. a laterib⁹ aūt in costis mendosis sunt cartilagines: vt mollis cū duro melior fiat coniūctio veꝝ ē ꝙ oia ista melius apparebūt si incidatꝛ pect⁹: vbi sūt teneritates costaꝝ: ⁊ a latere dextro ⁊ sinistro: ⁊ tūc apparebūt tibi oia que sūt interi⁹.

De panniculis pectoris.

Membra autē contenta in pectore sunt pāniculi: cor ⁊ pulmo: ⁊ orta ab eis. pāniculi aūt sunt tres. s. mediastinus q diuidit concauitatem pectoris per medium ab anteriori ad posteri⁹: ppterea diuidit pulmonē p mediū. Et iste pāniculus nō ē neruosus nec cōtinu⁹ ⁊ ve vn⁹ vt alij. Et iste ē fact⁹ pp iuuamētū cōe. s. vt si nocita fuerit ps dextra vel sinistra pulmonis nō cōicet nocumētū alteri parti: fact⁹ ē ēt vt suspēdat pulmonē ad pectus. Iteꝫ ē fact⁹ vt si pp cām aliquā fiat empima: hoc est ꝙ aggregetꝛ sanies in pectore: vt illa sanies nō regurgitet ad aliā ptē: postea ē pleura. Pleura āt ē pāniculus suba dur⁹ ⁊ neruosus: in q̄titate magn⁹: coopiens oēs costas interi⁹. ⁊ iō colligātiaȝ hȝ cū oibus mēbris cōtētis in cōcauitate pectoris. Iuuamēta sūt coopire mēbra p̄dicta: ⁊ vt ab ipo pāniculi p̄dictoꝝ mēbroꝝ ortū habeāt: vt ponit Auic. Fen prima. primi canonis caplo de mēbris. Passiones oium modoꝝ ⁊ geneꝝ pōt pati: maxime tñ patitur passionem apostemosaȝ que vocatur pleuresis: verum est ꝙ pleuresis est duplex. s. vera. ⁊ non vera. Non vera ē illa que fit in musculis qui sunt intra costas cuius acumē ē vsus cutim extrinsecam. Vera fit in hoc pāniculo: ⁊ ex substantia eius potes videre ꝙ illud apostema: vt plurimum est colericū ppter qd ipȝ consequitur febris acuta: febris rōne loci consequitur: quia ppiquius ⁊ vicinius cordi fit febris illa acuta ratione humoris calidi. Vide etiā ꝙ ad tale apostema ppter sensibilitatem panniculi consequitur dolor pungitiuus ⁊ lateris: qꝛ huic pāniculo attrahūtur magis latera q̄ pars anterior: sed ps anterior magis appropriatur panniculo mediastino: ⁊ ppterea dolor consequens per ipleumoniam est anterior: iste lateralis. fit ēt quia comprimit pulmonē: ⁊ impedit dilationem eius malicia anhelitus: tussis sequitur tunc: qꝛ eminentia apostematis stimulat ⁊ aliqua virulētia ⁊ erugo que emanat ab hoc apostemate per porositates panniculi: ⁊ hec est causa quare in pleuresi fit screatus in principio rubeus: postea albus: aut saniosus ꝺm ꝙ materia maturatur. Et ideo apparēs in principio subrubeus inchoantem abbreuiat: vt ponit Ypo. primo amforismoꝝ: paroxismos ⁊ cōsistentias. ⁊ cā est: quia tunc significatur ꝙ materia est subtilis: panniculus est ratus: ⁊ ꝙ virtus est fortis. quomodo aūt ista materia virulenta ⁊ saniosa per pulmonem expellatur ⁊ screat⁹ in anothomia pulmonis declarabitur. Tertius panniculus est dyafragma

quí potest etiam dici musculus: eius situs in corpore ē in fine pectoris: ⁊ costarꝫ altius existens in parte anteriori ꝙ posteriori. Nā ꝙtū ad partē ei⁹ carnosam ē cōtinuatū cum cartilaginibus costarꝫ mēdosarꝫ. Et in parte posteriori cuꝫ spōdili duodecima ex spondilib⁹ renū: ⁊ ei⁹ vtilitas fuit ex situ ei⁹. Primo vt diuideret spūalia a naturalib⁹: ne a cibo hora digestōis ⁊ a fece vapores eleuati peruenirēt ad mēbra spūalia: qꝛ impedirēt mentē ⁊ rōnem. Et ex hoc satis apparent: qꝛ qñ egritudinē patit᷑: vt apostema: ledit᷑ mens: iō alio noīe vocatū est eufrenū: qꝛ frenū ē mentis: sicut vocatuꝫ ē dyazonona ab Aristotile: qꝛ zona zingens per mediū: nō ꝙ directe latitudinaliter cingat. sed oblique: vt dcm̄ ē: ⁊ cā siue vtilitas huius obliqtatis fuit illud qd̄ dictum fuit caplo de anotomia mirach: qꝛ ex hoc cū mirach cōprimūtur hora cōpulsionis superfluitates in intestinis ac si eēt inter assides torcularis cuiusdā. Quātū vo ad partē mediā eius: que ē neruosa ⁊ pāniculosa colligatū ē cū pulmone: vt ipm̄ moueat motu anhelit⁹ mediātib⁹ neruis: q ad ipm̄ veniunt a cerebro ⁊ nucha. Et ex hoc apparet quare diuersificatū ē dyafragma ab alijs musculis: quia alij musculi in loco vbi ossib⁹ applicāt᷑ sunt chordosi: ⁊ i alijs carnosi. diafragma vo ē ecōtrario. cā ē: qꝛ diafragma pncipalr̄ hꝫ mouē pulmonē ⁊ nō costas: nūc āt oīs musculus ꝙtū ad chordā ei⁹ dꝫ eē cōtinuatiu⁹ cū mēbro quo dꝫ mouere: ⁊ cū alio ꝙtū ad partē ei⁹ carnosā. Et ex his apparet q̄ sit figura ei⁹: qꝛ rotūda oblōga. appet etiaꝫ que sit sba ei⁹: qꝛ musculosa ⁊ chordosa: appet ēt ꝙtitas ei⁹. ❡ Iuuamēta sūt tria q̄ declarata patent ex dictis. Primū ē vt sit principiū mot⁹ anhelitus. Scdm̄ ē vt diuidat inter mēbra spūalia ⁊ naturalia. Tertiū ē vt iuuet intestina ⁊ mirach ad expellēdū: que in intestinis sūt cōtenta. Et ex scdo iuuamēto appet ꝙ ad apostema eius seqtur alienatio mētis: sicut ad frenesim. Signa distinctiua pquire a Gal. quinto de interiorib⁹. caplo de passionibus dyafragmatis.

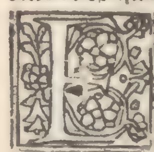
❡ De corde ⁊ operatione eius.

Leuatis panniculis appebit tibi pulmo in cui⁹ medio existit cor velatū pēnulis pulmonis: vt ab ipo aere attracto refrigeretur calor ⁊ spūs qui in eo gñatur: ⁊ temperet᷑ cuius cordis primo appet situs ⁊ loc⁹: qꝛ ē i medio anterioris ⁊ posterioris dextri ⁊ sinistri ꝙtū ad cuspidē ei⁹ declinans vsus sinistruꝫ. ꝙtū vo ad radicē ei⁹ vsus dextrū: vt possit bñ insufflare calorē ⁊ spūm vsus dextrā partem: que calidior eē debuit sinistra. Est ēt in medio superioris ⁊ iferioris amotis extremis: ⁊ sic fuit locatum: quia sicut princeps ⁊ prima radix oīum mēbroꝝ. Que sit colligātia ei⁹ ɔñter appebit sic appebit ꝙtitas ei⁹: qꝛ nō nimis magnū neqꝫ paruum: mai⁹ tñ ē in hoīe ꝙ in aliquo alio alali eiusdem ꝙtitatis: qꝛ plus hꝫ de calore in ꝙto: sic figura tibi appebit: qꝛ ē figure pinealis vl' piramidalis: qꝛ hmōi figure dꝫ eē oē qd̄ ē excedētis caliditatis: qꝛ ꝓpria figura primi calidi ē figura piramidalis. Est ēt alia rō: distinctio vētriculoꝝ ei⁹ ⁊ ortoꝝ ab ipo. Quarto debes videre numeruꝫ ptiū ei⁹: ⁊ ex hoc tibi appebit q̄ sit suba ei⁹: et cōplexio ⁊ iuuamētū. Numer⁹ vo ptiū ei⁹ ē: qꝛ partiū ei⁹ qdā sūt extra subam ei⁹. Quedā vo sūt de suba ei⁹. Extra subam ei⁹ sūt casula cordis: ⁊ orta ab eo: que postea appebūt. Casula ei⁹ neruea siue pellicularis ē dilatata multū: facta ad tuēdū cor a nociuis: ⁊ ne ɔtāgat᷑ ab alijs mēbris in hora sue expāditiōis. Et cā q̄re nō ē ɔtiua cū corde fuit ne cor i sui motu ipediret᷑ pp aggregatiōeꝫ. fuit ēt alia cā vt ɔtineret ꝙdā aquositatē: qua humectaret᷑ cor: ⁊ roraret᷑ ne pp supfluū ⁊ ɔtinuum ei⁹ motū exiccaret᷑: ⁊ iō semp in hac casula repit᷑ aquositas: ⁊ iō si exsiccat᷑ hec casula vl' priuat᷑ tali aquositate ad marcisicū deuenit: sic si fit supflua i iectigātiā ⁊ tremorē ⁊ tardiacā passionem cadit cor: vt ponit Gal. qnto de inferiorib⁹ caplo secūdo. ptes āt eēntiales cordis: qdā sūt extrinsece: qdā intrisece. Extrisece sūt pinguedo additamēta cordis: siue auricule cordis: ⁊ orta ab eo pinguedo statiꝫ appet i supficie exteriori cordis pp finē potius ꝙ existat ex pte agētis: qꝛ piguedo generat᷑ a frigido aut calido diminuto. cor aūt calidissimū: sꝫ gñata ē pp finē: vt cor ꝓpter vehemētē ⁊ cōtinuū motū non exiccet᷑. Additamenta cordis sūt qdā ptes pelliculares: apte ad dilatādum ⁊ cōstringēdū: genite ad hoc: vt qñ in corpe nr̄o generat᷑ multū de sanguine vel de spū in vētriculo sinistro dilatetur: vt cōtineāt sanguinem multuꝫ vl' spūm multum qui interdum generatur. Sed tu obijcies sicut obijcit Galie. loco pre allegato. Quare natura non fecit cor ita magnum ꝙ posset continere omnem multitudinem sanguis ⁊ spūs: sed fecit illa additamēta: dico ꝙ causa fuit: quia si cor fuisset valde magnum esset causa debilitatis virtutum propter dispersioneꝫ spiritus. Et propterea animalia que habent cor da magna sunt timida: vt lepus ⁊ ceruus. Secunda causa fuit: quia cum non semper generet᷑ in nobis multa quātitas spūs ⁊ etiam sanguinis cum cor fuisset magnū: vt plurimū cōcauitas cordis extitisset vacua: sed quia iste auricule pñt faciliter contrahi qñ nō sunt replete: ibi nō erit va

cuitas. Itē euitaẜ pōderositas. Que aūt sit orta a corde subsequēter apparebit. partes aūt intrinsece cordis sunt ventriculi cordis: dexter .s. ⁊ sinister ⁊ medi⁹. Scinde igiẜ cor primo in pte dextra ⁊ incipe a cuspide ei⁹: sic ꝙ aliū parietē non tangas: ꝫ a latere vētriculi medij diuidas: ⁊ tūc occurret tibi statim vētriculus dexter: ⁊ videbis i eo duo orificia: quoꝝ vn⁹ ē v̄sus epar: ⁊ ē orificiū ꝑ qđ ingrediẜ vena chilis: ⁊ ē orificiū maximum: q꞉ ꝑ hoc orificiū cor trahit sanguinē ab epate: ⁊ ip̄m expellit ad oīa alia mēbra: ⁊ q꞉ ꝑ istud orificium hꝫ plus trahere ꝙ̄ expellere: ordinauit natura vt clauderẜ hora constrictionis: qñ dꝫ expellere: ⁊ apire qñ cor dilatatur ⁊ attrahit tria hostiola: q̄ apiunẜ ab extra ad intra: ⁊ q꞉ ꝑ idem orificiū fit ēt expulsio sanguinis ꝑfecte decocti: ⁊ lꝫ nō tot⁹ expellatur: q꞉ aliqua portio ei⁹ expelliẜ ad pulmonē: alia ps ei⁹ transit in spiritū: ordinauit natura ne illa hostiola eēnt multū depressa: ⁊ vt ꝑfecta clausione nō claudaẜ. Nota tñ duo: Primo ꝙ sensus tibi declarat ꝙ vena chilis hꝫ originē suā a corde: q꞉ cū suba cordis est cōtinua: ⁊ ip̄m nō ꝑtransit: ⁊ ē maxima iuxta cor sicut stirps arboris. Et scđo aduerte ꝙ ab ista vēa anteꝙ̄ concauitatē cordis ingrediatur oriẜ vena q̄ circuncirca radicem cordis circulatur ⁊ ab ea oriuntur rami dispsi per subam cordis: ⁊ ex hac vena nutriẜ cor .i. ex sanguine hui⁹ vene: postea v̄o versus pulmonē ē aliud orificiū vene arterialis que portat sanguinē ad pulmonē a corde: q꞉ cū pulmo deseruiat cordi hꝫ modū dcm: vt ei recōpenset: cor ei transmittit sanguinē ꝑ hanc venam: que vocatur vena arterialis: quia portat sanguinē arterialis: q꞉ hꝫ duas tunicas: ⁊ habuit duas tunicas primo. q꞉ vadit ad mēbꝝ qđ existit i cōtinuo motu: ⁊ secūdo q꞉ portat sanguineꝫ valde subtilē ⁊ colericū: vt igiẜ nō euaporet: ⁊ vt nō scindaẜ hec vena: ip̄a hꝫ duas tunicas quare ē dcā vena arterialis: ⁊ in orificio isto vl̄ isti⁹ vene sūt tria hostialia q̄ apiunẜ ab intra ad extra: ⁊ claudūẜ ab extra ad intra ꝑfecta clausione: q꞉ ꝑ hoc orificiū cor tm̄ dꝫ expellere a se hora ꝯstrictionis: ⁊ nō dꝫ retrahere aliq̄d hora dilatatiōis. Hoc viso scinde ventriculū sinistꝝ: ita ꝙ in medio remāeat paries i quo ē vētriculus medi⁹: ⁊ tūc statiꝫ tibi appebit cōcauitas vētriculi sinistri cuius pies ē dēsior ⁊ spissior piete vētriculi dextri. Et hoc feč natura ꝑꝑ tria. Primo q꞉ hic vētriculus dꝫ cōtinere spiritū. dexter v̄o sanguinem: sanguis āt grauior ē spū ꝑꝑ qđ rōe cōtentorum plus aggrauaret pars dextra ꝙ̄ sinistra. ⁊ iō cor nō fuisset equalis stature: vt illa eēt equalis pōderis fecit parietē sinistꝝ grossiorē vt recōpensaret sua grauitate grauitati sāguis. Alia cā ē q꞉ dꝫ cōtinere sp̄m: q facile ē resolubiẜ. Ut igiẜ nō resoluaẜ pies fuit spissus: tertia cā ē: q꞉ hic vētriculus generare dꝫ sp̄m ex sanguie. spūs āt gñaẜ ex sanguine a forti caliditate subtiliāte: ⁊ euaporante. fortior āt ē calitas: qñ ē i mā: ⁊ subo densiori quare pies hui⁹ vētriculi fuit spissus ⁊ dēsus. In cōcauitate āt ei⁹ circa radicē sūt duo orificia: vnuꝫ ē orificiū arterie adorti q̄ dr̄ adorti: q꞉ imediate a corde orta: vel, q꞉ ē ꝑncipiū originis oīum arteriarū q̄ sūt in corpe: ⁊ ꝑ istā trāsmittit cor sp̄m supra sanguinē in ip̄o gñatur ad oīa mēbra qñ constringiẜ: ⁊ ꝑpterea ordinauit in principio isti⁹ orificij tria hostiola dēsa valde que ꝑfecta clausiōe claudunẜ ab extra ad intus: ⁊ apiuntur ab intus ad extra: ⁊ orificiū hoc ē valde ꝑfundū. Aliud ē orificiū arterie venalis q̄ diciẜ arteria: q꞉ vaporē portat. drẜ venalis q꞉ tm̄ hꝫ vnā tunicā: q꞉ natura nō fuit multū solicita de custodia ei⁹ ꝙ ꝑ ip̄aꝫ trāsit qđ ē vapor capinosus vel aer q̄ attrahit cor a pulmone: ⁊ q꞉ per istā venā cor attrahit ⁊ expellit natura i orificio: hic posuit tm̄ duo hostiola: que perfecta clausione nō claudūtur. Et sūt hostiola ista multū eleuata: vt apodient parieti cordis qñ expellit ⁊ trāsmittit sp̄m ne per ip̄m spūs expellaẜ. Et ista sūt mirabilia opera nature sič mirabile ē op⁹ vētriculi medij. Nā iste ventriculus nō ē vna cōcauitas: ꝫ ē plures ꝯcauitates parue late magis in parte dextra ꝙ̄ in sinistra ad hoc vt sanguis q vadit ad vētriculū sinistꝝ a dextro: cū debeat fieri spūs cōtinue subtiliẜ: q꞉ subtiliatio ei⁹ ē ꝑparatio ad generatiōeꝫ spūs: ⁊ natura trāsmittēdo aliq̄d per mēbra vl̄ viā aliquā nūꝙ̄ trāsmittit illud ociose: ꝫ ꝑparando illud ad formā quā dꝫ suscipere: vt frequēter ponit Gal. in libro de iuuamētis: vt in q̄nto de venis miseraicis. Et hoc de partib⁹ subalib⁹ cordis. Alie sūt partes: que sunt orte: ⁊ illa sunt quattuor .s. vena chilis: vena arterialis: arteria adorti: ⁊ arteria venalis. Et duo vadunt ad pulmonem: cui⁹ anothomiam statiꝫ videas.

De pulmonis substantia ⁊ numero partium eius: ⁊ ex quot vasis componitur.

Ex dictis aliqualiẜ apparere pōt sba pulmonis ⁊ numer⁹ ꝑtiū ei⁹: nā ip̄e cōpositus ē ex triplici vase: ex carne molli: ⁊ pāniculis: ⁊ vase triplici .s. ex vena arteriali: que oriẜ ex dextro vētriculo cordis: que portat sāguinē nutriturum pulmonē. Scđo ex arteria vēali q̄ oriẜ ex sinistro vētriculo portās vapores capinosos ad pulmonē: ⁊ apportās aerē ad cor a pulmōe. Tertio est trachea arteria: que ad pulmonem portat aereꝫ

⁊ ab ipso ad extra ducit: ⁊ hec vasa co͂ueniu͂t oia i
hoc ꝙ primo qn͂ ad pulmone͂ euenerit in duos ra
mos diuidunt. Un⁹ vadit ad pte͂ dextra͂ eius: al
ter ad sinistra͂. Et qlibet eoꝝ iteru͂ diuidit in du-
os ramos magnos: quoꝝ vn⁹ vadit ad ptem su-
periore͂ pulmonis: ⁊ alter ad ptez inferiorez: po-
stea oe͂s vadu͂t se diuide͂do vsqꝫ ad ramos capil-
lares ⁊ minimos ⁊ adinuice͂ co͂tinuant ⁊ interunt
sicut rete: ⁊ co͂ponu͂t sicut rete s̄bam pulmonis: ⁊
sicut vene epatis s̄bam eius: ⁊ scias ꝙ rami tra-
chee arterie su͂t iuxta ramos vene arteriales: vt
cibent ab ea ⁊ iuxta ramos arterie venalis vt ae-
rem tra͂smitta͂t ad arteria͂ venale͂: vt cu͂ portet ad
cor: ⁊ a corde ducat ad arteria͂ trachea͂. Iste tu͂
vie vel rami q̄ sunt iter has sunt ita stricti vt sint
inuij sanguinis: ⁊ puij aerij intra͂ti ⁊ exeu͂ti: ⁊ io͂ si
dilatant supflue po͂t fieri exitus sanguinis sine ru
ptura a pulmone. Co͂cauitate͂ ⁊ vacuitates hui⁹
retis replet caro mollis ipsi⁹ pulmonis: ⁊ hec est
ps sc͂da eius. Tertia v͂o ps eius e͂ pa͂niculus eius
rarus: ad que͂ terminant orificia hoꝝ vasoꝝ: veꝝ
est ꝙ orificia vasorum trachee arterie su͂t maiora
orificijs alioꝝ vasoꝝ: ⁊ aptiora. Pn͂o q2 orta su͂t
ex stipite maiori ⁊ latiori. Sc͂do q2 su͂t cartilagi-
nosa ⁊ no͂ pelliculosa: ⁊ io͂ cu͂ sint duriora magis
possu͂t stare apta. Et ex his nota vlterius via͂ per
qua͂ a pectore ad pulmone͂ ⁊ trachea͂ arteria͂ ex-
pellit screatus vel sanies siue sanguis emana͂s a
pectore: vt in pleuresi vel a co͂cauitate eius: vt in
emothoica passio͂e ⁊ empimate: q2 qn͂ materia in
his locis e͂ congregata ipsa diuidit ad minima: ⁊
ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem
qn͂ pulmo dilatat orificia trachee arterie magis
aperiunt: ⁊ p illa exsugat materia͂ predicta͂: ⁊ non
p alia orificia alioꝝ vasoꝝ: q2 no͂ sic su͂t lata: neqꝫ
dilatant ora anhelitu͂s: ⁊ tu͂c ex vasis illis: ille hu
mor vel liquor expellit ad vias latiores. Et ex il-
lis ad miores donec ad origine͂ pueniat ca͂ne pul
monis: ⁊ tu͂c cu͂ tussi extra expellit: ⁊ tussis e͂t adiu
uat ad penetra͂du͂ hu͂c catarru͂ in canales iam di
ctos. Et ex his appet ꝙ expurgat hec materia: ⁊
dato ꝙ no͂ pueniat ad cor: sed si expurgaret per
alia duo vasa bene de necessitate pueniet ad cor.
Hec oia hu͂t a Gal. qnto de iterioꝛib⁹ capl͂o. iij.
sic igit pꝫ nu͂er⁹ ptiu͂ itegra͂tiuz pulmone͂. Par
tes eius qua͂titatiue su͂t qnqꝫ. s. due in pte sinistra
⁊ tres in dextra: quaꝝ tertia dicit pomu͂ granatu͂
siue culcitra: q2 supra ipsa͂ sedet vena chilis: ⁊ ar
teria idirecto cordis in loco vbi vena asce͂dit ad
cor: ⁊ ex hoc potes videre qua͂titate͂ pulmonis: q2
si sit puus no͂ inflatus: si tamen infla͂do ipsum in-
flaueris videbis ipsum magnificari: maior tame͂
est quantitas eius in dextra ꝙ̄ sinistra: q2 in sini-

stra est cor locatum: ibi occupa͂s locum. Figura
eius patet: q2 ad figura͂ clibani figuratus e͂: in par
te posteriori longiore͂ habe͂s magnitudine͂ ꝙ̄ an-
teriori ei⁹. colliga͂tia pꝫ ex predictis. Et iuuame͂
tum: ⁊ egritudines eius satis sunt note: nisi ꝙ de
bes excorticare ramos trachee arterie: ⁊ videre
a͂nulos rotu͂dos: quos expuit pipleumonicus vel
ptisicus: q2 illi su͂t rotu͂di: sed habe͂s vlcus in ca͂-
na pulmonis (de cuius anothomia statiz ꝓseque͂
dum) no͂ expuit a͂nulos: sed cortices: ⁊ si a͂nulos
expueret non tamen rotundos cuius causam di-
cemus.

¶ De anothomia trachee arterie ⁊c.

Expedita anothomia pulmonis: oꝫ
videre anothomia͂ trachee arterie
que e͂ via ad pulmone͂. sed vt ei⁹ ano
thomia͂ videas pfecte oꝫ p̄mittere
anothomia͂ quoꝛu͂da͂ que cu͂ ea colliga͂tia͂ habe͂t.
Opꝫ igit vt excarnes colluz siue gula͂ ⁊ videbis
musculos lo͂gitudinales supra quos notabis ve-
nas quide͂ ex vtroqꝫ latere vna͂ q͂o fuit iuuame͂tu͂
hoꝝ dixi iam in anothomia pectoris. Illis eleua
tis iuenias duas amigdalas ex vtroqꝫ latere vna͂
que sunt carnes gla͂dose facte ad forma͂ ⁊ figura͂
duaꝝ amigdalaꝝ: quaꝝ iuuamentu͂ fuit: vt humi
ditate͂ qua͂ genera͂t ⁊ co͂grega͂t humectet trachea
ne ericcet ꝓpter motu͂. Sc͂m iuuamentu͂ fuit vt
reple͂ret ⁊ equare͂t loca gule: q2 gula propter epi-
glotu͂ in pte superiori est valde tumida: ⁊ in par-
te iferiori ꝓpter strictura͂ trachee e͂ valde graci-
lis. Amigdale igit ille posite sunt ifra epiglotum
vt adequet. Tertiu͂ iuuame͂tum est vt sint scutum
venarum ⁊ arteriarum appopleticarum: que por
tant sanguinem ad caput ⁊ arterie portant spiri-
tum: qui postea in rete q͂o conterunt conflato sub
cerebro fit animalis: ⁊ iste vene vocantur appo-
pletice: q2 ex plenitudine earum frequenter fit ap
poplexia. Uocatur etia͂ vena somni: q2 ex natura
li oppilatione facta in rete iam dicto causatur so͂
nus. vocantur etiam profunde: q2 sunt locate in
profundo iuxta siue supra musculos spondilium
colli. Et vt eius originem videas scinde furcu-
lam: ⁊ accipe truncum arterie adorti ascendente͂
⁊ vene ascende͂tis. Et videbis ꝙ anteꝙ̄ egredia
tur furculam ramificat. Primo in duos ramos
quoꝝm vnus vadit ad partem sinistram: ⁊ alter
ad dextram: ⁊ anteꝙ̄ ad subassellam perueniant
alter istoꝛuz vel ab alterutro descendit vena per
spo͂diles dorsi ad nutrie͂du͂ octo costas: ⁊ partes
superiores pectoris: postea penetrat per assellam
quilibet predictorum: ⁊ vadit ad domesticuz bra
chium: ⁊ in cubito apparet. j. curuatura cubiti et
dicitur basilica: ⁊ est inferior. Et ex his potes

videre quō basilica hȝ cōtinuitatē cū vena que nutrit partes pectoris supiores. Etiā apparet que ē cā quare in pleuresi in qua dolor ascēdit superius vsqȝ ad furculā cōpetit fleubothomia basilice: vt ponit Ipo. scdo regiminis acutorum. & Gal. ibidē. Postea vero egredit furculā: & ramificat i ramos quorum duo obliquātur: & vnus eorum vadit ad brachiū dextrū: & alter ad sinistrū & vadit ad siluestrē partē brachij: & apparet i curuatura brachij: & dr cephalica: & hȝ euacuare a capite: qr ptinuata ē cū venis duabus directe pcedētibus supius ad caput. Et iste dicunt vene predicte appopletice: & sicut dixi de venis: ita eodē modo procedunt arterie. Postea iuxta istas arterias & venas appoplicas inuenies neruos duos magnos descēdentes a cerebro a sexto pari neruorum: vnus a latere sinistro & altera dextro: & ex vtroqȝ formātur & ramificātur nerui reuersiui: qui sunt nerui vocis: quos videbis suo loco: residuum aūt dextri cū ysofago p maiori pte coniungit: & in os stomachi ramificatur: & tendit vsqȝ ad fūdum: lȝ aliqua pars eius in furculā cū venis & arterijs cassule coniūgat: sȝ sinister pro maiori pte cū mēbris spūalibus complicat. Et qtū ad aliqd eius cū naturalibus cōiūgit: his mēbris excarnatis eleua sīr tracheā arteriā & ysophagū: sed hoc nō poteris nisi alia mēbra scȝ oris eleues. Incide ergo & eleua mādibulas inferiores a superioribus: & hec faciendo notes anothomiā oris.

De anothōia oris & mēris circūstātijs circa h

Iam ipsius oris primo occurrūt labia iferius & superius: & hmōi labia sūt cōposita ex neruis: carne: & cute: mira cōmixtiōe: ita q cutis a carne neqȝ caro a neruis pōt separi: neqȝ pāniculus ab eisdē. Et hoc fuit qr labia debebāt moueri versus oēm differētiā positiōis. s. sursum & deorsuȝ: ante & retro: a dextris & a sinistris. Ur igit oportuit q haberēt diuersos & plures musculos qd est ipossibile pp̄ter grauedinē: vel igitur oportuit q carnē & neruos sm̄ oēm diuisionē haberēt pmixtos: coopiunt et labia pāniculo q orit a tunica intriseca meri cōtinuata: cū tunica intriseca stomachi: sicut & oia mēbra oris. Ut sit sensus eius: cuius ē stomachus: & pp̄ter hoc ꝯuenit q in olvomitu futuro tremit labiū iferius. Post labia sūt dētes nūero. xxxij. duo duales iferiores: duo icisiui: duo canini: quatuor maxillares: & sex molares: & totidē supiores. Et dētes pricipaliter sūt facti pp̄ter cōtritionē & digestionē sicut cibi. Scda rō pp̄ter vocē & distinctionē loquele: sicut & labia: & iō carētes dētibus vel labijs nō bene loquunt: post dētes ē lingua cuius anothomiā reserua. Post vi[...] pallatū habēs cōcauitatē in cacumie supiori: v[...] itonatio vocis: & reuolutio agilis ipsius cibi qn̄ dentibus cōterit. In fine pallati videbis vueā pendētē ad moduȝ grani vue: & iō vocata ē vue[...] in sba existēs rara: spōgiosa: q principaliter ē facta vt supfluitatē descendētē a capite hora reumatismi recipiat: ne ad mēbra iferiora descēdat & pp̄terea frequēter apostemat. Est et formata vt vocē modulet in frāgendo aerē: q ē materia vocis. Sed iuuamētū eius ē vt ipsuȝ aerē qui ad pulmonē vadit & attrahit p nares & os repercutiendo aliquādiu in ore retineat & ne frigidus sed alteratus perueniat ad pulmonem. Et pp̄terea cōtingit q habentes abscisā vuulā multū sūt catarrosi: & iō phibet ab auctoribus ne incidat. Sed si sit putrida aut apostemata dȝ aduri. Est et alia cā: qr pp̄ter sitū & sbam eius qn̄ incidi tur raro cōsolidat: sed sanies ibi aggregat putrida. & sēper sentit fetor oris: & iō melius ē vt cauterizet ferro ignito. Modus āt ē vt hēat cauilla ferrea vel ligna linita luto sapie: siue creta: vt ponit Auicen. quarta. fen. primi cañ. caplo de cura per cauteriū & aperto ore & iterposito iter maxillas ligno rotūdo in vna extremitate cauille imponat vuula postea ferrū ignitū per cōcauitatē cauille intromittat: & attigat vuula & cauterizetur. Post vuulā vo sūt fauces: & sūt loca āpla glādosa: apta suscipere superfluitates. Et iō frequēter apostemātur: & apostema eorum lȝ extra nō emineat: eminet tn̄ itus. Et iō si os aperiat & in pfūdo aspiciat appet tumor: & iō fit ibi sqnātia i scda spē & vocāt vulgares gotumi: & in fine siue termio existit principiū cāne: & meri: & ibi videbis mēbrū vnū cartilaginosū cū magna sapiētia a natura fabricatum: qd vocat coopertoriū: qr hora trāsglutionis cibi claudit foramē epigloti: ad hoc vt aliqd cibi vel potus nō descēdat ad pulmonē: q possit eē cā suffocatiōis. Et iō euenit q si aliqs ridēdo trāsglutiat: q tūc vadit aliqd ad pulmoneȝ: qr hora risus stat epiglotis aperta: qr tūc videt suffocari.

De meri cum trachea

His expeditis eleua vt agilius et leuius videas anothomiā residuorum meri cū trachea: & his eleuatis nota primo sbam eorum: nā sba meri ē pellicularis & mollis: sba trachee ē pellicularis & cartilaginosa & cā fuit qr meri ē via cibi: q iterdū diglutit in magna qtitate pp̄ter qd opȝ via eius interdū dilatari: sed trachea ē via aeris penetrātis ad pulmonē: qr cū leuis sit & nō solidus per viam penetrat q stat aperta. Via āt pellicularis pp̄ter mollicieȝ nō stat apta: sed paries vnus cadit supra

alteꝝ.nō fuit hec cāna offuosa:qꝛ dȝ eē flexibilis pp formatiōem vocis. Jtē ipediret transitū cibi multi:ꝛ solidi p meri. Et pp hāc cām nō fuit tota cartilago vna.ſȝ fuerūt plures cartilagines: cōtinuate p pelliculas ſit.ꝛ isti sūt circuli qdā nō tū cōpleti ſȝ in figura. C.residuum āt cartaliginis cōtinuata ſuba pellicularis in directo meri ꝛ hoc nec ſuba dura cartilaginoſa cōprimat meri ꝛ ipediat trāsitū cibi. Et iō scire debes q a parte anteriori cāna ē cartilaginoſa:qꝛ versus ptem illā nō cōtāgit meri. Jtē tueṫ tūc magis a nociuis:ſȝ versus ptē posteriorē ē pellicularis:ꝛ hoc vsqȝ ad epiglotiȝ:que tota ē cartilaginoſa pp cāȝ que diceṫ. Et sic appet ſuba cāne. Sȝ ſuba meri ē cōposita ex duplici pāniculo:siue tunica intrinseca:que villos lōgitudinales ad attrahendū hȝ ꝛ extrinſeca que villos hȝ latitudinales aptos ad expellēdū illud qđ attrahiṫ ab intrinſeca.verum ē q prima principalior ē scđa. Et ex his pȝ iuuamentū hoꝝ ꝛ nūerus ptiū eius.pp ptes trachee: que ptē quādam principalē hñt:que dṙ epiglotis cui⁹ anotomiā postea ponā. Tertio videas drāȝ ex pte q̄titatis:nā meri ē longi⁹ ꝛ mai⁹ canna:qꝛ tēdit vsqȝ ad dyafragma:ꝛ infra ipm cōtinuatur cū ore stomachi.ſȝ cāna pulmonis nō descendit nisi vsqȝ ad furculā. Et cā pȝ:qꝛ pulmo statim ē sub furcula.ſȝ os stomachi ē imediate sub dyafragmate.differūt quarto i situ siue loco:nā meri ē positū magis in pfundo:versus spōdiles colli ꝛ dorsi.ſȝ trachea arteria magis ē posita anterius.ꝛ cā fuit triplex.vna fuit qꝛ cum trachea sit magis dura cartilaginoſa ꝛ meri piculosum pōt magis tueri cāna ab itrisecis alterātib⁹ q̄ meri qꝛ magis fuit posita exterius. Scđa cā fuit qꝛ p tracheā attrahiṫ aer:cui⁹ cōtinu⁹ dȝ eē ingressus:ꝛ iō ipse debuit hēre sitū directū ad qđ:ꝛ sic hȝ qꝛ poniṫ anteri⁹ sicē os. Tertia cā fuit qꝛ si meri fuisset positū anteri⁹ v̄sus gulā vł oportuisset q post finē trachee meri obliquasset v̄sus dorsū vł q a fine cāne vsqȝ ad principiū oris stomachi fuisset vacuitas:ſȝ vtrūqȝ est incōueniēs.nā scđȝ ē ipossibile:primū āt pareret nocumētū ꝛ ipedimētū in actu trāsglutiēdi. CHis visis eleua meri incipiēdo a pte inferiori cū solicitudine ne tangas aliquē neruū reuersiuū:veꝝ ē q faciliter sepatur a trachea vsqȝ ad epiglotū:ibi vō difficulter. Propterea qꝛ tunica meri dispsa ē i epiglotō.ꝛ iō ab eo nō facile sepaṫ:ꝛ hoc fecit nā sagaciter ad hoc:vt in hora trāsglutiōis cū meri eleuatur ad os:ad attrahēdū cibū epiglotis ēt eleuetur ne sui duricie ꝛ soliditate ipediat trāsitum cibi. Et ista cōtinuatio nō fuit necessaria in tota trachea.qꝛ ipa ſm totū p̄ter epiglotū nō ē cartilaginoſa:ꝛ ex hac anothomia māifestatur snia. Gal.in libro de motibus liqdis qꝛ epiglotus hora trāsglutiōis nō moueṫ sursū.qꝛ ab aliquo moueaṫ:neqȝ ex se.ſȝ qꝛ trahiṫ ab ysophago pp cōtinuatiōeȝ dictā. Et hic sufficiat de anothomia ysophagi meri.ꝛ cāe pulmonis.

CDe pulmonis extremitate grossa ꝛ solida que nominatur epiglotis ꝛc.

Leuato meri videbis extremitatem pulmonis grossaȝ ꝛ solidam que noiatur epiglotis. Et hic epiglotis est compositus ex quadruplici ſuba.ſ.pelliculari:qꝛ velaṫ pp cāȝ dictā ꝛ ex musculis:ꝛ neruis:ꝛ cartilaginib⁹. Musculi vt dicit Ga.octauo de iuuamētis sunt.xx.inter cartilagines eius: ꝛ octo inter epiglotim ꝛ mēbra circumiacētia:nō tū pfecte oēs pñt discerni. Neruos āt inuenies ascēdentes:ab vndquoqȝ latere trachee arterie vnū:ꝛ isti sunt nerui orti cū neruis suprapositis descēdentib⁹ supradictis:ꝛ oriūtur ab eis iuxta cor:ꝛ superi⁹ reuertūṫ. Et iō isti vocati sunt nerui reuersiui:siue nerui vocis:qꝛ pprie sūt principiū mot⁹ vocis. Et cā quare hij nerui reuersiui fuerūt ꝛ nō directe ad epiglotim veniūt a cerebro:fuit quadruplex:vt ibidem ponit Gal.in libro de motib⁹ liqdis. Una cā ē:qꝛ isti nerui sunt principiū magni motus ꝛ fortis ꝛ spissi:pp quod debuerunt eē fortes.quare sicci:qꝛ nerui motiui quāto siccieres tāto fortiores. Nūc āt sunt sicciores quāto a cerebro magis remotiores.qꝛ iuxta cerebꝝ ꝛ originem eoꝝ nerui sūt valde molles. Propter qđ vt essent remoti a cerebro natura trāsmittit eos vsqȝ ad cor. Postea reflexit supi⁹ ꝛ reflexit iuxta loca calida vt cor.ꝛ ad arteriam adorti vt fierēt sicciores. Scđa cā fuit qꝛ cū vox sit mot⁹ qdā volūtari⁹:vł facta a motu voluntario:ei⁹ principiū dȝ eē cerebꝝ. Et qꝛ cerebꝝ nō pōt multū moueri:talr ordiauit natura istos neruos:vt cerebro modice moto moueret epiglotis ſȝ imperiū volūtatis ipi⁹.mō hoc fit p hoc q nerui illi sūt situati ad modum freni ꝛ habenaꝝ. Et iō ibi dic Gal.q cerebꝝ vtiṫ his neruis ad mouēdū epiglotim:sic miles vtiṫ freno ꝛ habenis. Tertia cā ē ista:qꝛ lȝ vox depēdat a cerebro tāq̄ a principio volūtarij motus dependet ēt a corde tāq̄ ab eo i quo formaṫ cōcept⁹:ꝛ iō cuȝ sit opatio cōis cerebri ꝛ cordis:nerui q sunt in strictura vocis debēt cōicare cordi ꝛ cerebro:ꝛ iō cū ortuȝ habeāt a cerebro trāsitum debuerunt hēre iuxta cor. Quarta cā fuit:qꝛ nerui ad musculos debēt puenire iuxta principiū eoꝝ:ꝛ nō finē. Pricipiū āt musculoꝝ epiglotis est v̄sus partē inferiorem

quare nerui ad eos veniētes ab inferiori pte ad eos debēt puenire: quare fuerunt reuersiui: ⁊ isti nerui lz manifeste appareant tm̄ duo: tū multiplicant postea. sm multiplicationem musculorum. Et ex his pōt videre quō ex incisione neruorum reuersiuorum pōt accidere lesio ⁊ amissio vocis. Item q̄ qn̄ inciduntur nerui descēdētes sil' amittitur vox ⁊ alie opatiões. ⁊ imo cū ictu: quādo incidūt soli reuersiui amittitur tm̄ vox: ⁊ alie opatiões nō ipediūt. Post neruorum anothomiā eleua neruos ⁊ musculos ⁊ rōspice tres cartilagies Prima anterior maior ē oib' clipealis appellata siue scutalis: ad silitudinē scuti siue clipei. Itē posita ad exteri' ad defendēdū vt clipe'. Scdā vo ē ad cōplendū totū qd deficit ex prima. ⁊ hoc vocat nomē nō hñs. ⁊ cā quare fuit fcā epiglotis cōplete cartilaginosa ē vt sit magis sonora vt ad ipām fiat melior refractio: ⁊ nō ipediat cum hoc transglutiōem: qr eleuat hora transglutiendi ad supiora cū meri pp cām supra dictā. Tertia est que existit i medio ⁊ vocatur cimbalaris. In medio āt ei' ē lingua fistule dcā fistula: ad silitudinē fistule artificialis. Et ista sic nolata ē ad silitudinem isti' fistule naturalis. ⁊ est cōuenienti' dcm̄.

¶ De lingua ⁊ narratis circa eam hic ⁊c.

Expeditis his: que circa pulmonē ⁊ cannā ei' ⁊ epiglotim tūc remanet lingua que fabricata ē in osse facto ad figurā lr̄e laude. Habuit enim in suo fūdamēto os: vt ab eo sustentet ⁊ ēt qr diuersis ⁊ varijs motib' dz moueri: vt ei inuitat: ⁊ eidē affigatur: qr oīs motus localis dz eē ad aliqd firū. Et hec ē cā quare os istud fuit figure laude: qr si fuisset totū vnū oblongū: aut pcessisset recte deorsū: ⁊ tūc penetrasset epiglotim vel meri: vl' stetisset a latere vno: ⁊ tūc lingua nō existeret directa sed ad idē lat' plicata. Postea scinde linguā per mediū ⁊ videbis magnas ⁊ plures arterias ad eā venientes vt facilr̄ moueatur ⁊ magnificet. videbis ēt duo pia neruorum motiuorum q magis pfūdātur in pfūdo radice lingue: ⁊ sensitiuorum qui in supficie ⁊ pāniculo ei' expādūtur ad dādū sensū gust' ⁊ tactus. ⁊ sic iā puenisti ad anothomiā vni' nerui motiui orti a cerebro ad dādū motū. ⁊ vni' sēsitiui ad dādū sensum.

¶ De capite continente membra animata.

His expeditis assume caput qd ē venter posterior vl' postrem' cōtinēs membra aiata ⁊ spāliter cerebrum qd ē in imobile: ⁊ iō caruit musculis. sit' ei' ē ps supior corpis. Cā āt ei' sit' ē supra dcā. Et ex his apparet primū. s. suba ei': qr de se ossuosū ē potius q̄ musculosū. Appet scdo sit' ⁊ loc' ei' ⁊ ex supiorib' ⁊ sequētib' appebit colligātia ei'. Appet tertio q̄titas ei': qr hic venter in hoie est magne q̄titatis respectu aliorum maioris q̄ in alio animali eiusdem quātitatis cū hoie. qr hz cōtinere cerebrū qd maius in hoie q̄ in aliquo aniali eiusdem quātitatis. Et dz hēre ventriculos maiores etiā magis distinctos. Figura āt capitis ⁊ forma apparet: qr ē figure spice leuiter pcēe ex vtraqz pte: ita q̄ sm anteriora ⁊ posteriora tuberositates quasdā: sm dextrum vo ⁊ sinistrum hēat planiciem. Cā āt quare fuit figure rotūde: sz leuiter cōpresse ex vtraqz pte ē: qr talis ē oium aliorum capacissima: ⁊ qr ipa nō pōt tāgi nisi in pūcto. ⁊ p cōsequēs a reb' exteriorib' tuta. His duob' indiguit caput: qr dz eē capacissimū pp cerebrum. ⁊ qr valde dispositū extrisec' alterātib' dz eē tutum ab eis. quare figure fuit spice: nō tū fuit pfecte figure rotunde. sed depsse ex vtraqz pte pp ventriculorū cerebri distinctionē. ⁊ pp ortū sensuū pticularū a pte anteriori. quare fuit figure predicte. Et ex his appet qntū qd cōsueuit ingri in anothomia cuiusqz mēbri. s. iuuamētum ei': qd ē cōe ⁊ gñale qd ē cōtinere mēbra aiata ⁊ spāliter cerebrum ⁊ orta ab eo. Seqtur sexto ⁊ vltimo videre numerum ptium ei': ptes āt capitis sm Auic. in tertia fen. prima caplo prio sunt. x. s. capilli cutis: caro: panniculus exterior: craneū: pāniculi intrisēci duo: cerebrum: duo panniculi inferiores: rete mirabile: os basilare: ⁊ adde. xj. vt orta. Capilli in capite fuerūt gñati ⁊ ex necessitate materie ⁊ ex necessitate finis. Ex ncc̄itate materie qr cū caput sit caminū totius corpis recipit fumosas superfluitates a toto corpore que materia pilorum: ⁊ iō per cutim eis egrediūt ⁊ formāt pili magni qui dicunt capilli. Nc̄citas finis fuit: qr cū caput sit expositum rebus exteriorib' alterātib' hūit capillos: vt per eos tueretur a nocuis extrisecis alterantibus. Cutis capitis grossa ē: qr capilli debēt esse firmati ⁊ infixi in ea q debent hēre radices magnas ⁊ grossas: ⁊ iō cutis grossa fuit ⁊ ēt qr est velamē ⁊ scutū ossis ⁊ cerebri. cū super craneū non sit musculus. Caro āt apparet i frōte tēporibus ⁊ circa mādibulas. Eleuata cuti cranei apparebit tibi pānicul' exterior fact' pp tria iuuamēta: vnū vt craneū acuti ⁊ cutis a craneo siue medio nō tāgat. Scdm vt craneū p hūc pāniculū sētiat. Tertiū vt p hūc panniculū dura mr̄ suspendat a craneo. qr hic pāniculus gñatur ex neruis ⁊ ligamentis ortis a dura mr̄e penetrantibus p cōmissuras ⁊ poros cerebri extra craneum ex qb' contexitur pāniculus hic exterior.

¶ De craneo quid sit ⁊c.

Raneũ ē os magnũ circũdãs cerebrũ exteri⁹. in cõcauitate existit cerebꝝ locatũ. ꝛ iõ magnũ ē hoc os i hoīe sicut ꝛ cerebꝝ. ei⁹ sit⁹ ē: qꝛ velatũ ē ptib⁹ predictis ꝑpter necessitatē dcām. ꝛ velat ēt cerebꝝ pp necītatē eãdem. Istud craneũ nõ fuit vnũ ꝛ cõtinuũ: ꝫ ptes habuit. ꝛ hoc ꝓpter multa. Primo vt si fieret nocumētuꝫ in vna parte alteri nõ cõicaret vel toti. Scdõ vt fumositates possent p iuncturas extra craneũ expelli. Tertio vt vĩtus medicaminũ tpe necītatis possit ad subaꝫ cerebri penetrare. Iste partes cõtinuate sũt iũcturis: que vocãt adoree .s. seratiles. nõ .n. fuerũt nodatiles: qꝛ nõ debent moueri illa ossa: ꝫ fuerũt seratiles vt firmiorem facerent colligãtiã. ꝛ iõ dētales sũt. ꝛ fuerũt duplices. s. vere ꝛ mēdose: mendose sunt due. s. in vtroqꝫ tēpore vna: ꝛ dicũtur mēdose: qꝛ nõ penetrant interi⁹: ꝫ tm̃ aperiũt exteri⁹. vere võ sunt tres sicut tres sũt vētriculi. s. coronalis facta ad modũ corone. sagittalis ꝓrũpēs ꝭm longitudinē ad modũ sagitte vel linee. ꝛ tertio adoree. lauda que cõtinuaẽ craneũ posteri⁹. qð ē figure laude. ꝛ fuit figure isti⁹ os posteri⁹. qꝛ cerebꝝ posterius ē figure piramidalis. q̃ sit cā isti⁹ apparebit in anothomia substantie cerebri posterioris. Et ex his appet ꝙ in gñe quinqꝫ sunt ossa capitis. s. os frõtis: duo parietes cranei: os lauda: ꝛ basilare qð statim videbis. Et ex his pꝫ ꝙ sit iuuamētũ cranei ꝛ partiũ ei⁹. ꝛ egritudines ei⁹ sũt oīum generꝝ. Põt .n. pati malã cõplexionē: apostema ꝛ solutiõem cõtinuitatis: in qua nota ꝙ ipa ē periculosa qꝛ discoopertũ ē aeri ꝛ appropinquat exteri⁹ alterãtib⁹ ꝛ maxime si fiat in loco iuncturarum ꝛ spãliter in loco q dr̃ bregma ꝛ ē pars mollior ꝛ gracilior que sit in craneo ꝛ tardi⁹ induraẽ in pueris: ꝛ hoc ē quia ibi fit cõiunctio siue vnio duarum coniuncturarum.

¶ De dura matre ꝛ pia.

Xpedito craneo videbis duos panniculos sub eo. s. durã matrē: ꝛ piã matrē factos vt velēt cerebꝝ: ꝛ vt cerebꝝ nõ cõtãgatur a craneo qð ē valde durꝝ. ꝛ iõ iuxta craneum imediate existit dura mater que solida ꝛ dura ē iuxta cerebꝝ ē pia mr̃: q̃ mollis ꝛ humida ē vt nõ ledat cerebꝝ. Et qꝛ in ipa cõtinēẽ siue contexte sũt vene: qb⁹ mediãtib⁹ nutrĩẽ cerebꝝ: ꝛ ex hoc apparet quare duo fuerũt panniculi. qꝛ hoc fuit: vt ne dur⁹ cõtãgeret cerebꝝ. ꝛ vt mollis nõ cõtãgeret craneũ. Est ēt alia cã. s. vt si nocumētũ nõ cõtingeret vni: adhuc nõ cõicaret cerebꝝ ꝛ dura mr̃ magis ē alligata craneo vt suspēdiẽ ei. ꝛ iõ p ipm̃ siue suas ꝓficaces trãsmittit neruulos ꝛ ligamēta. hꝫ ēt dura mr̃ cõtinuitatē cũ cerebro. vñ penetrat per ipm̃ diuidēs ipm̃ per mediũ in dextruꝫ ꝛ sinistrꝝ vsqꝫ ad ventriculũ anteriorē. ꝛ diuidit ēt ipm̃ in anteri⁹ ꝛ posteri⁹. Et iõ diuidit anterius cerebꝝ a posteriori: ꝛ fuit hoc necessariũ: qꝛ vnũ ē diuerse cõplexiõis ab alio: ꝛ sic diuidit dura mr̃ ita ēt ꝛ pia mr̃: imo magis: qꝛ cũ pia mr̃ sit sustentaculũ venaꝝ nutriētiũ cerebꝝ diuisa ē per cauernositates cerebri ꝛ nutrimentũ tribuat cerebro: sicut penetrauit vsqꝫ ad ventriculos cerebri: et circũcirca velati sunt: vt panniculo subtilissimo vsqꝫ ad finē medij. nam vētriculus posterior pãniculo non indiguit ꝓpter siccitatem eius respectu anterioris.

¶ De cerebro in hoīe. quare maius in quãtitate ꝙ̃ in aliquo alio aīali eiusdem quãtitatis ꝛc̃.

Anniculis eleuatis appebit cerebꝝ in hoīe maius in q̃titate ꝙ̃ in aliquo alio aīali eiusdē quãtitatis: qꝛ cor hꝫ calidius eisdem. ꝛ iĩ ligẽt pp opationem intellectus plurib⁹ spiritib⁹ aīalib⁹. Et hoc cerebꝝ duas partes hꝫ anteriorē ꝛ posteriorem: pars anterior diuisa ē ꝭm dextꝝ ꝛ sinistrũ: ꝛ hec diuisio appet in suba maxime cerebri: ꝛ ex consequēti in vētriculis: ei⁹ suba medullaris frigida ꝛ humida diuersa ab alijs medullis: quare non ē cõtenta: vt craneũ nutriat: ꝫ poti⁹ craneũ nutritur: vt cõtineat cerebꝝ: ꝛ ei⁹ iuuamētũ est vt spm̃ vitalē siue cõplexionalē cõtempet vt fiat animaẽ. Postea võ vade scindendo leuiter p medium donec puenias ad ventriculũ anteriorē magnũ. Et anteꝙ̃ ꝓfũdes vsqꝫ ad lacunam: nota vētriculũ eē diuisũ in dextrũ ꝛ sinistꝝ vt dixi: ēt parietes hincinde sũt descēdētes vsqꝫ ad basim. ꝛ diuides dextꝝ a sinistro: ꝛ tũc statim videbis amplitudinē vniuscuiusqꝫ vētriculoꝝ. i añriori pte ei⁹. s. i ãgulo anteriori locata ē fãtasia q̃ retētiua ē spēꝝ: a sensibilib⁹ ꝑticularib⁹ receptaꝝ. In angulo posteriori ē imaginatiua q̃ apphēsiua ē harũ spēꝝ i fãtasia retētaꝝ. ꝛ eas apphēdit cõponēdo: ꝛ diuidēdo: discernēdo hoc eē hoc. In medio võ h⁹ ē sēsus cõis q ē apphēdēs spēs delatas a sensib⁹ ꝑticularib⁹. ꝛ iõ sensitiua hic terminaẽ ad illũ locũ: vt dixi ad fõtē vt videbis. Et hec oīa sũt ꝭꝫ sniaꝫ Auic. de vĩtutib⁹ aīaliũ: ꝛ lꝫ ꝭꝫ sniaꝫ Arist. ꝛ Gal. ibi tm̃ sit sensus cõis: q diuersimode põt dici ꝛ fãtasia: ꝛ imagiatio vt alĩs declaraui. Et ex his pñt patere iuuamẽta h⁹ vētricli. qꝛ iuuamēta sũt: vt imaginatio fãtasie deseruiat ꝛ sēsui cõi: et vt oīb⁹ sensitiuis siue orgãis sensus spm̃ tribuat aīalē vt sētiãt. Et ex his appent nocumēta que in hoc vētriculo ꝛ cerebro ãteriori cõtingũt: qꝛ i eo pñt oēs egritudines fieri. Solõ cõtinuitatis ma

la cōplexio: q̄ si sint i pāniculo dolorē cāut: ⁊ si to tū circūdāt pāniculū vocaẛ ouū siue dolor oualẛ: si mediā ptē emigranea. Pōt ēt pati egritudinē q̄ ē apostema: ⁊ si sit i pāniculis calidū vocaẛ sir- sen. q̄ frequēter cōtingit si sit frigidū vocaẛ litar gia. Si vō sit i suba cerebri pessimū ē mortiferū: pōt ēt pati egritudinē cōpositiōalē: q̄ si ē opilans nō ex toto aut ē sba vaporosa. ⁊ sic ē vtigo ⁊ scho tomia: aut humoralis: ⁊ sic ē stupor paralisis: ⁊ hmōi. Si sit opilatio ex toto aut oppilat vētricu los ⁊ subam similāt vētriculos tm̄: si vētriculos ⁊ subam. sic ē appopleria. si vētriculos tm̄ sic est epilēsia. Uex ē q̄ hec oppilatio ē oppilans alios vētriculos: s3 nō tātū quātū āteriorē. Melācō- lia ē de gnē cōplexionis male. anq̄ autē pcedas ad mediū vētriculū cōsidera intermedia inter hūc ⁊ mediū. ⁊ sūt tria. s. anche. q̄ sūt sic basis h⁹ anterioris vētriculi dextri ⁊ sinistri. ⁊ sūt de suba cerebri ad formā ⁊ figurā anchaꝝ ⁊ a latere vni uscuiusq3 iter vētriculos iā dictos ē suba vna ru- bea sāguinea. fcā ad modū vermis oblongi siue subterranei: ligata ligamtis ⁊ neruulẛ alterutriq3 q̄ ad sui elōgationē cōstringit: ⁊ claudit anchas: ⁊ viā siue trāsitū ab anteriori ad mediū. ⁊ ecōn- tra. Et qn̄ hō vult cessare a cogitatiōe ⁊ sui cōsi- deratiōe eleuat parietes: ⁊ dilatat anchas vt pos sit spūs trāsire de vno vētriculo ad alios. ⁊ ppte rea vocaẛ vmis: tū q2 assilatur vmi subtraneo in substantia ⁊ figura. ⁊ ēt i motu 3ctiuo: ⁊ extēsiuo.

¶ Post hoc descēde iferi⁹ paulatiue. ⁊ prio ti- bi occurret lacūa que ē qdā cōcauitas rotunda. ⁊ oblonga: in cui⁹ medio ē foramē tēdēs inferi⁹ ad palatū dyagonaliter. ⁊ ei occurrit via directa que a medio vētriculo descēdūt directe ad colla toriū: ⁊ hec lacuna h3 circūquaq3 eminētias ro- tundas magnas: factas ad sustētādū venas vel arterias ad ascēdendū a reti mirabili ad vētricu los dictos: ⁊ iō in basi ei⁹ apparēt glādule q̄ sunt iuxta rete mirabile eminētes: ⁊ p istā lacunā ven triculi anteriores ⁊ cerebꝝ quātū ad medium ei⁹ expurgāt suas supfluitates. sed cerebꝝ quātū ad ptes anteriores magis expurgat suas sūpfluita- tes per collatoria nariū. His expeditis statī si- bi apparet vētriculus medi⁹ q̄ ē sicut quedā via ⁊ trāsit⁹ ab anteriori ad posteriorē. ⁊ in isto loca- ta ē virt⁹ cogitatiua: ⁊ merito q2 hec virt⁹ opera tur cōponēdo fātasiata ⁊ memorata vt ex sensa- tis eliciat nō sensata. Itē q2 ipsa ē virt⁹ regitiua toti⁹ aīalis. regimē āt toti⁹ aīalis cōsistit in com p̄rehēsione p̄ntium: memoria p̄teritorum: ⁊ p- nosticatione futuroꝝ. Et iō debuit esse in medio haꝝ vtutū apphēsiuaꝝ ⁊ rememoratiuaꝝ. fuit ēt in medio hoꝝ vētriculoꝝ vt sit vtus ei⁹ i directo ad correo q̄ vtus ei⁹ ē vt⁹ imediate deseruiēs i- tellectū: quare debuit eē i medio vētricło: p⁹ istū pcedēdo tibi apparebit vētricul⁹ posterior q ē in ce rebro posteriori situat⁹ ⁊ locat⁹: ⁊ hoc cerebꝝ est velatū ⁊ distinct a prio duob⁹ pāniculis ia3 di- ctis. q2 hoc ē molle. s. anteri⁹ ⁊ posteri⁹ durum. Istud cerebꝝ posteri⁹ ē locatū: q2 ē principiū nu che. ⁊ q2 ē principiū plurimū neruoꝝ motiuorū. Mot⁹ āt fit p neruos motiuos q q̄to duriores tāto fortiores sūt. Istud cerebꝝ ē figure pirami dalis: q2 vētriculus locat⁹ i eo: ē ēt figure pirami dalis: ⁊ cā quare illi⁹ figure ē vētriculus posteri- or ē: q2 p ptē inferiorē ei⁹ q̄ ē basis eius d3 recipe ⁊ iō d3 hēre latitudinē. p partē supiorē d3 cōtine re: ⁊ iō acumē ⁊ stricturā d3 hēre in cacumine: q2 spēs meli⁹ reseruāẛ in stricto loco q̄ in amplo: ⁊ iō fuit talis figure. Et ex his p3 q̄ opatio siue iu- uamentū isti⁹ cerebri posterioris: q2 vnū ē vt sit principiū motiuoꝝ ⁊ nuche. Aliud ē vt sit instr̄m vtutis memoratiue. Et ex hoc p3 q̄ passio ppria huic ē qn̄ lesa ē memoria sicut qn̄ lesa ē cogitati- ua. Egritudo ppria ē ventriculo medio: ⁊ qn̄ le- sa ē imaginatiua passio ē in vētriculo anteriori: si cut qn̄ passio ē cōicās toti cerebro oēs lese sūt vir tutes: ⁊ opatiōes haꝝ virtutū oium. S3 tu dices q̄ ē cā q̄ vētriculus medi⁹ nō hūit cerebrū medi um distinctū sicut alij vētriculi. dicēdū q̄ cā fuit: q2 iste vētriculus ē sicut via ⁊ trāsit⁹ istoꝝ alioru3 duoꝝ: ⁊ iō nō d3 eē distinct⁹ ab eis fm cerebru3: ⁊ hōc de anothomia cerebri ⁊c̄.

¶ De eleuatiōe cerebri quid inde apparebit.

His expeditis op3 eleuare cerebꝝ leui- ter: ita vt nō rūpaẛ aliquis neru⁹ ⁊ inci pe eleuare a pte anteriori: ⁊ tūc statim tibi apparebūt due caruūcule siles ca pitibus mammillaꝝ: ⁊ in suba appent siles sube cerebri: ⁊ ideo a medullare suba sūt orte: velate subtilissimo panniculo: qui dicitur pia mater: et ideo fragiles sunt satis: quia non debebant i ho mine extra penetrare: ⁊ hoc: quia cerebꝝ ex odo ribus confortatur ⁊ fortificatur: quia cerebrum ē complexionis frigide ⁊ humide excedēter odor autem cum sit fumalis euaporatio: vel non sit si- ne fumali euaporatione habet exiccare ⁊ calefa- cere quare remittere habet lapsum cerebri: ⁊ iō ipsum habet iuuare: quare non ordinauit vt nō elongaretur a cerebro: sed intra craneum rema nerent: in cōcauitate emūctorij siue collatorij na riū ⁊ p porositates ossis nariū recipiūt vapores: ⁊ odores rep̄sētant vsq3 ad vētriculū āteriorē ce- rebri: pcede postea ⁊ videbis neruos duos maio res: q sūt i corpe nr̄o vocatos opticos: quoꝝ ori- go ē a sba cerebri: ⁊ si bn̄ pcedebas: videbis q̄ cō

tinuate sūt cerebri sbe in vētriculis āterioribus: ⁊ extra pāniculū piā matrē cerebri atq̄ craneum egrediant̄ cōiūgunt̄: q2 adinuicē applicant̄: vt̄ q2 cruciant̄ exn̄tes pforati i loco cruciatiōis ⁊ vnionis ipoꝝ: vt eis fiat vn⁹ loc⁹ cōis: ⁊ spēs vni⁹ rei recepta a duob⁹ oculis ⁊ delata p duos neruos ad vnitatē redeat: vt vna res non videātur due: s3 vna sic d3: ⁊ post cruciationē eoꝝ egrediūt̄ craneū: ⁊ qlibet eoꝝ ad ꝓpriū venit oculū: cui⁹ anothomia: postea declarabit̄. Post illos eleua tm̄ cerebrū s3 medietatē eius ⁊ videbis scōꝫ par neruoꝝ sbtiliū ⁊ duroꝝ: q vadūt ad oculos ad mouēdū ipos motu volūtario. Postea ē ttiū par neruoꝝ cui⁹ vna ps vadit ad mēbra faciei ad dādū ⁊ sēsū ⁊ motū volūtariū: ⁊ alia ps ei⁹ admiscet̄ q̄rto pari: ⁊ istud q̄rtū par sit̄ cū eo qō ei admiscet̄ ex ttio pari descēdit iferi⁹ ad loca dyafragmatis: et dat sēsū mēbris iferiorib⁹ ⁊ viscerib⁹. Et isti veniūt ad stōachū: ⁊ ex eis oriunt̄ reuersiui: quoꝝ iuuamēta sūt dcā supra: ⁊ isti primi nerui sūt vocis. Postea sūt nerui qnti paris q vadūt ad os petrosū: qō ē i radice auris: ⁊ ei⁹ foramē p pāniculū cōtextū ex filis hoꝝ neruoꝝ: ⁊ sic sūt instr̄3 auditus. Postea sūt nerui vigiti paris sbtiles q vadūt ad palatū ad dādū sēsū palato. Ultio ē septimū par neruoꝝ q vadūt ad liguā ad dādū sēsū gustus et motū ligue. Et ex his ꝓcedēdo eleua totū cerebꝝ ⁊ tūc appebūt duo pānicli iferiores exn̄tes supra os basilare qō ē basis ⁊ fūdamētū cerebri: ⁊ toti⁹ capitis: ⁊ tūc eleua hos pāniculos duos ab osse: ⁊ i medio basilaris idirecto collatorij iuenies rete mirabile: cōtextū textura fortissima: ⁊ miraculose duplicata vel multiplicata ex arterijs sbtilissimis: adiuicē ɔtextis q̄ sūt rami arteriaꝝ apoplecticaꝝ: ascēdētiū: ⁊ i isto reti siue in venis isti⁹ retis cōtiet̄ spūs vital̄ ascēdēs a corde ad cerebru3: ad hoc vt fiat aialis: ⁊ q2 spūs hic melius alterat̄ diuisus ad mima: ⁊ tūc marie diuidit̄ ad mima: qm̄ ē cōtēt⁹ i arterijs puissimis ⁊ sbtilissimis: iō istud rete fuit cōtextū ex venulis siue arterijs mimis ⁊ subtilissimis: vt spūs i eis cōtēt⁹ a cerebro facil̄r alteret̄: ⁊ tēpatur⁹ ad formā aialis spūs cōuertet̄: l3 formā pfectiorē acqrat̄ in vētriculis cerebri: sic sāguis i vētricul̄ cordis: ⁊ hec ē vna ex cāis quare rete mirabile fuit ɔflatū sub cerebro vt ponit Gal̄. x. de iuuamētis: ⁊ i libro de vtilitate pulsus. Est ēt alia cā: q2 mēbrū hoc ē dignu3 multa custodia: quare ipm natura locauit in loco tutissimo ⁊ forte ēt hoc fecit natura: vt ex vaporibus cihoꝝ ⁊ potuū cōdēsatis a cōplexione cerebri ⁊ cadentib⁹ deorsū: vt aliqua oppilatio ad tēpus fieret in hoc reti mirabili ex qua oppilatione causat̄ sonus: ⁊ istud rete sustētat due carnes glādose facte principaliter ad ipsū sustētādum duas venas ascendentes ad cerebrum ⁊ duas arterias ascendentes ad ventriculos cerebri.

¶ De oris quod durius est ceteris basilatione.

Post hec oia videbis os basilare qō durius est ceteris: q2 debet esse basis ⁊ fūdamentum ⁊ sustentaculū omniū alioru3 qō aūt debet alia sustentare debet esse durū. Durum fuit ēt vt a superfluitatib⁹ quibus submittitur non putrefiat: sed putrefactioni resistant. Istud os diuisum est in ossa patrosa narium: ⁊ oculorum ⁊ ossa duo lateralia: que vocantur ossa paris: ⁊ sic sunt quinq3: ⁊ hoc melius discernes si decoques tm̄: tamen est q̄ ossa narium sunt multum cauernosa porosa. vt supe^rfluitates possunt descendere ⁊ vapor subiectus odori ascēdere ad cerebru3: postea scinde alterutraq3 ossa oculoꝝ: ⁊ videbis locū oculi ⁊ colligātiam ei⁹ cu3 neruo optico: ⁊ colligantiā eius cū neruis motus oculi. apparet ēt locus eius: q2 nō ē positus multū in ꝓfundo: q2 d3 recipere spēs in medio existētes: nō eminet ēt multū extra faciē: ne ab exteriorib⁹ ledat̄ cū eos hēat valde molles ⁊ passibiles ⁊ iō ad eius siue eoꝝ tutelā in hoie natura ordinauit supcilia vt a reb⁹ descēdētib⁹ custodiāt. ⁊ palpebras: vt a reb⁹ iterius occurētib⁹ ēt custodiantur. ordinauit ēt tuberositatē maxillaꝝ: vt custodiant̄ a reb⁹ ab inferiorib⁹ ascēdētibus ⁊ a latere obuiātib⁹: sicut ab alio latere obuiāt nares.

¶ De oculorum tunicis ⁊c̄.

In oculo aūt sunt. vij. tunice: ⁊ tres humores. tunicas videbis diuidendo oculum in duas partes: plane ⁊ leuiter: sc3 in anteriorē ⁊ posteriorē. Et in anteriori sūt quatuor tunice: quaꝝ tres continuant̄ ⁊ correspōdent tribus tunicis intrīsecis: q2 vni illaꝝ. s. cornee nō continuat̄ aliqua in ꝓfūdo siue iteri⁹. sicut igit̄ prima ē cornea: que dicit̄ cornea: q2 assimulat̄ cornu in sba ⁊ colore que trāsparēs ē: ⁊ fuit trāsparēs q̄tum ad colorē vt nullius esset coloris: ne impediret receptionē ois coloris: fuit ēt substātie solide: q2 reb⁹ exteriorib⁹ ē ꝓpingssima. Scda ē cōiūctiua q2 p̄ter corneam exterius est coniungens ⁊ velans ⁊ cooperiens totum oculum: ⁊ huic in parte posteriori siue interiori est sclirotica continuata cū ea ⁊ interius circūdans totum oculū: postea subiūctiua in pte anteriori ē vuea dicta sic: q2 simulat̄ medio folliculo graui vue nigre i cui⁹ medio versus corneā ē foramē qō dr̄ pupilla: fcā vt spēs visibilis possit ꝓuenire vsq3 ad cristallinā: ⁊ nō ipediatur ꝓpter obscuritatē vuee: ⁊ cā quare nō fuit totus discooptus hac tūica vuea ē triplex: vna ē q2

ab ea suo colore viridi ꝛ pũiceo siue azuro ꝯfortat spm̃ visiuũ cũ sint mediũ inter extremos colores. Secũa cã ẽ: qꝛ nimis si ipsa nõ eẽt spũs visiuꝰ a luie exteriori resolueref. Et iõ vt staret vnitꝰ i vno loco idirecto cristallio fuit hec tũica hñs vnũ foramẽ qd foramẽ pupilla vocatur: ꝛ iõ cõtingit ꝙ si hoc foramẽ dilataꝛ a natura: vel alr ꝙ ipediꝛ visus: ꝛ magis ipediꝛ ꝙ̃ si ꝯstrigaꝛ a natura. Tertia cã ẽ: qꝛ ois spẽs rei q̃ videꝛ ꝑuenit ad oculũ i figura piramidale: cuiꝰ basis ẽ res visa: ꝛ eiꝰ conꝰ est oculus siue eiꝰ ãgulus ẽ in cristallia: quare opꝫ ꝙ hoc foramẽ sit strictũ. dr̃ vuea: qꝛ hec tunica ꝯtiet hũorẽ vueũ gñatũ ad humectãdũ oculũ: ad hoc vt sit mediũ itrisecũ receptiuũ spẽꝝ: ꝛ qꝛ tale mediũ nõ põt eẽ nisi aeris vel aque a dñio ꝛ aer non põt ibi cõseruari: iõ nõ fuit ibi aer: ſꝫ aqua. Itẽ qꝛ illuc currit spũs visibilis aeris a dñio: ꝛ hic hũor cõtineꝛ in vuea vt ꝓhibeat cristallinã appropinquare aeri exteriori: ꝛ vt corneam faciat distare a cristallia: ẽt vt foramẽ pupille stet dilatatũ: ꝛ ꝓpterea egrediꝛ foramẽ vuee ꝛ itumescit corneaꝫ. Et iõ cõtigit ꝙ in appropiquãtibꝰ morti cũ cricectur hic hũor ꝙ cornea cadit ꝛ applanaꝛ. Et tũc a vulgaribꝰ dr̃ ꝙ appet tela añ oculos: ꝛ ẽ signũ ifallibile mortis. Cõtingit ẽt ꝓpter eiꝰ criccationẽ cõstrictio pupille: ꝛ iã potuisti videre noticiã passionũ que occulte sũt: que sũt i oculo rõne huiꝰ vuee nisi ꝙ restat aliud dicere de catarata. Catarata ãt fit qñ vapor gñatur aut descẽdit a cerebro aut ascẽdit a stomacho ꝛ ꝑuenit idirecto pupille ad hũorẽ hũc existẽs iter cristallinã ꝛ pupillã ipedit receptionẽ spẽꝝ. Et qꝛ hic vapor i pricipio ẽ mobil' spẽs repsentaꝛ cũ motu. Itẽ cũ de se sit coloratꝰ mouet cristallinã ƀm suũ colorẽ: ꝛ cũ spẽs cõsueuerit eẽ rei extrisece q̃ mouet visũ iudicat vtꝰ visiua res exterius eẽ motas: ꝛ iõ iudicat muscas aut cimices vel formicas sup pitẽ ãbulare. Postea võ hic vapor i aquã cõuertiꝛ: q̃ cõdẽsaꝛ ꝛ i cataratã trãsit cõfirmatã: q̃ si totã pupillã cooperiat ꝓhibꝫ oĩno visũ. si ãt nõ oppilat ex toto aut existit a latere foramis aut in medio. Si a latere diminutã videt ꝛ iudicat rẽ. Si võ i medio sit iudicat rẽ ẽt pforatã: qꝛ ptẽ quã videre nõ põt iudicat eẽ foramẽ. Et ex his nota modũ curatõis cataracte ꝯfirmate: q̃ fit p manualẽ opationeꝫ: qñ fit: qꝛ ista cataracta penitꝰ extrahaꝛ: qꝛ añꝙ̃ possit attrahi egredieꝛ totꝰ hũor albigineꝰ: ſꝫ hoc fit: qꝛ acuꝫ iponũt pforãdo corneã lõge a pupilla: ꝛ ꝓfũdaꝛ oblique cornea: donec sit idirecto pupille: postea ducũt acũ ad locũ cataracte vel aque cõdẽsate: et tũc ipaꝫ ipellũt ifra ad locũ ifimũ: ꝛ tũc cũ suffocatiõe: ꝛ alijs rebꝰ ꝓhibẽt ipsa reascẽdere: ꝛ iõ talẽ actũ nõ vocãt cataracte curatiuũ: ſꝫ vocãt abatere. i. deprimere cataractã: ꝛ sic appet tibi quarta tũica: que dr̃ vuea cũ ista in pte posteriori seu iteriori oculi ẽ [illegible] qnta que dr̃ secũdina: vel qꝛ secũa ẽ a sclirotica: vel qꝛ secũdine assiĩlata. Post istas ẽ tunica [illegible]nea circũdãs cristallinã versus ptẽ ãteriorẽ: [illegible] pte posteriori cõtinuatur tunica retina: ꝛ in medio istorum continetur humor vitreꝰ ꝛ i medio eiꝰ ẽ hũor cristallinꝰ rotũdus siue figure sperice cũ quadã planicie i pte añriori: ꝛ hic hũor ẽ magis versus partẽ añriorẽ ꝙ̃ hũor vitreꝰ i quo locaꝛ: ꝛ iõ hic hũor factꝰ ẽ ad cristallinã locãdũ: ꝛ ad ipsam nutriendũ. Et ex his cõpleta est anothomia oculi.

¶ De loco aurium in capite ꝛc.

His expeditis videbis aurẽ positã a latere capitis: qꝛ sonꝰ percipiꝛ ꝛ a dextris ꝛ a sinistris: ꝛ añ ꝛ retro: ꝛ sursũ ꝛ deorsũ. Et iõ instr̃m illiꝰ potuit locari i dextra ꝛ sinistra. nõ aũt i parte añriori: qꝛ ibi erãt istr̃a alioꝝ sẽsuũ. Auris ãt fuit figure rotũde i hoie vel circularis: vt eẽt plimũ capacissima: ꝛ cartilagiosa. Cartilagiosa ãt fuit: vt eẽt ab alterãtibꝰ extrisecꝰ tuta. Et vt eẽt sonora cuiꝰ foramẽ ẽ lõgũ termiatũ ad os petrosũ i cuiꝰ ꝯcauitate ẽ spũs ꝯplãtatꝰ q̃ ẽ iplãtatꝰ: q̃ ẽ istr̃ꝫ auditꝰ: ꝛ eiꝰ foramẽ vel cauernositates coopit pãniculꝰ subtilis ꝯtextꝰ ex villis neruoꝝ auditꝰ iã supradictoꝝ vt hic ẽ. Ossa ãt alia q̃ sũt ifra basillare: ñ hñ ad sẽsũ appẽt nisi ossa illa decoqñꝛ: ſꝫ ꝓpẽ pcm̃ dimittere ꝯsueui: verꝫ ẽ ꝙ de mãdibulaꝝ ossibꝰ potes videre pricipiũ ꝛ finẽ. Incipiũt. n. a cõmissura siue adorea q̃ ẽ iter craneũ ꝛ basillare i loco q ẽ i fine supcilij ꝛ frõtis: ꝛ ꝓcedit v̾sus ptẽ posteriorẽ iuxta os petrosum ꝛ auriculã terminaꝛ: aut ad dẽtes: quoꝝ anothomiã supra dixi.

¶ De diuisione totius corporis ꝛc.

Capite expedito diuide ƀm lõgitudinẽ totũ corpꝰ i duas ptes: icipiẽs a collo vsqꝫ ad caudã vt tibi prio occurrit collũ fcm̃ ꝓpẽ pulmonẽ ꝛ tracheã arteriã i aĩalibꝰ respirãtibꝰ: i quo sũt septẽ spõdiles: ꝛ he spõdiles sũt graciles: ꝛ subtiliores alijs: qꝛ ab alijs dñt sustẽtari ꝛ portari: delatũ ãt dꝫ eẽ leuiꝰ deferẽte: lꝫ. n. sint subtiliores alijs foramẽ hñt maiꝰ: qꝛ nucha ẽ grossior i collo ꝙ̃ i aliq̃ pte spõdilium: qꝛ ibi ẽ pricipiũ eiꝰ: ꝛ qꝛ sũt graciles he spõdiles fuerũt dure ꝛ firmiꝛ cõtinuate vt nõ accidat dislocatio ꝛ lesio ab obuiãtibꝰ extrisecꝰ. Post istos sũt spõdiles costarũ q̃ sũt. xij. sicut sũt coste. xij. septẽ vere ꝛ. v. mẽdose. Postea sũt spõdiles renũ q̃ sũt v. ꝛ sũt valde grosse ꝛ magne cũ sint sicut fũdamẽtũ ꝛ sustẽtamẽtũ oĩuꝫ aliaꝝ ꝛ basis: postea sũt spõdiles aliq̃ q̃ sũt iplicatura: q̃ ẽ a dorso ad caudã: ꝛ sũt tres miores pdictis: qꝛ dꝫ ꝯtiuari cũ ossibꝰ siue spõdili

bus cande que sūt pue: vltimo sūt spōdiles caude verū ē qd hic debes notare d... s haꝝ spōdiliū: q̄ sūt in foraminib⁹ eoꝝ p q̄ trā..ūt pua neruoꝝ ꝛ diuersitates ēt eoꝝ in alijs l...e additamētis siue simenus vt noiat Auic. S... de diuersitates magis sūt note in corpe decocto vel perfecte ericcato: ꝛ iō nō cures: scd forte alīs faciā anothomiā in tali: ꝛ scribā q̄ ad sensū videbo: vt pposui a pricipio: in quolibet tñ spōdili ē nucha que ē medulla silis sbe cerebri: nisi qꝛ viscosior ē ꝛ solidior facta vt ab ipsa tribuaꝛ sensus ꝛ motus toti corpi a capite inferi⁹: ꝛ qꝛ orta ē a cerebro diuiso ɓm dextrū ꝛ sinistrū: hinc ē ꝙ in supficie eius appet filū diuidēs eā per mediū: scꝫ dextrū ꝛ sinistrū tñ non penetrat hec diuisio vel sepatio ɓm pfundum: qꝛ nucha ē orta a pte posteriori cerebri: que nō ē depssa ɓm pfundū: ꝛ ex hac diuisione siue sepatiōe nuche tibi pōt appere cā quare oppilatio pōt cōtingere in media pte nuche: ꝛ nō erit in alia pte: ꝛ ideo palisis pōt in vna parte vt dextra vel sinistra cōtingere ꝛ nō in alia. A nucha aūt in qualibet spōdili oritur vnū par neruoꝝ qui vadunt ad dandū sensuꝫ ꝛ motū mēbris determiatis. Que aūt sūt membra ad q̄ue pueniūt nerui illi nō pōt bene in tali anothomia videri: sed oporteret animal liquefieri in aqua pluuiali: ꝛ hoc non spectat ad p̄sens: ꝛ si vis hec mēbra cognoscere lege in prima fen. primi cañ. sūma scda caplo de anothomia neruoꝝ ortoꝝ a nucha: ꝛ qꝛ spōdiles sūt. xxx. paria: neruorum sunt. xxx. paria: ꝛ qꝛ a cauda oritur vnum erunt. xxxj. paria.

¶ De excoriatiōe brachiorum ꝛ pedum ꝛc.

His expeditis excortica brachiū ꝛ pedē: ꝛ incipe a brachio ꝛ excortica leuiter: vt videas venas supradictas: que veniūt ad curuaturā brachij: ꝛ tunc videbis venā supradictā: que penetrat per subassella ad brachiū: ꝛ pcedit p domesticā partē brachij: ꝛ in parte iferiori cubiti apparet: ꝛ vocatur basilica. Et in superiori parte cubiti est cephalica: que euacuat a capite: et ad brachium venit supra furcula morte a vena ascendente ad caput: vt supra dixi. Et in medio istarum est vnus ramus continuatus in curuatura brachij cū ambabus: ꝛ hec vocaꝛ media: qꝛ media ē: vꝛ alio noīe vocatur cōis: quelibet tñ haꝝ duaꝝ pcedit vlterius vsqꝫ ad manū ꝛ in siluestri pte manus appent: ꝛ illa que ē iter auricularē ꝛ ānularē diciꝛ sylen ꝛ rñdet basilice. Que vō ē inter pollicē ꝛ indiceꝫ diciꝛ saluatella ꝛ fleubotomaꝛ loco cephalice. Que vō est in medio diciꝛ funis brachij ꝛ retinet locum cōis siue basilice post venas musculos multos notabis ꝛ chordas multas magnas ꝛ grossas quarū anothomiā pfectam in tali corpore nō labores iuenire: sed in corpore exiccato ad solē per triēnū vt alīs mōstraui ꝛ numeꝝ eoꝝ pfecte declaraui ꝛ anothomiā taliū: ꝛ musculorū brachij ꝛ man⁹ ꝛ pedū scripsi in lectura quā feci sup primo scdo ꝛ tertio ꝛ quarto de iuuamētis. Eleua igiꝛ carnositatē totā vsqꝫ ad ossa: ꝛ primo iuenies os qd vocaꝛ adiutoriū: verū est tñ ꝙ supra dorsum siue pectus a latere posteriori ē spatula habēs figurā silem ad modū spatule ligni ec: qd os latū ē iferius: vt pect⁹ ꝛ costas nō ipediat: strictū vō est supius vt adiutorio cōfirmeꝛ: ꝛ id co in eius extremo supiori hꝫ aliquā cōcauitatē supficialē ad modū cōcauitatis rotūde: in qua vt reuoluaꝛ adiutoriū situata est extremitas rotunda adiutorij. cui⁹ caput primū ē rotūdū locatū i pusi de ossis spatule: postea in medio obliquat versus domesticā ptē vt plicatio ꝛ amplexio rerū sit possibilior. Extremū aūt hꝫ quasi duas eminentias: qꝛ duob⁹ focilib⁹ dꝫ cōiungi: ꝛ in medio ptiū eminētiā habentiū hꝫ magis supra quādā cōcauitatem in quā ingreditur extremitas focilis inferioris: que facta est ad modum instrumenti hauriēdi aquā: vt firmior fit coniunctio ꝛ colligātia: ꝛ iō dislocatio raro ꝛ difficulter fit in hac iūctura. Et quando fit raro est ꝙ bene possit restaurari: ꝛ focile inferius est longius superiori: qꝛ cōuenienti⁹ ē ꝙ illud qd sustentat alterum sit longius: ꝛ maius: eo ꝙ sustentatur: ambo tñ cōueniunt: qꝛ sunt grossiora in extremis q̄ in medio: qꝛ ab extremis debent oriri ligamenta: ꝛ iuncture: ꝛ in medio debent situari musculi: ꝛ focile superius non pcedit directe: sicut inferius: vt sit cā complicatiōis manus ꝛ brachij: post ista duo focilia ē raseta: cuius ossa fuerunt purificata: vt possit manus in planta eius plicari ꝛ cōtrahi ad cōtinendū res fluidas ꝛ currētes: ꝛ fuerunt ossa eius octo in duabus aciebus: in qualibet acie quatuor. postea sunt ossa pectinis denoiata sic a forma ꝛ figura pectinis: ꝛ sic sunt quatuor: que correspōdent quatuor digitis: nam pollici non respondet aliquod os pectinis qꝛ pollex non est in eadeꝫ acie cū alijs digitis: postea sunt digiti qnqꝫ in quorū quocunqꝫ videbis carnem in pte domestica vt possit complicari ad capiendum: ꝛ ex duricie ossium eorum nō ledanꝛ ppter fricationem. A lateribus ēt eorum ē multa caro vt iter ipsos cōplicatos non accidat vacuitas aliqua. Ex parte vō siluestri non est tanta multitudo carnis: qꝛ digiti non cōiunguntur versus partem siluestrem. Post carnē vō sūt chorde quarū vnaqueqꝫ ppria ad ppriā venit iūcturā ꝛ illa q̄ ad supiorē venit iuncturā ingreditur per mediū inferioris chorde: qꝛ egtare eam nō pōt:

vt sit tuta a nociuis: ꝛ ꝑpter hoc supioꝛ magis est ꝓfundioꝛ iferioꝛi: qꝛ lōgius hꝫ ꝓcedere. Itē non egtat eā ne tumoꝛ ꝛ ieptitudo fiat i digitis: nō aūt ꝓcedit in aliquo laterū: qꝛ ossi ꝓprio dꝫ cōiungi i medio directe: nō a latere.

¶ De esse ossium ꝛ quibus in locis dirigunť ꝛc.

Vltimo aūt deuenieműs ad ossa q̄ sūt fūdamēta toti⁹ ꝛ suppoꝛtātia oīa: ꝛ sūt ossa iferioꝛa: aň tň ꝙ ad ossa perueniamus excoꝛia cutē subtilissime vt inuenias venas duas descēdētes: que ramificate sunt a trūco vene chilis descēdentes: que qñ erit in fine spōdilū renū mūdificať in duos ramos: quoꝝ vnus trāsibit ad tibiā dextrā: ꝛ alter ad sinistrā: qd̄ pōt videre ad sensum: ꝛ eodē mō ramificatur arteria descēdēs: postea qlibꝫ illoꝝ tūicoꝝ ramificať in duos magnos ramos: quoꝝ vn⁹ directe descēdit p domesticā ptē tibie vsqꝫ ad digitos pedis: ꝛ hec vocať saphena: q̄ ꝑpter directionē suā fleubotomata euacuat a mēbris naturalibus ꝛ genitalib⁹: vt a matrice renib⁹ testiculis: ꝛ hmōi ꝛ appet supra genu ꝛ ifra supra cauiculā: ꝛ ifra in calcaneo: ꝛ appet in pectine pedis: alius ramus obliquať ꝛ igrediť iuxta iuncturā scie: ꝛ iō vocať sciatica: ꝛ ꝑpter obliquationeꝫ quā hꝫ circa has iūcturas fleubotomata magis euacuat i passiōibus iuncturaꝝ: ꝛ appet in oibus predictis locis. In pte tň siluestri: postea eleua musculos ꝛ choꝛdas: ꝛ vide ossa. Et primū ē os femoꝛis supra qd̄ fabricati sūt spōdiles doꝛsi: ꝛ p ꝯñs totū coꝛpus. In pte iferioꝛi hꝫ pisidē quādā: in cuius cōcauitate locata ē extremitas rotūda cāne coxe q̄ vertebrū vocať: ꝛ in medio āboꝝ in pte iterioꝛi ē qddā ligamētū qd̄ alio noīe pōt vocari vertebrū: et qñ hoc vel primū resilit foras: tūc necesse ē hoīeꝫ claudicare: qꝛ crus hoc elongať ꝛ firmari nō pōt nec totū pōt bñ suppoꝛtari: necesse ē vt crus tabescat: qꝛ vene que pertrāseūt iferi⁹ p oppssionē: et obliquationē quodāmō oppilātur: licꝫ nō pfecte ꝛ iūctura hec istoꝝ ossium vocať scia: vnde doloꝛ eius vocať sciaticus: postea videbis os qd̄ noiať cāna coxe qd̄ ē mai⁹ oib⁹ ossib⁹: que sint in coꝛpe: qꝛ dꝫ eē sustētamētū totius coꝛpis: qd̄ cōcauitateꝫ habuit magnā: vt esset leue: ꝛ vt multū medullaꝫ retineret: ꝛ qꝛ melius sustētare pōt qñ nō stat ppēdiculariter: sed qñ ꝺm extrema plicatū est versus domesticā: ꝛ in medio plicatū ē ꝛ cōuexū: hinc est qd̄ nō ē rectū oīno: sed ꝺm modū dictū post ipsuꝫ in iūctura genu sunt duo focilia tibie versus tň ptem anterioꝛē in iūctura illa ē os qd̄ vocať patella factū ad modū patelle vt iūctura sit foꝛtioꝛ facta ex ligamētis ac si p nodū fuissēt ligata: ꝛ focile maius est in domestico ꝛ grossius: qꝛ illud hꝫ magis onus coꝛpis sustētare: minus aūt ꝛ subtilius est in pte siluestri nō pueniens ad iuncturaꝫ: qꝛ factū ē tň vt sit appodiamētū maioꝛis. Post ista duo focilia ē os cui ista cōtinuātur p iūcturaꝫ cayb siue cassab que noiatc ab osse illo quod cayb noiať: ꝛ est os calcanei fabricatū depssuꝫ ꝛ grossū quadrāgulatū: vt possit bene figi ꝛ figere totū: et ꝑpter fixionē bonā ꝛ vt quādo figiť cutim ad terram nō atterat. natura cutim grossā callosā multa sub ipso posuit. Postea ē nauiculare qd̄ est factū ad modū nauicule quadrāgulare oblōgum. Postea ē raseta pedis qd̄ cōpositū est ex tribus ossib⁹: nō ex octo sicut raseta man⁹: qꝛ pes nō dꝫ ita pluribus motibus moueri ad aliqd̄ retinēduꝫ vt manus: sed ꝑpter fixionē habuit tň tria. Postea ē pectē qd̄ cōpositū ē ex quinqꝫ: qꝛ pollex positus est in eadē parte cū alijs: post hec sunt ossa digitoꝝ quatuoꝛdeciꝫ: qꝛ qlibet eoꝝ digitoꝝ hꝫ tria ossa: ꝛ pollex hꝫ duo: ꝛ tūc erūt ossa pedis .xxviij. Quot aūt ꝛ q sūt musculi ꝛ choꝛde magis pōt videri i hoīe exiccato ꝙ recēter suspenso: sicut alᷤs declaraui ad sensū: qñ legi libꝝ de iuuamētis mēbroꝝ tñ: tñ scias ꝙ choꝛde extēdētes digitos pedis oꝛiunť a musculis q sūt in tibia in pte siluestri sed contrahētes digitos oꝛiūtur a musculis: qui sunt in plāta pedis: nam pars inferioꝛ pedis fuit carnosa multū ꝑpterea vt pes magis figereť ꝛ cutis ab ossibus ad terrā nō altereť: ꝛ iō in plāta pedū rōnabiliter musculi cōtrahentes digitos fuerūt locati: sed extendentes digitos nō potuerunt locari in parte superioꝛi: qꝛ ps supioꝛ dꝫ eē excarnata ne aggrauet pedem.

Finis.

¶ Hec Anothomia fuit emendata ab eximio artium: ꝛ medicine doctoꝛe. d. magistro Petro Andrea Moꝛsiano de Imola in almo studio Bononie cyrurgiam legente coadiuuantibus magistro Joanne Jacobo cararia de burgo. Et magistro antonio Frascaria Januēsi cyrurgie studētibus. ¶ Impressuꝫ Venetijs per Joanneꝫ ꝛ Gregoriuꝫ de Gregoꝛijs fratres. Anno dñi. M.cccc.xcv. die .xv. octobris.